กระทรวงศึกษาธิการ

SDG4

รายงานผลการดำเนินงาน ขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

รายงานผลการดำเนินงาน
ขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4)
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

“สร้างหลักประกันว่า ทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพ
อย่างครอบคลุม และเท่าเทียม
และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต”

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

การดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (17 เป้าหมายหลัก (Goal) และ 169 เป้าหมายย่อย (Target)) ไปสู่การปฏิบัติของประเทศไทย ยึดแผนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย (Thailand's SDGs Roadmap) เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงาน โดยมีคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) รับผิดชอบการดำเนินงานในภาพรวมของประเทศ สำหรับการขับเคลื่อนเป้าหมายหลัก/เป้าหมายย่อยแต่ละเป้าหมาย มีหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักรับผิดชอบการประสาน และบูรณาการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและรายงานผลการดำเนินงานต่อฝ่ายเลขานุการ กพย. เพื่อรายงาน กพย. ต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการได้รับมอบหมายเป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักเป้าหมายหลักที่ 4 การสร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (10 เป้าหมายย่อย/ 12 ตัวชี้วัดหลัก) ซึ่งในการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายหลักที่ 4 ไปสู่การปฏิบัติ กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา รับผิดชอบการดำเนินงาน โดยใช้แผนที่นำทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานฯ สำหรับการดำเนินงานในระดับพื้นที่ ได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับภาค/กลุ่มจังหวัดและระดับจังหวัด รับผิดชอบดำเนินงาน โดยใช้แผนที่นำทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาระดับภาค/กลุ่มจังหวัด และระดับจังหวัด เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน โดยแผนที่นำทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาที่จัดทำขึ้นทุกระดับ มุ่งเน้นการบูรณาการการทำงานร่วมกัน และให้ชุมชน ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม และความสอดคล้องเชื่อมโยงกับ Thailand's SDGs Roadmap ด้วย ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลัก SDG4 ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นไปด้วยความเรียบร้อย กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำเอกสารรายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4) ประจำปี พ.ศ. 2565 ขึ้น เพื่อรายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายหลักที่ 4 จัดส่งให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานเลขานุการคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อพิจารณานำเสนอ กพย. รวมทั้ง เผยแพร่ให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนผู้สนใจรับทราบและนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป โดยการประสาน รวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีความสอดคล้องกับการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (เป้าหมายหลักที่ 4) ไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด นำมาวิเคราะห์ จำแนกและประมวลสรุปผลการดำเนินงานในภาพรวม เพื่อรายงานต่อผู้บริหารหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะเลขานุการ กพย. เพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนที่ร่วมให้ข้อมูล ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะและให้ความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4) จนทำให้การจัดทำรายงานฯ ฉบับนี้แล้วเสร็จ สมบูรณ์ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะนำรายงานฯ ฉบับนี้ ไปใช้ประโยชน์สำหรับการดำเนินงานของหน่วยงานและให้ความร่วมมือในการผลักดันขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาร่วมกัน จนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร **ก - ฌ**

ส่วนที่ 1 บทนำ **1**

1.1 เกริ่นนำ 1

1.2 วัตถุประสงค์ 3

1.3 แผนที่นำทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) 3

1.4 กลไกการขับเคลื่อน (กลไกระดับพื้นที่) 6

1.5 การติดตามและรายงานผลการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 7

ส่วนที่ 2 การดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4) สู่การปฏิบัติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 **8**

2.1 การดำเนินโครงการจัดทำฐานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผลระดับพื้นที่เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา SDG4 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 9

1) ขอบเขตการดำเนินโครงการ 10

2) ผลการดำเนินงาน 18

2.2 การดำเนินงานสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา SDG4 24

ส่วนที่ 3 ความก้าวหน้าการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4) **96**

3.1 เกริ่นนำ 96

3.2 สถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4) 98

3.3 รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ปี 2565 (แผนแม่บทที่เกี่ยวข้อง) 108

3.4 ความก้าวหน้าการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา 114

1) การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน : เป้าหมายหลักที่ 4 114

2) การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน : 10 เป้าหมายย่อย 126

3.5 สถานะการจัดเก็บข้อมูลตามตัวชี้วัด 170

ส่วนที่ 4 บทสรุปผลการดำเนินงาน ความท้าทาย และข้อเสนอแนะการดำเนินงานระยะต่อไป **171**

4.1 สรุปผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา 171

4.2 ประเด็นความท้าทายการจัดการศึกษา 175

4.3 ประเด็นข้อเสนอแนะการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย 178

4.4 ประเด็นเร่งด่วนต้องเร่งรัดดำเนินการ 180

ภาคผนวก

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายหลักที่ 4 สร้างหลักประกันว่า ทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพ อย่างครอบคลุม และเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยกำหนดเป้าหมายย่อยที่ต้องการบรรลุ ภายในปี 2573 รวม 10 เป้าหมาย ที่ครอบคลุมการศึกษาตั้งแต่ การสร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพ เท่าเทียม และไม่มีค่าใช้จ่าย นำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิผล สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนเข้าถึงการพัฒนา การดูแล และการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ เพื่อให้เด็กมีความพร้อมสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา ให้ชายและหญิงทุกคนเข้าถึงการศึกษาวิชาเทคนิค อาชีวศึกษา อุดมศึกษา รวมถึงมหาวิทยาลัย ที่มีราคาที่สามารถจ่ายได้และมีคุณภาพ เพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่จำเป็น รวมถึงทักษะทางเทคนิคและอาชีพ สำหรับการจ้างงาน การมีงานที่ดี และการเป็นผู้ประกอบการ ขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศในการศึกษา และสร้างหลักประกันว่า กลุ่มที่เปราะบาง ซึ่งรวมถึงผู้พิการ ชนพื้นเมือง และเด็ก เข้าถึงการศึกษาและการฝึกอาชีพทุกระดับอย่างเท่าเทียม สร้างหลักประกันว่าเยาวชนทุกคนและผู้ใหญ่ทั้งชายและหญิง สามารถอ่านออกเขียนได้และคำนวณได้ สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการศึกษาสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุขและไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลก และความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและในส่วนร่วมของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สร้างและยกระดับอุปกรณ์และเครื่องมือทางการศึกษาที่อ่อนไหวต่อเด็ก ผู้พิการและเพศสภาวะ และให้มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ปลอดภัย ปราศจากความรุนแรง ครอบคลุมและมีประสิทธิผลสำหรับทุกคน ขยายจำนวนทุนการศึกษาในทั่วโลกที่ให้สำหรับประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะประเทศพัฒนาน้อยที่สุด รัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก และประเทศในแอฟริกา ในการสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา รวมถึงการฝึกอาชีพ และโปรแกรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านเทคนิค วิศวกรรม และวิทยาศาสตร์ ในประเทศพัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ และเพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพ รวมถึงการดำเนินการผ่านทางความร่วมมือระหว่างประเทศในการฝึกอบรมครูในประเทศกำลังพัฒนา เฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด และรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก ซึ่งเป้าหมายย่อย ทั้ง 10 เป้าหมายข้างต้น มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 4 ประเด็น ประกอบด้วย ประเด็นแผนแม่บท (2) การต่างประเทศ (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต และ (12) การพัฒนาการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะเป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายหลักที่ 4 และในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ได้ร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงาน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติให้เป็นไปตามกรอบแนวทางและเป้าหมายการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในแผนที่นำทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) ทั้งนี้ จากการติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปความก้าวหน้าของการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ในปี พ.ศ. 2565 ได้ดังนี้

1. ความก้าวหน้าการบรรลุเป้าหมายหลักที่ 4 (SDG4)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 “สร้างหลักประกันว่า ทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียมและสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต” มุ่งเน้นการสร้างโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับคนทุกคน ทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย อย่างทั่วถึง เท่าเทียมและเสมอภาค โดยกำหนดเป้าหมายย่อยเชิงผลลัพธ์ที่ต้องการบรรลุ ครอบคลุมตั้งแต่กลุ่มเด็กระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษาจนถึงอุดมศึกษา การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การที่คนทุกกลุ่มทุกวัยมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ช่วยให้สามารถประกอบอาชีพที่ดีมีคุณค่า ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และสนับสนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน ซึ่งในปี พ.ศ. 2565 การดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ มีผลการดำเนินงานหรือความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา โดยสรุปได้ดังนี้

1) ความก้าวหน้าในเชิงนโยบายและเป้าหมายการพัฒนาประเทศ ที่เป็นการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา

1.1) กรอบทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงานด้านการศึกษา มีความชัดเจน สอดคล้องกับการปฏิบัติงานมากขึ้น เนื่องจากแผนชี้นำการพัฒนาประเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีการปรับปรุงตัวชี้วัดและเป้าหมายให้สอดคล้องกับสถานภาพหรือบริบทการดำเนินงานจริง นอกจากนั้น หน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา หรือการพัฒนากำลังคน ได้มีการจัดทำแผนที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา กรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์เพื่อการพัฒนาประเทศไทย แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ แผนพัฒนาประชากรเพื่อการพัฒนาประเทศระยะยาว และแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ เป็นต้น นอกจากนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และนวัตกรรมที่ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำองค์ความรู้และนวัตกรรมมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาการศึกษา

1.2) การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบการปรับอัตราค่าใช้จ่ายและเงินอุดหนุนรายบุคคลสำหรับนักเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือความต้องการจำเป็นของผู้เรียนในหลายรายการ ได้แก่ การปรับอัตราเงินอุดหนุนรายหัวตามความจำเป็นพื้นฐาน เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้เรียนและเพิ่มศักยภาพสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 4 รายการ การปรับเพิ่มค่าอาหารกลางวันของนักเรียนสำหรับเด็กนักเรียนระดับชั้นเด็กเล็กถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การปรับเพิ่มอัตราเงินอุดหนุนรายบุคคลสำหรับนักเรียนพิการในโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา และอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และปรับเพิ่มราคากลางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์นม โครงการอาหารเสริม (นม) โรงเรียน เป็นต้น

1.3) ความร่วมมือและมีบทบาทเป็นผู้นำทางการศึกษา ในปี 2565 เป็นปีที่มีความก้าวหน้าทางการศึกษาในระดับนานาชาติหลายประการ และมีเอกสารสำคัญที่เป็นการชี้นำแนวโน้มการจัดการศึกษาในอนาคตหลายฉบับ โดยประเทศไทยมีบทบาทเป็นผู้นำทางการศึกษาในเวทีโลก โดยเข้าร่วมการประชุมในระดับนานาชาติ และเป็นเจ้าภาพในการประชุมระดับภูมิภาคและระดับโลกหลายรายการซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทความเป็นผู้นำในการนำเสนอแนวคิดในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาทางการศึกษา ในระดับนานาชาติ

รวมทั้งแสดงบทบาทในฐานะสมาชิกที่ดีในประชาคมโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการดำเนินการตามแผนการต่าง ๆ ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบรรณไว้ในองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิก ความร่วมมือทางการศึกษาในรูปแบบดังกล่าวได้นำมาสู่ทิศทางและแนวนโยบายทางการศึกษาของประเทศไทยที่ต้องดำเนินงาน ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมการประชุมสำคัญด้านการศึกษา เช่น การประชุมรัฐมนตรีด้านการศึกษาแห่งภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิกว่าด้วยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 (การศึกษา 2030) ครั้งที่ 2 (Second Asia-Pacific Regional Education Minister's Conference on SDG4-Education 2030: APREMC-II) การประชุมสมัยสามัญของยูเนสโก ครั้งที่ 41 โดยในการประชุมคณะกรรมาธิการด้านการศึกษา มีการนำเสนอกรอบการทำงานการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของยูเนสโกสำหรับปี ค.ศ. 2030 หรือ Education for Sustainable Development towards achieving the Sustainable Development Goals (ESD for 2030) การประชุมรัฐมนตรีด้านการศึกษาอาเซียน ครั้งที่ 12 ผลการประชุมมีการจัดทำปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลของระบบการศึกษาในอาเซียน (Declaration on the Digital Transformation of Education Systems in ASEAN) และการประชุมระดับผู้นำว่าด้วยการพลิกโฉมการศึกษา (Transforming Education Summit 2022: TES 2022) เป็นต้น

1.4) สถานการณ์ด้านการศึกษา ภาพรวมเด็กไทยมีการเข้าเรียนเพิ่มขึ้น แต่ในช่วง COVID-19 อัตราการเข้าเรียนในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และอุดมศึกษาลดลง ขณะที่ด้านคุณภาพการศึกษายังเป็นปัญหาต่อเนื่องซึ่งภาครัฐมีการดำเนินการทั้งเพิ่มโอกาสเข้าถึงการศึกษา และดึงเด็กที่หลุดออกนอกระบบให้กลับเข้ามาสู่ระบบการศึกษา ซึ่งยังเป็นประเด็นที่ต้องติดตามความคืบหน้าอย่างใกล้ชิด

1.4.1) ด้านโอกาสทางการศึกษา เด็กไทยมีอัตราการเข้าเรียนเพิ่มขึ้น โดยในปีการศึกษา 2565 พบว่า อัตราการเข้ารับการศึกษาของประชากรในวัยเรียน อายุ 3-21 ปี มีอัตราที่สูงขึ้น จากปีการศึกษา 2564 ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยอัตราการเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา เพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ 99.06 เป็นร้อยละ 99.24 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 95.63 เป็น 96.79 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 81.90 เป็น 84.00 ตามลำดับ ส่วนระดับก่อนประถมศึกษาและระดับอุดมศึกษา มีอัตราการเข้าเรียนลดลงจากปีการศึกษา 2564 โดยอัตราการเข้าเรียนในระดับก่อนประถมศึกษา ลดลงจากร้อยละ 77.04 เป็นร้อยละ 75.22 และระดับอุดมศึกษา จากร้อยละ 49.37 เป็นร้อยละ 48.51 ตามลำดับ

1.4.2) ความเท่าเทียมทางการศึกษา หากพิจารณาอัตราการเข้าเรียนหรือความเท่าเทียมในการเข้ารับการศึกษาจำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา พบว่า อัตราการเข้าเรียนของเพศหญิงสูงกว่าเพศชายเกือบทุกระดับชั้น ยกเว้นระดับประถมศึกษา โดยอัตราส่วนการเข้าเรียนของเพศหญิงต่อเพศชาย ระดับก่อนประถมศึกษา เป็นร้อยละ 75.55 ต่อร้อยละ 74.90 ระดับประถมศึกษา เป็นร้อยละ 98.89 ต่อร้อยละ 99.57 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 97.90 ต่อร้อยละ 95.74 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 94.00 ต่อร้อยละ 74.53 และระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 55.65 ต่อร้อยละ 41.70 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบความเท่าเทียมในการเข้ารับการศึกษาระหว่างเพศหญิงและเพศชาย พบว่า มีค่าไม่แตกต่างกันมากนัก โดยค่าความเท่าเทียม ระดับก่อนประถมศึกษา เท่ากับ 1.01 ประถมศึกษา เท่ากับ 0.99 มัธยมศึกษาตอนต้น เท่ากับ 1.02 มัธยมศึกษาตอนปลาย เท่ากับ 1.26 ส่วนระดับอุดมศึกษา เท่ากับ 1.33 ดังนั้น ความเท่าเทียมในการได้รับการศึกษาของเพศชายและเพศหญิง ในระดับก่อนประถมศึกษาและการศึกษาภาคบังคับมีค่าไม่แตกต่างกัน แต่จะแตกต่างกันมากที่สุดในระดับอุดมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจเนื่องมาจากผู้เรียนเข้ารับการศึกษาตามตามความต้องการหรือความสนใจ และบางส่วนไม่ศึกษาต่อ แต่เข้าทำงานหรือไปประกอบอาชีพ

1.4.3) สถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย ปี 2565 มีคนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 2,153,519 คน (ร้อยละ 3.26 ของประชากรทั้งประเทศ) แบ่งเป็น เพศชาย จำนวน

1,124,245 คน (ร้อยละ 52.21) และเพศหญิง จำนวน 1,029,274 คน (ร้อยละ 47.79) เป็นคนพิการที่ได้รับการศึกษา จำนวน 1,692,560 คน คิดเป็นร้อยละ 78.60 (ของคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ) ส่วนคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 21,503 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 (ของคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ) แบ่งเป็น (1) อายุไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเรียน จำนวน 1,015 คน (ร้อยละ 4.72 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) (2) คนพิการที่อายุถึงเกณฑ์แต่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 22,300 คน (ร้อยละ 57.20 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) และ (3) คนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 8,188 คน (ร้อยละ 38.08 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) ทั้งนี้ ในปีการศึกษา 2565 มีนักเรียนที่เป็นผู้พิการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รวม 379,356 คน

1.4.4) ด้านคุณภาพการศึกษา เรื่องคุณภาพการศึกษายังเป็นปัญหาต่อเนื่อง โดยมีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในปี 2565 ที่สะท้อนถึงคุณภาพการศึกษาดังนี้

(1) คุณภาพการศึกษาปฐมวัยหรือก่อนประถมศึกษา โดยมีผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัด ผ่านระบบข้อมูลสารสนเทศการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานชาติ ผลประเมินพบว่า ผลการประเมินด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย (มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ด้านที่ 3) ในปี 2565 มีจำนวนเด็กที่มีพัฒนาการสมวัย จำนวน 1,191,191 คน จากจำนวนเด็กทั้งหมด จำนวนทั้งสิ้น 2,056,349 คน คิดเป็น ร้อยละ 57.93 อย่างไรก็ตาม ในปีการศึกษา 2565 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ของโรงเรียนสังกัด จำนวน 2,355 โรงเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการอยู่ในระดับดีร้อยละ 95.10 ระดับพอใช้ ร้อยละ 4.50 และระดับปรับปรุง ร้อยละ 0.40 โดยด้านที่มีผลการประเมินพัฒนาการสูงสุด คือ ด้านสังคม (ร้อยละ 98.58) ด้านอารมณ์ จิตใจ (ร้อยละ 98.17) ด้านร่างกาย (ร้อยละ 89.51) และด้านสติปัญญา (ร้อยละ 83.76) ตามลำดับ

(2) ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปี 2565 ในแต่ละดับชั้น มีทั้งรายวิชาที่คะแนนเฉลี่ยลดลงและเพิ่มขึ้น โดยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 2 วิชา ได้แก่ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ ส่วนวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยลดลง ส่วนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 3 วิชา ได้แก่ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษ ส่วนวิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยลดลง ส่วนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นวิชาเดียว คือ คณิตศาสตร์ ส่วนภาษาไทย วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษและสังคมศึกษา คะแนนเฉลี่ยลดลง ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษายังคงอยู่ในระดับต่ำ โดยค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 เกือบทุกวิชา ยกเว้นวิชาภาษาไทยในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพียงวิชาเดียว มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 50.78 เป็น 53.89 อย่างไรก็ตาม ในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานในปี 2565 เป็นการให้นักเรียนเข้าสอบด้วยความสมัครใจ

(3) การศึกษาของประชากรวัยแรงงาน จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวัยแรงงาน (อายุ 15-59 ปี) ในปี 2565 เท่ากับ 10.13 ปี และมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัด พบว่า มี 68 จังหวัด ที่ประชากรวัยแรงงานมีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 88.31 และมี 9 จังหวัด ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 11.69 หากพิจารณาจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย พบว่า ประชากรไทยวัยแรงงานที่อาศัยในจังหวัดนนทบุรี มีปีการศึกษาเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 11.79 ปี รองลงมาเป็นจังหวัดกรุงเทพฯ เท่ากับ 11.49 ปี และจังหวัดปทุมธานี เท่ากับ 10.83 ปี ตามลำดับ โดยที่ 3 ลำดับสุดท้ายเป็นจังหวัดระนอง เท่ากับ 8.54 ปี จังหวัดตาก เท่ากับ 7.70 ปี และน้อยที่สุดเป็นจังหวัดแม่ฮ่องสอน 7.58 ปี

(4) การแก้ไขปัญหาการหลุดออกนอกระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการจัดทำโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” ซึ่งผลการติดตามพาน้องกลับมาเรียน จากนักเรียนที่หลุดออกนอกระบบปีการศึกษา 2564 ที่มีจำนวน 121,642 คน สามารถติดตามพบตัวแล้ว 121,050 คน คิดเป็นร้อยละ 99.5 ของจำนวนนักเรียนที่หลุดจากระบบทั้งหมด และยังติดตามไม่พบ 592 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 (ข้อมูล ณ วันที่ 26 ธันวาคม 2565) โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากฐานะครอบครัวที่ยากจน ซึ่งทำให้ประสบปัญหาค่าใช้จ่ายและปัญหาครอบครัวหย่าร้าง ที่ทำให้เด็กต้องหยุดเรียนเพื่อประกอบอาชีพหารายได้เลี้ยงครอบครัว รวมถึงปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ทำให้เรียนไม่ทันเพื่อนจึงต้องหยุดเรียน

2. สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อยภายใต้เป้าหมายหลักที่ 4

2.1 สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย 4.1 สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิง ทุกคนสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพ เท่าเทียม และไม่มีค่าใช้จ่าย นำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิผล ภายในปี พ.ศ. 2573

1) ตัวชี้วัด 4.1.1 (1) ร้อยละของเด็กในวัยเรียนชั้น ป.3 ที่มีทักษะการอ่านและการคำนวณขั้นพื้นฐาน โดยใช้ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test: NT) จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) **การประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565** มีโรงเรียนเข้าร่วมประเมิน จำนวน 29,708 แห่ง โดยมีนักเรียนที่เข้ารับการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) จำนวน 649,123 คน มาจาก 8 สังกัด ได้แก่ (1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (3) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (4) สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (5) สำนักการศึกษาเมืองพัทยา (6) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (7) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และ (8) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว (Home School) โดยมีผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระดับประเทศ พบว่า ในภาพรวมทั้ง 2 ด้าน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 52.50 มีคุณภาพอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสามารถด้านภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 55.86 มีคุณภาพอยู่ในระดับดี และความสามารถด้านคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 49.12 มีคุณภาพอยู่ในระดับดี และเมื่อจำแนกตามระดับคุณภาพ พบว่า ในภาพรวมทั้ง 2 ด้าน ส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 34.20) รองลงมาคือ ระดับพอใช้ (ร้อยละ 32.84) และระดับดีมาก (ร้อยละ 22.12) ตามลำดับ ส่วนคุณภาพที่อยู่ในระดับปรับปรุง ร้อยละ 10.82

ข้อมูลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559 - 2565

ด้าน	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565
ภาษาไทย (Thai Language)	51.00	52.67	53.18	46.46	47.46	56.14	55.86
คณิตศาสตร์ (Mathematics)	36.99	37.75	47.19	44.94	40.47	49.44	49.12

2) ตัวชี้วัด 4.1.1 (2) คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) วิชา (1) ภาษาไทย (2) คณิตศาสตร์ (3) วิทยาศาสตร์ (4) ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โดยใช้สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้น ป.6 และ ม.3 จากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ซึ่งผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ปี 2565 ของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีดังนี้

2.1) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ จัดทำสรุปรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 ผลวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 วิชาภาษาไทย คะแนนเฉลี่ย 53.89 คะแนน วิชาภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ย 37.62 คะแนน วิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ย 28.06 คะแนน และวิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ย 39.34 คะแนน

ผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2559 – 2565

วิชา	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565
ภาษาไทย	52.98	46.58	55.90	49.07	56.20	50.38	53.89
ภาษาอังกฤษ	34.59	36.34	39.24	34.42	43.55	39.22	37.62
คณิตศาสตร์	40.47	37.12	37.50	32.90	29.99	36.83	28.06
วิทยาศาสตร์	41.22	39.12	39.93	35.55	38.78	34.31	39.34

2.2) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ จัดทำสรุปรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 เป็นค่าสถิติพื้นฐาน จำแนกตามสังกัด ทั้ง 4 รายวิชา ผลวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 วิชาภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ย 52.95 คะแนน วิชาภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ย 32.05 คะแนน วิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ย 24.39 คะแนน และวิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ย 33.32 คะแนน

สรุปผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559 – 2565

วิชา	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565
ภาษาไทย	46.36	48.29	54.42	55.14	54.29	51.19	52.95
ภาษาอังกฤษ	31.80	30.45	29.45	33.25	34.38	31.11	32.05
คณิตศาสตร์	29.31	26.30	30.04	26.73	25.46	24.47	24.39
วิทยาศาสตร์	34.99	32.28	36.10	30.07	29.89	31.45	33.32

3) ตัวชี้วัด 4.1.2 อัตราการสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้สถิติการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ศูนย์เทคโนโลยีสารเทศและการสื่อสาร สป.)

อัตราการสำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2559 – 2563 ในภาพรวม ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีอัตราการสำเร็จการศึกษาอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ ในปีการศึกษา 2564 อัตราการสำเร็จการศึกษาในภาพรวมทุกระดับ (ประถม - ม.ปลาย) มีอัตราลดลงจากปีการศึกษาที่ผ่านมาค่อนข้างมาก อาจเนื่องมาจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาและเกิดผลกระทบต่อการเรียนรู้

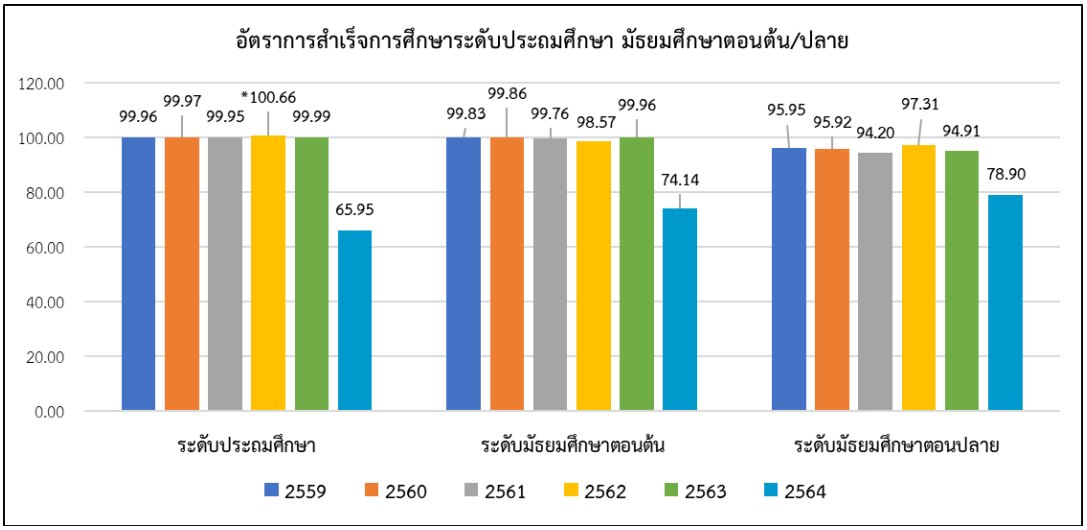

หมายเหตุ: * เนื่องจากเป็นการคำนวณอย่างหยาบ ซึ่งมีจำนวนนักเรียนมากกว่าจำนวนประชากร

ที่มา : สถิติการศึกษา ประจำปี 2559 – 2564, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สป. จัดทำโดยสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป.

2.2 สถานการณ์บรรลุเป้าหมายย่อย 4.2 สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนเข้าถึงการพัฒนา การดูแล และการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ เพื่อให้เด็กเหล่านั้นมีความพร้อมสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา ภายในปี พ.ศ. 2573

1) ตัวชี้วัด 4.2.1 ร้อยละของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่มีพัฒนาการทางด้านสุขภาพ การเรียนรู้และพัฒนาการทางบุคลิกภาพตามวัย จำแนกตามเพศ ใช้ข้อมูลผลการประเมินตนเองของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ผ่านระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานชาติ (ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย) ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งข้อมูลผลการประเมินตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติที่จะนำมาใช้ ได้แก่ **มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ มาตรฐานด้านที่ 3 คุณภาพของเด็กปฐมวัย** จะพิจารณาตัวบ่งชี้เด็กมีพัฒนาการสมวัย ประกอบด้วย พัฒนาการสมวัยโดยรวม 5 ด้าน ได้แก่ (1) พัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่ (2) พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญาสมวัย (3) พัฒนาการด้านการรับรู้และเข้าใจภาษา (4) พัฒนาการการใช้ภาษาสมวัย และ (5) พัฒนาการการช่วยเหลือตนเองและการเข้าสังคม

ลำดับ	หน่วยงานต้นสังกัด	พัฒนาการเด็กปฐมวัย		
		พัฒนาการสมวัย	จำนวนเด็กทั้งหมด	ร้อยละ
1	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	490,581	853,363	57.49
2	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	250,313	508,349	49.24
3	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (อปท.)	504,753	799,620	63.12
4	กระทรวงการอุดมศึกษาฯ (รร.สาธิต)	5,184	11,444	45.30
5	กรมกิจการเด็กและเยาวชน	25,981	27,704	93.78
6	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ตชด.)	3,781	7,973	47.42
7	กรุงเทพมหานคร	40,712	53,632	75.91
8	กระทรวงแรงงาน	674	677	99.56
9	กระทรวงกลาโหม	544	559	97.32
10	กระทรวงสาธารณสุข	955	1,043	91.56
ภาพรวม		**1,323,478**	**2,264,364**	**58.45**

ที่มา : ข้อมูลสารสนเทศการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานชาติ, กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดทำโดย สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป.

2) ตัวชี้วัด 4.2.2 อัตราการเข้าเรียนปฐมวัย (อย่างน้อย 1 ปี ก่อนถึงเกณฑ์อายุเข้าเรียนระดับประถมศึกษา) จำแนกตามเพศ โดยใช้สถิติการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ศูนย์เทคโนโลยีสารเทศและการสื่อสาร สป.) ซึ่งอัตราการเข้าเรียนระดับก่อนประถมศึกษา อายุ 3 – 5 ปี ปีการศึกษา 2564 มีอัตราการเข้าเรียน ร้อยละ 77.04 เพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2562 (ร้อยละ 75.86) และปีการศึกษา 2563 (ร้อยละ 73.50) แต่ยังมีอัตราการเข้าเรียนต่ำกว่าปีการศึกษา 2561 อาจเนื่องมาจากอยู่ในช่วงภายหลังสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 และเมื่อจำแนกผู้เรียนตามเพศ พบว่า สัดส่วนระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงในการเข้าเรียนไม่แตกต่างกันหรือมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน

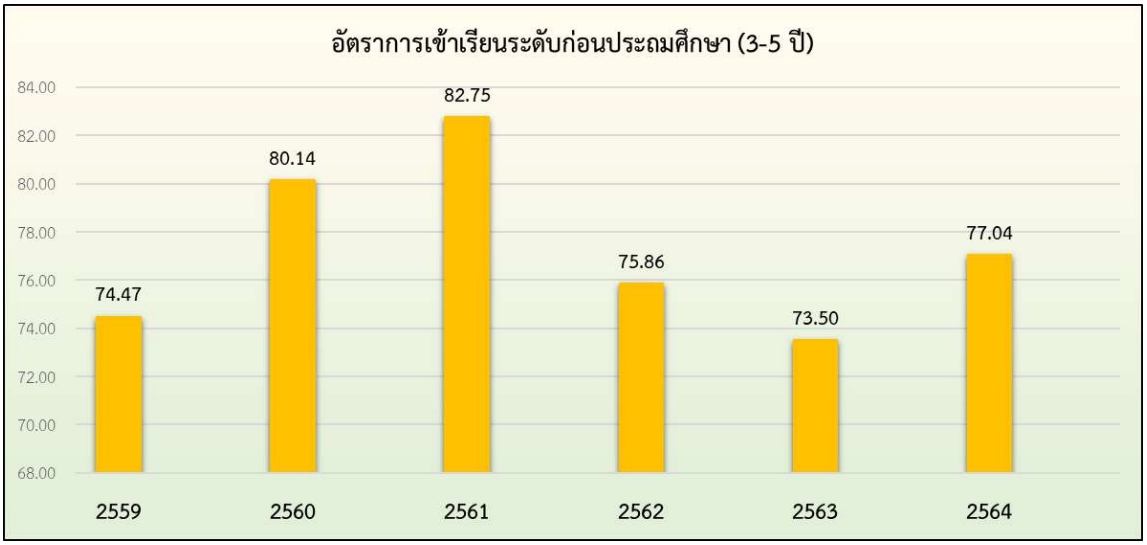

ที่มา : สถิติการศึกษา ประจำปี 2559 – 2564, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สป. จัดทำโดย สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป.

2.3 สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย 4.3 สร้างหลักประกันให้ชายและหญิงทุกคนเข้าถึงการศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา รวมถึงมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพ ในราคาที่สามารถจ่ายได้ ภายในปี พ.ศ. 2573

1) ตัวชี้วัด 4.3.1 (1) อัตราการเข้าเรียนระดับอาชีวศึกษา (สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีวศึกษา (ปวช.) : สายสามัญศึกษา) โดยใช้สถิติการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ศูนย์เทคโนโลยีสารเทศและการสื่อสาร สป.) ซึ่งในปี 2565 พบว่า สัดส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (ปวช.) ต่อสามัญศึกษา อยู่ที่ 33 : 67 ซึ่งลดลงจากปี 2564 ที่มีสัดส่วนอยู่ที่ 34 : 66

สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีวศึกษา (ปวช.) ต่อสายสามัญศึกษา

สัดส่วน	ปีการศึกษา						
	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565
ปวช. : สามัญ	34 : 66	35 : 65	35 : 65	35 : 65	35 : 65	34 : 66	33 : 67

2) ตัวชี้วัด 4.3.1 (2) อัตราการเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา โดยใช้สถิติการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ศูนย์เทคโนโลยีสารเทศและการสื่อสาร สป.) โดยในปี 2565 พบว่า อัตราการเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 91.62 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2564 ที่มีอัตราการเรียนต่อร้อยละ 85.32

อัตราการเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา

	ปีการศึกษา						
	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565
อัตราการเข้าเรียนต่อ	81.26	83.47	85.82	85.90	80.97	85.32	91.62

หมายเหตุ : อุดมศึกษาปีที่ 1 ไม่นับรวมนักศึกษามหาวิทยาลัยเปิดของมหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ที่มา : สถิติการศึกษา ประจำปี 2559 – 2565, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สป. จัดทำโดยสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป.

2.4 สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย 4.4 เพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่เกี่ยวข้องจำเป็น รวมถึงทักษะทางด้านเทคนิคและอาชีพสำหรับการจ้างงาน การมีงานที่มีคุณค่า และการเป็นผู้ประกอบการภายในปี พ.ศ. 2573

1) ตัวชี้วัด 4.4.1 สัดส่วนของเยาวชน/ผู้ใหญ่ที่มีทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำแนกตามประเภททักษะ โดยใช้ข้อมูลจากสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ร้อยละของประชาชนอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้คอมพิวเตอร์ จำแนกตามทักษะการใช้ ดังนี้

ประเภททักษะ	ปี		
	2561	2562	2563
คัดลอก/ตัด/วาง (Copy/Cut/Paste) ข้อความในเอกสาร	71.9	82.6	83.1
คัดลอก (Copy)/เคลื่อนย้าย (Move) ไฟล์งานหรือแฟ้มงาน (Folder)	71.7	81.2	82
ส่งอีเมลพร้อมไฟล์แนบ (Attached) เช่น เอกสาร รูปภาพ วิดีโอ เป็นต้น	49.0	62.6	65.1
ใช้สูตรเบื้องต้นในเอกสารประเภทสเปรดชีต (Spreadsheet) เช่น Excel	53.2	64.4	56
โอนย้ายไฟล์ข้อมูลระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อื่น เช่น โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น	37.1	40.4	43.7
เชื่อมต่อและติดตั้งอุปกรณ์ใหม่ เช่น กล้อง โมเด็ม เครื่องปริ้นท์ เป็นต้น	30.9	37.5	35.8
สร้างงานนำเสนอด้วยโปรแกรมนำเสนอ เช่น Power point, Keynote	27.9	32.2	33.6
ติดตั้งและตั้งค่าเริ่มต้นการใช้งานซอฟต์แวร์ (Install and Configure)	13.6	21.1	19.2
การปรับค่าความปลอดภัยของอินเทอร์เน็ตเบราว์เซอร์ เช่น Internet Explorer, Chrome เป็นต้น	-	-	8.5
ลงระบบปฏิบัติการหรือเปลี่ยนระบบปฏิบัติการใหม่	-	-	5.2
เขียนโปรแกรมด้วยภาษาคอมพิวเตอร์	3.2	3.5	3.8

ที่มา : สำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2561 – 2563, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ทั้งนี้ การสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ไม่ได้มีการดำเนินการต่อในปี 2564 แต่ในส่วนของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม โดยสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สดช.) มีการดำเนินโครงการศึกษา Thailand Digital Outlook โดยใช้แนวทางในการจัดเก็บตัวชี้วัด Measuring the Digital Transformation ตามองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (The Organisation for Economic Co-operation and Development : OECD) ซึ่งรัฐบาลไทยได้มีกรอบความร่วมมือกับ OECD ผ่านโครงการ Country Programme นำมาวิเคราะห์ภาพรวมของการพัฒนานโยบายด้านเศรษฐกิจดิจิทัลและนวัตกรรมของประเทศ เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการพิจารณากำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจดิจิทัลในการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ (รายงานประจำปี การศึกษา Thailand Digital Outlook 2564, กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม) และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดร้อยละความสามารถในการใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชัน ในปี 2564 พบว่า ในการสำรวจทักษะดิจิทัล ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ไม่สามารถเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ คิดเป็นร้อยละ 88.3 และสามารถเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ ร้อยละ 11.7 โดยความสามารถในการใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชันที่มีสัดส่วนที่สูงที่สุด พบว่า 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) ถ่ายภาพนิ่ง ร้อยละ 85.4 (2) ถ่ายวิดีโอ ร้อยละ 81.2 และ (3) คัดลอก-วางย้าย-ข้อความบนอุปกรณ์หรือคลาวด์ คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต โทรศัพท์ สมาร์ทโฟน สมาร์ททีวี ร้อยละ 77.3 และความสามารถในการใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชันที่มีสัดส่วนต่ำที่สุด ได้แก่ (1) ปรับเปลี่ยนความปลอดภัยของเว็บเบราว์เซอร์ ร้อยละ 9.8 (2) ติดตั้ง (Install) หรือถอน (Uninstall) ระบบปฏิบัติการ เช่น Microsoft Windows ร้อยละ 10.2 และ (3) ปรับเปลี่ยนและตรวจเช็คซอฟต์แวร์ แอปพลิเคชัน ร้อยละ 12.2

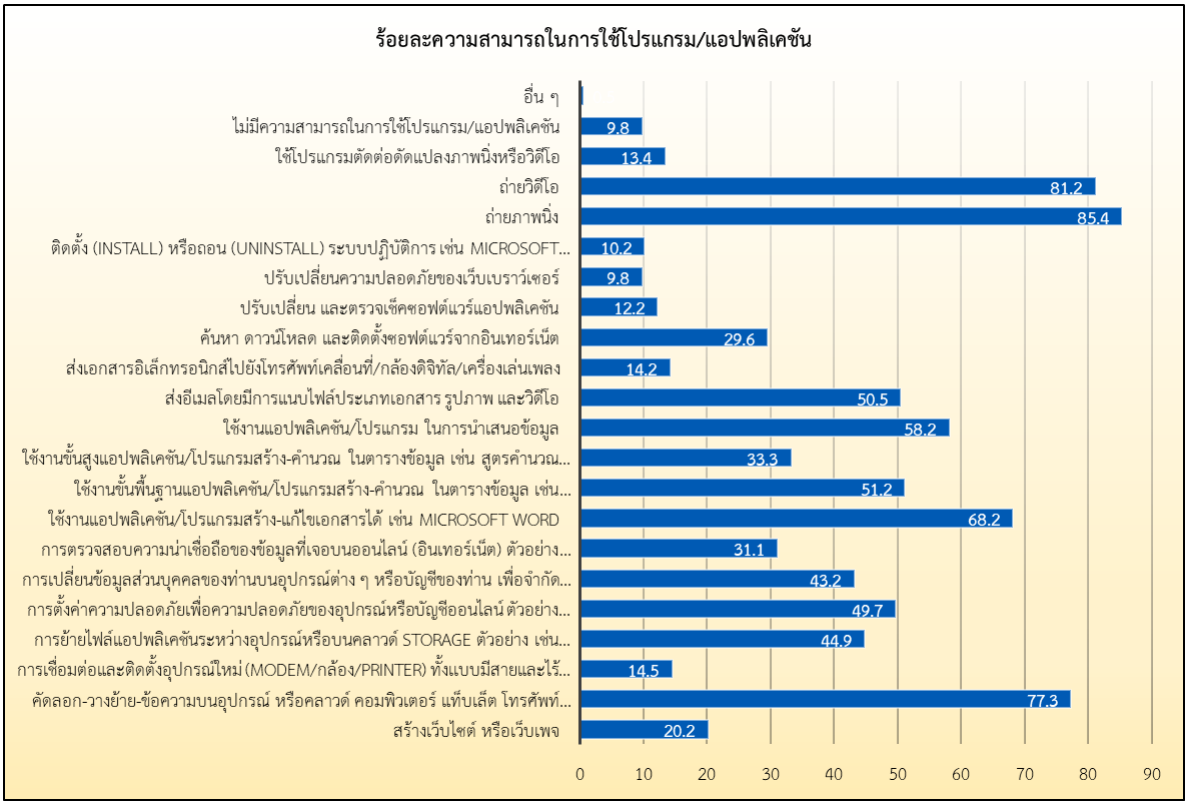

ที่มา : รายงานประจำปี การศึกษา Thailand Digital Outlook 2564, กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

2.5 สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย 4.5 ขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศด้านการศึกษา และสร้างหลักประกันว่ากลุ่มที่เปราะบาง ซึ่งรวมถึงผู้พิการ ชนพื้นเมือง และเด็ก เข้าถึงการศึกษาและการฝึกอาชีพทุกระดับอย่างเท่าเทียม ภายในปี พ.ศ. 2573

1) ตัวชี้วัด 4.5.1 (1) ดัชนีความเท่าเทียมทางเพศ จำแนกตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อุดมศึกษา) โดยใช้สถิติการศึกษาของประเทศไทย จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ดังนี้

ดัชนีความเสมอภาคทางเพศ

ระดับ	ปีการศึกษา			
	2560	2561	2562	2563
ก่อนประถมศึกษา (ปฐมวัย)	1.05	1	1	1
ประถมศึกษา	1.06	1.01	1.01	0.93
มัธยมศึกษาตอนต้น	1.17	0.94	0.94	0.97
มัธยมศึกษาตอนปลาย	0.99	0.83	0.82	0.83

ที่มา : สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2560 - 2563, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

2) ตัวชี้วัด 4.5.1 (2) ดัชนีความเท่าเทียมทางความมั่งคั่ง จำแนกตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อุดมศึกษา) โดยใช้ข้อมูลจาก สถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (MICS) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ในปี 2565 ดัชนีความเท่าเทียมทางความมั่งคั่ง ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย เท่ากับ 0.95, 0.82 และ 0.63 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อเทียบกับปี 2562 พบว่า ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าดัชนีความเท่าเทียมลดลง ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าเพิ่มขึ้น ดังนี้

ดัชนีความเท่าเทียมทางความมั่งคั่ง (ยากจนมาก/ร่ำรวยมาก) ปี 2562 และ ปี 2565

ระดับ	ปี						
	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565
ประถมศึกษา				0.98			0.95
มัธยมศึกษาตอนต้น				0.93			0.82
มัธยมศึกษาตอนปลาย				0.60			0.63

หมายเหตุ : การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (MICS) จัดเก็บข้อมูลทุก 3 ปี

ที่มา : สถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (MICS) ปี 2562 และปี 2565, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

3) ตัวชี้วัด 4.5.1 (3) ดัชนีความเท่าเทียมตามพื้นที่ จำแนกตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อุดมศึกษา) โดยใช้ข้อมูลจาก สถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (MICS) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ในปี 2565 ดัชนีความเท่าเทียมทางความมั่งคั่ง ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย เท่ากับ 0.95, 0.82 และ 0.63 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อเทียบกับปี 2562 พบว่า ในทุกระดับมีค่าดัชนีความเท่าเทียมตามพื้นที่ใกล้เคียงกัน คือ 0.98, 0.98 และ 0.99 ตามลำดับ โดยในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าดัชนีความเท่าเทียมลดลง ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าเพิ่มขึ้น ดังนี้

ดัชนีความเท่าเทียมทางพื้นที่ (นอกเขตฯ/ในเขตฯ) ปี 2562 และ ปี 2565

ระดับ	ปี						
	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565
ประถมศึกษา				1.00			0.98
มัธยมศึกษาตอนต้น				1.01			0.98
มัธยมศึกษาตอนปลาย				0.96			0.99

หมายเหตุ : การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (MICS) จัดเก็บข้อมูลทุก 3 ปี

ที่มา : สถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (MICS) ปี 2562 และปี 2565, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

นอกจากนี้ ในส่วนของการเข้าถึงการศึกษาของผู้พิการ และกลุ่มเปราะบาง จากสถิติข้อมูลทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2565 มีจำนวนนักเรียนพิการเรียนร่วมในระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รวม 379,356 คน จำแนกตามประเภทความพิการ ได้แก่ (1) บกพร่องทางการเห็น (1,750 คน) (2) บกพร่องทางการได้ยิน (4,025 คน) (3) บกพร่องทางสติปัญญา (29,444 คน) (4) บกพร่องทางร่างกาย/สุขภาพ (11,150 คน) (5) ปัญหาทางการเรียนรู้ (299,522 คน) (6) บกพร่องทางการพูด/ภาษา (2,350 คน) (7) ปัญหาทางพฤติกรรม/อารมณ์ (5,783 คน) (8) ออทิสติก (11,834 คน) และ (9) พิการซ้อน (13,498 คน)

2.6 สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย 4.6 สร้างหลักประกันว่าเยาวชนทุกคนและผู้ใหญ่ทั้งชายและหญิงในสัดส่วนสูง สามารถอ่านออกเขียนได้และคำนวณได้ ภายในปี พ.ศ. 2573

1) ตัวชี้วัด 4.6.1 (1) อัตราการอ่านออกเขียนได้ของประชากรอายุ 15 ปี ขึ้นไป โดยใช้การสำรวจการอ่านของประชากร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งผลการสำรวจการอ่านของประชากร ปี 2561 พบว่า อัตราการอ่านออกเขียนได้ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป เป็นร้อยละ 93.77

2) ตัวชี้วัด 4.6.1 (2) อัตราการมีทักษะด้านการคำนวณของประชากรอายุ 15 ปี ขึ้นไป โดยใช้การสำรวจการอ่านของประชากร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งผลการสำรวจการอ่านของประชากร ปี 2561 พบว่า อัตราการมีทักษะด้านการคำนวณของประชากร อายุ 15 ปีขึ้นไป เป็นร้อยละ 96.32

3) ตัวชี้วัด 4.6.1 (3) อัตราการอ่านออกเขียนได้และมีทักษะด้านการคำนวณของประชากร อายุ 15 ปีขึ้นไป โดยใช้การสำรวจการอ่านของประชากร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งผลการสำรวจการอ่านของประชากร ปี 2561 พบว่า อัตราการอ่านออกเขียนได้ และมีทักษะด้านการคำนวณของประชากร อายุ 15 ปีขึ้นไป เป็นร้อยละ 92.78

2.7 สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย 4.7 สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมไปถึงการศึกษาสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุขและการไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลก และความชื่นชมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการที่วัฒนธรรมมีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี พ.ศ. 2573

1) ตัวชี้วัด 4.7.1 (1) ระดับการดำเนินการการกำหนดเรื่อง การศึกษา เพื่อความเป็นพลเมืองโลกและการจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นเรื่องหลักใน (ก) นโยบายการศึกษาของประเทศ (ข) หลักสูตร (ค) การศึกษาของครู (หลักสูตรการผลิต/พัฒนาครู) และ (ง) การประเมินผลนักเรียน ซึ่งการดำเนินการเรื่องการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกและการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง โดยการกำหนดเรื่องดังกล่าว ดังนี้

(ก) นโยบายการศึกษาของประเทศ

- **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**

1. หลักการจัดการศึกษา ยึดหลักการ 4 ประการ ประกอบด้วย (1) จัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกช่วงวัย ตั้งแต่เด็กปฐมวัย วัยเรียน วัยทำงาน และผู้สูงวัยมีโอกาสในการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (2) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) เป็นการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนกลุ่มปกติ กลุ่มด้อยโอกาสที่มีความยากลำบากและขาดโอกาส (3) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการดำรงชีวิตและการประพฤติปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมอย่างพอเพียง เท่าทัน และเป็นสุข (4) หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education)

2. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) ใช้เป็นวาระแห่งการพัฒนาของโลก (ค.ศ. 2016 – 2030) มีทั้งหมด 17 เป้าหมาย โดยเป้าหมายด้านการศึกษา คือ เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต หลักการและแนวทางในการขับเคลื่อนแผนฯ ไปสู่การปฏิบัติ โดยยึดแผนฯ เป็นกรอบทิศทางหลักและนำสู่การปฏิบัติในระดับต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและระดับการศึกษา ใช้กลไกการดำเนินงานภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจ เอกชน และสื่อมวลชนอย่างบูรณาการให้การขับเคลื่อนเกิดประสิทธิภาพ ด้วยการสร้างเครือข่ายการศึกษา รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญและร่วมในการผลักดันแผนฯ ไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนการสร้างช่องทางให้ประชาสังคมมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งระดับนโยบายและพื้นที่ เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของประเทศ

- **นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ**

กระทรวงศึกษาธิการประกาศนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ โดยมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับการดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย การยกระดับคุณภาพการศึกษา การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาทุกช่วงวัย การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และการส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพครู บุคลากรทางการศึกษา และบุคลากร

(ข) หลักสูตรการศึกษา

หลักสูตรการศึกษาทุกระดับ ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ การศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการอุดมศึกษา รวมทั้ง การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

(ค) การศึกษาของครู

1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในรูปแบบ Metaverse กลุ่มเป้าหมายเป็นครูในสังกัดโรงเรียนคุณภาพ จำนวน 349 โรงเรียน และขยายผลส่งเสริมการสอนประวัติศาสตร์ 225 เขต ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

2. อาชีวศึกษา มีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ให้เกิดความรู้ความเข้าใจและมีทักษะที่จำเป็นเบื้องต้น เช่น การอบรมหลักสูตร “ทักษะการเป็นผู้จัดโครงการการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท” การพัฒนาศูนย์ความชำนาญเฉพาะทางตามแนวพระราชดำริในสถานศึกษา การจัดเวทีวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น

3. การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีการดำเนินโครงการความร่วมมือกับต่างประเทศด้านการพัฒนาส่งเสริมและเผยแพร่เกษตรธรรมชาติ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะสามารถเผยแพร่องค์ความรู้ ศึกษา วิจัย พัฒนาเกษตรธรรมชาติและด้านวิถีสุขภาพแบบองค์รวมที่สอดคล้องกับบริบท ภูมิสังคม และวัฒนธรรมไทยด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย

(ง) การประเมินผลนักเรียน

ในระดับอาชีวศึกษา การประเมินผลนักเรียนเป็นไปตามหลักสูตรมาตรฐานระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 และหลักสูตรมาตรฐานระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563 นอกจากนี้ มีการดำเนินงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การดำเนินการศึกษาระดับคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อประเมินคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา โดยชุดเครื่องมือมาตรฐาน (2) เพื่อเปรียบเทียบระดับคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองของผู้เรียน จำแนกตามเพศและภูมิภาค

2) ตัวชี้วัด 4.7.1 (2) การจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง หรือการพัฒนาที่ยั่งยืน (โครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเสริมหลักสูตร)

กระทรวงศึกษาธิการมีการดำเนินการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ผ่านโครงการ/กิจกรรม ดังนี้

(1) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้แผนปฏิบัติราชการฯ มีโครงการสร้างการตระหนักรู้บนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายใต้แผนปฏิบัติราชการฯ มีโครงการเยาวชนรักษ์พงไพร โครงการสร้างจิตสำนึกและความรู้ในการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โครงการโรงเรียนสีเขียว กิจกรรมขยายผล ต่อยอด นวัตกรรม NET ZERO ศาสตร์แห่งการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ในระดับภาคเหนือ ภายใต้โครงการรักษ์ป่าน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

(3) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ภายใต้แผนปฏิบัติราชการฯ มีโครงการศึกษาแนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กับการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของปราชญ์ชาวบ้าน

(4) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภายใต้แผนปฏิบัติราชการฯ มีโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

(5) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายใต้แผนปฏิบัติราชการฯ มีโครงการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนของครูวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี และ STEM ตามแนวทาง สสวท. และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ความตระหนักและพัฒนาการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ตามแนวทาง สสวท. (Environmental Science Literacy)

2.8 สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย 4.a สร้างและยกระดับสถานศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์การศึกษาที่อ่อนไหวต่อเด็ก ผู้พิการ และเพศภาวะ และจัดให้มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ปลอดภัยปราศจากความรุนแรง ครอบคลุมและมีประสิทธิผลสำหรับทุกคน

ตามตัวชี้วัด 4.a.1 สัดส่วนของโรงเรียนที่มีการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประเภทบริการ (สัดส่วนของโรงเรียนที่มีการเข้าถึง (a) ไฟฟ้า (b) อินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการเรียนการสอน (c) เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการเรียนการสอน (d) โครงสร้างพื้นฐาน และวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับการปรับ

ให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย (e) น้ำดื่มพื้นฐาน (f) สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานด้านสุขอนามัยที่แบ่งแยกตามเพศ และ (g) สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในการทำความสะอาดมือ (ตามนิยามตัวชี้วัดของ WASH ในเรื่อง น้ำ สุขอนามัย และสุขลักษณะสำหรับทุกคน))

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการจัดทำระบบศูนย์บริการแลกเปลี่ยนข้อมูลการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีการกำหนดมาตรฐานข้อมูลพื้นฐานการศึกษา เพื่อดำเนินการจัดเก็บข้อมูลให้มีความครบถ้วน ถูกต้อง และชัดเจน ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัด 4.a.1 มีการจัดเก็บข้อมูลของสถานศึกษาทั้งในสังกัดและนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประเภทบริการ ได้แก่ (a) ไฟฟ้า (b) อินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการเรียนการสอน (c) เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการเรียนการสอน และ (f) สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานด้านสุขอนามัยที่แบ่งแยกตามเพศ ดังนี้

ประเภทบริการขั้นพื้นฐาน	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)			ร้อยละ
	มี	ไม่มี/ไม่รายงาน	รวม	
(a) ไฟฟ้า	56,217	594	56,811	98.95
(b) อินเทอร์เน็ต	35,718	21,093	56,811	62.87
(c) เครื่องคอมพิวเตอร์	22,198	34,613	56,811	39.07

หมายเหตุ : ข้อมูลปีการศึกษา 2565 ภาคเรียนที่ 1 (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2565)

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สป., กระทรวงศึกษาธิการ จัดทำโดย สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป.

(f) สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานด้านสุขอนามัยที่แบ่งแยกตามเพศ

สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน (ด้านสุขอนามัย)	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)			ร้อยละ
	มี	ไม่มี/ไม่รายงาน	รวม	
ห้องน้ำชาย	3,926	52,885	56,811	6.91
ห้องน้ำหญิง	3,926	52,885	56,811	6.91
ห้องน้ำรวม	4,046	52,765	56,811	7.12

หมายเหตุ : ข้อมูลปีการศึกษา 2565 ภาคเรียนที่ 1 (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2565)

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สป., กระทรวงศึกษาธิการ จัดทำโดย สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป.

2.9 สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย 4.b เพิ่มจำนวนทุนการศึกษาทั่วโลกที่ให้แก่ประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศพัฒนาน้อยที่สุด รัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก และประเทศในทวีปแอฟริกา เพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา รวมถึงการฝึกอาชีพ และโปรแกรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านเทคนิค วิศวกรรม และวิทยาศาสตร์ ในประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ภายในปี พ.ศ. 2573

ตามตัวชี้วัด **4.b.1 ปริมาณความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (ODA) ที่เป็นทุนการศึกษา สำหรับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด** โดยใช้ข้อมูลจากกระทรวงการต่างประเทศ ดังนี้

สรุปข้อมูลทุนการศึกษาที่จัดสรรให้กับประเทศต่าง ๆ

ปี	2559	2560	2561	2562	2563	2564
มูลค่า (ล้านบาท)	134.32	118.61	157.17	161.56	170.67	140.99

ที่มา : กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

2.10 สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย 4.c เพิ่มจำนวนครูที่มีคุณวุฒิ รวมถึงการดำเนินการผ่านความร่วมมือระหว่างประเทศในการฝึกอบรมครูในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด และรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก ภายในปี พ.ศ. 2573 **ตามตัวชี้วัด 4.c.1 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน** โดยใช้ข้อมูลจากสถิติการศึกษาของประเทศไทย ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ดังนี้

ระดับ	ปีการศึกษา		
	2561	2562	2563
ก่อนประถมศึกษา	16	15	14
ประถมศึกษา	15	11	14
มัธยมศึกษาตอนต้น	20	17	20
มัธยมศึกษาตอนปลาย	18	16	18

ที่มา : สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2561 – 2563, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

3. ประเด็นความท้าทายการจัดการศึกษา

3.1 ประเทศไทยยังคงเผชิญความท้าทายหลายประการในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ อาทิ การที่สังคมบางส่วนขาดความตระหนักรู้เรื่อง SDGs การขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงความท้าทายด้านข้อมูลตัวชี้วัดบางตัวที่ยังไม่สอดคล้องกับระเบียบวิธีการของสหประชาชาติ ไม่สะท้อนบริบทของประเทศ และไม่ได้จัดเก็บข้อมูลแบบจำแนกแยกประเภท รวมถึงการขาดระบบฐานข้อมูลกลางเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งอาจส่งผลในภาพรวมต่อการดำเนินการเพื่อสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศเพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมาย SDGs ได้

3.2 การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความพร้อมก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ในภาพรวมเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่สมวัยมากขึ้น แต่จากสถานการณ์โควิด-19 ที่ผ่านมาทำให้มีความท้าทายในการฟื้นฟูพัฒนาการในด้านที่ถดถอยไปจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 รวมทั้ง ความเหลื่อมล้ำของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาภายในจังหวัดก็มากขึ้น ซึ่งสะท้อนความแตกต่างของการเรียนรู้ที่บ้านของเด็กแต่ละคนในช่วงที่โรงเรียนปิด รวมทั้งความยากจนหรือขัดสนของครอบครัวเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยและความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการศึกษา

3.3 สมรรถนะการศึกษาไทยในการพัฒนาวัยเรียนวัยรุ่นให้มีความรู้และทักษะในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในอนาคต แม้จะมีคะแนนที่ดีขึ้นแต่ยังอยู่ในจุดที่ต้องเร่งพัฒนา เนื่องจากยังมีคุณภาพการศึกษาที่ยังต่ำและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ยังสูง ซึ่งประเด็นท้าทายที่สำคัญที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในด้านคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการสอนให้คิดอย่างมีเหตุมีผล และด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ตลอดจนความท้าทายในการนำเด็กที่หลุดจากการศึกษาเข้าสู่ระบบการศึกษา/การฝึกอาชีพและการฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอยจากการปิดโรงเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

3.4 สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ได้เริ่มคลี่คลายลง แรงงานเริ่มกลับมาทำงาน แต่ต้องเผชิญกับสภาวะการทำงานในรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะการที่ภาคธุรกิจหันมาพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น ส่งผลให้แรงงานที่มีทักษะไม่สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินธุรกิจยุคใหม่ตกงานหรือมีความเสี่ยงที่จะตกงานเพิ่มขึ้นในอนาคต ดังนั้น การพัฒนาช่องทางการยกระดับทักษะของแรงงาน ยังขาดการบูรณาการร่วมกันในการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาทักษะแรงงานฝีมือเพื่อสร้างโอกาสและเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย

3.5 สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า 19 เป็นประเด็นท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมาย ก่อให้เกิดผลกระทบต่อด้านการศึกษาและต่อตัวนักเรียนโดยตรง โดยมีเด็กนักเรียนจำนวนมากเกิดภาวะการเรียนรู้ที่ถดถอย รวมถึงปัญหาการพัฒนาทางกายและทางจิตใจ จากการเรียนออนไลน์ในช่วงที่ผ่านมา เนื่องจากความพร้อมของทรัพยากร/อุปกรณ์ในการเรียนรู้ ความพร้อมของผู้เรียน สภาพแวดล้อมในการเรียน และความพร้อมของครูผู้สอน รวมทั้งปัญหาการหลุดออกนอกระบบการศึกษา โดยเฉพาะในช่วงชั้นรอยต่อ (ประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3) ในกลุ่มเด็กนักเรียนจากครัวเรือนยากจน

3.6 การจัดการศึกษาที่รองรับพหุปัญญาหลากหลายประเภทและการส่งเสริมความสามารถพิเศษเฉพาะทางทำได้ยาก เนื่องจากโรงเรียนต้องมีความพร้อมในด้านทรัพยากรและบุคคลากรในการจัดการศึกษา จึงทำให้ในทางปฏิบัติมีการกระจุกตัวเฉพาะในบางกลุ่มโรงเรียน นอกจากนี้ความรู้ความเข้าใจตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาของบุคลากรทางการศึกษาไทย มีอยู่ในระดับจำกัด ประกอบกับค่านิยมและทัศนคติของสังคมไทยที่มีแนวโน้มในการยกย่องและให้ความสำคัญกับความเป็นเลิศทางด้านวิชาการเป็นหลัก ขาดการคำนึงถึงความหลากหลายทางพหุปัญญาด้านต่าง ๆ ที่เด็กแต่ละคนมีแตกต่างกัน นอกจากนี้ การติดตามการตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลายยังคงขาดการจัดเก็บข้อมูลและตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนผลลัพธ์ตามเป้าหมายได้อย่างเหมาะสมและชัดเจน

3.7 โอกาสในการพัฒนาสำหรับกลุ่มคนเปราะบางยังมีจำกัด คนพิการส่วนใหญ่ยังเข้าไม่ถึงการศึกษาและมีแนวโน้มประสบปัญหาการไม่มีงานทำ โดยในปี 2564 จำนวนคนพิการในประเทศไทยที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 2,102,384 คน ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 1,168,165 คน รองลงมาวัยทำงานอายุระหว่าง 15 – 59 ปี จำนวน 855,816 คน ส่วนคนพิการวัยเด็กและวัยเรียน (แรกเกิด – 21 ปี) จำนวน 151,163 คน แม้ที่ผ่านมารัฐบาลจะมีการดำเนินนโยบายส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาแก่คนพิการ อาทิ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทั้งในรูปแบบโรงเรียนเฉพาะความพิการ 48 แห่ง ศูนย์การศึกษาพิเศษ 77 แห่ง รวมถึงการเรียนร่วมในทุกระดับชั้นตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และการอุดมศึกษา ตลอดจนการจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนการจัดการศึกษาแก่ผู้พิการในอัตราที่มากกว่าผู้เรียนปกติ

3.8 การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่ม NEETs – Not in Education, Employment or Training ซึ่งหมายถึงเยาวชนอายุ 15 – 24 ปี ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา การทำงาน หรือการฝึกอบรม ซึ่งในจำนวนนี้มีกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ไม่ต้องการทำอะไร (กลุ่ม Resting) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 141,329 คน ในปี 2557 เป็น 259,609 คน ในปี 2564 โดยอาจเชื่อมโยงกับฐานะของเด็กที่มาจากครัวเรือนยากจนและครัวเรือนที่ร่ำรวย โดยปัญหาหลักของประชากรกลุ่ม NEETs มีทั้งปัจจัยด้านความอบอุ่นในครอบครัว ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญทั้งในเรื่องการสื่อสาร การสนับสนุน และการสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง บุตร หรือปัญหาเชิงโครงสร้างที่พ่อแม่ต้องไปทำงานนอกพื้นที่และไม่ได้อยู่กับบุตร ความยากจน การจัดการเรียนการสอนที่ไม่สามารถสร้างแรงบันดาลใจและเป้าหมายในชีวิต ทำให้เลือกออกจากระบบการศึกษา การขาดช่องทางด้านอาชีพ การตีตราของสังคม ทำให้การกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาจึงมีน้อย ระบบการรับคนเข้าทำงานที่ต้องอายุ 18 ปีขึ้นไป ส่งผลให้เยาวชนบางส่วนที่ต่ำกว่า 18 ปี และมีฐานะทางบ้าน

ที่ยากลำบากขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในการทำงาน การศึกษาหรือการฝึกอบรม ในประเทศไทย (Youth Not in Employment, Education, or Training: NEET) ดำเนินการโดยจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย กระทรวงแรงงาน และ UNICEF Thailand พบว่า ในประเทศไทยเยาวชน (อายุตั้งแต่ 15 – 24 ปี) ที่ไม่ได้อยู่ในการทำงาน การศึกษา หรือการฝึกอบรม (NEET) มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจที่น่ากังวล แม้ว่าปัจจุบันรัฐบาล ภาคเอกชน และองค์กรประชาสังคมจัดโครงการและการบริการต่าง ๆ ในประเทศไทยเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับเยาวชนที่นิ่งเฉยและขาดการมีส่วนร่วม แต่โครงการและการบริการเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังอยู่ในขอบเขตจำกัด เยาวชนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเข้าถึงโครงการและการบริการดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนกลุ่มที่ด้อยโอกาสมากที่สุด ทั้งนี้ เยาวชนหญิงมีความเสี่ยงมากกว่าเยาวชนชายที่จะเป็น NEET ซึ่งประชากรกลุ่ม NEET ในประเทศไทยร้อยละ 70 เป็นเยาวชนหญิง ส่วนใหญ่เลิกเรียนกลางคันเนื่องจากตั้งครรภ์หรือต้องรับผิดชอบดูแลครอบครัว รวมทั้งผู้ปกครองของเยาวชนหญิงมักจะไม่สนับสนุนให้เยาวชนหญิงออกจากบ้านและประกอบอาชีพเท่ากับที่สนับสนุนเยาวชนชาย ผลคือ เยาวชนหญิง NEET จึงมีโอกาสไม่เพียงพอที่จะเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะความชำนาญหรือศึกษาต่อ

3.9 เร่งพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตเพื่อนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นระบบที่เอื้อให้คนสามารถกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาได้ตลอดตามความสะดวกและความจำเป็นของชีวิต

3.10 ผลักดันให้เกิดสมัชชาการศึกษาในระดับจังหวัด โดยเกิดจากความร่วมมือของเครือข่ายผู้มีส่วนร่วมทางการศึกษาในระดับพื้นที่ ประกอบด้วย ครอบครัว/ผู้ปกครอง สถานศึกษา กลุ่มองค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม เพื่อพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรในพื้นที่ บูรณาการการดำเนินงาน และการวางแผนการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของแต่ละจังหวัด สามารถยกระดับศักยภาพของจังหวัดอย่างแท้จริง

3.11 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นเพื่อการเรียน การทำงานและการดำรงชีวิต ทักษะการรู้คิดดิจิทัล (Digital Quotient+Digital, Media and Information Literacy) และการเชื่อมต่อโลกแห่งการเรียนรู้สู่โลกแห่งการทำงาน (School to Work Transition) รวมทั้ง ทักษะด้านการบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศด้วย

4. ประเด็นข้อเสนอแนะ

4.1 ควรต้องมุ่งพัฒนารูปแบบและช่องทางการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้มีความหลากหลาย ทันต่อสถานการณ์และความสนใจของคนในสังคมมากยิ่งขึ้น โดยการใช้ซอฟต์พาวเวอร์เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้มากยิ่งขึ้น

4.2 ควรมีมาตรการเตรียมความพร้อมของพ่อแม่ มีอาสาสมัครดูแลพัฒนาเด็กปฐมวายรายพื้นที่ เพื่อหนุนเสริมผู้ปกครอง ทั้งด้านทักษะการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ถูกต้อง ตั้งแต่ก่อนการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย และด้านทรัพยากรที่จำเป็นต่อพัฒนาการเด็ก มีแนวทางปฏิบัติในการฟื้นฟูพัฒนาการเด็กปฐมวัยหลังภาวะวิกฤตสำหรับครูและผู้ดูแลเด็กอย่างหลากหลายเพื่อการประยุกต์ใช้ตามบริบทของพื้นที่และขนาดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมทั้งการสร้างเสริมประสบการณ์ผ่านแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ หรือตามความสนใจของเด็กในช่วงปิดเทอม ปรับระดับการจัดการเรียนรู้ระดับประถมศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มาจากระดับอนุบาลให้เหมาะสมตามพัฒนาการ การผลักดันการใช้มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัด การยกระดับการผลิตและพัฒนาครูปฐมวัยอย่างครบวงจรตั้งแต่ช่วงเริ่มแรกไปจนถึงช่วงปฏิบัติงาน สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัย การสนับสนุนให้เปิดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 3 ปี ตลอดจนการพิจารณาจัดสรรและเพิ่มจำนวนเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด 0 – 6 ปี แบบถ้วนหน้า

4.3 ควรพัฒนาข้อมูลสถานการณ์ ความต้องการตลาดแรงงานให้ครอบคลุม โดยมีข้อมูลด้านแรงงานของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีกลไกเชื่อมโยงข้อมูลด้านแรงงานที่ครบถ้วน มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านแรงงานรองรับ มีการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของตลาดแรงงาน มีการรับรองสมรรถนะแรงงาน รวมถึงอาจจัดกิจกรรมเพื่อเปิดโลกทัศน์เส้นทางอาชีพให้แก่นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ให้มีโอกาสได้รู้จักอาชีพที่หลากหลาย เพื่อจะได้เลือกทำงานที่สอดคล้องกับความถนัด เป็นกำลังแรงงานที่ช่วยพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มศักยภาพ

4.4 ควรเร่งดำเนินการปฏิรูประบบการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรมทางกายและจิตใจที่หลากหลายสอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย เพื่อฟื้นฟูภาวการณ์การเรียนรู้ที่ถดถอยของนักเรียน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กนักเรียนที่ยากจนและด้อยโอกาส รวมทั้งพัฒนาระบบติดตามเด็กที่หลุดออกนอกระบบการศึกษา และกลุ่มเด็กที่มีความเสี่ยง รวมทั้งมีมาตรการในการป้องกันการหลุดออกนอกระบบของเด็กนักเรียน ส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้แก่ครูและนักเรียนซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ผ่านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

4.5 การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญาจำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยการพัฒนาระบบข้อมูลทั้งระบบฐานข้อมูลพหุปัญญาแห่งชาติที่เชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และระบบเทคโนโลยีสำหรับการสำรวจ คัดกรอง วัดระดับ และติดตามผลผู้เรียนการพัฒนาทางด้านแหล่งเรียนรู้ ทั้งสถานศึกษาที่ส่งเสริมพหุปัญญาและสถานที่สาธารณะในการเปิดโอกาสให้แสดงความสามารถ การสร้างโมเดลต้นแบบและการส่งต่อการพัฒนาตามพหุปัญญา

4.6 การจัดสรรทรัพยากรการศึกษา ควรจัดสรรให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทในปัจจุบัน เร่งพัฒนาโอกาสทางการศึกษาเพื่อเอื้อให้คนทุกเพศ ทุกช่วงวัย และทุกสถานะ สามารถเข้าถึงการศึกษาได้สะดวกทุกที่และทุกเวลา อีกทั้งควรเร่งพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและปรับเปลี่ยนบทบาท ของครูให้สามารถพัฒนาสมรรถนะพื้นฐานของผู้เรียน ได้อย่างเต็มความสามารถส่งเสริมการกระจายทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งในเรื่องการจัดสรรครูและการสนับสนุน เครื่องมือการเรียนการสอนที่สอดคล้องและมีความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลและทักษะด้านดิจิทัลในการเรียนการสอนให้แก่ครูและนักเรียน นอกจากนี้ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรประสานการดำเนินงานช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายอย่างเป็นระบบ ผ่านการพัฒนาการเชื่อมโยง ระบบฐานข้อมูลต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ มีการวิเคราะห์ข้อมูลในมิติที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางอย่างรอบด้าน เพื่อให้สามารถระบุความต้องการที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง และแก้ปัญหาเด็กตกหล่นทางการศึกษาได้อย่างตรงจุด

ส่วนที่ 1
บทนำ

1.1 เกริ่นนำ

ตามมติคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) ในคราวประชุมครั้งที่ 1/2562 เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2562 เห็นชอบในหลักการร่างแผนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย (Thailand's SDG Roadmap) เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งแผนการขับเคลื่อนฯ ครอบคลุมกิจกรรมการดำเนินการหลัก 6 ด้าน ดังนี้

1) การสร้างการตระหนักรู้ การดำเนินการให้ทุกภาคส่วนมีความรู้และความเข้าใจเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีการดำเนินการทั้งในระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนประเทศสู่ความยั่งยืน

2) การเชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนกับแผน 3 ระดับของประเทศ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน สร้างประเทศให้มั่นคง โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

3) กลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน มีคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนในระดับนโยบาย และหน่วยงานภาครัฐบูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วนของสังคมเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

4) การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ดำเนินงานโดยยึดหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล เพื่อจัดทำแผนงาน/โครงการที่สำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้ง ขยายผลสู่การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับพื้นที่ (SDG Localization)

5) ภาคีการพัฒนา สนับสนุนความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งในประเทศและภาคีการพัฒนาระหว่างประเทศ เพื่อร่วมขับเคลื่อนประเทศไทยให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

6) การติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ดำเนินการติดตามและประเมินผลการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยระบบฐานข้อมูลกลางที่มีการรายงานความก้าวหน้าจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ

การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสู่การปฏิบัติของประเทศไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานฝ่ายเลขานุการ กพย. ได้จัดประชุมชี้แจงสร้างความรู้ความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2563 เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการขับเคลื่อน SDGs ไปสู่การปฏิบัติระหว่างหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักเป้าหมายหลัก (Goals) และเป้าหมายย่อย (Targets) และกำหนดแนวทางการขับเคลื่อน SDGs ร่วมกันในระยะ 10 ปี ข้างหน้า รวมถึงชี้แจงแนวทางการจัดทำแผนที่นำทาง (Roadmap) ขับเคลื่อนเป้าหมายหลักแต่ละเป้าหมายหลัก และการกำหนดค่าเป้าหมาย/หมุดหมายการดำเนินงานในแต่ละเป้าหมายย่อย ทั้งนี้ ในการจัดทำ Roadmap เพื่อการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในระดับเป้าหมายหลัก (Goal) กำหนดให้หน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักรายเป้าหมายหลักเป็นผู้ดำเนินการ โดยในการดำเนินงานจัดทำ Roadmap ให้ประสานหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักรายเป้าหมายย่อย เพื่อพิจารณากำหนดค่าเป้าหมายและหมุดหมาย (milestone) ให้สอดคล้องกับ SDGs และเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากตัวชี้วัดที่สหประชาชาติกำหนดเป็นหลัก (global SDG indicators) และอาจเสนอตัวชี้วัดทดแทน (proxy indicators) และตัวชี้วัดเพิ่มเติม (additional indicators) เพื่อให้การขับเคลื่อน SDGs สอดคล้องกับบริบทของประเทศ ตลอดจนประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาและจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด เพื่อระบุแหล่งข้อมูล (sources) และผู้ประสานงาน (focal point) ด้วย

กระทรวงศึกษาธิการได้รับมอบหมายเป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลัก เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายหลักที่ 4 *“สร้างหลักประกันว่า ทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต”* ซึ่งในการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายหลักที่ 4 ไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา โดยมีรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการเป็นที่ปรึกษา และมีปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานคณะกรรมการ และมีผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการร่วมเป็นกรรมการ เพื่อทำหน้าที่กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานและกำกับ ติดตามผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติในภาพรวม (ระดับนโยบาย/ระดับประเทศ) และแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนที่นำทาง (Roadmap) การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาเพื่อดำเนินการจัดทำแผนที่นำทางขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) ที่สอดคล้องกับ Thailand’s SDG Roadmap เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางที่ กพย. กำหนด และใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้ กลไกหรือหน่วยงานที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดไว้ได้อย่างยั่งยืนนั้น คือ หน่วยงานที่ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ ได้แก่ หน่วยงานทางการศึกษา สถานศึกษา และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีความรู้ความเข้าใจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นในแต่ละพื้นที่ได้ชัดเจนตรงกับความเป็นจริง จึงสามารถกำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงาน หรือแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสม ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ได้มีมติเห็นชอบให้มีการแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ระดับภาค/กลุ่มจังหวัด และระดับจังหวัด ประกอบด้วยคณะทำงานฯ ระดับภาค/กลุ่มจังหวัด จำนวน 18 คณะ รับผิดชอบกำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงาน และกำกับ ติดตามผลการดำเนินงานในระดับภาคหรือกลุ่มจังหวัด 18 กลุ่มจังหวัด โดยมอบหมายให้สำนักงานศึกษาธิการภาค เป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักการดำเนินงานฯ และคณะทำงานฯ ระดับจังหวัด จำนวน 77 คณะ รับผิดชอบกำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงาน และกำกับติดตามผลการดำเนินงานในระดับจังหวัด ทั้ง 77 จังหวัด โดยมอบหมายให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักการดำเนินงานฯ

ทั้งนี้ ในการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาหรือเป้าหมายหลักที่ 4 ไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ ได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนที่นำทางขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) ระดับภาค/กลุ่มจังหวัด และระดับจังหวัด ที่สอดคล้องกับแผนที่นำทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาภาพรวม (SDG4 Roadmap) เพื่อเป็นการถ่ายทอดกรอบแนวทางและเป้าหมายการดำเนินงานไปสู่การปฏิบัติที่สอดคล้อง เหมาะสมกับบริบทสถานการณ์ หรือความต้องการจำเป็นในแต่ละพื้นที่ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานด้วย ดังนั้น ในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนไปสู่การปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้แผนที่นำทางขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) ในภาพรวม แผนที่นำทางฯ ระดับภาค/กลุ่มจังหวัด และแผนที่นำทางฯ ระดับจังหวัด เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติตามขอบเขตภารกิจหน้าที่ และโดยกลไกการขับเคลื่อนฯ ในภาพรวมมีคณะกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา โดยมีสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ และศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลัก ส่วนการขับเคลื่อนในระดับภาค/กลุ่มจังหวัด

มีคณะทำงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาระดับภาค/กลุ่มจังหวัด โดยมีสำนักงานศึกษาธิการภาค (18 ภาค) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลัก และระดับจังหวัด มีคณะทำงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ระดับจังหวัด โดยมีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด 77 จังหวัด เป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลัก

1.2 วัตถุประสงค์ของการจัดทำรายงาน

1) เพื่อรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (เป้าหมายที่ 4: SDG4) ไปสู่การปฏิบัติ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในปี พ.ศ. 2565

2) เพื่อรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (เป้าหมายที่ 4: SDG4) ไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้ง ประเด็นท้าทาย และประเด็นข้อเสนอแนะการดำเนินงานในระยะต่อไป

1.3 แผนที่นำทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap)

การจัดทำรายงานฯ ฉบับนี้ ดำเนินการจัดเก็บ รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ภายใต้แผนที่นำทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) ตามที่คณะกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาให้ความเห็นชอบไว้ ซึ่งมีเนื้อหาสาระและองค์ประกอบสอดคล้องกับแผนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย (Thailand's SDGs Roadmap) โดยสาระสำคัญของแผนที่นำทางฯ ส่วนที่ 4 ได้นำเสนอให้เห็นภาพห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) และตัวชี้วัดและเป้าหมายการดำเนินงาน รวมถึงกรอบแนวทาง แผนงานหรือโครงการสำคัญในการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาแต่ละเป้าหมายย่อย มีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

เป้าหมายย่อย/ตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล	หน่วยงาน
SDG 4.1 สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพ เท่าเทียม และไม่มีค่าใช้จ่าย นำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิผล ภายในปี พ.ศ. 2573		
1) ร้อยละของเด็กในวัย ป.3 ที่มีทักษะการอ่านและการคำนวณขั้นพื้นฐาน	ผลสอบ NT	ศธ. (สพฐ.)
2) คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) (1) ภาษาไทย (2) คณิตศาสตร์ (3) วิทยาศาสตร์ (4) ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)	ผลสอบ O-NET	สทศ.
3) อัตราการสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย	ฐานข้อมูลกลางด้านการศึกษา ศธ.	ศธ. (ศทก.สป.)
SDG 4.2 สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนเข้าถึงการพัฒนา การดูแล และการจัดการศึกษาระดับก่อนประถม ศึกษา สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ ภายในปี 2573		
1) ร้อยละของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่มีพัฒนาการทางด้านสุขภาพ การเรียนรู้ และพัฒนาการทางบุคลิกภาพตามวัย จำแนกตามเพศ	ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการพัฒนาเด็กปฐมวัย	พม.

เป้าหมายย่อย/ตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล	หน่วยงาน
	ตามมาตรฐานชาติ (ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย)	
2) อัตราการเข้าเรียนปฐมวัย (อย่างน้อย 1 ปี ก่อนถึงเกณฑ์อายุเข้าเรียนประถมศึกษา) จำแนกตามเพศ	ฐานข้อมูลกลางด้านการศึกษา ศธ.	ศธ. (ศทก.สป.)
SDG 4.3 ให้ชายและหญิงทุกคนเข้าถึงการศึกษาวิชาเทคนิคอาชีวศึกษา อุดมศึกษา รวมถึงมหาวิทยาลัยที่มีราคาที่สามารถจ่ายได้และมีคุณภาพภายในปี 2573		
1) อัตราการเข้าเรียนระดับอาชีวศึกษา (สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีวศึกษา (ปวช.) : สายสามัญศึกษา)	ฐานข้อมูลกลางด้านการศึกษา ศธ.	ศธ. (ศทก.สป.)
2) อัตราการเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา	ฐานข้อมูลการศึกษา อว.	อว.
SDG 4.4 เพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่จำเป็น รวมถึงทักษะทางเทคนิค และอาชีพสำหรับการจ้างงาน การมีงานที่ดีและการเป็นผู้ประกอบการ ภายในปี 2573		
1) สัดส่วนของเยาวชน/ผู้ใหญ่ที่มีทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำแนกตามประเภททักษะ	รายงานผลการสำรวจข้อมูล	สสช.
SDG 4.5 ขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศในการศึกษา และสร้างหลักประกันว่ากลุ่มที่เปราะบาง ซึ่งรวมถึงผู้พิการ ชนพื้นเมือง และเด็กเข้าถึงการศึกษาและการฝึกอาชีพทุกระดับอย่างเท่าเทียม ภายในปี 2573		
1) ดัชนีความเท่าเทียมทางเพศ จำแนกตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อุดมศึกษา)	ฐานข้อมูลกลางด้านการศึกษา ศธ.	ศธ. (ศทก.สป.)
2) ดัชนีความเท่าเทียมทางความมั่งคั่ง จำแนกตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อุดมศึกษา)	รายงานผลการสำรวจข้อมูล	สสช.
3) ดัชนีความเท่าเทียมตามพื้นที่ จำแนกตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อุดมศึกษา)	รายงานผลการสำรวจข้อมูล	สสช.
SDG 4.6 สร้างหลักประกันว่าเยาวชนทุกคนและผู้ใหญ่ในสัดส่วนสูง ทั้งชายและหญิงสามารถอ่านออกเขียนได้และคำนวณได้ ภายในปี 2573		
1) อัตราการอ่านออกเขียนได้ของประชากรอายุ 15 ปี ขึ้นไป จำแนกตามเพศ	รายงานผลการสำรวจข้อมูล	สสช.
2) อัตราการมีทักษะด้านการคำนวณของประชากรอายุ 15 ปี ขึ้นไป จำแนกตามเพศ	รายงานผลการสำรวจข้อมูล	สสช.
3) อัตราการอ่านออกเขียนได้ และมีทักษะด้านการคำนวณของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	รายงานผลการสำรวจข้อมูล	สสช.

เป้าหมายย่อย/ตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล	หน่วยงาน
SDG 4.7 สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึง การศึกษาสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุขและไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลก และความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและในส่วนร่วมของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี 2573		
1) ระดับการดำเนินการการกำหนดเรื่อง การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกและการจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเรื่องหลักใน (ก) นโยบายการศึกษาของประเทศ (ข) หลักสูตร (ค) การศึกษาของครู (หลักสูตรการผลิต/พัฒนาครู) และ (ง) การประเมินผลนักเรียน	จัดทำรายงานผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานเชิงนโยบายตามประเด็นที่กำหนด	ศธ.
2) การจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง หรือการพัฒนาที่ยั่งยืน (โครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเสริมหลักสูตร)	รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ศธ.
SDG 4.a สร้างและยกระดับอุปกรณ์และเครื่องมือทางการศึกษาที่อ่อนไหวต่อเด็กผู้พิการ และเพศภาวะและให้มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ปลอดภัย ปราศจากความรุนแรง ครอบคลุมและมีประสิทธิผลสำหรับทุกคน		
1) สัดส่วนของโรงเรียนที่มีการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประเภทบริการ (สัดส่วนของโรงเรียนที่มีการเข้าถึง) (a) ไฟฟ้า (b) อินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการเรียนการสอน (c) เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการเรียนการสอน (d) โครงสร้างพื้นฐาน และวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับการปรับให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย (e) น้ำดื่มพื้นฐาน (f) สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานด้านสุขอนามัยที่แบ่งแยกตามเพศ และ (g) สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในการทำความสะอาดมือ (ตามนิยามตัวชี้วัดของ WASH ในเรื่อง น้ำ สุขอนามัย และสุขลักษณะสำหรับทุกคน))	จะดำเนินการพัฒนารูปแบบและวิธีการจัดเก็บข้อมูลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป	ศธ.
SDG 4.b ขยายจำนวนทุนการศึกษาในทั่วโลกที่ให้สำหรับประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะประเทศพัฒนาน้อยที่สุด รัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก และประเทศในแอฟริกาในการสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา รวมถึงการฝึกอาชีพ และโปรแกรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านเทคนิควิศวกรรม และวิทยาศาสตร์ในประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ภายในปี 2563		
1) ปริมาณความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (ODA) ที่เป็นทุนการศึกษา สำหรับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด	รายงานผลการดำเนินงาน กต.	กต.
SDG 4.c เพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพ รวมถึงการดำเนินการผ่านทางความร่วมมือระหว่างประเทศในการฝึกอบรมครู ในประเทศกำลังพัฒนาเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด และรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก ภายในปี 2573		
1) สัดส่วนของครูที่มีคุณวุฒิเหมาะสมในการจัดการศึกษาพื้นฐาน จำแนกตามระดับการศึกษา ผู้ซึ่งอย่างน้อยได้รับการฝึกอบรม (เช่น การฝึกอบรมการสอน) ซึ่งต้องดำเนินการก่อนหรือระหว่างช่วงที่ทำการสอนในระดับที่เกี่ยวข้องของแต่ละประเทศ (1) ก่อนประถมศึกษา (2) ประถมศึกษา (3) มัธยมศึกษาตอนต้น (4) มัธยมศึกษาตอนปลาย	ฐานข้อมูลทางการศึกษา	ศธ. (สกศ.)

1.4 กลไกการขับเคลื่อน

1) กลไกการขับเคลื่อนระดับชาติ ได้แก่ คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย คณะอนุกรรมการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คณะอนุกรรมการติดตามและประเมินผลการพัฒนาที่ยั่งยืน ฯลฯ

2) กลไกการขับเคลื่อนระดับกระทรวง ได้แก่ คณะกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา

3) กลไกการขับเคลื่อนระดับพื้นที่

3.1) คณะทำงานขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ ได้แก่ คณะทำงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ระดับภาค/กลุ่มจังหวัด และคณะทำงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาระดับจังหวัด

3.2) หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการภาค/สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา/สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด สถานศึกษา/สถาบันอุดมศึกษา กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

3.3) หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย/หอการค้าจังหวัด สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย/สภาอุตสาหกรรมจังหวัด สถานศึกษา/สถาบันอุดมศึกษาเอกชน/นานาชาติ

4) ภาคีการพัฒนา สนับสนุนความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งในประเทศและภาคีการพัฒนาระหว่างประเทศ เพื่อร่วมขับเคลื่อนประเทศไทยให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และภาคีการพัฒนาระหว่างประเทศ

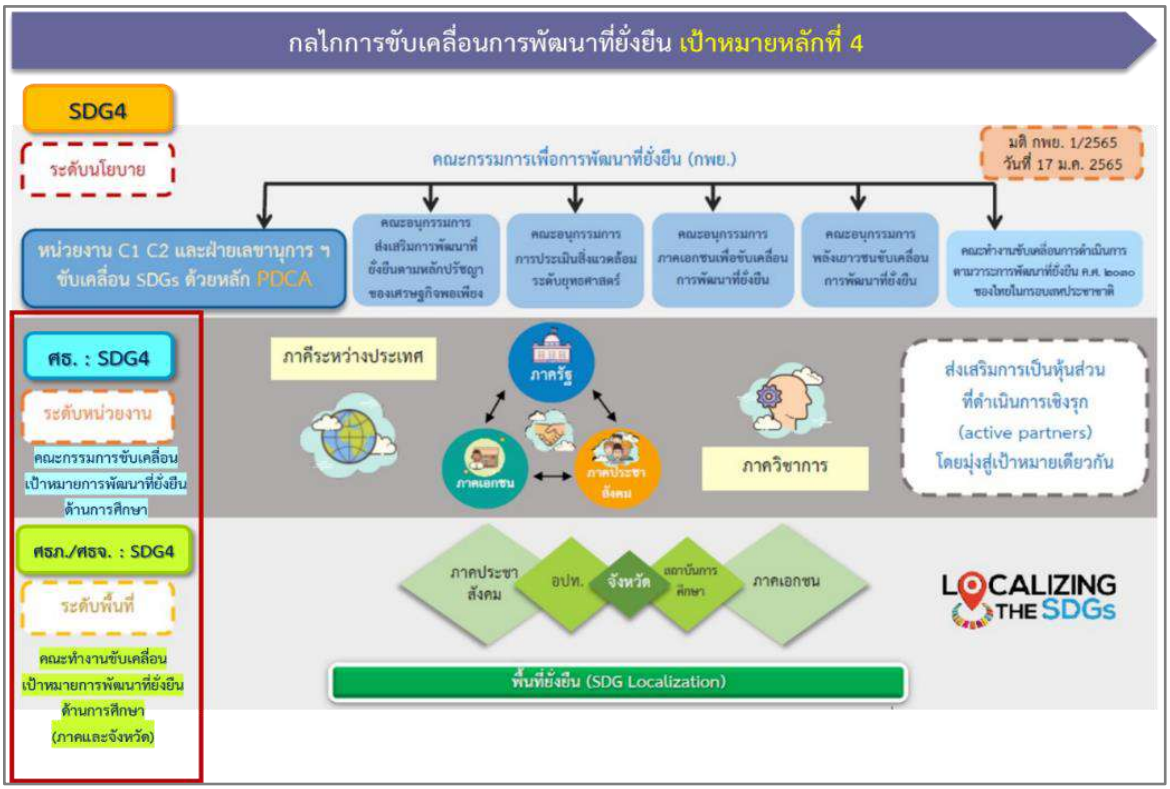

1.5 การติดตามและรายงานผลการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

การติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มีกระบวนการและกลไกดังนี้

1. หน่วยงานรับผิดชอบตัวชี้วัด ดำเนินการติดตามประเมินผลการดำเนินงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการประมวลผล สรุปข้อมูล จัดส่งฝ่ายเลขานุการเพื่อจัดทำเป็นรายงานในภาพรวม นำเสนอคณะกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา

2. หน่วยงานสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานศึกษาธิการภาค สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด จะดำเนินการติดตามประเมินผลการดำเนินงานในระดับพื้นที่ นำเสนอ คณะทำงานภายใต้คณะกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาในแต่ละพื้นที่ และเสนอคณะกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ตามลำดับ

3. กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักเป้าหมายหลักที่ 4 ดำเนินการ

3.1 ประสานรวบรวมข้อมูลสถิติทางการศึกษาจากหน่วยงานหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กรณีจำเป็นต้องใช้ข้อมูลเพิ่มเติม

3.2 จัดทำรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายหลักที่ 4 ตามโครงร่างฯ ที่ สศช. กำหนด

3.3 จัดพิมพ์ และเผยแพร่รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานฯ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนด้วยรูปแบบและช่องทางที่หลากหลาย และเข้าถึงได้ง่าย

ส่วนที่ 2
การดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4) สู่การปฏิบัติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

การดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4) ไปสู่การปฏิบัติ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ได้กำหนดขอบเขตการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแนวทางการดำเนินงานภายใต้แผนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับประเทศไทย (Thailand's SDG Roadmap) โดยยึดหลักวงจรการบริหารงานคุณภาพ (PDCA) เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติไปในคราวเดียวกัน โดยกรอบแนวทางหรือกิจกรรมการดำเนินงานในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่เป็นกลไกหลักและหน่วยงานรับผิดชอบประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภาพรวม และมีการดำเนินงานขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ โดยในระดับภาคหรือกลุ่มจังหวัด มีสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 ภาค ทำหน้าที่เป็นกลไกหลักและหน่วยงานรับผิดชอบประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของจังหวัดในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ส่วนในระดับจังหวัด มีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ทำหน้าที่เป็นกลไกหลักและหน่วยงานรับผิดชอบประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่รับผิดชอบของจังหวัด

อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 17 เป้าหมายหลักไปสู่การปฏิบัติ สามารถวิเคราะห์ความสอดคล้องเชื่อมโยงภารกิจหน้าที่ของหน่วยงานกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เกี่ยวข้องได้อย่างชัดเจน ทำให้การดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมีเป้าหมายตรงกัน การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้อง สัมพันธ์ และส่งผลต่อกัน ช่วยให้การดำเนินงานสามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่กำหนดไว้ได้อย่างยั่งยืนต่อไป ดังนั้น ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย SDG4 ที่กำหนดไว้ จำเป็นต้องอาศัยกลไกและความร่วมมือจากหน่วยงานหรือภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนกลาง และในระดับพื้นที่ร่วมกันดำเนินงานอย่างจริงจัง ต่อเนื่องแต่หน่วยงานสามารถกำหนดแนวทางการปฏิบัติหรือกิจกรรมย่อย ๆ ที่จะดำเนินการได้อย่างหลากหลาย ตามความเหมาะสมโดยคำนึงถึงความสอดคล้อง เหมาะสมกับสถานการณ์ ปัญหาอุปสรรค ความต้องการหรือความจำเป็น รวมถึงสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ เน้นการถ่ายทอดเป้าหมายการดำเนินงานจากภาพรวม (ส่วนกลาง) ไปสู่เป้าหมายการดำเนินงานในระดับพื้นที่ภาคและจังหวัด ดังนั้น ในการกำหนดขอบเขตหรือกรอบแนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา พ.ศ. 2565 จึงกำหนดขอบเขตหรือกิจกรรมการดำเนินงานของหน่วยงานทั้งในส่วนกลาง และในระดับพื้นที่ เป็นกิจกรรมเดียวกัน หรือมีความสอดคล้อง เชื่อมโยงกัน เพื่อวางฐานหรือความพร้อมของการดำเนินงานให้อยู่บนฐานเดียวกันก่อน แล้วจึงพัฒนาต่อยอดให้สอดคล้องกับปัญหา หรือความต้องการ ความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ในปีต่อ ๆ ไป ทั้งนี้ ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานภายใต้กิจกรรมหลักที่กำหนดนั้น หน่วยงานในระดับพื้นที่สามารถกำหนดกิจกรรมย่อย ๆ ได้เอง ตามความต้องการจำเป็นหรือความเหมาะสมกับการดำเนินงานในแต่ละพื้นที่ โดยขอบเขตหรือกิจกรรมที่จะดำเนินการมีดังนี้

1. การประชุมชี้แจง สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน กรอบแนวทางและเป้าหมายการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา และแผนที่นำทางฯ (SDG4 Roadmap) ไปสู่การปฏิบัติ ให้ถูกต้อง ตรงกัน รวมทั้งระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานและบูรณาการการทำงานร่วมกัน

2. การจัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา หรือทบทวน ปรับปรุงแผนที่นำทางฯ ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ความต้องการ/ความจำเป็น และบริบทที่เกี่ยวข้อง

3. การกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน รวมถึงปัญหาอุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

4. การจัดเก็บข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูล เพื่อใช้ในการติดตามและรายงานผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา รวมถึง การพัฒนาแนวทาง/วิธีการจัดเก็บ รวบรวมข้อมูลการดำเนินงานตัวชี้วัดที่ยังไม่มีข้อมูลพื้นฐาน

5. การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานฯ เพื่อเสนอคณะกรรมการฯ หรือคณะทำงานฯ รับทราบและนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดแนวทางการดำเนินงานในระยะต่อไป รวมถึง รายงานผลการดำเนินงานและความก้าวหน้าการดำเนินงานต่อผู้บริหาร และ กพย. ตามลำดับ

6. การวิเคราะห์สรุปผลการดำเนินงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดมความคิดเห็นร่วมกันเพื่อกำหนดกรอบแนวทางการแก้ไขปัญหา หรือกำหนดแนวทางหรือนวัตกรรมการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายในระยะต่อไป

ทั้งนี้ ในการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ประจำปี พ.ศ. 2565 ขอนำเสนอผลการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 การดำเนินโครงการจัดทำฐานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผลระดับพื้นที่เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา SDG4 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

2.2 การดำเนินโครงการ/กิจกรรมสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4) สู่การปฏิบัติ ปี พ.ศ. 2565

โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานและผลการดำเนินงาน สรุปได้ดังนี้

2.1 การดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายหลักที่ 4 (SDG4)

2.1.1 การดำเนินโครงการจัดทำฐานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผลระดับพื้นที่เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา SDG4 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้รับจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 3,000,000 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการจัดทำฐานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผลระดับพื้นที่เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา SDG4 ซึ่งในการดำเนินงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินโครงการฯ ภาพรวม และมีสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 ภาค และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด 77 จังหวัด เป็นหน่วยงาน

ร่วมรับผิดชอบดำเนินโครงการฯ ในระดับพื้นที่ภาคและจังหวัด โดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดขอบเขตการดำเนินงาน ดังนี้

1) ขอบเขตการดำเนินโครงการ

1.1) หลักการเหตุผล

สืบเนื่องจากประเทศไทยได้ร่วมลงนามรับรองพันธะสัญญาทางการเมืองระดับผู้นำในเอกสาร “Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development” ซึ่งเป็นการยืนยันเจตนารมณ์และกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลกใน 15 ปีข้างหน้าร่วมกัน เพื่อผลักดันและขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาในทุกมิติ ประกอบด้วย เป้าหมายหลัก 17 เป้าหมาย ที่ครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งในการดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย กำหนดให้มีคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และมีสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นฝ่ายเลขานุการ โดยการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการดำเนินการในระดับพื้นที่ (Localizing SDGs) และให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และสังเคราะห์เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อถ่ายทอดเป้าหมายร่วมระดับโลก สู่เป้าหมายระดับประเทศและระดับพื้นที่ เพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ในแต่ละเป้าหมายได้กำหนดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบอย่างชัดเจน

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฐานะฝ่ายเลขานุการ กพย. ได้จัดทำรายงานความก้าวหน้าการดำเนินการขับเคลื่อน SDGs โดยในปี 2562 ประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ในอันดับ 40 จาก 162 ประเทศ และปี 2563 อยู่ในอันดับ 41 จาก 166 ประเทศ ทั้งนี้ จากรายงานความก้าวหน้าข้างต้นพบปัญหาอุปสรรคสำคัญ คือ การรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานรายเป้าหมายยังขาดความชัดเจนในการเชื่อมโยงตัวชี้วัดของ SDGs กับตัวชี้วัดของโครงการ/กิจกรรม และไม่มีการกำหนดค่าเป้าหมายหลายเป้าหมาย รวมทั้ง มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดในการประเมินแต่ละปี ทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบความก้าวหน้าได้ หรือตัวชี้วัดไม่ตรงกับตัวชี้วัดที่คณะกรรมการสถิติแห่งสหประชาชาติกำหนดไว้ ประกอบกับการที่ประเทศไทยมีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และมีแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ประเด็น สศช. จึงได้วิเคราะห์เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายของ SDGs 17 เป้าหมาย กับเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งพบว่า มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน นอกจากนั้น ยังมีสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในคราวประชุมครั้งที่ 1/2562 เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2562 พิจารณาการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และเพื่อให้การขับเคลื่อนสำหรับประเทศไทยมีกรอบแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน นำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและบูรณาการจึงมีมติเห็นชอบหลักการร่างแผนการขับเคลื่อน SDGs สำหรับประเทศไทย โดยมอบหมายให้ สศช. ดำเนินงานตามแผนขับเคลื่อนฯ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้ยกเลิกการดำเนินงานตามที่คณะอนุกรรมการภายใต้ กพย. ที่ได้เคยมีข้อสั่งการหรือเคยมีมติไว้ รวมทั้งเห็นชอบให้มีการปรับปรุงคำสั่งและอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการภายใต้ กพย. 4 คณะ ต่อมาในคราวประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งที่ 1/2563 เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2563 ที่ประชุมมีมติเห็นชอบการกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมายหลัก (Goal) และ 169 เป้าหมายย่อย (Target) รวมทั้ง มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ประสานหน่วยงานรับผิดชอบฯ รายเป้าหมายหลักและเป้าหมายย่อย ดำเนินการขับเคลื่อนตามภารกิจและรายงานความคืบหน้าการดำเนินงานให้คณะกรรมการฯ ทราบเป็นระยะ

กระทรวงศึกษาธิการได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบและประสานงานหลักการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายหลักที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวง เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามเป้าหมายหลักที่ 4 และได้ดำเนินโครงการจัดทำฐานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผลระดับพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา SDG4 ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 โดยในปี พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2563 ได้ดำเนินการสร้างการรับรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ร่วมกับสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 ภาค และสำนักบูรณาการกิจการการศึกษา สป. (กองส่งเสริมและพัฒนาการบริหารการศึกษาในภูมิภาค สป. ปัจจุบัน) และมีการคัดเลือกจังหวัดนำร่องเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาในระดับพื้นที่ (SDG4 Lab) จำนวน 6 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย อุดรธานี ลพบุรี ปราจีนบุรี สตูล และปัตตานี รวมถึงดำเนินการสร้างการรับรู้ในการจัดทำแผนเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา SDG4 โดยใช้หลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (XYZ) การจัดทำ Roadmap และดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายหลักที่ 4

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายหลักที่ 4 ที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลัก เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุเป้าหมายที่กำหนด และสอดคล้องกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จึงเห็นควรดำเนินโครงการจัดทำฐานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผลระดับพื้นที่เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา SDG4 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

1.2) วัตถุประสงค์ของโครงการ

(1) เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) ของประเทศไทย

(2) เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลและระบบติดตามรายงานผลสำหรับสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ในภาพรวมของประเทศ

1.3) ตัวชี้วัดและเป้าหมายของโครงการ

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย ปี 2565
(1) ร้อยละของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ตาม SDG4 Roadmap	ร้อยละ 100
(2) มีฐานข้อมูล เพื่อการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด SDG4 Roadmap	ร้อยละ 50
(3) การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 4 แล้วเสร็จ และนำเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนภายในระยะเวลาที่กำหนด	จำนวน 1 ฉบับ

1.4) กรอบแนวทางและกลไกการดำเนินโครงการ

การดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในภาพรวมของประเทศ คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ให้ความเห็นชอบแผนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย (Thailand’s SDG Roadmap) เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน ประกอบด้วย

แนวทางการดำเนินการหลัก 6 ด้าน คือ (1) การสร้างการตระหนักรู้ (2) การเชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนกับแผน 3 ระดับของประเทศ (3) กลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน (4) การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (5) ภาคีการพัฒนา และ (6) การติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนแต่ละเป้าหมายหลัก กพย. กำหนดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักเป้าหมายหลัก (C1) และเป้าหมายย่อย (C2) รับผิดชอบดำเนินการโดยจัดทำแผนที่นำทาง (Roadmap) เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนรายเป้าหมายหลักที่สอดคล้องกับ Thailand's SDG Roadmap

กระทรวงศึกษาธิการได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักเป้าหมายหลักที่ 4 "สร้างหลักประกันว่า ทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต" ซึ่งในการดำเนินงาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา รับผิดชอบการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาในภาพรวม และแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนที่นำทาง (Roadmap) การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา รับผิดชอบจัดทำแผนที่นำทางขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) ที่สอดคล้องกับ Thailand's SDG Roadmap เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน สำหรับในการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาลงสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ กระทรวงศึกษาธิการโดยคณะกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา เห็นชอบให้มีการแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ระดับภาค/กลุ่มจังหวัด และระดับจังหวัด และให้มีการจัดทำแผนที่นำทางขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) ระดับภาค/กลุ่มจังหวัด และระดับจังหวัด เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน

ดังนั้น ในการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (เป้าหมายหลักที่ 4) ไปสู่การปฏิบัติ กระทรวงศึกษาธิการกำหนดกรอบแนวทาง และกลไกขับเคลื่อนการดำเนินงานดังนี้

(1) กรอบแนวทางและเป้าหมายการดำเนินงาน

(1.1) การดำเนินงานภาพรวม ได้แก่ แผนที่นำทางขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา

(1.2) การดำเนินงานในพื้นที่ระดับภาค ได้แก่ แผนที่นำทางขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ระดับภาค/กลุ่มจังหวัด

(1.3) การดำเนินงานในพื้นที่ระดับจังหวัด ได้แก่ แผนที่นำทางขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ระดับจังหวัด

(2) กลไกการดำเนินงาน แบ่งเป็น

(2.1) การดำเนินงานภาพรวม ได้แก่ คณะกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา โดยมีสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลัก

(2.2) การดำเนินงานในพื้นที่ระดับภาค ได้แก่ คณะทำงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ระดับภาค/กลุ่มจังหวัด โดยมีสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 ภาค เป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลัก

(2.3) การดำเนินงานในพื้นที่ระดับจังหวัด ได้แก่ คณะทำงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ระดับจังหวัด โดยมีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด 77 จังหวัด เป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลัก

1.5) กิจกรรมสำคัญ

จากกรอบแนวทางและกลไกการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ต้องอาศัยกลไกและความร่วมมือจากหน่วยงานหรือภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลาง และในระดับพื้นที่ร่วมกันดำเนินงานอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง ดังนั้น กรอบแนวคิดในการกำหนดขอบเขตและแนวปฏิบัติในการดำเนินงานโครงการฯ คือ ยึดเป้าหมาย SDG4 เป็นเป้าหมายหลักเป้าหมายเดียว แต่แนวทางการปฏิบัติหรือกิจกรรมที่จะดำเนินการ สามารถดำเนินการได้หลากหลายแนวทาง โดยคำนึงถึงความสอดคล้อง เหมาะสมกับสถานภาพ สถานการณ์ และความต้องการหรือความจำเป็น รวมถึงสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ เน้นการถ่ายทอดเป้าหมายการดำเนินงานจากภาพรวม (ส่วนกลาง) ไปสู่เป้าหมายการดำเนินงานในระดับพื้นที่ภาคและจังหวัด ดังนั้น ขอบเขตการดำเนินงานที่เป็นกิจกรรมหลักภายใต้โครงการฯ จึงมีกิจกรรมการดำเนินงานที่เหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันในส่วนของขอบเขตและระดับความรับผิดชอบที่มีผลการดำเนินงานที่สอดคล้อง เชื่อมโยง และส่งผลกระทบต่อกันโดยตรง ได้แก่ ระดับกำหนดนโยบาย หน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลัก คือ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ และระดับพื้นที่ หน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลัก คือ สำนักงานศึกษาธิการภาคและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยกรอบแนวทางหรือกิจกรรมหลักที่จะดำเนินการ มีดังนี้

1) การประชุม ชี้แจง สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบแนวทางและเป้าหมายการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา และแผนที่นำทางฯ (SDG4 Roadmap) ไปสู่การปฏิบัติ ให้ถูกต้อง ตรงกัน รวมทั้งระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานและบูรณาการการทำงานร่วมกัน

2) การจัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนแผนที่นำทางฯ หรือทบทวน ปรับปรุงแผนที่นำทางฯ ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ ความต้องการ/ความจำเป็น และบริบทที่เกี่ยวข้อง

3) การกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน รวมถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

4) การจัดเก็บข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูล เพื่อการติดตามและรายงานผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึง การพัฒนาวิธีการจัดเก็บข้อมูลตามตัวชี้วัดที่ยังไม่มีข้อมูลพื้นฐาน

5) การจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน และความก้าวหน้าของการบรรลุเป้าหมายฯ เสนอคณะทำงานฯ หรือคณะกรรมการฯ หรือ กพย. ตามลำดับ เพื่อรับทราบและนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดแนวทางการดำเนินงานในระยะต่อไป

6) การวิเคราะห์สรุปผลการดำเนินงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดมความคิดเห็นร่วมกันเพื่อกำหนดกรอบแนวทางการแก้ไขปัญหา หรือกำหนดแนวทางหรือนวัตกรรมการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายในระยะต่อไป

สำหรับในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้รับจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 แผนงานยุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โครงการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืน งบรายจ่ายอื่น ค่าใช้จ่ายโครงการจัดทำฐานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผลระดับพื้นที่เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา SDG4 จำนวน 3,000,000 บาท ซึ่งจากวัตถุประสงค์และตัวชี้วัด/เป้าหมายของโครงการฯ กรอบแนวคิดและกิจกรรมหลักที่ต้องดำเนินการที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการฯ และเพื่อให้การดำเนินงาน

ขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษามีความก้าวหน้า และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน จึงกำหนดกิจกรรมหลักภายใต้โครงการฯ ดังนี้

วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด/ค่าเป้าหมาย	กิจกรรมหลักภายใต้โครงการฯ
1. เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) ของประเทศไทย	1.1 ร้อยละของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ตาม SDG4 Roadmap (ร้อยละ 100)	1. กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงาน 2. ประชุมชี้แจง สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาและแผนที่นำทางฯ 3. จัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา
2. เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลและระบบติดตามรายงานผลสำหรับสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา	2.1 มีฐานข้อมูลเพื่อการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด SDG4 Roadmap (ร้อยละ 50) 2.2 การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 แล้วเสร็จ และนำเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนภายในระยะเวลาที่กำหนด (1 ฉบับ)	4. พัฒนาระบบ/รูปแบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา 5. จัดทำข้อมูลหรือฐานข้อมูล เพื่อจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา 6. จัดทำรายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาและจัดพิมพ์เผยแพร่

1.6) ขอบเขตและกิจกรรมการดำเนินงาน

1. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาภาพรวม ดำเนินการโดยคณะกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มีสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานฝ่ายเลขานุการ และเป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ เป้าหมายและกิจกรรมที่ต้องดำเนินการ ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์และเป้าหมายการดำเนินงาน

วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด/ค่าเป้าหมาย
1. เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) ของประเทศไทย	1.1 ร้อยละของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ตาม SDG4 Roadmap (ร้อยละ 100)

วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด/ค่าเป้าหมาย
2. เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลและระบบติดตามรายงานผลสำหรับสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา	2.1 มีฐานข้อมูลเพื่อการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด SDG4 Roadmap (ร้อยละ 50) 2.2 การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 แล้วเสร็จ และนำเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนภายในระยะเวลาที่กำหนด

1.2 ขอบเขตและแนวปฏิบัติ

1) กำหนดกรอบแนวทางและเป้าหมายการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และแผนที่นำทางฯ

2) กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินโครงการจัดทำฐานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผลระดับพื้นที่เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา SDG4

3) ชี้แจง สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา แผนที่นำทางฯ และกรอบแนวทางการดำเนินโครงการฯ

4) จัดทำแผนปฏิบัติการหรือแผนการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ที่สอดคล้องกับ SDG4 Roadmap

5) พัฒนาระบบ/รูปแบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา

6) จัดทำข้อมูลหรือฐานข้อมูล เพื่อจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา

7) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา และจัดพิมพ์เผยแพร่

8) ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และระดมความคิดเห็นร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนกลางและระดับพื้นที่ภาคและจังหวัด เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาแนวทางการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. สำนักงานศึกษาธิการภาค

การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาในพื้นที่ระดับภาค/กลุ่มจังหวัด ดำเนินการโดยคณะทำงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ระดับภาค/กลุ่มจังหวัด มีสำนักงานศึกษาธิการภาค 1-18 เป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลัก โดยมีวัตถุประสงค์ เป้าหมายและกิจกรรมที่ต้องดำเนินการ ดังนี้

2.1 วัตถุประสงค์และเป้าหมายการดำเนินงาน

วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด/ค่าเป้าหมาย
1. เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) ของประเทศไทย	1.1 ร้อยละของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาตาม SDG4 Roadmap (ร้อยละ 100)
2. เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลและระบบติดตามรายงานผลสำหรับสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา	2.1 มีฐานข้อมูลเพื่อการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด SDG4 Roadmap (ร้อยละ 50) 2.2 การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 แล้วเสร็จ และจัดส่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ภายในระยะเวลาที่กำหนด

2.2 ขอบเขตและแนวปฏิบัติ

1) กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและแผนที่นำทางฯ ระดับภาค/กลุ่มจังหวัด

2) กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินโครงการจัดทำฐานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผลระดับพื้นที่เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา SDG4 ระดับภาค/กลุ่มจังหวัด

3) ชี้แจง สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา แผนที่นำทางฯ และกรอบแนวทางการดำเนินโครงการฯ ระดับภาค/กลุ่มจังหวัด

4) จัดทำแผนปฏิบัติการหรือแผนการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ที่สอดคล้องกับ SDG4 Roadmap ระดับพื้นที่ (ภาค/กลุ่มจังหวัด)

5) กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ระดับภาค/กลุ่มจังหวัด ตามรูปแบบ/แนวทางที่คณะกรรมการฯ เห็นชอบ

6) จัดทำข้อมูลหรือฐานข้อมูล เพื่อจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ระดับภาค/กลุ่มจังหวัด

7) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาและจัดพิมพ์เผยแพร่

8) ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และระดมความคิดเห็นร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนกลางและระดับพื้นที่ภาคและจังหวัด เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาแนวทางการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ทั้งนี้ ขอบเขตและแนวปฏิบัติข้างต้น กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติมีความสอดคล้องเชื่อมโยงนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งในการปฏิบัติจริง ขอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบและประสานงานหลักแต่ละระดับ**สามารถปรับปรุง ปรับเปลี่ยน หรือกำหนดแนวปฏิบัติขึ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้อง เหมาะสมกับดำเนินงานในแต่ละพื้นที่ได้ หรือใช้กลไกของคณะทำงานฯ หรือการระดมความคิดเห็นเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ขอให้ยึดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการฯ เป็นสำคัญ**

3. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาในพื้นที่ระดับจังหวัด ดำเนินการโดยคณะทำงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ระดับจังหวัด มีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด 77 จังหวัด เป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลัก โดยมีวัตถุประสงค์ เป้าหมายและกิจกรรมที่ต้องดำเนินการ ดังนี้

3.1 วัตถุประสงค์และเป้าหมายการดำเนินงาน

วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด/ค่าเป้าหมาย
1. เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) ของประเทศไทย	1.1 ร้อยละของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาตาม SDG4 Roadmap (ร้อยละ 100)
2. เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลและระบบติดตามรายงานผลสำหรับสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา	2.1 มีฐานข้อมูลเพื่อการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด SDG4 Roadmap (ร้อยละ 50) 2.2 การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 แล้วเสร็จและจัดส่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการภายในระยะเวลาที่กำหนด

3.2 ขอบเขตและแนวปฏิบัติ

1) กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และแผนที่นำทางฯ ระดับจังหวัด

2) กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินโครงการจัดทำฐานข้อมูลและระบบติดตาม ประเมินผลระดับพื้นที่เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา SDG4 ระดับจังหวัด

3) ชี้แจง สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา แผนที่นำทางฯ และกรอบแนวทางการดำเนินโครงการฯ ระดับจังหวัด

4) จัดทำแผนปฏิบัติการหรือแผนการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ที่สอดคล้องกับ SDG4 Roadmap ระดับพื้นที่ (จังหวัด)

5) กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ระดับจังหวัด ตามรูปแบบ/แนวทางที่คณะกรรมการฯ เห็นชอบ

6) จัดทำข้อมูลหรือฐานข้อมูล เพื่อจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ระดับจังหวัด

7) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาและจัดพิมพ์เผยแพร่

8) ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และระดมความคิดเห็นร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนกลางและระดับพื้นที่ภาคและจังหวัด เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาแนวทางการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ทั้งนี้ ขอบเขตและแนวปฏิบัติข้างต้น กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติมีความสอดคล้อง เชื่อมโยงนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งในการปฏิบัติจริง ขอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบและประสานงานหลักแต่ละระดับ**สามารถปรับปรุง ปรับเปลี่ยน หรือกำหนดแนวปฏิบัติขึ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้อง เหมาะสมกับการดำเนินงานในแต่ละพื้นที่ได้ หรือใช้กลไกของคณะทำงานฯ หรือการระดมความคิดเห็นเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ขอให้ยึดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการฯ เป็นสำคัญ**

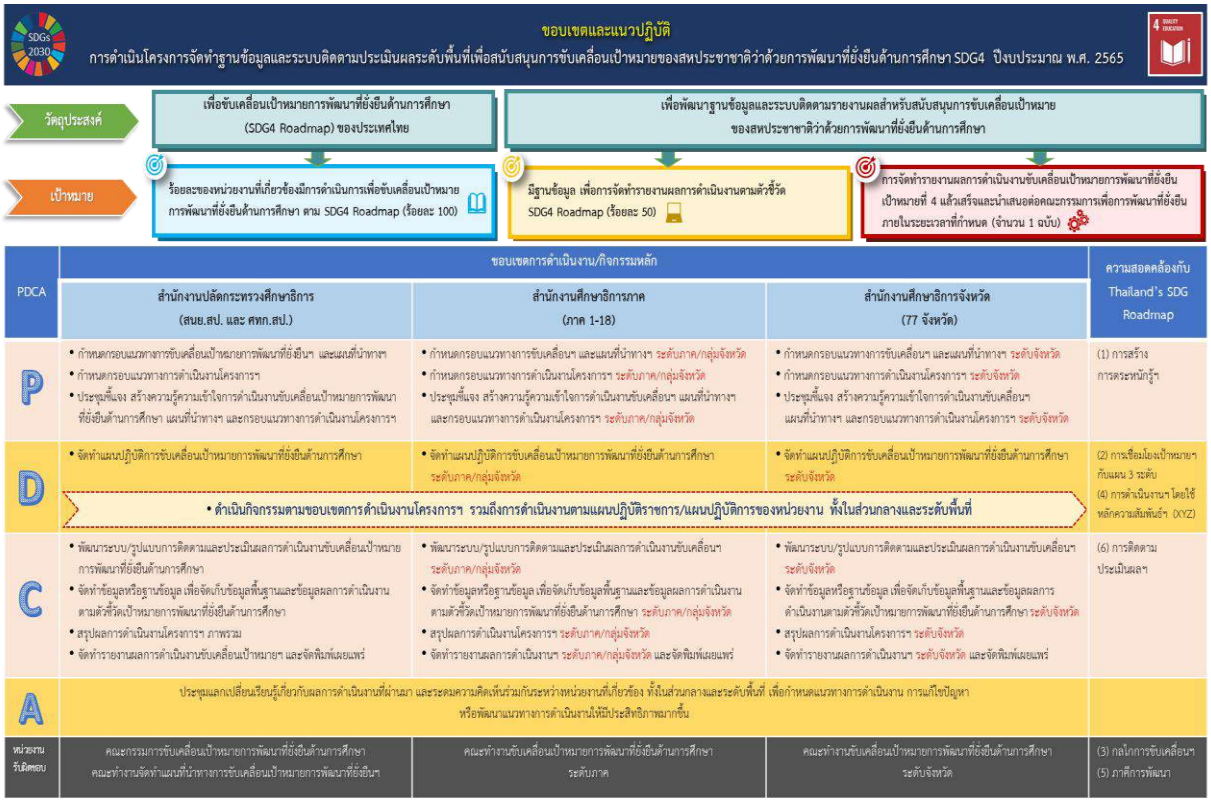

2) ผลการดำเนินงาน

สำหรับผลการดำเนินโครงการจัดทำฐานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผลระดับพื้นที่เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา SDG4 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จะนำเสนอข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.1) ผลการดำเนินงานของโครงการฯ ภาพรวม (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ)

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป. ในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบหลักการดำเนินโครงการฯ ได้ดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการฯ ในส่วนที่รับผิดชอบมีผลการดำเนินงาน ดังนี้

(1) ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา เมื่อวันศุกร์ที่ 26 พฤศจิกายน 2564 เวลา 14.00-16.30 น. ณ ห้องประชุมจันทรเกษม อาคารราชวัลลภ กระทรวงศึกษาธิการ โดยที่ประชุมได้พิจารณา และเห็นชอบกรอบระยะเวลาและกิจกรรมการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (ร่าง) แผนที่นำทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) และการแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ระดับภาคและระดับจังหวัด

(2) ปรับแก้ไข (ร่าง) แผนที่นำทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) ตามที่ที่ประชุมคณะกรรมการฯ ให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ และนำเสนอปลัดกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาให้ความเห็นชอบ (ร่าง) แผนที่นำทางฯ โดยปลัดกระทรวงศึกษาธิการให้ความเห็นชอบ และจัดส่งแผนที่นำทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) ให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) รับทราบและรายงานความก้าวหน้าต่อ กพย. ต่อไป

(3) จัดสรรงบประมาณโครงการฯ ให้หน่วยงานในพื้นที่ (สำนักงานศึกษาธิการภาค 18 ภาค และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด 77 จังหวัด) เพื่อดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการฯ

(4) กำหนดกรอบแนวทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4) และขอบเขตและแนวปฏิบัติการดำเนินโครงการจัดทำฐานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผลระดับพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา SDG4 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ที่สอดคล้องกับกรอบแนวทางและกิจกรรมการดำเนินงานที่คณะกรรมการฯ ให้ความเห็นชอบแล้ว นำเสนอปลัดกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาให้ความเห็นชอบ

(5) คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ระดับภาค/กลุ่มจังหวัด และระดับจังหวัด และคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบและประสานงานหลักการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ระดับภาค/กลุ่มจังหวัด และระดับจังหวัด ตามข้อเสนอของสำนักงานศึกษาธิการภาคและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

(6) ประชุมชี้แจงสร้างความรู้ความเข้าใจการดำเนินโครงการฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ให้กับผู้รับผิดชอบการดำเนินโครงการฯ ของสำนักงานศึกษาธิการภาค และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ผ่านการประชุมทางไกลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (โปรแกรม Zoom) เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2565 เวลา 13.30 - 16.30 น. ณ ห้องประชุมจันทรเกษม อาคารราชวัลลภ กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน ผู้เข้าร่วมประชุม รวม 105 คน

(7) เป็นวิทยากรชี้แจง สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมาย และกรอบแนวทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (เป้าหมายหลักที่ 4) สาระสำคัญของแผนที่นำทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) ความสอดคล้องเชื่อมโยงของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษากับเป้าหมายการพัฒนาประเทศ รวมทั้ง ประสานงาน ให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการฯ กับผู้รับผิดชอบในระดับพื้นที่ คณะทำงาน รวมทั้ง ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(8) จัดพิมพ์และเผยแพร่แผนที่นำทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) ให้กับคณะทำงานฯ คณะกรรมการฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสังกัดและนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อทราบและร่วมดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาต่อไป

(9) จัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา พ.ศ. 2565 - 2566 จำนวน 1 ฉบับ

(10) ประสาน ติดตาม จัดเก็บ รวบรวมข้อมูลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา เพื่อการจัดทำรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาต่อ กพย. ต่อไป ทั้งนี้ สามารถดำเนินการรวบรวมข้อมูลได้ทุกเป้าหมายย่อย แต่ไม่ครบทุกตัวชี้วัด และประเด็นย่อยภายใต้ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ อันเนื่องมาจากหลายสาเหตุ เช่น การจัดเก็บข้อมูลเป็นรายหน่วยงาน ไม่มีข้อมูลภาพรวมของประเทศ หรือมีการเปลี่ยนแปลงประเด็นข้อคำถามการจัดเก็บข้อมูล เปลี่ยนแปลงหน่วยงานจัดเก็บข้อมูล การจัดเก็บข้อมูลไม่ต่อเนื่อง และในปี 2565 ไม่มีการดำเนินการจัดเก็บข้อมูล เป็นต้น

(11) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 1 เล่ม

2.2) ผลการดำเนินงานของโครงการฯ ระดับพื้นที่ (สำนักงานศึกษาธิการภาคและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด)

สำนักงานศึกษาธิการภาคและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (เป้าหมายหลักที่ 4) ในระดับพื้นที่ โดยใช้แผนที่นำทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) ระดับภาค/กลุ่มจังหวัด หรือระดับจังหวัด เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน ทั้งนี้ ในการดำเนินงานปี พ.ศ. 2565 การดำเนินงานจะยึดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและกิจกรรมภายใต้ขอบเขตของโครงการจัดทำฐานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผลระดับพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา SDG4 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ที่สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกำหนดใช้เป็นกรอบแนวทาง เพื่อกำหนดกิจกรรมการดำเนินงานขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ โดยคำนึงถึงความสอดคล้อง เหมาะสมกับสถานภาพ สถานการณ์ และข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ด้วย ซึ่งผลการดำเนินงานโดยสรุปในภาพรวมของการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 แห่ง และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด 77 แห่ง มีดังนี้

1) ศึกษา วิเคราะห์ ขอบเขตและเป้าหมายการดำเนินโครงการจัดทำฐานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผลระดับพื้นที่เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา SDG4 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 และดำเนินการกำหนดกรอบแนวทางวางแผนการดำเนินงานในพื้นที่ ตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายและกิจกรรมภายใต้โครงการฯ

2) ผลการดำเนินงานตามกิจกรรมภายใต้โครงการฯ

2.1) ประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างการรับรู้การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการศึกษากับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อให้รับรู้ มีความเข้าใจ มีความตระหนักเห็นความสำคัญ และเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังกับการพัฒนาด้านการศึกษา ประกอบด้วย คณะทำงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาระดับภาค/กลุ่มจังหวัด หรือระดับจังหวัด รวมทั้ง ผู้บริหาร และบุคลากรในหน่วยงานและหน่วยงานทางการศึกษาในพื้นที่

2.2) การประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา SDG4 ระดับภาค/กลุ่มจังหวัด และระดับจังหวัด เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องหรือสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนา

ที่ยั่งยืนด้านการศึกษาในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เพื่อทราบสถานการณ์ดำเนินงาน และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการวางแผนการดำเนินงาน ปรับปรุงแนวทางและเป้าหมายการดำเนินงานให้มีความสอดคล้องเหมาะสมในระยะต่อไป

2.3) ดำเนินการวิเคราะห์ และออกแบบการติดตามประเมินผลและการจัดทำเก็บข้อมูลการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาในระดับพื้นที่ ตามตัวชี้วัดของแผนที่นำทางฯ ที่กำหนดไว้ เพื่อรวบรวมจัดทำเป็นฐานข้อมูลผลการดำเนินงานในระดับพื้นที่ที่รับผิดชอบ ทำให้ทราบสถานะของข้อมูล แหล่งข้อมูลตามตัวชี้วัด เพื่อใช้ประกอบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานในระยะต่อไป รวมทั้ง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานที่เป็นข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ในพื้นที่ นำไปใช้ประกอบการวางแผนการดำเนินงาน ทั้งนี้ ในกรณีที่ยังไม่มีการจัดเก็บข้อมูลหรือแหล่งข้อมูลในตัวชี้วัดใด จะได้ดำเนินการพัฒนาวิธีการจัดเก็บหรือปรับปรุง ปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดให้เหมาะสมต่อไป

2.4) ประสาน กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน รวมถึงจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณากำหนดแนวทางการดำเนินงานในระยะต่อไป ทั้งนี้ ในการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาในแต่ละเป้าหมายย่อย พบว่า หน่วยงานสามารถดำเนินการจำแนกข้อมูลได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1) เป้าหมายย่อย กลุ่มที่มีข้อมูลผลการดำเนินงาน หรือข้อมูลพื้นฐานตามตัวชี้วัดครบถ้วน สมบูรณ์ สามารถนำเสนอผลการดำเนินงาน ความก้าวหน้าหรือสภาพการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายย่อยได้อย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม

2) เป้าหมายย่อย กลุ่มที่มีข้อมูลผลการดำเนินงาน หรือข้อมูลพื้นฐานบางส่วน ไม่ครบถ้วน สมบูรณ์ แต่สามารถนำเสนอความก้าวหน้าหรือสภาพการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายย่อยได้บางส่วน ไม่ครบถ้วน

3) เป้าหมายย่อย กลุ่มที่ไม่มีข้อมูลผลการดำเนินงานและข้อมูลพื้นฐานน้อย ไม่สามารถนำเสนอความก้าวหน้าหรือสภาพการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายได้อย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม จำเป็นต้องเร่งรัดดำเนินการพัฒนารูปแบบและวิธีการในการจัดเก็บข้อมูลเป็นกรณีเร่งด่วน เพื่อให้สามารถจัดเก็บข้อมูลรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานในระยะต่อไปได้

2.5) การจัดทำสรุปผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา หรือการดำเนินงานในระยะต่อไป เพื่อเสนอคณะทำงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาระดับภาค/กลุ่มจังหวัด หรือระดับจังหวัด รับทราบและพิจารณาให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานในระยะต่อไป รวมถึง รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการฯ และหน่วยงานต้นสังกัดทราบต่อไป

2.6) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานฯ ส่งให้สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณากำหนดแนวทางการดำเนินงานในภาพรวมของการขับเคลื่อนการดำเนินงานในระยะต่อไปของคณะกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา และสะท้อนผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) รับทราบและพิจารณาต่อไป รวมทั้ง เผยแพร่ให้หน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนใจได้รับทราบและนำไปใช้ประโยชน์ด้วย

3) ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน

3.1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดตัวชี้วัด และการประมวลผลข้อมูลตัวชี้วัดบางตัวยังไม่ชัดเจน ทำให้กระทบต่อการกำหนดรูปแบบและวิธีการติดตามผล การจัดเก็บข้อมูล การสืบค้นหาแหล่งข้อมูล รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอผลการดำเนินงาน

3.2) การเปลี่ยนแปลงบุคลากร ผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน เนื่องจากการโยกย้าย สับเปลี่ยนงาน ตำแหน่งงาน หรือหน่วยงาน ทำให้การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง และผู้รับผิดชอบใหม่ต้องการระยะเวลาในการศึกษา เรียนรู้ จึงจะสามารถดำเนินการได้

3.3) การสื่อสาร สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนไปสู่การปฏิบัติยังไม่ตรงกัน ทำให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในแต่ละระดับมีความรู้ความเข้าใจคลาดเคลื่อน ประกอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีภารกิจหน้าที่ในการดำเนินงานหลายด้าน ทั้งการดำเนินงานภารกิจประจำ การดำเนินงานตามนโยบาย และการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ทำให้การประสานงาน การบูรณาการการทำงานร่วมกันไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด นอกจากนั้น อาจมีบุคลากรหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบางส่วนเห็นว่า เป็นการเพิ่มภาระงาน ดังนั้น จึงให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานหลังจากดำเนินงานตามภารกิจหน้าที่หรือนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดให้แล้วเสร็จก่อน

4) ประเด็นความท้าทายการบรรลุเป้าหมาย

4.1) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ยังคงพบในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษาและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ

4.2) ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐานะ เป็นสาเหตุหนึ่งของการเลิกเรียนกลางคันของเด็กบางกลุ่ม และหลุดออกจากระบบการศึกษาในที่สุด

4.3) การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเปราะบาง เป็นความท้าทายสำคัญของการจัดการศึกษา ทั้งในเรื่อง การขาดแคลนครูการศึกษาพิเศษและนักวิชาชีพและการขาดระบบสนับสนุนที่ตรงตามความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็ก

4.4) การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มเด็กผู้มีรายได้น้อยที่อาจต้องออกจากระบบการศึกษา และกระทบต่อบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนผ่านสื่อออนไลน์มากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลต่อสมรรถนะของผู้เรียนที่ไม่มีประสิทธิผลเท่าที่ควร

4.5) การพัฒนาทักษะแรงงานยังไม่ครอบคลุมแรงงานนอกระบบในทุกสาขาการพัฒนาทักษะแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรม ทำให้ผลิตภาพแรงงานไม่สอดคล้องกับความต้องการตลาดแรงงานในอนาคต หรือการสร้างงานสร้างอาชีพ หรือเป็นผู้ประกอบการได้

4.6) หลักสูตรการพัฒนาครูยังไม่เพียงพอ ทำให้ครูบางส่วนไม่มีโอกาสได้รับการพัฒนา หรือต้องเลือกหลักสูตรการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการ รวมทั้ง ไม่มีการติดตามผลสัมฤทธิ์ภายหลังการฝึกอบรม เพื่อให้การพัฒนามีประสิทธิภาพ และเป็นระบบ

4.7) การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานตามตัวชี้วัด ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลายหน่วยงานเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาใช้วิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องในการตอบตัวชี้วัดตามเป้าหมายย่อย ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาในระดับพื้นที่บางหน่วยงานยังไม่ทราบบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือในการดำเนินงาน

4.8) อัตราการเข้าศึกษาต่อระดับอาชีวศึกษายังมีน้อย เมื่อเทียบกับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และลดลงเกือบทุกปี

5) ประเด็นข้อเสนอแนะการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย

5.1) ควรสร้างโอกาสทางการศึกษาเพื่อเอื้อให้คนทุกเพศ ทุกช่วงวัย และทุกสถานะสามารถเข้าถึง การศึกษาได้สะดวกทุกที่และทุกเวลา และควรจัดสรรทรัพยากรการศึกษาให้มีความเป็นธรรม ทั้งในเรื่องการจัดสรรครูและการสนับสนุนเครื่องมือการเรียนการสอนที่สอดคล้องและมีความจำเป็นในแต่ละพื้นที่

เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างหลักประกันทางสังคม ผ่านมาตรการที่สอดรับกับสถานการณ์และบริบทในปัจจุบัน

5.2) ควรพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา อย่างต่อเนื่องและปรับเปลี่ยนบทบาทของครูให้สามารถพัฒนาสมรรถนะพื้นฐานของผู้เรียนได้อย่างเต็มความสามารถ

5.3) ควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านดิจิทัลและทักษะด้านดิจิทัลในการเรียนการสอนให้แก่ครูและนักเรียน

5.4) ควรประสานสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อบูรณาการการทำงานร่วมกันในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายเปราะบาง และคนพิการอย่างเป็นระบบ ผ่านระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถระบุความต้องการที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง และแก้ปัญหาเด็กตกหล่นทางการศึกษาได้อย่างตรงจุด

5.5) ควรพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา และระบบฐานข้อมูลกลางของตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Dashboard) ทั้งหมด และสนับสนุนการแลกเปลี่ยน เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน บูรณาการข้อมูล สามารถเข้าถึง ตรงกับความต้องการและนำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมอบหมายหน่วยงานติดตามประเมินผลการใช้ข้อมูล และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน มีความน่าเชื่อถือและเข้าถึงได้ สามารถใช้ติดตามความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน เปรียบเทียบในระดับภูมิภาคและระดับโลกได้

5.6) หน่วยงานต้นสังกัด ควรสร้างความรู้ความเข้าใจ และให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา โดยมอบนโยบาย และจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 (SDG4) ให้แก่หน่วยงานในสังกัดในระดับพื้นที่ด้วย

5.7) ควรพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันไม่ให้หลุดออกจากระบบการศึกษา รวมถึง ช่วยเหลือเด็กตกหล่น เด็กด้อยโอกาส และเด็กออกกลางคันให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง และเท่าเทียม

5.8) ควรขยายผล เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในวงกว้าง ลงไปสู่ผู้เรียนในสถานศึกษา และบุคลากรในหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานอื่นเพื่อเป็นการสร้างความตระหนักรู้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

5.9) ควรสร้างโอกาสทางการศึกษาอาชีวศึกษา โดยเพิ่มการประชาสัมพันธ์ แนะแนว ปรับหลักสูตรเน้นมีทักษะที่จำเป็นและสอดคล้องกับเปลี่ยนแปลง รวมทั้ง มีการวางแผนร่วมกับสถานประกอบการในการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในระบบ และส่งเสริมให้มีการจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้น เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต ตลอดจนเพิ่มช่องทางการเรียนรู้และสนับสนุนการเรียนรู้ในกลุ่มผู้ใช้แรงงานในแต่ละพื้นที่ (จังหวัด)

5.10) ควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล การพัฒนาเว็บไซต์ และแอพพลิเคชั่น เพื่อให้ความรู้เรื่องการใช้งานและการสร้างสื่อดิจิทัลสำหรับครู นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชน เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถใช้อย่างมีคุณภาพ ปลอดภัย สร้างสรรค์ สามารถเข้าถึงได้สะดวก ไม่มีค่าใช้จ่าย รวมทั้ง การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้มีอุปกรณ์หรือทรัพยากร ความพร้อมทางด้านเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เพียงพอกับเด็ก เพื่อเข้าถึงและใช้งานแหล่งการเรียนรู้

5.11) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติสู่การปฏิบัติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างมีคุณภาพ มีทักษะตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

5.12) ควรพัฒนากลไกการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และทบทวนหรือปรับเปลี่ยนตัวชี้วัด และข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัด และออกแบบการจัดเก็บข้อมูลทั้งประเทศ ให้จำแนกข้อมูลเป็นรายภาคและจังหวัดได้

2.2 การดำเนินงานสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา SDG4

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาได้ดำเนินโครงการ/กิจกรรมสำคัญที่เกี่ยวข้อง หรือส่งเสริม สนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด มีผลการดำเนินงานสำคัญสรุปได้ดังนี้

2.2.1 กระทรวงศึกษาธิการ

1) โครงการยกระดับคุณภาพการศึกษา (โรงเรียนคุณภาพของชุมชน,โรงเรียนมัธยมดีสี่มุมเมือง) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้วยสถานการณ์ปัจจุบันจำนวนเด็กนักเรียนลดลง มีจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มขึ้นทั้งระดับประถมศึกษาและขยายโอกาส ประกอบกับความต้องการเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนใหญ่ของจังหวัดเกิดเป็นปัญหาจำนวนนักเรียนเกินอัตรานักเรียนต่อห้อง (โรงเรียนแข่งขันสูง) สถานที่แออัด สะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสังคมในเมืองและชนบท จำนวนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงกับความต้องการของการเตรียมคนเข้าสู่วัยทำงาน การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องอิงจังหวัดเป็นหลักใช้พื้นที่เป็นฐาน ใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อนคุณภาพ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายและแนวทางการพัฒนาการศึกษา โครงการยกระดับคุณภาพการศึกษา (โรงเรียนคุณภาพของชุมชน, โรงเรียนมัธยมดีสี่มุมเมือง) เพื่อบริหารจัดการ งบประมาณรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ ยกระดับคุณภาพการศึกษาไทย ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของโรงเรียน ทั่วประเทศ พัฒนาทรัพยากรเด็กให้มีเป็นทุนมนุษย์ของประเทศ และพัฒนาต่อยอดจากโรงเรียนคุณภาพ ประจำตำบล (1 โรงเรียน 1 ตำบล) ให้มีประสิทธิภาพสู่ความเป็นเลิศ ยกระดับการศึกษาครอบคลุมทุกมิติ เน้นการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร และด้านงบประมาณ

1.1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อพัฒนายกระดับสถานศึกษาให้เป็นโรงเรียนคุณภาพของชุมชน โรงเรียนมัธยมดีสี่มุมเมือง โรงเรียนที่สามารถดำรงตนอย่างมีคุณภาพ (Stand Alone) และโรงเรียนขนาดกลางให้เป็นโรงเรียนศูนย์รวมการศึกษาที่มีคุณภาพ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร และด้านงบประมาณ สามารถให้บริการการศึกษาแก่นักเรียนและชุมชน

(2) เพื่อสร้างโอกาสให้นักเรียนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

(3) เพื่อพัฒนาผู้บริหาร ให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการ ครู และบุคลากรทางการศึกษามีครบชั้น ครบวิชาเอก ครูมีความคิดสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอน นำการวิจัยและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน และสถานศึกษาให้มีความเป็นเลิศ

(4) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีพหุปัญญาที่หลากหลาย

(5) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนในการพัฒนาการศึกษา

1.2) เป้าหมายโครงการ

(1) เป้าหมายเชิงปริมาณ

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 349 โรง แบ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 183 โรงเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 77 โรงเรียน และโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอย่างมีคุณภาพ (Stand Alone) จำนวน 89 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ลดความเหลื่อมล้ำให้เกิดความเท่าเทียมและครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ ในด้านการจัดการศึกษาของประเทศ

(2) เป้าหมายเชิงคุณภาพ

(2.1) โรงเรียนมีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ทั้งด้านวิชาการ ด้านอาชีพ เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำให้บริการการศึกษาแก่นักเรียนและชุมชน ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ในการประกอบอาชีพ จบมามีงานทำ

(2.2) ผู้บริหาร มีความพร้อมในการบริหารจัดการและครูมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน มีอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีครูครบชั้นครบวิชาเอก

(2.3) ผู้บริหารและครูมีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม เพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษา

(2.4) ผู้เรียนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบพหุปัญญา

(2.5) ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้กับผู้เรียน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา

(3) กิจกรรมที่ดำเนินการ

(3.1) พัฒนานวัตกรรมในโรงเรียนคุณภาพของชุมชน, โรงเรียนมัธยมดีสี่มุมเมือง สำหรับครูผู้บริหารและนักเรียน

(3.2) วิจัยและพัฒนาโรงเรียนคุณภาพของชุมชน, โรงเรียนมัธยมดีสี่มุมเมือง

(3.3) ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

(3.4) สร้างคลังนวัตกรรมของโรงเรียนคุณภาพของชุมชน, โรงเรียนมัธยมดีสี่มุมเมือง

(3.5) ส่งเสริมพหุปัญญาในโรงเรียนคุณภาพของชุมชน, โรงเรียนมัธยมดีสี่มุมเมือง

(3.6) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

(4) ประโยชน์

(4.1) โรงเรียนคุณภาพของชุมชน โรงเรียนมัธยมดีสี่มุมเมือง โรงเรียนที่สามารถดำรงตนอย่างมีคุณภาพ (Stand Alone) และโรงเรียนขนาดกลาง มีคุณภาพทั้งด้านกายภาพ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร และด้านงบประมาณ สามารถให้บริการการศึกษาแก่นักเรียนและชุมชน

(4.2) นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

(4.3) ผู้บริหารมีศักยภาพในการบริหารจัดการ มีครูครบชั้น ครบวิชาเอก ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอน สามารถนำผลการวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษาให้มีความเป็นเลิศ

(4.4) ผู้เรียนมีความหลากหลายทางพหุปัญญา

(4.5) ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา

(5) ผลการดำเนินงาน

(5.1) กิจกรรมพัฒนานวัตกรรมในโรงเรียนคุณภาพของชุมชน, โรงเรียนมัธยมดีสี่มุมเมือง สำหรับครู ผู้บริหาร และนักเรียน มีการประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างความเข้าใจการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณภาพตามนโยบาย 8 จุดเน้น

(5.2) ส่งเสริมการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณภาพตามนโยบายจุดเน้น 8 เรื่อง ได้แก่ ความปลอดภัยของผู้เรียน ระบบประกันคุณภาพ หลักสูตรฐานสมรรถนะ การพัฒนาครู การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การนิเทศ กำกับ และติดตาม และ Big Data

2) โครงการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้เยาวชน (อาชีวะอยู่ประจำ เรียนฟรี มีอาชีพ) โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2.1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาทุกช่วงวัย และส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาศักยภาพกำลังคน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งปลูกฝังค่านิยมด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักเรียนสายอาชีพ ที่มีฐานะยากจนขาดโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่ห่างไกลให้ได้รับการสนับสนุนทางด้านการศึกษา มีทักษะวิชาชีพ สามารถทำงานประกอบอาชีพได้ และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ

(2) เพื่อเพิ่มปริมาณผู้เรียน สร้างทางเลือกสำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความสนใจในการเรียนต่อสายอาชีพเข้าสู่การศึกษาระดับอาชีวศึกษา เมื่อนักเรียนจบการศึกษาได้รับวุฒิการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และสามารถสร้างความมั่นคงในการประกอบวิชาชีพได้

2.2) เป้าหมาย

(1) เป้าหมายเชิงปริมาณ

ปรับปรุงและจัดตั้งโรงเรียนประจำในสถานศึกษาประเภทวิทยาลัยการอาชีพ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการ รวมถึงวิทยาลัยอื่น ๆ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 169 แห่ง สำหรับนักเรียนสายอาชีพที่ยากจนขาดโอกาสทางการศึกษา ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) โดย รุ่นที่ 1-2 (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2566) จำนวน 60 คน/ปี/สถานศึกษาจำนวน 30 คน/ปี/สถานศึกษา และรุ่นที่ 3-8 (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 - 2575) จำนวน 100 คน/ปี/สถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 116,760 คน

(2) เป้าหมายเชิงคุณภาพ

(2.1) ลดความเลื่อมล้ำทางการศึกษาของนักเรียนสายอาชีพ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

(2.2) สร้างโอกาสให้กับนักเรียน ได้เข้าสู่ระบบการศึกษาเพื่อการมีงานทำอย่างทั่วถึง

(2.3) พัฒนาทักษะวิชาชีพ

3) โครงการส่งเสริมโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา “พาน้องกลับมาเรียน” โดยสำนักงาน กศน.

ตามที่รัฐบาลมีนโยบาย “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” โดยให้ความสำคัญกับประชาชนทุกกลุ่มให้ได้รับสิทธิและโอกาสอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นางสาวตรีนุช เทียนทอง) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2565 ลงวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2564 เรื่อง การจัดสรรและการกระจายทรัพยากรให้ทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการระดมทรัพยากรทางการศึกษาจากความร่วมมือทุกภาคส่วน เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษามีความเป็นธรรมและสร้างโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายได้เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกลุ่มอื่น ๆ และเรื่องการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยยึดหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยมีนโยบายระยะเร่งด่วน

(Quick Win) การจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีเกียรติศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้อื่นในสังคม สามารถช่วยเหลือตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2564 มีข้อสั่งการให้ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ บูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหานักเรียนที่ตกหล่นจากระบบการศึกษากลับเข้าสู่ระบบการศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ และเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2565 พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นประธานในพิธีเปิดโครงการส่งเสริมโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา “พาน้องกลับมาเรียน” และพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่าง 3 หน่วยงานหลักของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พร้อมด้วย 11 ภาคีเครือข่าย โครงการดังกล่าวจัดขึ้นเพื่อสร้างการรับรู้วิธีการนำเด็กและเยาวชนวัยเรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษากลับเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ในการช่วยกันติดตามนักเรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษากลับเข้าสู่ระบบการศึกษาและบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

สำนักงาน กศน. ได้เล็งเห็นความสำคัญในการดำเนินการตามบทบาทและภารกิจการจัดการศึกษาตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล จึงมีนโยบายในการส่งเสริมโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา ซึ่งมีแนวทางติดตามผู้เรียน กศน. ที่หลุดออกจากระบบการศึกษาให้กลับเข้ามาเรียนผ่านกิจกรรม “พาน้องกลับมาเรียน” โดยดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย ภายใต้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) เพื่อสร้างโอกาสให้กับผู้เรียน กศน. ทั้งผู้เรียนปกติ ผู้เรียนคนพิการ และผู้เรียนผู้ด้อยโอกาส (เร่ร่อน) ที่หลุดออกจากระบบการศึกษาให้ได้รับการศึกษาที่ดี มีคุณภาพ

3.1) วัตถุประสงค์

เพื่อติดตามค้นหาผู้เรียน กศน. ที่หลุดออกจากระบบการศึกษาในภาคเรียนที่ 2/2564 ให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา

3.2) กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เรียน กศน. ที่หลุดออกจากระบบการศึกษา

3.3) เป้าหมายของโครงการ

ติดตามค้นหาผู้เรียน กศน. ที่หลุดออกจากระบบการศึกษาให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา หรือได้รับความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ ตามความต้องการของผู้เรียน

3.4) พื้นที่ที่ดำเนินการ

กรุงเทพมหานคร/ส่วนภูมิภาค

3.5) กิจกรรมที่จะดำเนินการทั้งโครงการ

(1) ประชุมมอบนโยบายและชี้แจงแนวทางการดำเนินงานติดตามค้นหาผู้เรียน กศน.

(2) สำนักงาน กศน.จังหวัด กำหนดแผนแนวทางการดำเนินงานติดตามผู้เรียนและกำหนดผู้รับผิดชอบโครงการ

(3) ประชุมเชิงปฏิบัติการการใช้งานแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” สำหรับผู้รับผิดชอบโครงการระดับจังหวัด

(4) ผู้รับผิดชอบโครงการระดับจังหวัดอบรมขยายผลการใช้งานแอปพลิเคชัน “พาน้องกลับมาเรียน” ระดับอำเภอและระดับตำบล

(5) หน่วยงาน สถานศึกษา ลงพื้นที่ติดตามค้นหาผู้เรียน กศน.

(6) สรุปผลการดำเนินงาน รายจังหวัด/ ภาพรวม กศน.

(7) ส่งต่อข้อมูลผู้เรียน กศน. ที่ติดตามแล้วไม่พบตัว ต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา “พาน้องกลับมาเรียน” กระทรวงศึกษาธิการ

3.7) ผลการดำเนินงาน

ติดตามค้นหาผู้เรียน กศน. ที่หลุดออกจากระบบการศึกษา ให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา หรือได้รับความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ ตามความต้องการของผู้เรียน

3.8) ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

(1) มีการแพร่ระบาดของของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพื้นที่ติดตามผู้เรียน

(2) กรณีผู้เรียน เป็นทหารที่ปลดประจำการ แล้วกลับบ้านเกิด โดยข้อมูลที่อยู่และเบอร์โทรศัพท์ที่เคยให้ไว้ ไม่สามารถติดต่อได้

(3) ผู้เรียนบางส่วนเป็นผู้ต้องขัง มีการย้าย มีการปล่อยตัวพ้นโทษ ไม่สามารถติดต่อได้

(4) ผู้เรียน ส่วนมากเป็นประชาชนวัยแรงงานและมาจากต่างจังหวัด เมื่อเกิดปัญหาสภาวะการติดเชื้อโควิด-19 และสถานการณ์เศรษฐกิจตกต่ำ จึงทำให้ผู้เรียนกลับสู่ภูมิลำเนาเดิม

(5) ผู้ปกครอง หรือผู้นำชุมชน ไม่ต้องการให้ข้อมูลผู้เรียน เนื่องจากเป็นข้อมูลส่วนตัว

3.9) ข้อเสนอแนะ

(1) สถานศึกษาประสานงานร่วมกับภาคีเครือข่ายที่สถานศึกษาตั้งอยู่พื้นที่นั้น ๆ ในการลงพื้นที่ติดตาม

(2) ประสานขอข้อมูลไปทางค่ายทหารต้นสังกัด เพื่อขอข้อมูลที่อยู่ หรือเบอร์โทรศัพท์

(3) ประสานความร่วมมือกับเครือข่าย เช่น เรือนจำ สถานพินิจ ในการขอข้อมูลผู้เรียน

(4) การสอบถามข้อมูลจากญาติของผู้เรียน เพื่อนที่เคยเรียนด้วยกัน หรือเพื่อนที่ทำงานด้วยกัน เพื่อขอข้อมูล

(5) อธิบายจุดประสงค์ในการขอข้อมูลกับผู้ปกครองหรือคนในครอบครัว หรือผู้นำชุมชน ให้เข้าใจ

3.10) การดำเนินงานในระยะต่อไป

ส่งต่อข้อมูลผู้เรียน กศน. ที่ติดตามแล้วไม่พบตัว ให้ภาคีเครือข่าย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อติดตามค้นหาผู้เรียน กศน. ต่อไป

4) โครงการ กศน.ปักหมุดเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส

ด้วยนโยบายของรัฐบาลในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และข้อสั่งการของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นางสาวตรีนุช เทียนทอง) และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นางกนกวรรณ วิลาวัลย์) ที่ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทั่วประเทศ เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมอย่างมีคุณภาพ จากการสำรวจข้อมูลคนพิการของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ณ วันที่ 31 มีนาคม 2564 ที่ยังไม่เข้าสู่ระบบการศึกษาของภาครัฐทั่วประเทศ พบว่ามีคนพิการที่ยังไม่เข้าสู่ระบบการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 54,513 คน ในจำนวนข้างต้นพบว่า มีคนพิการที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่ยังไม่เข้าสู่ระบบการศึกษาจำนวน 47,340 คน ดังนั้นสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้ตระหนักถึงความสำคัญโดยเฉพาะสิทธิของคนไทยทุกคน และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายและวรรคหนึ่ง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่อง

ทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ วรรคสอง การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง วรรคสี่ การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น ๆ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ จึงได้ดำเนินการจัดทำโครงการ “กศน.ปักหมุด เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส” โดยนำแนวทาง “รุกถึงที่ ลุยถึงถิ่น” ตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นางสาวตรีนุช เทียนทอง) และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นางกนกวรรณ วิลาวัลย์) ด้วยการทำงานเชิงรุก ค้นหาคนพิการถึงชานเรือนและดำเนินการ “ปักหมุด” โดยใช้โปรแกรม CAPER (Collection Data, Assessment, Planning, Evaluation, Report) ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลกลุ่มเป้าหมายเป็นรายบุคคลเพื่อสำรวจข้อมูลคนพิการนำเข้าสู่ระบบการศึกษา ซึ่งมีการวางแผนจัดการศึกษาเป็นรายบุคคลให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของคนพิการอย่างแท้จริง ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในรูปแบบของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP), การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ดังนั้น สำนักงาน กศน. จึงเห็นควรจัดทำโครงการ กศน. ปักหมุด เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส อายุ 18 ปีขึ้นไป ที่ยังไม่เข้าสู่ระบบการศึกษา โดยนำร่องในกลุ่มจังหวัดอันดามัน 6 จังหวัด ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดกระบี่ ตรัง พังงา ภูเก็ต ระนอง และสตูล เรียกว่า “ระนองโมเดล” และขยายผลสู่ 18 จังหวัด ตามเขตตรวจราชการ 17 เขต ประกอบด้วยจังหวัดชัยนาท ปทุมธานี กาญจนบุรี เพชรบุรี พัทลุง ปัตตานี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระแก้ว อุดรธานี นครพนม ขอนแก่น นครราชสีมา ศรีสะเกษ ลำปาง พะเยา สุโขทัย และกำแพงเพชร เพื่อขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับคนพิการอย่างทั่วถึงและเสมอภาค

4.1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อจัดทำฐานข้อมูลกลุ่มเป้าหมายคนพิการที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปที่ยังไม่เข้าสู่ระบบการศึกษา ในพื้นที่นำร่อง

(2) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของกลุ่มเป้าหมายคนพิการ

(3) เพื่อส่งต่อข้อมูลความต้องการของกลุ่มเป้าหมายคนพิการไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.2) กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายคนพิการอายุ 18 ปี ขึ้นไปที่ยังไม่ได้เข้าสู่ระบบการศึกษาใน 24 จังหวัดนำร่อง ประกอบด้วย จังหวัดระนอง กระบี่ ตรัง พังงา ภูเก็ต สตูล ชัยนาท ปทุมธานี กาญจนบุรี เพชรบุรี พัทลุง ปัตตานี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระแก้ว อุดรธานี นครพนม ขอนแก่น นครราชสีมา ศรีสะเกษ ลำปาง พะเยา สุโขทัย และกำแพงเพชร จำนวนทั้งสิ้น 14,187 คน

4.3) เป้าหมายของโครงการ

(1) เชิงปริมาณ (กลุ่มเป้าหมาย)

(1.1) มีระบบฐานข้อมูลกลุ่มเป้าหมายคนพิการที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปที่ยังไม่เข้าสู่ระบบการศึกษา จำนวน 1 ระบบ

(1.2) มีข้อมูลคนพิการและข้อมูลความต้องการของกลุ่มเป้าหมายคนพิการ จำนวน 1 ชุด

(1.3) มีการส่งต่อข้อมูลความต้องการของกลุ่มเป้าหมายคนพิการไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2) เชิงคุณภาพ

หน่วยงานหรือสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลคนพิการ และข้อมูลความต้องการของคนพิการสำหรับนำไปใช้ในการวางแผนส่งเสริม สนับสนุนเพื่อพัฒนาคนพิการให้เป็นไปตามความต้องการของคนพิการในแต่ละพื้นที่

4.4) พื้นที่ที่ดำเนินการ

ดำเนินการในพื้นที่ 24 จังหวัดนำร่อง ประกอบด้วย จังหวัดระนอง กระบี่ ตรัง พังงา ภูเก็ต สตูล ชัยนาท ปทุมธานี กาญจนบุรี เพชรบุรี พัทลุง ปัตตานี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระแก้ว อุดรธานี นครพนม ขอนแก่น นครราชสีมา ศรีสะเกษ ลำปาง พะเยา สุโขทัย และกำแพงเพชร

4.5) กิจกรรมที่จะดำเนินการ

(1) ประชุมชี้แจงการปักหมุดค้นหาคนพิการอายุ 18 ปีขึ้นไปที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา

(2) ประชุมปฏิบัติการจัดทำฐานข้อมูลคนพิการ เพื่อขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปที่ยังไม่เข้าสู่ระบบการศึกษา

(3) ประชุมเชิงปฏิบัติการสรุปผลการจัดทำฐานข้อมูลคนพิการเพื่อจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในพื้นที่นำร่อง

4.6) ประโยชน์ที่สาธารณชนได้รับ

(1) กลุ่มเป้าหมายคนพิการอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่ยังไม่เข้าสู่ระบบการศึกษา จำนวน 24 จังหวัด ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

(2) หน่วยงานหรือสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลคนพิการ และข้อมูลความต้องการของคนพิการสำหรับนำไปใช้ในการวางแผนส่งเสริม สนับสนุนเพื่อพัฒนาคนพิการให้เป็นไปตามความต้องการของคนพิการในแต่ละพื้นที่

4.7) ผลการดำเนินงาน

เชิงปริมาณ

(1) มีระบบฐานข้อมูลกลุ่มเป้าหมายคนพิการที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปที่ยังไม่เข้าสู่ระบบการศึกษา จำนวน 1 ระบบ

(2) มีข้อมูลคนพิการและข้อมูลความต้องการของกลุ่มเป้าหมายคนพิการ จำนวน 1 ชุด

เชิงคุณภาพ

หน่วยงานหรือสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลคนพิการ และข้อมูลความต้องการของคนพิการสำหรับนำไปใช้ในการวางแผนส่งเสริม สนับสนุนเพื่อพัฒนาคนพิการให้เป็นไปตามความต้องการของคนพิการในแต่ละพื้นที่

4.8) แนวทาง/วิธีการติดตามประเมินผล

(1) ผลการดำเนินงาน/รายงานผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงาน

(2) การลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินงานหรือการนำข้อมูลความต้องการของคนพิการไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาคนพิการในระดับพื้นที่

(3) การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง

4.9) ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

(1) เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ผู้สำรวจไม่สามารถลงพื้นที่เก็บข้อมูลคนพิการได้อย่างครบถ้วนตามจำนวนกลุ่มเป้าหมาย และในบางพื้นที่เป็นพื้นที่เสี่ยงสูง

(2) คนพิการบางคนอยู่ในพื้นที่ห่างไกลไม่มีสัญญาณอินเตอร์เน็ตทำให้ไม่สามารถปักหมุดได้

(3) ผู้ดูแลคนพิการไม่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลคนพิการ

4.10) ข้อเสนอแนะ

(1) เพิ่มการเก็บข้อมูลในรูปแบบออนไลน์ เช่น Google Form เพื่อเพิ่มความสะดวกให้กับผู้เก็บข้อมูลในกรณีคนพิการมี Smart phone

(2) เก็บข้อมูลในรูปแบบเอกสาร และวาดแผนที่บ้านคนพิการเพิ่มเติมลงในระบบเพื่อให้สามารถติดตามได้

(3) ลงเก็บข้อมูลแบบกัลยาณมิตรเพื่อให้ผู้ดูแลมีความเชื่อถือ

4.11) แผนการดำเนินงานในระยะต่อไป

ดำเนินการติดตามค้นหากลุ่มเป้าหมายคนพิการอายุ 18 ปีขึ้นไปที่ยังไม่เข้าสู่ระบบการศึกษา 53 จังหวัด ที่เหลือทั่วประเทศ

5) โครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินครู

ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 157/2564 ลงวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2564 ให้มีคณะกรรมการกำกับการแก้ไขหนี้ของประชาชนรายย่อย และภายใต้นโยบายของรัฐบาลที่กำหนดการแก้ไขหนี้สินของประชาชนรายย่อย และภายใต้นโยบายของรัฐบาลที่กำหนดให้ปี 2565 เป็นปีแห่งการแก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือน กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา

ทั้งนี้ มีเป้าหมายของการดำเนินการต้องการยุบยอดหนี้ของครูให้ลดลง หรือลดภาระหนี้โดยรวมให้น้อยลงรวมถึงบริหารจัดการทางการเงินให้ครูมีรายได้ต่อเดือนเหลือไม่น้อยกว่า 30% ของเงินเดือน ซึ่งมาตรการขับเคลื่อนในระยะแรกภายใต้โครงการ "สร้างโอกาสใหม่ให้ครูไทย"

5.1) ความก้าวหน้าการดำเนินงาน

(1) การลดดอกเบี้ยเงินกู้ คณะกรรมการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้เจรจาขอความร่วมมือจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูทั่วประเทศ ในการปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้มีสภาพคล่องทางการเงินมากขึ้น ผลการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมา พบว่า

ผลการดำเนินงาน	
สหกรณ์ออมทรัพย์ครูที่ประกาศปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้	70 แห่ง
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ถูกปรับลด	ร้อยละ 0.05 -1.0 (เฉลี่ยร้อยละ 0.3)
ผู้ได้รับประโยชน์จากการลดดอกเบี้ย	463,072 ราย
รวมจำนวนภาระหนี้สินที่ลดลง	2,256 ล้านบาท

(2) มาตรการการขอชะลอการดำเนินการทางกฎหมาย กระทรวงศึกษาธิการได้ขอความร่วมมือสถาบันการเงิน ชะลอการฟ้องร้องดำเนินคดี ผู้กู้และผู้ค้ำประกัน ซึ่งธนาคารออมสินได้ดำเนินการชะลอการดำเนินการทางกฎหมายกับลูกหนี้ที่ผิดชำระ จำนวนรวม ทั้งสิ้น 25,000 ราย ซึ่งในระหว่างการชะลอ

การฟ้องนี้ กระทรวงศึกษาธิการจะได้เร่งดำเนินการตรวจสอบข้อมูลครู และเจรจาหาแนวทางการช่วยเหลือที่เหมาะสม เช่น การไกล่เกลี่ยและปรับโครงสร้างหนี้ เป็นต้น

(3) จัดตั้งสถานีแก้หนี้ครู ระดับเขตพื้นที่และระดับจังหวัดทั่วประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้มีคณะกรรมการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาจังหวัดเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษาทั้งส่วนกลางและภูมิภาค ทั้งสิ้น 558 สถานี ในระดับเขตมีผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา เป็นประธาน จำนวน 481 สถานี และระดับจังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรองผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน จำนวน 77 สถานี ทำหน้าที่เป็นคนกลางช่วยเจรจาไกล่เกลี่ย ประนอมหนี้และปรับโครงสร้างหนี้ อีกทั้ง กระทรวงศึกษาธิการได้เปิดให้ครูและบุคลารทางการศึกษาลงทะเบียนผ่าน http://td.moe.go.th เพื่อแจ้งความจำนงขอรับการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาหนี้สิน

(4) การปรับโครงสร้างหนี้ เป็นมาตรการการช่วยเหลือครู โดยการรวมหนี้มาไว้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ครูฯ และ/หรือสถาบันการเงิน ที่ให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำกว่า เพื่อให้ครูมียอดชำระต่อเดือนน้อยลง และเหลือเงินเดือนหลังหักชำระไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30 (ดำเนินงานโดยสหกรณ์ออมทรัพย์ครูและไม่ได้ใช้งบประมาณแผ่นดิน)

(5) การกำหนดให้สามารถหักเงินสวัสดิการ ช.พ.ค ในกลุ่มแรก (ร้อยละ 70 ของเงินเดือน) เพื่อให้สามารถใช้ เงิน ช.พ.ค เป็นหลักประกันเงินกู้ได้

(6) การให้ความรู้ด้านการเงินแก่ครู โดยประสานงานกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สถาบันการเงิน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาให้ความรู้ เพื่อให้ครูสามารถวางแผน และมีระเบียบวินัยในการบริหารการเงิน และการใช้จ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและคุณภาพสังคม ผลการดำเนินงานมีผู้ลงทะเบียน จำนวน 92,238 ราย

5.2) แผนการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาในระยะต่อไป

(1) มอบหมายผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการและศึกษาธิการภาค ตรวจและกำกับติดตามการดำเนินงานสถานีแก้หนี้ระดับจังหวัดและเขตพื้นที่การศึกษา เป็นกรณีเร่งด่วน เพื่อเร่งรัดการแก้ไขปัญหาหนี้สินให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

(2) ประชุมสถานีแก้หนี้ 558 แห่ง 4 ภูมิภาค เพื่อเร่งรัดติดตามการดำเนินงานสถานีแก้หนี้

(3) ขอความร่วมมือสถาบันการเงินชะลอการฟ้องร้องดำเนินคดีผู้กู้และผู้ค้ำประกันออกไปจนถึงสิ้นปี 2565 เพื่อให้สถานีแก้หนี้ดำเนินการไกล่เกลี่ยและปรับโครงสร้างหนี้

(4) จัดทำข้อตกลงกับ กบข. เพื่อให้คุณครูที่มีหนี้สินวิกฤตหรือกำลังถูกฟ้องสามารถกู้เงินสะสม กบข. +เงินสมทบ+ ผลประโยชน์ ในอัตราดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 1.0 เพื่อมาลดยอดหนี้

(5) การกำหนดอัตราเงินกู้สวัสดิการให้เป็นสวัสดิการที่แท้จริง

(5.1) เจ้าหนี้เงินกู้สวัสดิการซึ่งต้องการ หัก ณ ที่จ่าย ต้องมีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ยMLR-0.5)

(5.2) การจัดทำข้อตกลงระหว่างส่วนราชการ สถาบันการเงินและสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

(5.3) ในอนาคตครูที่จะกู้เงินและใช้สวัสดิการหัก ณ ที่จ่าย จะต้องมีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ตามที่กำหนดในข้อตกลงเท่านั้น

(5.4) ผู้กู้ต้องมีเงินเหลือไม่น้อยกว่าร้อยละ 30

6) โครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกระทรวงศึกษาธิการ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด – 19) ในประเทศไทย ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างกว้างขวางและรุนแรง รวมทั้ง ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชน กลุ่มแรงงาน ผู้ประกอบการ องค์กรหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงหน่วยงานและสถานศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชนมากขึ้นเป็นลำดับ เนื่องจากไม่สามารถดำเนินการได้ตามปกติ ทำให้เป็นวิกฤติสำคัญที่ภาครัฐจำเป็นต้องเร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหา กำหนดแนวทาง/มาตรการให้ความช่วยเหลือ เยียวยา เพื่อบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยเร็วในเบื้องต้น รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการและวิธีการต่าง ๆ เพื่อหยุดยั้งและควบคุมการระบาดของโรคและช่วยเหลือ เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ โดยใช้งบประมาณแผ่นดินและมีการตราพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563 ในวงเงินไม่เกิน 1,000,000 ล้านบาท และพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มเติม พ.ศ. 2564 ในวงเงินไม่เกิน 500,000 ล้านบาท เพื่อนำเงินกู้ไปใช้ช่วยเหลือ เยียวยา และชดเชยให้แก่ภาคประชาชน เกษตรกร และผู้ประกอบการ ซึ่งได้รับผลกระทบจากการระบาดของ COVID-19 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบมาตรการให้ความช่วยเหลือและบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของครัวเรือนและประชาชน ตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เสนอ เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2564 และวันที่ 27 กรกฎาคม 2564 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการมาตรการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของครัวเรือนและประชาชน โดยมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการจัดทำข้อเสนอโครงการเพื่อขอรับสนับสนุนแหล่งเงินเพื่อดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว ตามขั้นตอนของพระราชกำหนดฯ เพิ่มเติม พ.ศ. 2564 โดยให้ความสำคัญกับการพิจารณากำหนดกลไกการตรวจสอบยืนยันตัวตนของผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือและการจ่ายเงินให้ความช่วยเหลือผ่านระบบบัญชีธนาคาร พร้อมทั้งเร่งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้และเข้าใจถึงหลักการและแนวทางการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของครัวเรือนและประชาชนด้วย

6.1) การดำเนินงานให้ความช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาฯ (ตามมติคณะรัฐมนตรีและมาตรการที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบ)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือและบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ มีความครอบคลุมและเหมาะสมสำหรับผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายในสถานศึกษาทั่วไป และกลุ่มผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และลดช่องว่างการเรียนรู้ รวมถึงช่วยเหลือผู้ปกครองที่ได้รับผลกระทบด้วย และได้จัดทำข้อเสนอโครงการให้ความช่วยเหลือและบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยกำหนดหลักการและมาตรการในการให้ความช่วยเหลือและบรรเทาค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา

หลักการ

1) ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

2) ลดช่องว่างการเรียนรู้ (Learning Gaps) และลดผลกระทบด้านความรู้ที่ขาดหายไป (Learning Loss)

3) ใช้ศักยภาพของกระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมอาชีพใหม่ให้ผู้ปกครอง

4) ช่วยเหลือในระยะเร่งด่วน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 และช่วยเหลือในระยะยาว

มาตรการการดำเนินงาน

มาตรการที่ 1 ลดภาระค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้ โดยให้ความช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งของรัฐและเอกชน ในอัตรา 2,000 บาทต่อคน ประกอบด้วย นักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและศูนย์การศึกษาพิเศษ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) นักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) (ยกเว้นกลุ่มสถานศึกษาที่ไม่รับการอุดหนุนจากรัฐและกลุ่มสถานศึกษานานาชาติ) นักศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชน และผู้เรียนในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

ทั้งนี้ คุณสมบัติของนักเรียน นักศึกษาที่จะได้รับความช่วยเหลือตามมาตรการฯ ได้แก่ นักเรียน นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งภาครัฐและเอกชน และสถานศึกษานอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ป.1-ม.6) และระดับอาชีวศึกษา ระดับ ปวช. และ ปวส. และมีอายุระหว่าง 3-18 ปี หรือไม่เกิน 19 ปี สำหรับวิธีการจัดสรรงบประมาณ เพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา จะจ่ายผ่านสถานศึกษา ตามรายการค่าใช้จ่ายรายหัว (5 รายการ) และให้สถานศึกษาจ่ายตรงให้กับนักเรียน นักศึกษา หรือผู้ปกครองแล้วแต่กรณี ในรูปแบบของเงินสด หรือนำเข้าบัญชีธนาคาร

มาตรการที่ 2 การขอความร่วมมือให้ลดหรือตรึงค่าใช้จ่ายที่เรียกเก็บจากผู้ปกครองในโรงเรียนเอกชนและแก้ไขปัญหากรณีไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน คือ

1) กำหนดมาตรการให้สถานศึกษาลดค่าใช้จ่าย หรือตรึงค่าใช้จ่ายที่เรียกเก็บจากผู้ปกครองในโรงเรียนเอกชน กลุ่มโรงเรียนเอกชนที่ไม่รับการอุดหนุนจากรัฐและกลุ่มโรงเรียนนานาชาติ ให้เท่ากับปีการศึกษา 2563 เพื่อไม่ให้เป็นการเพิ่มภาระแก่ประชาชนเกินสมควร

2) จัดตั้งศูนย์ประสานงานและแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในโรงเรียนเอกชนกลุ่มโรงเรียนเอกชนที่ไม่รับการอุดหนุนจากรัฐและกลุ่มโรงเรียนนานาชาติ เพื่อใช้มาตรการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 32 และ 34 ของพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 เป็นรายกรณี

มาตรการที่ 3 ลดช่องว่างการเรียนรู้ (Learning Gaps) และลดผลกระทบด้านความรู้ที่ขาดหายไป (Learning Loss) โดยให้สถานศึกษาสามารถถัวจ่ายเงินที่ได้รับจัดสรรตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ใน 5 รายการ (ค่าเล่าเรียน หนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน) เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในปีการศึกษา 2564 ได้ และจัดสรรค่าใช้จ่าย ในอัตราเฉลี่ย 10,000 บาทต่อสถานศึกษา (เฉลี่ยตามขนาดโรงเรียน) เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ และแก้ปัญหาความปลอดภัยจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา และจัดทำสื่อ อุปกรณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย

วัตถุประสงค์

1) เพื่อช่วยเหลือให้ครอบคลุมทุกกลุ่มผู้เรียน ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ทั้งกลุ่มผู้เรียนที่เรียนในสถานศึกษาทั่วไป กลุ่มด้อยโอกาส ยากจน และกลุ่มเด็กพิการ

2) เพื่อลดช่องว่างการเรียนรู้ (Learning Gaps) และลดผลกระทบด้านความรู้ที่ขาดหายไป (Learning Loss) ในระหว่างที่สถานศึกษาไม่สามารถเปิดเรียนได้

3) เพื่อช่วยเหลือผู้ปกครองที่ได้รับผลกระทบจากการเลิกจ้างงานและเด็กต้องย้ายสถานศึกษาติดตามผู้ปกครองกลับภูมิลำเนา

4) เพื่อกำหนดมาตรการช่วยเหลือในระยะเร่งด่วน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 และช่วยเหลือในระยะยาว

เป้าหมาย

นักเรียน นักศึกษา หรือผู้ปกครองได้รับความช่วยเหลือลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา ยังคงอยู่ในระบบการศึกษาต่อไปได้ จนจบการศึกษา

หน่วยงานต้นสังกัด	จำนวนเด็ก (คน)	อัตราเงินช่วยเหลือ (บาท/คน)	งบประมาณ (บาท)
1. กระทรวงศึกษาธิการ	9,790,019	2,000	19,580,038,000
1.1 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	2,145,135	2,000	4,290,270,000
1) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	2,134,978	2,000	4,269,956,000
2) สำนักงาน กศน.	10,157	2,000	20,314,000
1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	6,615,200	2,000	13,230,400,000
1.3 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	1,029,684	2,000	2,059,368,000
2. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	79,518	2,000	159,036,000
3. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	78	2,000	156,000
4. กระทรวงวัฒนธรรม	6,839	2,000	13,678,000
5. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	6,434	2,000	12,868,000
6. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	34,208	2,000	68,416,000
7. กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	19,771	2,000	39,542,000
8. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	729,404	2,000	1,458,808,000
9. กรุงเทพมหานคร	271,402	2,000	542,804,000
10. เมืองพัทยา	15,287	2,000	30,574,000
รวม 10 หน่วยงาน	10,952,960	2,000	21,905,920,000

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2564 อนุมัติโครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตามมาตรการที่ 1 โดยลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา จำนวน 2,000 บาท ต่อคน ในภาคการศึกษาที่ 1/2564 โดยให้ความช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษาในสถานศึกษาทั้งหมด ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งสถานศึกษาของรัฐและสถานศึกษาเอกชน และนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ รวม 10,952,960 คน กรอบวงเงิน 21,905.9200 ล้านบาท

6.3) การขอเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของโครงการฯ เพื่อให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติม

(1) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้เสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมโครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยเป็นการขอเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของโครงการฯ ในส่วนของการเพิ่มกลุ่มเป้าหมายและวงเงินของโครงการฯ เพื่อให้ความช่วยเหลือบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนสำหรับกลุ่มเป้าหมายเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 18,540 แห่ง ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของผู้ปกครองในอัตรา 2,000 บาทต่อคน จำนวน 660,318 คน วงเงิน 1,320.6360 ล้านบาท และค่าใช้จ่าย เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้และเพิ่มความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอัตราไม่เกิน 10,000 บาท ต่อศูนย์ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ซ้ำซ้อนกับกลุ่มเป้าหมายของโครงการฯ เดิม ที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติ เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2564

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2564 อนุมัติให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของโครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาฯ เพื่อครอบคลุมการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 660,318 คน กรอบวงเงิน 1,320.6360 ล้านบาท ตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ ส่งผลให้จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเพิ่มขึ้นเป็น 1,389,722 คน มีกรอบวงเงินเพิ่มขึ้นเป็น 2,779.4440 ล้านบาท

(2) กระทรวงศึกษาธิการ

เนื่องจากโครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาฯ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2564 เป็นการให้ความช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาหรือผู้ปกครองที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 กลุ่มเป้าหมายระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกกลุ่มเป้าหมาย ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับ ปวส. (ช่วงอายุประมาณ 3-18 ปี/ ไม่เกิน 19 ปี) โดยยึดข้อมูลจำนวนนักเรียน นักศึกษา ในภาคเรียนที่ 1/2564 จากระบบฐานข้อมูลของหน่วยงานต้นสังกัดเป็นฐาน ทั้งนี้ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพของประชาชนอย่างรุนแรง และเพื่อความปลอดภัยของนักเรียน นักศึกษา ผู้ปกครองบางส่วนมีการย้ายถิ่นฐานที่อยู่/ที่ทำงาน หรือเดินทางกลับภูมิลำเนา นักเรียน นักศึกษาต้องย้ายสถานศึกษาตามไปด้วย จากปัญหาดังกล่าว หน่วยงานต้นสังกัดตรวจสอบข้อมูลนักเรียน นักศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดแล้วพบว่า มีเด็กที่ไม่สามารถติดตามตัวได้จำนวนมาก ประกอบกับมีผู้ปกครอง หน่วยงานต้นสังกัดหรือสถานศึกษาบางแห่งได้เสนอเรื่องให้กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติม สำหรับนักเรียน นักศึกษาที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือตามโครงการฯ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2564 และวันที่ 5 ตุลาคม 2564

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินโครงการฯ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด และเกิดประโยชน์สูงสุดในการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาให้กับประชาชนมีความครอบคลุมและเกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาสำหรับทุกกลุ่มเป้าหมาย ทุกสถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด และเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี และคณะกรรมการกลั่นกรองฯ กระทรวงศึกษาธิการอยู่ระหว่างเสนอ เรื่อง การขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกระทรวงศึกษาธิการ ไปยังสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้ฯ นำเสนอคณะกรรมการฯ พิจารณาความเหมาะสมและนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการดำเนินการตามแผนงานหรือโครงการภายใต้พระราชกำหนดฯ เพิ่มเติม พ.ศ. 2564 ข้อ 18 (2) ต่อไป โดยจำแนกนักเรียน นักศึกษา หรือผู้ปกครองที่จะได้รับความช่วยเหลือในครั้งนี้ เป็น 3 กลุ่มเป้าหมาย จำนวนรวมทั้งสิ้น 321,461 คน กรอบวงเงิน 642.9220 ล้านบาท ดังมีรายละเอียดดังนี้

(2.1) กลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือตามโครงการฯ เดิม (กลุ่มตกหล่น) จำนวน 15,264 คน ได้แก่ นักเรียน นักศึกษาที่จัดโดยครอบครัวและสถานประกอบการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้ปกครองส่งเรื่องร้องเรียนและขอความช่วยเหลือฯ จำนวน 7,507 คน โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ จำนวน 720 คน กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 6,133 คน และสถานศึกษาสังกัดกระทรวงแรงงาน จำนวน 904 คน

(2.2) กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อายุ 6-18 ปี) ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เป็นกรณีที่มีผู้ปกครองส่งเรื่องร้องเรียนและขอความช่วยเหลือฯ เข้ามา ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ซ้ำกับ

กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับความช่วยเหลือแล้ว และไม่ได้รับความช่วยเหลือผ่านมาตรการอื่น ๆ ซึ่งสำนักงาน กศน. ตรวจสอบข้อมูลจำนวนนักเรียน นักศึกษาในกลุ่มนี้ที่ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือ มีจำนวนทั้งสิ้น 231,839 คน

(2.3) กลุ่มเป้าหมายเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน และโรงเรียนอนุบาล สังกัดหน่วยงานต่าง ๆ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2564 ที่มอบหมายให้หน่วยงานต้นสังกัดของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันและโรงเรียนอนุบาล พิจารณาความเหมาะสมของการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กเล็กในสังกัด โดยกรณีที่เห็นว่า มีความจำเป็นต้องให้การช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว ให้ดำเนินการประสานจัดส่งรายชื่อกลุ่มเป้าหมายให้กระทรวงศึกษาธิการตรวจสอบความซ้ำซ้อนกับกลุ่มเป้าหมายของโครงการฯ ก่อนเสนอเรื่องขอเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญโครงการฯ ให้คณะกรรมการพิจารณาตามขั้นตอนของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ พ.ศ. 2564 ต่อไปด้วย

ตามมติคณะรัฐมนตรีข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานต้นสังกัดของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ประสานหารือร่วมกันเป็นการภายใน และมีข้อสรุปร่วมกันว่า เพื่อให้การให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายเด็กเล็กครอบคลุมทุกหน่วยงาน เป็นไปตามมติคณะกรรมการกลั่นกรองฯ ควรกำหนดช่วงอายุของกลุ่มเป้าหมายเด็กเล็ก ตามกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติแล้ว ได้แก่ เป็นเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันและโรงเรียนอนุบาล ที่มีอายุระหว่าง 2-6 ปี โดยให้หน่วยงานต้นสังกัดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยตรวจสอบข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและไม่ซ้ำซ้อนกับเด็กที่ได้รับความช่วยเหลือแล้ว จัดส่งข้อมูลให้กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อนำเสนอคณะกรรมการฯ พิจารณาตามระเบียบฯ ต่อไป ซึ่งมีหน่วยงานต้นสังกัดได้เสนอขอรับการสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ รวม 6 หน่วยงาน จำนวนทั้งสิ้น 74,358 คน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 25,855 คน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จำนวน 2,500 คน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 30,220 คน กรุงเทพมหานคร จำนวน 14,844 คน เมืองพัทยา จำนวน 102 คน และกองทัพบก (กระทรวงกลาโหม) จำนวน 837 คน ซึ่งมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2564 อนุมัติให้เปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของโครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกระทรวงศึกษาธิการ ตามผลการพิจารณาของคณะกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้ฯ ครั้งที่ 17/2564 เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2564

สรุปจำนวนนักเรียนนักศึกษาที่ได้รับความช่วยเหลือลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา (ทุกสังกัด)
จำนวนทั้งสิ้น 11,934,661 คน ใช้งบประมาณจำนวนทั้งสิ้น 23,869.3220 บาท

สังกัด	จำนวนนักเรียน (คน)	อัตราเงินช่วยเหลือ (บาท/คน)	วงเงินงบประมาณ (บาท)
1. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	2,402,829	2,000	4,805.6580
1.1) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	2,160,833	2,000	4,321.6660
1.2) สำนักงาน กศน.	241,996	2,000	483.9920
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	6,622,707	2,000	13,245.4140
3. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	1,029,684	2,000	2,059.3680
4. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	82,018	2,000	164.0360
5. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	30,220	2,000	60.4400
6. สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์	6,839	2,000	13.6780
7. มหาวิทยาลัยกีฬาแห่งชาติ	6,434	2,000	12.8680
8. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	34,208	2,000	68.4160
9. กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	25,904	2,000	51.8080

สังกัด	จำนวนนักเรียน (คน)	อัตราเงินช่วยเหลือ (บาท/คน)	วงเงินงบประมาณ (บาท)
10. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1,389,722	2,000	2,779.4440
11. กรุงเทพมหานคร	286,246	2,000	572.4920
12. เมืองพัทยา	15,389	2,000	30.7780
13. กระทรวงแรงงาน	904	2,000	1.8080
14. กองทัพบก	837	2,000	1.6740
15. โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์	720	2,000	1.4440
รวม 15 หน่วยงาน	**11,934,661**		**23,869.3220**

ทั้งนี้ เนื่องจาก มีหน่วยงานเจ้าของโครงการไม่สามารถดำเนินการเบิกจ่ายเงินตามโครงการฯ ได้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด และแจ้งความประสงค์ขอขยายระยะเวลาดำเนินโครงการฯ เพิ่มเติม ประกอบกับสำนักบริหารงานหนี้สาธารณะแจ้งให้กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาทบทวนการดำเนินงาน หากเห็นว่า ไม่สามารถดำเนินโครงการได้ทันภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ดำเนินการเสนอขอขยายระยะเวลาต่อคณะกรรมการฯ เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีก่อนระยะเวลาสิ้นสุดโครงการฯ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินโครงการของหน่วยงานต้นสังกัดทุกแห่งสามารถดำเนินโครงการฯ ให้แล้วเสร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการฯ และเพื่อให้การให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาเป็นไปอย่างครอบคลุม ทั่วถึง และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษา ตลอดจนนักเรียน นักศึกษาหรือผู้ปกครองที่ได้รับความเดือนร้อน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของสำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ และเป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ข้อ 18 กระทรวงศึกษาธิการโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงขอให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้ฯ พิจารณาเสนอ เรื่อง ขอเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญโครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกระทรวงศึกษาธิการ เพิ่มเติม ดังนี้

(1) ขอขยายระยะเวลาดำเนินงานจากเดือนสิงหาคม - ธันวาคม 2564 เป็น เดือนสิงหาคม 2564 - กุมภาพันธ์ 2565 ต่อคณะกรรมการฯ และคณะรัฐมนตรี ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการดำเนินการตามแผนงานหรือโครงการภายใต้พระราชกำหนดฯ เพิ่มเติม พ.ศ. 2564 ข้อ 18 (2) ซึ่งมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2565 อนุมัติให้เปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของโครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกระทรวงศึกษาธิการ ตามผลการพิจารณาของคณะกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้ฯ ครั้งที่ 20/2564 เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2564

(2) หน่วยงานต้นสังกัดได้ดำเนินการปรับปรุงข้อมูลโครงการฯ ในระบบ eMENSCR ตามมติคณะรัฐมนตรี เพื่อให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พิจารณาอนุมัติโครงการฯ ในระบบ และจัดทำแผนการดำเนินงานและการใช้จ่ายเงินกู้ให้สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะจัดหาเงินกู้และสำนักงบประมาณ เพื่อจัดสรรเงินกู้ให้หน่วยงานดำเนินการเบิกจ่ายให้ความช่วยเหลือฯ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ต่อไป ซึ่งบัดนี้ สำนักงบประมาณได้จัดสรรเงินกู้ให้กับหน่วยงานต้นสังกัดที่ดำเนินการตามระเบียบฯ ได้ครบถ้วนแล้วเป็นส่วนใหญ่

(3) เนื่องจาก มีหน่วยงานเจ้าของโครงการ 4 หน่วยงาน แจ้งว่า ไม่สามารถดำเนินการเบิกจ่ายเงินตามโครงการฯ ได้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด และแจ้งความประสงค์ขอขยายระยะเวลาดำเนินโครงการฯ เพิ่มเติม ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินโครงการของหน่วยงานต้นสังกัดทุกแห่งสามารถดำเนินโครงการฯ ให้แล้วเสร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการฯ และเพื่อให้การให้ความช่วยเหลือบ รรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาเป็นไปอย่างครอบคลุม ทั่วถึง และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษา ตลอดจนนักเรียน

นักศึกษาหรือผู้ปกครองที่ได้รับความเดือนร้อน ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ข้อ 18 กระทรวงศึกษาธิการ โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงขอให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้ฯ พิจารณาเสนอ เรื่อง ขอเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญโครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยขอขยายระยะเวลาดำเนินงานจากเดือนสิงหาคม – กุมภาพันธุ์ 2565 เป็น เดือนสิงหาคม 2564 - พฤษภาคม 2565 ต่อคณะกรรมการฯ และคณะรัฐมนตรี ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการดำเนินการตามแผนงานหรือโครงการภายใต้พระราชกำหนดฯ เพิ่มเติม พ.ศ. 2564 ข้อ 18 (2) ซึ่งมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2565 อนุมัติให้เปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของโครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกระทรวงศึกษาธิการ ตามผลการพิจารณาของคณะกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้ฯ ครั้งที่ 7/2565 เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2565

6.4) ผลสำเร็จของการดำเนินโครงการฯ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

ผลการดำเนินงานโครงการให้ความช่วยเหลือฯ ของกระทรวงศึกษาธิการสามารถดำเนินการเบิกจ่ายเงินเพื่อให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้จำนวน 9,816,966 คน จากจำนวนทั้งสิ้น 10,055,940 คน คิดเป็นร้อยละ 97.63 โดยจำแนกเป็นนักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด ดังนี้

(1) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน 2,147,595 คน จาก 2,160,833 คน คิดเป็นร้อยละ 99.39

(2) สำนักงาน กศน. จำนวน 175,291 คน จาก 241,996 คน คิดเป็น ร้อยละ 72.44

(3) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 6,575,182 คน จาก 6,622,707 คน คิดเป็นร้อยละ 99.28

(4) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 918,898 คน จาก 1,029,684 คน คิดเป็นร้อยละ 89.24

(5) โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ จำนวน 720 คน จาก 720 คน คิดเป็นร้อยละ 100

7) โครงการมาตรการการลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของนิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐและภาคเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ)

สืบเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2564 อนุมัติโครงการมาตรการการลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของนิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐและภาคเอกชน ของสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กรอบวงเงิน 10,000 ล้านบาท ซึ่งกลุ่มเป้าหมายของโครงการไม่ครอบคลุมถึงนิสิต นักศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 23 แห่ง ที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี ประกอบกับนิสิต นักศึกษากลุ่มนี้ไม่ได้รับความช่วยเหลือผ่านโครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกระทรวงศึกษาธิการด้วย ทำให้นิสิต นักศึกษาและผู้ปกครองของสถาบันการอาชีวศึกษาแจ้งเรื่องขอให้กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติม ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ส่งเรื่องขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการให้ความช่วยเหลือฯ ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยขอเพิ่มกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมนิสิต นักศึกษากลุ่มนี้ จำนวน 10,422 คน ซึ่งมติคณะกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้ฯ ได้พิจารณา ในคราวประชุมครั้งที่ 8/2564 เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2564 มอบหมายให้ ศธ. และ อว. ร่วมกันพิจารณากำหนดแนวทางการจัดทำข้อเสนอเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษากลุ่มนี้ตามหลักเกณฑ์เดียวกันกับการให้ความช่วยเหลือนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาของ อว. บนเงื่อนไข คือ ศธ. ต้องจัดส่งรายชื่อ

กลุ่มเป้าหมายให้ สป.อว. พิจารณาตรวจสอบยืนยันตัวตนของผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือให้ชัดเจน ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลจำนวนนักศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษา ทั้ง 23 แห่ง พร้อมรายละเอียดค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา ภาคเรียนที่ 1/2564 พบว่า มีนักศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษาที่จะได้รับความช่วยเหลือตามโครงการฯ จำนวนทั้งสิ้น 9,949 คน และได้จัดส่งข้อมูลให้ สป.อว. เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2564 เพื่อพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษาฯ โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้เสนอเรื่อง ขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการฯ ให้คณะกรรมการฯ พิจารณา โดยขอเพิ่มกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมนักศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และขอขยายระยะเวลาดำเนินการถึงสิ้นเดือนมกราคม 2565 ซึ่งมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2564 อนุมัติให้เปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของโครงการมาตรการการลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของนิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐและภาคเอกชน ของสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ตามผลการพิจารณาของคณะกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้ฯ ครั้งที่ 17/2564 เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2564 โดยให้เพิ่มกลุ่มเป้าหมายของโครงการให้ครอบคลุมนักศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษา โดยใช้กรอบวงเงินเดิม ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2564

ผลการดำเนินงาน

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดำเนินการให้ความช่วยเหลือนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของสถาบันการอาชีวศึกษาในสังกัดจำนวน 23 แห่ง ผ่านโครงการมาตรการการลดภาระฯ ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งมีนักศึกษาได้รับความช่วยเหลือจำนวน 9,160 คน เป็นเงิน 29,589,800 บาท จากจำนวน 9,949 คน คิดเป็นร้อยละ 92.07 โดยเบิกจ่ายจากกรอบวงเงินที่กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) จัดสรรให้ จำนวน 1,465,139 บาท (ภายใต้กรอบวงเงินที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติ เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2564 จำนวน 10,000 ล้านบาท)

8) การปรับอัตราเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน “เพิ่มโอกาสลดความเหลื่อมล้ำ”

สภาพเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งราคาสินค้าบริการที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ส่งผลกระทบต่อการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ศึกษา วิเคราะห์และเก็บข้อมูลเชิงลึกค่าใช้จ่ายจริงสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมาอย่างต่อเนื่องเพื่อใช้ในการปรับอัตราเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือ ปวช. ซึ่งในปัจจุบันสถานศึกษาทุกแห่งที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจะได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายตามจำนวนผู้เรียน ผ่านการอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (โครงการเรียนฟรี) หรือค่าใช้จ่ายรายหัวฯ 5 รายการ ได้แก่ ค่าจัดการเรียนการสอน ค่าหนังสือเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน และค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งเป็นรายการ ค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นพื้นฐาน แต่จากผลการศึกษาวิจัยและการสำรวจพบว่า อัตราที่สนับสนุนดังกล่าว “ไม่สอดคล้อง” และ “ไม่เพียงพอ” กับความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาและผู้เรียน เนื่องจากไม่ได้มีการปรับอัตราการอุดหนุนพื้นฐานมานานกว่า 10 ปี การปรับอัตราเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีวัตถุประสงค์ เพื่อปรับอัตราเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวฯ ที่สะท้อนค่าใช้จ่ายจริงในการจัดการศึกษา และสอดคล้องกับสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลง เป็นการเพิ่มศักยภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้มีความพร้อมการบริหารจัดการการจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนในแต่ละระดับ ได้อย่างเหมาะสม

แท้จริง เนื่องจากปัจจุบันสถานศึกษาได้รับจัดสรรเงินสนับสนุนค่าจัดการเรียนการสอนและค่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในอัตราที่ “ต่ำกว่าค่าใช้จ่ายจริง” นอกจากนี้ยังช่วยการเพิ่มโอกาสเข้าถึงการศึกษา อย่างเสมอภาคของผู้เรียน เนื่องจากปัจจุบันผู้เรียน/ผู้ปกครอง ยังคงรับภาระค่าใช้จ่ายสำหรับค่าเครื่องแบบนักเรียนและอุปกรณ์การเรียน เนื่องจากเงินอุดหนุนฯ “ไม่เพียงพอสำหรับจัดหาเครื่องแบบนักเรียนครบชุด” (เสื้อ กางเกง/กระโปรง รองเท้า และถุงเท้า) รวมทั้งอุปกรณ์การเรียนบางรายการมีราคาสูง และที่สำคัญเป็นการแบ่งเบาภาระรายจ่ายของผู้เรียน/ผู้ปกครองอย่างเป็นธรรม ผู้เรียนปกติทั่วไปทุกคนได้รับการสนับสนุนอย่างเท่าเทียมและไม่แบ่งแยกตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งส่งผลต่อราคาสินค้าและบริการ ที่กระทบต่อรายการค่าใช้จ่ายพื้นฐานในการจัดการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

แนวทางและการปรับอัตราเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวฯ (ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 26 กรกฎาคม 2565) ปรับอัตราเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวฯ 4 รายการ ได้แก่ (1) ค่าจัดการเรียนการสอน (2) กิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (3) ค่าเครื่องแบบ และ (4) ค่าอุปกรณ์การเรียน (ค่าหนังสือไม่ได้เสนอปรับในครั้งนี้ เนื่องจากมีการปรับอย่างต่อเนื่อง)

1. ค่าจัดการเรียนการสอน พิจารณาจากรายจ่ายจำเป็นของสถานศึกษา ได้แก่ ค่าไฟฟ้า ซึ่งสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายหลักในการบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยเห็นควรให้ปรับเพิ่มจากอัตราปัจจุบัน ครอบคลุมผู้เรียนการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน ดังนี้ ปีที่ 1 ร้อยละ 2 ปีที่ 2 ร้อยละ 8 ปีที่ 3 ร้อยละ 16 ปีที่ 4 ร้อยละ 20

2. ค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พิจารณาจากรายจ่ายจำเป็นของสถานศึกษา ได้แก่ ค่าเดินทาง และค่าอาหารในการจัดกิจกรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายหลัก ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยปรับเพิ่มจากอัตราปัจจุบัน ครอบคลุมผู้เรียนการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน ดังนี้ ปีที่ 1 ร้อยละ 2 ปีที่ 2 ร้อยละ 8 ปีที่ 3 ร้อยละ 14 ปีที่ 4 ร้อยละ 30

3. ค่าเครื่องแบบ พิจารณาจากผลการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและผลการรวบรวม ข้อมูลราคาเครื่องแบบจากร้านค้าสหกรณ์โรงเรียน (เครื่องแบบ ประกอบด้วย เสื้อ และกระโปรง/กางเกง ไม่รวมรองเท้า ถุงเท้า และเข็มขัด) โดยปรับเพิ่มจากอัตราปัจจุบัน ครอบคลุมผู้เรียนการศึกษาในระบบทุกคนดังนี้ ปีที่ 1 อุดหนุนครบ 1 ชุด (ร้อยละ 7) สำหรับผู้เรียนในระบบทุกคน และอุดหนุน เพิ่มเติม 1 ชุด เฉพาะผู้เรียนยากจน (ผู้ปกครองถือสิทธิ์บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ) เพื่อตอบสนองนโยบาย การแก้ปัญหาความยากจนแบบพุ่งเป้าของรัฐบาล ปีที่ 2 - 4 คงอัตราเดิมในปีที่ 1

4. ค่าอุปกรณ์การเรียน พิจารณาจากผลการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและผลการรวบรวมข้อมูลราคาเครื่องแบบจากร้านค้าสหกรณ์โรงเรียน โดยปรับเพิ่มจากอัตราปัจจุบัน ครอบคลุมผู้เรียนการศึกษาในระบบทุกคน ดังนี้ ปีที่ 1 ร้อยละ 17 สำหรับผู้เรียนในระบบทุกคน ปีที่ 2 - 4 คงอัตราเดิมในปีที่ 1 เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 รายการ จะเริ่มปรับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 จนถึงปี พ.ศ. 2569 โดยปรับต่อเนื่องแบบขั้นบันได รัฐมีเป้าหมายการเพิ่มวงเงินกว่า 8 พันล้านบาท จะกระจายไปสู่ “ผู้เรียน” อย่างแท้จริงโดยกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการสนับสนุนมี 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 ผู้เรียน/ผู้ปกครอง กว่า 11.5 ล้านคน จะได้รับการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่าย 2 รายการ ค่าอุปกรณ์การเรียนและค่าเครื่องแบบ ปรับตามผลการศึกษาค่าใช้จ่ายจริงสำหรับอุปกรณ์การเรียน พื้นฐาน อาทิ ดินสอ ปากกา ยางลบ ฯลฯ และสำหรับเครื่องแบบครบ 1 ชุด ประกอบด้วย เสื้อ กางเกง/ กระโปรง (อิงราคาขายร้านสหกรณ์โรงเรียน) และเพิ่มเติมอีก 1 ชุด สำหรับผู้เรียนยากจน โดยอิงราคาขายร้านสหกรณ์

โรงเรียน สำหรับผู้เรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบทุกคน ตั้งแต่ปีที่ 1 (พ.ศ. 2566) และ คงอัตราเดิมในปีต่อไป

กลุ่มที่ 2 สถานศึกษา ได้แก่ ค่าจัดการเรียนการสอนและค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยปรับค่าจัดการเรียนการสอนโดยอิงกับการเปลี่ยนแปลงของอัตราค่าไฟฟ้าต่อหน่วยและสัดส่วนรายจ่ายค่าไฟฟ้าของสถานศึกษา และค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งพิจารณาจากค่าเดินทาง (ความถี่ ระยะทาง ค่ารถรับจ้าง ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง) และค่าอาหาร (ราคาและจำนวนมื้ออาหาร) ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง จำแนกตามระดับการศึกษา โดยทยอยปรับเพิ่มอัตราแบบขั้นบันได สำหรับสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้เรียนปกติทั่วไป ทั้งในระบบและนอกระบบ แผนการดำเนินงานต่อไปหลังจากได้รับการปรับอัตราเงินอุดหนุนฯ เรียบร้อยแล้ว

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กำหนดจัดประชุม เรื่อง “แนวทางการจัดสรรทรัพยากรเพื่อเพิ่มโอกาสในการศึกษาที่มีคุณภาพ” เพื่อชี้แจงการปรับอัตราเงินอุดหนุนฯ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2565 ดังกล่าวให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั่วประเทศในพื้นที่ 4 ภูมิภาค และกรุงเทพมหานคร รับทราบ รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นต่ออัตราเงินอุดหนุนฯ ในประเด็นต่าง ๆ โดยเปรียบเทียบกับสภาพปัจจุบันการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาจากประสบการณ์ของผู้เกี่ยวข้อง อาทิ (1) การปรับเปลี่ยนรายการค่าใช้จ่ายพื้นฐานให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง (2) รายการค่าใช้จ่ายประจำที่ควรแยกสนับสนุนออกจากค่าใช้จ่ายรายหัวฯ (อาทิ ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ค่าวัสดุสอน ค่าจัดสอบ) (3) วิธีการสนับสนุนค่าใช้จ่ายพื้นฐาน (อุดหนุนแบบรายหัว/เหมาจ่าย) รวมทั้งหน่วยเบิกจ่ายที่ทำหน้าที่บริหารจัดการค่าใช้จ่ายทางการศึกษา (4) กฎ ระเบียบการใช้จ่ายเงินอุดหนุนรายหัวฯ ที่ส่งผลต่อความคล่องตัว ในการบริหารจัดการ ทั้งนี้ สำนักงานฯ จะสรุปและรวบรวมข้อมูลดังกล่าวเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายและผลักดันให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติที่เกี่ยวข้องต่อไป

9) โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มอบหมายให้ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล ดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางไกล ประกอบด้วย การพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (DLIT) ด้วยพระอัจฉริยภาพและสายพระเนตรอันยาวไกลของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงเห็นว่าการพัฒนาคือการสร้างความมั่นคงของชาติ และด้วยพระราชปณิธานอันแน่วแน่ในการสืบสานและพัฒนาต่อยอดงานของพระราชบิดา ซึ่งหนึ่งในโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศ มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่มีความสำคัญ คือ การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ภายใต้การดำเนินงานของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มอบหมายให้ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) เพื่อสนับสนุนการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ทั่วประเทศ จำนวน 15,369 โรงเรียน ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2557 ปัจจุบันได้พัฒนารูปแบบเปลี่ยนระบบการออกอากาศจาก ระบบ SD เป็นระบบ HD โดยมีชื่อเรียกว่า NEW DLTV เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูในท้องที่ชนบทห่างไกลและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยการถ่ายทอดสดจากโรงเรียนวังไกลกังวล ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีเป็นจำนวนมาก ให้สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ดำเนินการจัดสรรครุภัณฑ์สำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ให้กับโรงเรียนขนาดเล็ก และได้รับงบประมาณซ่อมแซมอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งเกิดการชำรุดในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ต่อมาปีงบประมาณ 2563 ได้รับการร้องขอ จากคุณครูโรงเรียนขนาดเล็ก ขอให้จัดสรรครุภัณฑ์

ทดแทน เนื่องจากโทรทัศน์และอุปกรณ์รับสัญญาณดาวเทียมใช้งานมาเป็นเวลา 6 ปี ในปีงบประมาณ 2564 สำนักงบประมาณจึงจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดสรรครุภัณฑ์ทดแทนห้องเรียน DLTV สำหรับโรงเรียน Stand Alone จำนวน 3,168 โรงเรียน (50%) เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้ การจัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ของโรงเรียนที่อยู่ในโครงการ มีคุณภาพ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (DLIT) เป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 15,553 โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถจัดการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (DLIT) ให้แก่นักเรียนภายในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2558 – ปัจจุบัน มี 5 รูปแบบ ดังนี้ (1) DLIT Classroom (2) DLIT Resources (3) DLIT Library (4) DLIT PLC (5) DLIT Assessment เพื่อให้การขับเคลื่อนโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ผลการดำเนินงาน

(1) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) โดยดำเนินกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ จัดสรรครุภัณฑ์ทดแทนสำหรับห้องเรียน DLTV (โรงเรียน Stand Alone) จำนวน 3,168 โรงเรียน จัดสรรงบประมาณการซ่อมบำรุงอุปกรณ์ครุภัณฑ์ DLTV สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่จัดการเรียนการสอนด้วยการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ร่วมกับมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์ ดำเนินการติดตามการจัดสรรครุภัณฑ์ทดแทนห้องเรียน DLTV สำหรับโรงเรียน Stand Alone เป็นต้น

(2) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (DLIT) โดยดำเนินโครงการทดลองเรียนภาษาต่างประเทศ โดยใช้รูปแบบการสื่อสารสองทางจากครูชาวต่างชาติ Native Speaker และครูไทยที่มีวิธีการสอนที่เป็นเลิศ สำหรับระดับมัธยมศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 พร้อมทั้งประชุมสรุปผลและมอบเกียรติบัตรโครงการทดลองเรียนภาษาต่างประเทศ จัดจ้างทำวีดีทัศน์ผลการดำเนินงาน ผลสำเร็จของการจัดการเรียนการสอน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชุมเชิงปฏิบัติการขยายผลอาสาสมัครการศึกษาประจำหมู่บ้าน (อสศม.) เพื่อรองรับการศึกษาทางไกล ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และรองรับการศึกษาวิถีใหม่วิถีคุณภาพ แบบ Hybrid Education และลงพื้นที่ตรวจราชการเพื่อขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ประชุมเชิงปฏิบัติการทดสอบระบบและประมวลผลระบบสารสนเทศ ในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดค่ายพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ จากครูชาวต่างชาติ (Native Speaker) และครูไทยที่มีวิธีการสอนที่เป็นเลิศ “Dreams Camp : เธอและฉัน สร้างฝันไปด้วยกัน”

10) โครงการสร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในระดับพื้นที่: กิจกรรมหลักพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่ลักษณะพิเศษ (พื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและพื้นที่เกาะ) เป็นการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนในพื้นที่ให้ได้รับการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย เหมาะสม กับบริบท ซึ่งเป็นตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยังสอดคล้องกับปฏิญญาสากลขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็กที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กด้อยโอกาสอีกด้วย แต่เนื่องจากการจัดการศึกษาที่ผ่านมาเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่ลักษณะพิเศษ (พื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและพื้นที่เกาะ) มีความยุ่งยาก

เนื่องจากประสบปัญหาการคมนาคมที่ยากลำบาก นักเรียนจำนวนหนึ่งมีบ้านเรือนอยู่ห่างไกล ไม่สามารถเดินทางไป-กลับได้ในวันเดียว นักเรียนกลุ่มนี้จะอาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่เส้นทางคมนาคมไม่สะดวก อยู่ห่างไกลเส้นทางคมนาคม บริการทางการศึกษาเข้าถึงได้ยากหรืออาจไม่มีเลย ส่วนใหญ่จะอยู่ในชายแดน อยู่ในถิ่นทุรกันดาร อยู่ในเกาะ อยู่ตามภูเขาสูงห่างไกล มีความแตกต่างทั้งด้านภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อทางวัฒนธรรม (Multi- culture) ครอบครัว มีฐานะยากจนจำเป็นต้องดิ้นรนกับการหาเลี้ยงชีพมากกว่าการส่งเสริมให้บุตรหลานได้รับการศึกษาประกอบกับหน่วยงานภาครัฐยังเข้าไปดำเนินงานการจัดการศึกษาได้ไม่ทั่วถึงและบางพื้นที่ขาดแคลนครู จึงทำให้มีความล่อแหลมต่อปัญหาต่าง ๆ และก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญที่จะส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กด้อยโอกาส จึงได้จัดทำ “โครงการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ (โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะ)” มีเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กด้อยโอกาส รวมถึงความจำเป็นที่ต้องช่วยเหลือและดูแลนักเรียนจำนวนหนึ่งที่มีบ้านเรือนอยู่ห่างไกล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา และเพื่อเป็นเครื่องมือใช้ในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพบริบทในแต่ละพื้นที่ โดยใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาผ่านความร่วมมือของทุกภาคส่วน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาต่อเนื่องอย่างยั่งยืน

ผลการดำเนินงาน

(1) นักเรียนในโรงเรียนของพื้นที่โครงการพัฒนาดอยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และโรงเรียนพื้นที่ข้างเคียง สามารถอ่านออกเขียนได้เพิ่มขึ้น มีความกระตือรือร้น ในการเรียนรู้และใช้สื่อในการเรียนรู้ สามารถเชื่อมโยงการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันและห้องเรียนได้มีความกล้าแสดงออกในการสื่อสารกับครูผู้สอนและบุคคลอื่น

(2) นักเรียนในโรงเรียนของพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะ ได้รับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (การพัฒนาทักษะวิชาการ, ทักษะชีวิต, ทักษะอาชีพ (ตามสภาพบริบทและความต้องการในการต่อยอดพัฒนาการจัดการศึกษา และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพบริบทของพื้นที่ และเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ตามนโยบายเร่งด่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Quick Policy 2565) ในด้าน Active Learning, Learning Loss, RT NT O-NET และความปลอดภัยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และโรคอุบัติใหม่

(3) โรงเรียนที่มีนักเรียนพักนอนในพื้นที่ยากลำบาก ได้รับการส่งเสริมให้ผู้เรียนที่เป็นนักเรียนพักนอน ได้รับการดูแลและพัฒนาในเรื่องอาหาร ความเป็นอยู่ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี จำนวน 1,075 โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 67 เขต

แนวทางการพัฒนา

(1) การพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ โดยพัฒนาทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะ พัฒนาทักษะที่จำเป็น (Soft Skills) สำหรับนักเรียนพักนอนโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร พัฒนาการอ่านออกเขียนได้และอ่านคล่องเขียนคล่องนักเรียนในโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะ และพัฒนาทักษะอาชีพตามบริบทพื้นที่และพัฒนาต่อยอดทางการตลาดแบบออนไลน์นักเรียนในโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะ

(2) การพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาบริบทโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะ วิถีใหม่ วิถีคุณภาพ โดยพัฒนานวัตกรรมการนำเสนอ ผลการติดตาม ตรวจสอบ

ประเมินการจัดการศึกษาและเชื่อมโยงฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพ พัฒนานวัตกรรมเรียงร้อย Story วิถีชนเผ่า

(3) การส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะสู่วิถีใหม่ วิถีคุณภาพ โดยส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ กำกับ ติดตาม รายงานและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

(4) การขับเคลื่อน ส่งเสริม สนับสนุน บริหารจัดการและพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ

(5) การพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนที่จัดที่พักนอนสำหรับนักเรียนในพื้นที่ยากลำบาก โดยสนับสนุนงบประมาณปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนพักนอนในพื้นที่ยากลำบาก และเงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนพักนอนสำหรับโรงเรียนในพื้นที่ยากลำบาก (งบเงินอุดหนุน)

11) โครงการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพของชุมชนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและบนพื้นที่เกาะ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญที่จะส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กด้อยโอกาส จึงได้จัดทำ“โครงการโรงเรียนคุณภาพของชุมชนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะและโรงเรียน Stand Alone โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สร้างโอกาสความเสมอภาคและให้เกิดความเท่าเทียมทางการศึกษา สร้างนวัตกรรมส่งเสริมอาชีพ และการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพโดยมีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาโรงเรียนคุณภาพชุมชนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนบนพื้นที่เกาะ ให้ครอบคลุมทุกด้านประกอบด้วย ด้านวิชาการ มุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัย (อายุ 3 – 5 ปี) ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ มุ่งพัฒนาการเรียนรู้ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และการส่งเสริมการเรียนรู้แบบพหุปัญญาให้ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ด้านการสร้างและการพัฒนานวัตกรรม โดยมุ่งส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมด้านการบริหารจัดการ การพัฒนานวัตกรรมด้านการจัดการเรียนรู้ของครูสู่การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นนวัตกร ด้านการส่งเสริมด้านการมีทักษะอาชีพ ทักษะชีวิตให้สามารถพัฒนาผู้เรียน ให้มีอาชีพมีงานทำและมีทักษะชีวิตดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อม มุ่งพัฒนาซ่อมแซมอาคารเรียน อาคารประกอบ ให้มีสภาพที่พร้อมใช้มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีบรรยากาศความร่มรื่นสวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อย ทั้งนี้เพื่อจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพบริบทในแต่ละพื้นที่โดยใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางเป็นฐานของการพัฒนาผ่านความร่วมมือของทุกภาคส่วน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาต่อเนื่องอย่างยั่งยืน ตลอดจนเป็นศูนย์รวมหรือเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วม และเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ เชื่อมั่นและศรัทธาในการปฏิบัติงานของโรงเรียน โดยโรงเรียนและชุมชนสามารถจัดกิจกรรมอันเป็นประโยชน์บริการและเชื่อมความสัมพันธ์กับชุมชนได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

ผลการดำเนินงาน

นักเรียนโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่จัดที่พักนอนให้กับนักเรียน ได้รับสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายในโรงเรียนให้มีความปลอดภัยตามบริบทความจำเป็นของโรงเรียน เช่น การซ่อมแซมสถานที่พักนอน บ้านพักครู ห้องน้ำ ห้องส้วม ระบบสาธารณูปโภค จำนวน 366 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 35 เขต

แนวทางการพัฒนา

(1) ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพวิชาการ โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนพื้นที่เกาะ ให้ได้รับโอกาสทางการศึกษา อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

(2) ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมที่เหมาะสมบริบท สำหรับโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะ

(3) ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อการมีอาชีพมีงานทำ สำหรับโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะ

(4) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน/การบริหารจัดการ สำหรับโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะ ให้มีความพร้อม และมีความปลอดภัย

12) โครงการขับเคลื่อนนโยบายการแก้ปัญหาเด็กที่อยู่นอกระบบการศึกษาและเด็กตกหล่นให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมทั้งสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ มาตรา 258 จ ด้านการศึกษา ที่ครอบคลุมทั้งการพัฒนาเด็กเล็ก การสร้างโอกาสทางการศึกษาการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาครู และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่เน้นการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ การสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งส่วนราชการ หน่วยงานที่จัดการศึกษา ตลอดจนเครือข่ายประชาสังคม ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ และผู้ปกครองได้ร่วมกันจัดการศึกษา ภาคบังคับให้แก่เด็กทุกคนที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องเข้ารับการศึกษา แต่มีปัจจัยหรือสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้ต้องหลุดออกจากระบบการศึกษาได้กลับมาเข้ารับการศึกษาอย่างทั่วถึงตามบริบทพื้นที่กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านการศึกษา และเป็นเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก UN SDG4 การศึกษาที่มีคุณภาพ สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียมและสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และได้ดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน ให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกับแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาเพื่อการแก้ปัญหาเด็กนอกระบบการศึกษาและเด็กตกหล่นให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยเห็นชอบมอบนโยบายหลักผู้เรียนทุกช่วงวัยจะได้รับการพัฒนาในทุกมิติ เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ และมีความพร้อมร่วมขับเคลื่อนด้านการศึกษาให้เกิดผลสัมฤทธิ์และสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคมและผลักดันให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพในทุกมิติ ตลอดจนการบูรณาการใช้ในการจัดเก็บข้อมูลเด็กที่อยู่นอกระบบการศึกษาในระดับจังหวัด เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติเกิดเป็นกลไกการทำงานพัฒนาเด็กนอกระบบและเด็กตกหล่นเชิงพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงนำนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มากำหนดเป็นมาตรการในการช่วยเหลือเด็กที่อยู่นอกระบบการศึกษาและเด็กตกหล่น ให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาได้ทั้ง 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่สอดคล้องและเหมาะสมกับเด็กนอกระบบการศึกษา บนฐานสมรรถนะด้านวิชาชีพ และด้านทักษะชีวิตอย่างมีคุณภาพ จึงได้จัดทำโครงการแก้ปัญหาเด็กนอกระบบการศึกษาและเด็กตกหล่นเพื่อพัฒนาการศึกษาและคุณภาพชีวิต และการนำนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างทั่วถึงครอบคลุมทุกพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการดำเนินงาน

(1) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแนวทางการแก้ปัญหาเด็กนอกระบบการศึกษาและเด็กตกหล่น เพื่อพัฒนาการศึกษาและคุณภาพชีวิต และแลกเปลี่ยนแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการแก้ปัญหาเด็กที่อยู่นอกระบบการศึกษาและเด็กตกหล่นให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา และวางแผนการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการจัดการศึกษาของเด็กนอกระบบการศึกษาและเด็กตกหล่นในระดับจังหวัดนำร่อง

(2) กำหนดแผนปฏิบัติการเด็กนอกระบบการศึกษาและเด็กตกหล่นในแต่ละจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนงานโครงการที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กด้อยโอกาสเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงให้ประชากรวัยเรียนในพื้นที่ได้รับการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายเหมาะสมกับบริบทพื้นที่และมีคุณภาพ

(3) จัดสรรงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 1,750,000 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการขับเคลื่อนนโยบายการแก้ปัญหาเด็กที่อยู่นอกระบบการศึกษาและเด็กตกหล่นให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา ตามแผนยุทธศาสตร์ภาพจังหวัด จำนวน 11 เขตพื้นที่การศึกษา ใน 7 จังหวัดนำร่อง ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดปัตตานี จังหวัดนครพนม จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดสงขลา และจังหวัดตรัง

แนวทางการพัฒนา

(1) ฐานข้อมูล จัดทำระบบฐานข้อมูลเด็กนอกระบบการศึกษาในระดับจังหวัด เพื่อพัฒนารูปแบบ การช่วยเหลือให้เด็กนอกระบบการศึกษาตามความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ทันต่อสถานการณ์ปัญหา ของเด็กนอกระบบการศึกษา

(2) รูปแบบการศึกษา พัฒนารูปแบบการศึกษาที่สอดคล้องและเหมาะสมกับเด็กนอกระบบการศึกษา บนฐานสมรรถนะด้านวิชาการ วิชาชีพ และทักษะชีวิต เพื่อสอดคล้องต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

(3) หลักสูตร พัฒนาองค์ความรู้ สำหรับการศึกษาของเด็กนอกระบบการศึกษา นำสู่การพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนรู้และแนวทางการสร้างสัมมาชีพให้สอดคล้องและเหมาะสมกับเด็กนอกระบบการศึกษา

(4) ภาคีเครือข่าย พัฒนาภาคีเครือข่าย หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ และเครือข่ายประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ที่สอดคล้องและเหมาะสมสำหรับเด็กนอกระบบการศึกษาในระดับจังหวัด

(5) ร่วมจัดการศึกษาพัฒนาความร่วมมือ สร้างกลไกการจัดการศึกษาในระดับพื้นที่ พัฒนาศักยภาพและความสามารถของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับจังหวัด

(6) พื้นที่ต้นแบบ พัฒนาพื้นที่ต้นแบบการจัดการศึกษาของเด็กนอกระบบการศึกษาและเด็กตกหล่น ในระดับจังหวัด 4 ภูมิภาค

13) โครงการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 งบเงินอุดหนุน รายการเงินอุดหนุนสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวก

ด้วยพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้มีประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2564 โดยมีผลตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 สำนักงบประมาณได้ดำเนินการโอนเงินประจำงวดให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้มอบสำนักในส่วนกลางแจ้งสถานศึกษา เพื่อเป็นงบประมาณในการจัดสรรให้กับสถานศึกษาตามรายละเอียดในเอกสารพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้ดำเนินการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 งบเงินอุดหนุน เงินอุดหนุนทั่วไป รายการเงินอุดหนุนสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวก งวดที่ 1 เดือนพฤศจิกายน 2564 ไตรมาส 1 จำนวน 100,000,000 บาท และงวดที่ 2 เดือนสิงหาคม 2565 ไตรมาส 4 จำนวน 100,000,000 บาท ให้ศูนย์การศึกษาพิเศษ 77 แห่ง เพื่อนำไปใช้ในการสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงฯ (บัญชี ข. ค.) ในรูปแบบคูปอง

ผลการดำเนินงาน

ไตรมาส 1 ได้ดำเนินการจัดสรรเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 งบเงินอุดหนุน เงินอุดหนุนทั่วไป รายการเงินอุดหนุนสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวก งวดที่ 1 จำนวนเงิน 100,000,000 บาท เป็นที่เรียบร้อยแล้วไตรมาส 4 ได้ดำเนินการจัดสรรเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 งบเงินอุดหนุน เงินอุดหนุนทั่วไป รายการเงินอุดหนุนสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวก งวดที่ 1 จำนวนเงิน 100,000,000 บาท (หนึ่งร้อยล้านบาทถ้วน) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว และผลที่คาดว่าจะได้รับมีดังนี้

(1) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ทุกแห่ง มีงบประมาณสำหรับดำเนินการบริหารจัดการอุดหนุนให้กับคนพิการที่ทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

(2) สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการจัดระบบการให้บริการ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา จากงบประมาณที่ได้รับจัดสรรลงถึงเด็กพิการ/นักเรียนพิการ ตามระบบคูปอง และระบบของ IEP อย่างทั่วถึง ถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

(3) เด็กพิการ/นักเรียนพิการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการพัฒนาศักยภาพตนเองในแต่ละบุคคลอย่างครอบคลุม ทั่วถึง และต่อเนื่องสามารถเข้าศึกษาในระดับที่สูงขึ้นหรือประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวและอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข

แนวทางการพัฒนา

สำนักบริหารงานการศึกษาได้ดำเนินการปรับปรุงรายการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาทั้งหมด เพื่อบรรจุลงในเล่มคู่มือรายการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา แนบท้ายกฎกระทรวงฯ ให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันทันต่อการพัฒนาของเทคโนโลยี ทุก 2 ปี

14) โครงการพัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

ภายใต้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ที่มีเป้าหมาย ให้คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ได้รับการพัฒนาอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรมจริยธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาสำหรับทุกคนซึ่งรวมถึงคนพิการ จึงเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาประเทศ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา 8 กำหนดให้สถานศึกษาในทุกสังกัดและศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ อาจจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งการเรียนร่วมการจัดการศึกษาเฉพาะความพิการ รวมถึงการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิตอิสระ การพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น การฝึกอาชีพ หรือการบริการอื่นใด และกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 ไว้ 9 ประเภทความพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นสถานศึกษาในสังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดการศึกษาให้กับกลุ่มผู้เรียนที่เป็นคนพิการ ทั้ง 9 ประเภท โดยมุ่งเน้นการจัดการศึกษาให้กับเด็กพิการ ซึ่งมีอายุตั้งแต่แรกเกิด ถึง 7 ปี เป็นหลักเพื่อพัฒนาเด็กพิการให้เรียนรู้และพัฒนาเพื่อก้าวเข้าสู่การศึกษาตามระบบ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษยังมีกลุ่มที่อายุมากกว่า 7 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นกลุ่มที่ยังศึกษาในศูนย์การ ศึกษาพิเศษและพบว่าขาดความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการศึกษาระดับอื่น เนื่องจากปัญหาหลายด้าน ศูนย์การศึกษาพิเศษจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนทุกช่วงวัยและมีความพิการ

ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนกลุ่มนี้ได้สามารถพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมที่จะส่งต่อไปยังระบบการศึกษาและการดำรงชีวิตในสังคมได้

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในศูนย์การศึกษาพิเศษในปัจจุบัน ประสบปัญหาเรื่องหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่อายุ 7 ปี ขึ้นไป เนื่องด้วยหลักสูตรที่ใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนมุ่งพัฒนาเด็กอายุแรกเกิดถึง 7 ปี ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนที่มีความหลากหลายในช่วงอายุ ที่ยังไม่มีความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้นการปรับหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับช่วงวัย และมีความยืดหยุ่นจะช่วยให้สามารถพัฒนาผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันในหลากหลายมิติ ได้พัฒนาไปตามตามศักยภาพที่ผู้เรียนมีอยู่ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตระหนักถึงความจำเป็นในการจัดการเรียนที่เหมาะสมให้กับผู้เรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ จึงได้จัดทำหลักสูตรสำหรับการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อให้มีความสอดคล้อง เหมาะสม ต่อความต้องการพิเศษของผู้เรียนที่เป็นคนพิการ ก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้สูงสุด และยังเป็นกรอบในการทำงานสำหรับครูผู้สอนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ซึ่งพบว่ามีความหลากหลายในสาขาวิชาและประสบการณ์ในการทำงานด้านคนพิการได้ต่อไป

ผลการดำเนินงาน

เชิงปริมาณ

(1) ครูและบุคลากรในทางการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ มีความเข้าใจในการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความจำเป็นพิเศษ พ.ศ. 2562 (อายุ 0-6 ปี) ไปสู่การปฏิบัติ

(2) เนื้อหา (ร่าง) หลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับผู้เรียนพิการ (อายุ 7 ปี ขึ้นไป) มีความสมบูรณ์ และครูในศูนย์การศึกษาพิเศษนำหลักสูตรไปทดลองใช้ได้

เชิงคุณภาพ

(1) ครูและบุคลากรในทางการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ มีความเข้าใจในการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความจำเป็นพิเศษ พ.ศ. 2562 (อายุ 0-6 ปี) ไปสู่การปฏิบัติ

(2) เนื้อหา (ร่าง) หลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับผู้เรียนพิการ (อายุ 7 ปี ขึ้นไป) มีความสมบูรณ์ และครูในศูนย์การศึกษาพิเศษนำหลักสูตรไปทดลองใช้ได้

แนวทางการพัฒนา

(1) ควรมีการจัดโครงการให้ทันกับช่วงเปิดปีการศึกษา และมีหนังสือสั่งการให้นำไปใช้ในทุกศูนย์การศึกษาพิเศษอย่างชัดเจน

(2) การจะนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้ต้องมีการอบรมผู้บริหารและบุคลากรให้มีความรู้และเข้าใจหลักสูตร

(3) การเตรียมการและสร้างความเข้าใจแก่ครู บุคลากร และผู้ปกครอง สถานศึกษาจำเป็นต้องให้ความรู้ สร้างทักษะ และเจตคติต่อการนำหลักสูตร ไปพัฒนาผู้เรียนตามกระบวนการ

(4) ควรมีการขยายผลแบบ On-Site อีกครั้ง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีศูนย์การศึกษาพิเศษที่เป็นแกนนำ เพื่อให้ศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่ายได้ทำเป็นแบบอย่าง และคอยนิเทศ กำกับ ติดตามผล

(5) ควรมีการจัดการอบรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อความเข้าใจหลักสูตรและการนำไปใช้กับเด็กพิการ และเป็นแนวทางในการสอนเด็กพิการแต่ละประเภท

(6) ควรมีการนำเสนอผลลัพธ์หรือตัวอย่างที่ได้จากการนำไปใช้จริง เห็นประจักษ์ (Best Practice)

15) โครงการศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาล

ด้วยในแต่ละปีมีเด็กที่มีความบกพร่องทางสุขภาพจำนวนมากที่ต้องพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลหรือที่บ้านเป็นเวลานานหรือต่อเนื่อง ทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษา หรือไม่สามารถได้รับการศึกษา ได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเด็กป่วยกลุ่มนี้จัดเป็นกลุ่มหนึ่งในความพิการ 9 ประเภท ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 ข้อ 4 (4.2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ ได้แก่ บุคคลที่มีความเจ็บป่วยเรื้อรัง หรือมีโรคประจำตัวซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา ซึ่งมีผลให้เกิดความจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 มาตรา 54 ที่กำหนดให้รัฐดำเนินการ ให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปีตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 18 (3) ระบุว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้จัดในศูนย์การเรียน ได้แก่ สถานศึกษา ที่เรียน หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ และสถาบันสังคมอื่น เป็นผู้จัด และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การปฏิบัติหน้าที่อื่นของศูนย์การศึกษาพิเศษ พ.ศ. 2553 ข้อ 4 (1) กำหนดให้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน การศึกษาให้แก่ คนพิการที่มีความบกพร่องทางสุขภาพซึ่งเจ็บป่วยเรื้อรังอยู่ในโรงพยาบาลหรือที่บ้านเป็นระยะเวลานาน จนไม่สามารถไปเรียนในสถานศึกษาพื้นฐานได้ตามปกติ ดังนั้น เพื่อเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษา แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสุขภาพให้ครอบคลุม ทั่วประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จึงดำเนินงานร่วมกับโรงพยาบาลดำเนินการจัดตั้ง “ศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาล” ขึ้น เพื่อเป็นการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสุขภาพอย่างเป็นองค์รวม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความบกพร่อง ทางสุขภาพอย่างสูงสุด เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสได้รับบริการทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการพัฒนาทักษะ การเรียนรู้ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา อย่างมีคุณภาพ ทั่วถึง ครอบคลุม เสมอภาค เหมาะสมกับสภาพความเจ็บป่วย และข้อจำกัดของโรค สามารถส่งต่อกลับไปศึกษาต่อในสถานที่เดิม หรือส่งต่อเข้ารับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หรือส่งต่อเข้าสู่สังคมอย่างมีความสุข สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เล็งเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ จึงได้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาลทั่วประเทศ ใน 77 จังหวัด 85 ศูนย์การเรียน และสนับสนุนครูผู้สอนประจำศูนย์การเรียน จำนวน 151 อัตรา เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสุขภาพในระหว่างพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลและที่บ้านให้ได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงต่อเนื่อง มีคุณภาพ เหมาะสมกับสภาพความเจ็บป่วยและข้อจำกัดของโรค และให้การสนับสนุนงบประมาณให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ผลการดำเนินงาน

เชิงปริมาณ

(1) ศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาล 77 จังหวัด 85 ศูนย์การเรียน มีครูประจำศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาล จำนวน 151 อัตรา เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ ในระหว่างพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล

(2) เด็กเจ็บป่วยที่พักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลที่มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาลได้รับบริการทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ เหมาะสมกับสภาพความเจ็บป่วยและการรักษาทางการแพทย์

(3) เด็กเจ็บป่วยที่พักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลที่มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาลได้รับการประสานงานส่งต่อด้านการศึกษาระหว่างโรงพยาบาลกับโรงพยาบาลและส่งต่อกลับเข้าสู่สถานศึกษาเดิม สถานศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย หรือส่งต่อสู่ครอบครัว

(4) เด็กที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ ที่พักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลที่มีการจัดตั้ง ศกร.สำหรับเด็ก ในโรงพยาบาล 77 จังหวัด 85 ศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาล ได้รับบริการทางการศึกษา รวมถึงการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญาอย่างต่อเนื่อง เหมาะสมกับสภาพความเจ็บป่วยข้อจำกัดของโรค และสอดคล้องกับการรักษาทางการแพทย์ สามารถส่งต่อกลับเข้าเรียนในสถานศึกษาเดิมอย่างต่อเนื่อง หรือส่งต่อเข้ารับการศึกษาในสถานศึกษานอกระบบหรือตามอัธยาศัย หรือส่งต่อเข้าสู่สังคมอย่างมีความสุข

(5) ศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาลที่ไม่ได้อยู่ในสังกัดกรมการแพทย์ 4 จังหวัด

(6) ศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาลมีวัสดุสำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนและวัสดุสำนักงานสำหรับให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กเจ็บป่วยที่มารับบริการอย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ

เชิงคุณภาพ

(1) ศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาลสำหรับเด็กใน 77 จังหวัด 85 ศูนย์การเรียนสำหรับเด็ก ในโรงพยาบาลมีครูประจำศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาล จำนวน 151 อัตรา เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ ในระหว่างพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล

(2) เด็กเจ็บป่วยที่พักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลที่มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาลได้รับบริการทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และมีคุณภาพ เหมาะสมกับสภาพความเจ็บป่วยและการรักษาทางการแพทย์

(3) เด็กเจ็บป่วยที่พักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลที่มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาลได้รับการประสานงานส่งต่อด้านการศึกษาระหว่างโรงพยาบาลกับโรงพยาบาลและส่งต่อกลับเข้าสู่สถานศึกษาเดิม สถานศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย หรือส่งต่อสู่ครอบครัว

(4) เด็กที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ ที่พักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลที่มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาล 77 จว. 85 ศกร. ได้รับบริการทางการศึกษา รวมถึงการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา อย่างต่อเนื่อง เหมาะสมกับสภาพความเจ็บป่วยข้อจำกัดของโรค และสอดคล้องกับการรักษาทางการแพทย์ สามารถส่งต่อกลับเข้าเรียนในสถานศึกษาเดิมอย่างต่อเนื่อง หรือส่งต่อเข้ารับการศึกษาในสถานศึกษานอกระบบหรือตามอัธยาศัย หรือส่งต่อเข้าสู่สังคม อย่างมีความสุข

(5) ศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาลที่ไม่ได้อยู่ในสังกัดกรมการแพทย์ 4 จังหวัด

(6) ศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาลมีวัสดุสำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนและวัสดุสำนักงานสำหรับให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กเจ็บป่วยที่มารับบริการอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนา

(1) สนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาลให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน

(2) ประชุมสัมมนาเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ การปฏิบัติงานของศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาลและหน่วยงานเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือด้านเครือข่ายที่เข้มแข็ง

(3) พัฒนาครูประจำศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาล ให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสุขภาพได้อย่างเหมาะสม ตรงตามศักยภาพ

(4) ปรับปรุงคู่มือ แนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาล ให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน และใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้เป็นแนวทางเดียวกัน

(5) นิเทศ กำกับ ติดตาม ช่วยเหลือศูนย์การเรียนเด็กในโรงพยาบาลและรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาล ร่วมกับหน่วยงานเครือข่าย เพื่อรวบรวมปัญหาข้อเสนอแนะ เพื่อสรุปเสนอผู้บริหารระดับสูงและจัดทำแผนการพัฒนาการดำเนินงานต่อไป

(6) นำเสนอผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) ระดับกลุ่มเครือข่าย และระดับประเทศ เพื่อค้นหาศูนย์การเรียนต้นแบบในการจัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสุขภาพและพัฒนาศูนย์การเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(7) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ (กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ) สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ อายุ 7 ปี ขึ้นไป และหาแนวทางให้ศูนย์การศึกษาพิเศษ สามารถออกวุฒิการศึกษาให้แก่เด็กพิการที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาในสถานศึกษาในระบบได้ เพื่อเป็นทางเลือกในการเข้ารับบริการทางการศึกษาแก่เด็กพิการอีกทางหนึ่ง

(8) ส่งเสริมให้โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่หยุดเรียนบ่อยเนื่องจากความเจ็บป่วย เช่น การสอนซ่อมเสริม การสอบซ่อม ปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้เด็กป่วยสามารถเรียนที่บ้านได้ โดยมีการปรับหลักสูตรที่เหมาะสมกับความสามารถ และสภาพความเจ็บป่วยในการเรียนรู้ของเด็ก (กรณีที่หมอสั่งให้พักรักษาตัวอยู่ที่บ้านเป็นระยะเวลานาน เช่น การเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์) โดยระหว่างเรียนที่บ้านให้นับเป็นเวลาเรียน เพื่อให้เด็กมีสิทธิ์สอบเลื่อนชั้นไม่ต้องเรียนซ้ำชั้น

16) โครงการพัฒนาระบบการวัดประเมินผล เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

การปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน ได้กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมายที่สำคัญ ได้แก่ ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ โดยที่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดในแต่ระดับชั้น อันส่งผลให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ ซึ่งครูผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องจัดการประเมินสมรรถนะของผู้เรียนที่จำเป็นในการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในรูปแบบของการประเมินจากหลายแหล่ง (Multi-rater Approach) และการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย (Multi method Approach) เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นของผู้เรียน สำหรับใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียน ให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมรรถนะของผู้เรียนจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อสะท้อนศักยภาพที่สำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำเป็นต้องดำเนินการพัฒนาระบบการวัดและประเมินคุณภาพผู้เรียน ตามภาระหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมหลัก ได้แก่ กิจกรรมที่หนึ่งการให้บริการเครื่องมือการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กิจกรรมที่สอง การพัฒนาระบบการวัดและประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นเรียน เพื่อการพัฒนาผู้เรียน (Assessment for Learning และ Authentic Assessment) โดยการพัฒนาศักยภาพศึกษานิเทศก์และครูผู้สอนเกี่ยวกับระบบการวัดและประเมินคุณภาพในชั้นเรียน กิจกรรมที่สาม การพัฒนาแกนนำในการสร้างเครื่องมือประเมินสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นความสามารถพื้นฐานของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 กิจกรรมที่สี่ การพัฒนา

ระบบการประเมินแบบมหภาคด้วยแฟ้มสะสมงานแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Portfolio) เพื่อให้สถานศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญของระบบการประเมินแบบมหภาคด้วยแฟ้มสะสมงานแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Portfolio) ซึ่งกิจกรรมหลักดังกล่าวจะช่วยส่งผลต่ออนาคตของชาติไทยให้มีความสามารถทัดเทียมกับโลกที่มีการแข่งขันอย่างเข้มข้นต่อไป

ผลการดำเนินงาน

(1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

(2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหลักสูตรพัฒนาศักยภาพด้านการวัดและประเมินคุณภาพระดับชั้นเรียนเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (Assessment for Learning) ให้ศึกษานิเทศก์นำไปขยายผล ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

(3) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีระบบการประเมินคุณภาพผู้เรียนด้วยแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ (e-Portfolio)

แนวทางการพัฒนา

(1) การดำเนินการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และโรงเรียนทั่วไป ทุกสังกัดตามความสมัครใจ

(2) การพัฒนาหลักสูตรพัฒนาศักยภาพด้านการวัดและประเมินคุณภาพระดับชั้นเรียนเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (Assessment for Learning) จำนวน 1 หลักสูตร

(3) การจ้างที่ปรึกษาพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพผู้เรียน ด้วยแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ (e-Portfolio)

17) โครงการโรงเรียนคุณภาพ

ปัจจุบันมีอัตราการเกิดลดลง ส่งผลให้จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนมาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด 15,158 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50 ของโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด ทำให้เกิดความไม่สมดุลกันระหว่างจำนวนนักเรียนและจำนวนโรงเรียน อีกทั้งยังขาดแคลนบุคลากรครู อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งผลให้การเรียนการสอนไม่เป็นไปตามที่คาดหวังและไม่บรรลุเป้าหมาย จึงมีแนวคิดในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยใช้ตำบลเป็นฐานในการพัฒนา เพื่อให้นักเรียนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีทักษะหลากหลายด้าน รวมถึงทักษะชีวิต สามารถประกอบอาชีพได้เมื่อจบหลักสูตร จึงเกิดเป็นโครงการโรงเรียนคุณภาพขึ้นมาในการดำเนินงานที่ผ่านมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบสภาพปัญหาความกังวล ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน ถึงความต่อเนื่องของนโยบายในการเรียนรวมของโรงเรียนคุณภาพ การใช้ทรัพยากรร่วมกัน และปัญหาค่าพาหนะที่ยังไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น จึงต้องมีการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง ครู ผู้บริหารของโรงเรียนคุณภาพ โดยการจัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียนคุณภาพที่มีการเรียนรวมแล้ว เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสได้รับการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพ มีครูครบชั้น ครบวิชาเอก มีสื่อ อุปกรณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผลการดำเนินงาน

(1) การบริหารจัดการการเรียนรวมของโรงเรียนคุณภาพ (โรงเรียนหลัก) และโรงเรียนเครือข่าย

(1.1) โรงเรียนคุณภาพ ระดับประถมศึกษาเป็นโรงเรียนหลัก และมีโรงเรียนเครือข่ายมาใช้ทรัพยากรร่วมกัน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 โดยมีการเรียนรวม 661 โรงเรียน จากเป้าหมาย 1,194 โรงเรียน

(1.2) โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษาเป็นโรงเรียนหลัก และมีโรงเรียนขยายโอกาส (มัธยมศึกษาปีที่ 1- 3) มาเรียนรวม โดยสนับสนุนค่าพาหนะการมาเรียนรวมให้กับนักเรียนโรงเรียนเครือข่าย

(2) สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานให้กับโรงเรียนคุณภาพ (โรงเรียนหลัก ส่งเสริมให้กับโรงเรียนคุณภาพ ระดับประถมศึกษา และโรงเรียนคุณภาพ ระดับมัธยมศึกษา ให้มีความพร้อมในการรองรับการเรียนรวมของโรงเรียนเครือข่ายและสร้างโรงเรียนให้เป็นที่ยอมรับและน่าสนใจเพื่อดึงดูดนักเรียนให้เรียนใกล้บ้าน รวมทั้งสนับสนุนโครงสร้างให้กับโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ (Stand Alone) ตามความต้องการ และบริบทของพื้นที่

(3) สนับสนุนงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเรียนรวมของนักเรียนจากโรงเรียนเครือข่ายไปเรียนรวมที่โรงเรียนคุณภาพ ภาคเรียนที่ 1/2565 (เดือนพฤษภาคม - มิถุนายน) จำนวน 87 เขต เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 4,097,440 บาท

(4) ด้านบุคลากร

(4.1) โดยการนำครูโรงเรียนเครือข่ายมารวมกับโรงเรียนคุณภาพ (โรงเรียนหลัก) เพื่อให้ครูครบชั้น ครบวิชาเอก ลดงบประมาณในการจ้างครู

(4.2) จัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าจ้างครูต่างชาติสอนภาษาจีนและครูสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนคุณภาพเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาความสามารถด้านภาษาอังกฤษและภาษาจีนของผู้เรียน โดยมีการจัดสรรครูสอนภาษาอังกฤษ ให้โรงเรียนคุณภาพ จำนวน 270 คน ครูสอนภาษาจีน จำนวน 109 คน

(5) ด้านวิชาการ ส่งเสริมโรงเรียนคุณภาพตามแนวทางการดำเนินงาน 8 จุดเน้น ได้แก่ ความปลอดภัยของผู้เรียน ระบบประกันคุณภาพ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การพัฒนาครู การเรียนการสอน

(6) การวัดและประเมินผล การนิเทศ กำกับ และติดตาม และ Big Data เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

แนวทางการพัฒนา

(1) ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้โรงเรียนคุณภาพ ระดับประถมศึกษาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และใช้ทรัพยากรร่วมกัน ส่งผลให้ชุมชน ผู้ปกครองเกิดความมั่นใจและนำนักเรียนมาเรียนรวมที่โรงเรียนคุณภาพ

(2) สร้างโรงเรียนคุณภาพ ระดับมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อสกัดเด็ก รองรับนักเรียนไปเรียนนอกอำเภอ แบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายผู้ปกครอง

(3) พัฒนาโรงเรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ (Stand Alone) โดยส่งเสริมทักษะวิชาการทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ

(4) ดำเนินการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ตรงกันในการเรียนรวมของโรงเรียนคุณภาพ เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนคุณภาพ โรงเรียนเครือข่าย ผู้ปกครอง และชุมชนทราบถึงรายละเอียดของโครงการ

พร้อมเหตุผล และประโยชน์ที่จะได้รับจากการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณภาพ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับโรงเรียนในสังกัดเพื่อให้เกิดความต้องการเข้าร่วมโครงการในระยะต่อไป

18) โครงการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเพื่อสร้างสมรรถนะการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 (PISA 2022)

รัฐบาลมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศให้ทันการเปลี่ยนแปลง เสริมสร้างความเข้มแข็งและแก้ปัญหาในภาคส่วนต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศหลุดพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ประชาชนมีศักยภาพที่จะดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศ คือ “มุ่งมั่นให้ประเทศเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในศตวรรษที่ 21” และกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายด้วยการกำหนดให้มีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย การพัฒนาคนให้มีศักยภาพเท่าทันการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาของหลาย ๆ ประเทศรวมทั้งประเทศไทย แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 กำหนดเป้าหมาย ด้านผู้เรียน คือ การพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ 3Rs8Cs และระบบการศึกษาที่มีคุณภาพต้องสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถและเต็มตามศักยภาพ (Quality) ดังนั้นการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของคนไทยต้องส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของผู้เรียนทุกช่วงวัย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาโรงเรียนควบคู่กับการพัฒนาครูผู้สอนให้มีศักยภาพและสมรรถนะสอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 สำหรับเป็นฐานในการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) เป็นโครงการประเมินผู้เรียนระดับนานาชาติ ถือเอาคุณภาพผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตของโรงเรียนและครูผู้สอนสะท้อนกลับไปถึงคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพของครูผู้สอนและโรงเรียนสะท้อนถึงคุณภาพของระบบการจัดการศึกษาของประเทศ ซึ่งส่งผลต่อความสามารถด้านการแข่งขันของเวทีโลก ทั้งนี้ IMD ใช้ผลการประเมินของ PISA ในการพิจารณาจัดลำดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ดังนั้นผลการประเมินตามโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ จึงเป็นผลการประเมินหนึ่ง ที่สะท้อนภาพความสำเร็จของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของคนไทยในวัยเรียน

การประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ ปี 2565: PISA 2022 ได้กำหนดกรอบการประเมิน 3 ด้านหลัก คือ ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ และความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์เป็นด้านหลักของการประเมิน ซึ่งหมายถึงในการประเมินรอบ PISA 2022 น้ำหนักของการประเมิน อยู่ที่ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ร้อยละ 60 ด้านวิทยาศาสตร์ร้อยละ 20 และด้านการอ่านร้อยละ 20 และมีการรายงานผล ตามผลการประเมินความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ ทั้งนี้ใน PISA 2022 มีการกำหนดความสามารถด้านการให้เหตุผลเชิงคณิตศาสตร์เพิ่มเติมในกรอบโครงสร้างการประเมินความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ รูปแบบการสอบด้วยคอมพิวเตอร์มีลักษณะเป็นแบบมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive) ระหว่างข้อสอบกับผู้สอบ ดังนั้น การเตรียมความพร้อมรับการประเมินสมรรถนะ PISA 2022 จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินงานอย่างทั่วถึงและครอบคลุมทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งโรงเรียนและครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษาให้มีความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้เพื่อการเตรียมความพร้อมรับการประเมินสมรรถนะ PISA 2022 อย่างมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึงและครอบคลุมทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งโรงเรียนและครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษาให้มีความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้เพื่อการเตรียมความพร้อมรับการประเมินสมรรถนะ PISA 2022 อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการดำเนินงาน

(1) ร้อยละ 100 ของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายการสอบ PISA 2022 ใช้องค์ความรู้จาก PISA เป็นแนวทางพัฒนาศักยภาพนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย PISA 2022

(2) ร้อยละ 100 ของครูผู้สอนโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายการสอบ PISA 2022 มีความรู้ความเข้าใจ กรอบโครงสร้างการประเมินสมรรถนะ PISA 2022 และนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้พร้อมรับการประเมิน

(3) ร้อยละ 100 ของบุคลากรระดับเขตพื้นที่การศึกษามีความรู้ความเข้าใจกรอบโครงสร้างการประเมินสมรรถนะ PISA 2022 สามารถเป็นเครือข่ายในการขับเคลื่อนการเตรียมพร้อมรับการประเมินสมรรถนะ PISA 2022 อย่างมีคุณภาพ

(4) ร้อยละ 100 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และนักเรียนกลุ่มเป้าหมายการสอบ PISA 2022 รับรู้และตระหนักถึงความสำคัญของผลการประเมินสมรรถนะ PISA ที่มีต่อภาพลักษณ์การแข่งขันของประเทศในด้านต่าง ๆ

แนวทางการพัฒนา

(1) สื่อสาร ส่งเสริม สร้างความรู้ความเข้าใจ และพัฒนาครูผู้สอนระดับสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายการสอบ PISA 2022 ให้มีความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพพร้อมรับการประเมินสมรรถนะ PISA 2025

(2) สื่อสาร ส่งเสริม สร้างความรู้ความเข้าใจ และพัฒนาบุคลากรระดับเขตพื้นที่ให้สามารถเป็นเครือข่ายการขับเคลื่อนการเตรียมพร้อมรับการประเมินสมรรถนะ PISA 2025

(3) สื่อสารและสร้างความรู้ความเข้าใจกับผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและนักเรียน กลุ่มเป้าหมายการสอบ PISA 2022 ให้ตระหนักถึงความสำคัญของผลการประเมินสมรรถนะ PISA ที่มีต่อภาพลักษณ์การแข่งขันของประเทศในด้านต่าง ๆ

(4) บริการคลังข้อสอบประเมินสมรรถนะความฉลาดรู้ตามกรอบการประเมิน PISA 2025 แบบออนไลน์

19) โครงการยกระดับโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ให้มีคุณภาพทัดเทียมกับโรงเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นนำของนานาชาติ

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายในการเร่งรัดการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ให้มีปริมาณและคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ ที่สามารถทำการวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างความรู้และนวัตกรรมได้ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดแนวทางในการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดทำโครงการจัดห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย 12 แห่ง โดยความร่วมมือกับโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ ซึ่งได้ดำเนินการนำร่องจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์มาตั้งแต่ปี 2543 พบว่าได้ผลดียิ่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ จึงมีนโยบายที่จะพัฒนาโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ทั้ง 12 แห่งทั่วประเทศ ให้เป็นโรงเรียนวิทยาศาสตร์ที่มีคุณภาพระดับเดียวกับโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์และระดับนานาชาติ เพื่อเป็นฐานในการเร่งรัดการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมให้มีปริมาณและคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของประเทศที่สามารถทำการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างความรู้และนวัตกรรมได้รวมทั้งเป็นการกระจายโอกาสให้กับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีกระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศให้ได้รับโอกาสมากขึ้นและเป็นการยกระดับการจัดการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

ทั้งนี้ โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย 12 แห่ง จัดตั้งขึ้นในปี 2536 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเฉลิมพระเกียรติครบ 3 รอบ และมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนทางด้านวิทยาศาสตร์

เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ให้แก่นักเรียนตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อเตรียมบุคลากรไว้รองรับโครงการด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมของประเทศ รวมทั้งอบรมนักเรียนให้เป็นกุลบุตรและกุลสตรี ที่เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม สามารถพึ่งตนเอง และมีประโยชน์ต่อสังคม รับนักเรียนสหศึกษาประเภทประจำและไป-กลับ ตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการรับนักเรียนที่มีผลการเรียนไม่ต่ำกว่า 3.00 จึงกล่าวได้ว่า โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ได้มีการคัดเลือกนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เข้าเรียน โดยในการนำร่องจัดห้องเรียนวิทยาศาสตร์ ได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ในการให้การสนับสนุนทางด้านวิชาการกับโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย โดยเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2551 ได้มีการทำข้อตกลงระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ เรื่อง “ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนห้องวิทยาศาสตร์ โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย” โดยทดลองจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย จำนวนโรงเรียนละ 1 ห้องเรียน โดยจัดหลักสูตรการเรียนการสอนและการรับนักเรียน นักเรียนห้องนี้ใช้หลักสูตรและระบบการคัดเลือกเกณฑ์ในการคัดเลือกเช่นเดียวกันกับหลักสูตรและการคัดเลือกนักเรียนของโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ พร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนทรัพยากรทำนองเดียวกับโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ จากการประเมินผลการดำเนินงาน พบว่าโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัยสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อมาในปี 2561 สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี พระราชทานพระอนุญาตให้เปลี่ยนชื่อ โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัยเป็น "โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย" ต่อท้ายด้วยชื่อจังหวัดที่เป็นสถานที่ตั้งของโรงเรียนและใช้นามภาษาอังกฤษว่า "Princess Chulabhorn Science High School" เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2561

สำนักบริหารงานความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา จึงมีนโยบายที่จะพัฒนาโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ทั้ง 12 แห่ง ให้เป็นโรงเรียนวิทยาศาสตร์ที่มีคุณภาพระดับเดียวกับโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์และโรงเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นนำของนานาชาติ มีภารกิจในการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-2 ในลักษณะของโรงเรียนประจำ เพื่อเพิ่มโอกาสให้กับผู้มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีกระจายโรงเรียนประจำอยู่ในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ และเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ให้มีปริมาณและคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ ที่สามารถทำการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างความรู้และนวัตกรรมได้

ผลการดำเนินงาน

(1) นักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย จำนวน 8,640 คน ได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี รวมถึงการสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศ ด้วยกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ของนักเรียนระหว่างโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัยกับโรงเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นนำของนานาชาติ

(2) นักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย จำนวน 8,640 คน ได้รับการพัฒนากระบวนการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ การปลูกฝังจิตวิทยาศาสตร์ การเป็นนักวิทยาศาสตร์ นักประดิษฐ์ นักวิจัย และมีความรู้ความสามารถในการจัดทำโครงงานทางด้านวิทยาศาสตร์ สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรม ให้เป็นที่ยอมรับและได้รับรางวัลในระดับนานาชาติ

(3) ครูและบุคลากรโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย จำนวน 720 คน ได้รับการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพให้มีความเข้มแข็งในการทำงานและการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ทั้งในด้านการพัฒนาคุณภาพวิชาการ การบริหารงานบุคคล

การพัฒนาศักยภาพตามเป้าหมายอุดมการณ์ของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ การบริการวิชาการ การบริหารงานบุคคล และเครือข่ายการทำงานระหว่างกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัยและสำนักบริหารงานความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา ผ่านโครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพบุคลากรกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย

(4) ครูและบุคลากรของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย จำนวน 720 คน มีความเป็นเลิศในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มีทักษะในการทำวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัยพี่เลี้ยง สามารถจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษได้

แนวทางการพัฒนา

(1) จัดหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในระดับเดียวกันกับนักเรียนของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นนำของนานาชาติ

(2) จัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตวิญญาณของความเป็นนักวิจัย นักประดิษฐ์ นักคิดค้นและนักพัฒนานวัตกรรมด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับเดียวกันกับนักเรียนของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นนำของนานาชาติ

(3) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

20) โครงการอัจฉริยะเกษตรประณีตในโรงเรียน (Science Technology Innovation (STI) : Smart Intensive Farming)

ภาคการเกษตรนับว่ามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ด้วยสภาพภูมิประเทศ ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และภูมิอากาศที่เอื้อต่อการทำการเกษตร จึงทำให้ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพทางการเกษตรมาโดยตลอด ซึ่งถือได้ว่าเกษตรกรรมเป็นประโยชน์ต่อการพึ่งพาตนเอง รวมไปถึงการสร้างรายได้ให้ครอบครัว ชุมชน และนำไปสู่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ ในปัจจุบันแบ่งกลุ่มเกษตรกรออกเป็น 2 กลุ่ม คือ เกษตรกรรายย่อย และเกษตรกรรายใหญ่ที่ทำการเกษตรพาณิชย์ ซึ่งเกษตรกรรายย่อยเป็นกลุ่มเกษตรกรแบบครอบครัว โรงเรียน และกลุ่มชุมชนขนาดเล็ก โดยจะเน้นการทำการเกษตรเพื่อการดำรงชีวิตและต่อยอดรายได้เข้าสู่ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ซึ่งยังมีข้อจำกัดทางด้านการลงทุนหรือค่าใช้จ่าย และด้วยแนวโน้มทางเศรษฐกิจในปัจจุบันอาชีพเกษตรกรรายย่อยอยู่ในสภาวะที่ไม่มั่นคง เกษตรกรรายย่อยมีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย จนเกิดปัญหาหนี้สินและที่ดินทำกิน อีกทั้งราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ขาดการหมุนเวียนรายได้ภายในชุมชน อาจเป็นผลมาจากปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ที่เกษตรกรรายย่อยยังไม่สามารถปรับตัวให้ทันต่อระบบการผลิตที่เปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน เช่น ปัจจัยด้านความสามารถในการเข้าถึงความรู้และเทคโนโลยี การบริหารจัดการพื้นที่และผลผลิต การต่อยอดผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเพื่อการสร้างรายได้ การสร้างสรรค์นวัตกรรม และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมภายในชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือภาคการเกษตร เพื่อใช้ในการต่อรองราคาทางการค้า ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขและการพัฒนาเพื่อคุณภาพชีวิตเกษตรกรรายย่อยด้วยเกษตรกรรมบนพื้นฐานความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพอย่างเร่งด่วนต่อไป ภายใต้พลวัตความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมความรู้ต่าง ๆ โดยเฉพาะความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ได้มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาในหลากหลายสาขาอาชีพ รวมไปถึงการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังจะเห็นได้จากปัจจุบัน ในประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสม มาสร้างประสิทธิภาพให้กับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ยกตัวอย่างเช่น ในประเทศอิสราเอล ซึ่งเป็นหนึ่งประเทศตะวันออกกลางที่มีสภาพอากาศแห้งแล้งขั้นรุนแรง มีพื้นที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกเพียง 20% พื้นที่ส่วนใหญ่ถูกปกคลุมไปด้วย

ทะเลทราย ติดอันดับต้น ๆ ของโลก มีปริมาณฝนตกน้อย และเป็นประเทศที่มีแหล่งน้ำหลักจาก “ทะเล” แต่มีความสำเร็จ ในการคิดค้นเทคโนโลยีทางการเกษตรที่ล้ำสมัย จนสามารถผันตัวเองให้เป็นผู้นำด้านการทำเกษตรอัจฉริยะ การชลประทานน้ำหยด การผลิตน้ำบริสุทธิ์ และนำกลับมาใช้ใหม่ โดยการพัฒนาเทคโนโลยีการกลั่นน้ำเค็ม และรีไซเคิลน้ำเสียให้กลับมาเป็น “น้ำจืด เพื่อการเกษตร” ได้ และพลิกผืนทะเลทรายให้กลายเป็นแปลงเกษตร นอกจากนี้สามารถพัฒนาระบบตรวจสอบและควบคุมสภาพความชื้นในดินผ่านแอปพลิเคชั่นบนสมาร์ทโฟน โดยสามารถสั่งการให้ปรับปรุงดินและแก้ไขความชื้นได้ทันทีผ่านคลื่นวิทยุ ซึ่งจะครอบคลุมพื้นที่ในระยะไกลได้มากกว่าใช้ระบบอินเตอร์เน็ตไร้สาย ซึ่งถือได้ว่าเป็นประเทศต้นแบบของการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อการบริหารจัดการภาคการเกษตร ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยแท้จริง และอีกในหลาย ๆ ประเทศ ก็ได้นำแนวคิดการบริการจัดการภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีระบบอัจฉริยะมาใช้จนเกิดเป็นนวัตกรรม ที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพของผลผลิตทางการเกษตรสู่การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศได้ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าวิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศได้ในอนาคต ด้วยความสำคัญดังกล่าวสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้จัดทำโครงการอัจฉริยะเกษตรประณีตในโรงเรียน Science Technology Innovation (STI) : Smart Intensive Farming โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการรายวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยีและวิทยาการคำนวณ กับการทำอัจฉริยะวิถีเกษตรประณีตในโรงเรียน ซึ่งใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวทางของโครงการ ประกอบด้วย 5 ระยะ (ACIDS) ดังนี้

ระยะที่ 1 รู้จักพื้นที่ (Area based research) การสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลด้านภูมิศาสตร์และสังคมศาสตร์ เช่น ข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่โดยใช้ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์เป็นฐาน ซึ่งเริ่มตั้งแต่ การวิเคราะห์พื้นที่ การระบุพื้นที่เพาะปลูก โดยใช้ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ของประเทศ รวมไปถึงการรวบรวมวิธีการเพาะปลูกพืช การคัดเลือกพันธุ์ การดูแลรักษา และวิธีการเก็บเกี่ยว เป็นต้น โดยขั้นตอนนี้ต้องศึกษาข้อมูลอย่างรอบด้านเพื่อใช้ในการตัดสินใจ และการวางแผนเพื่อมุ่งพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพและเพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน และข้อมูลความต้องการของผู้บริโภค ข้อมูลการตลาดเพื่อใช้ในการวางแผนและตัดสินใจในการลงมือปฏิบัติ

ระยะที่ 2 เรียนรู้วางแผน (Coding for Farm) การวางแผนและออกแบบการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ โดยการใช้ข้อมูลจากการสำรวจด้านภูมิศาสตร์และสังคมศาสตร์มาวิเคราะห์และการออกแบบพื้นที่เกษตรกรรม เช่น การออกแบบพื้นที่เพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ การออกแบบการบริหารจัดการน้ำ การควบคุมระบบดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต และแผนธุรกิจรวมไปถึงการออกแบบเทคโนโลยีเพื่อการตลาดและการจัดทำ การสร้าง Application การสร้างเครือข่ายความร่วมมือสังคมแบบออนไลน์ ซึ่งในขั้นตอนนี้จะต้องวางแผนการดำเนินการโดยคำนึงถึงการบริหารจัดการโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผลผลิตทางเกษตรกรรม และแผนธุรกิจ เพื่อให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยนำเสนอแผนการออกแบบพื้นที่เกษตรกรรมและแผนธุรกิจให้กับผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำข้อคิดเห็นและเสนอแนะมาปรับปรุงแผน ก่อนนำไปสู่การปฏิบัติ

ระยะที่ 3 ริเริ่มปฏิบัติการ (Implementation) การลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการที่ได้ออกแบบไว้ ซึ่งระหว่างการดำเนินการจะต้องมีการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลประเด็นปัญหาและข้อผิดพลาดต่าง ๆ ในระหว่างการดำเนินการ เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลและการแก้ไขปัญหาต่อไป ซึ่งในขั้นตอนนี้จะต้องคำนึงถึงหลักการเครื่องมือทางเทคโนโลยีและหลักการได้มาซึ่งผลผลิต โดยการวิเคราะห์ผลข้อมูลให้ตรงกับระยะเวลาของการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวผลผลิตเพื่อสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งผลประกอบการตามแผนธุรกิจ

ระยะที่ 4 รวบรวมพัฒนา (Development) การพิจารณาและทบทวน โดยการนำข้อมูลจากการสังเกตผลการผลิต ผลประกอบการจากแผนธุรกิจ ตลอดจนประเด็นปัญหาและความท้าทายที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติการ มาวิเคราะห์และพิจารณาเพื่อปรับปรุงพัฒนารูปแบบวิธีการ เครื่องมือ อุปกรณ์และแผนธุรกิจต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม เพื่อพัฒนานวัตกรรมทางการเกษตร

ระยะที่ 5 ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขยายผล (Sharing) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายผลสู่ชุมชน ซึ่งจะได้รูปแบบวิธีการและเครื่องมือต่าง ๆ และแผนธุรกิจ ที่มีความเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการทำเกษตรกรรม และสามารถต่อยอดผลผลิตจากการเก็บเกี่ยวจนกลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้ให้กับโรงเรียน นำไปสู่การผลักดันให้เกิดการยกระดับการผลิตสินค้าที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชุมสู่การตลาดในภาคเอกชนหรือในรูปแบบสหกรณ์ รวมไปถึงการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นศูนย์บริการความรู้ด้านเกษตรบนพื้นฐานของเทคโนโลยีที่เข้าถึงได้ให้กับคนในชุมชนต่อไป

จะเห็นได้ว่ารูปแบบการเรียนรู้ตามแนวทางของโครงการ มีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะและสามารถนำองค์ความรู้มาสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปต่อยอดในการประกอบอาชีพ ก่อให้เกิดรายได้ภายในโรงเรียนและนำไปสู่การผลักดัน ให้เกิดการยกระดับกระบวนการผลิตและคุณภาพสินค้าภาคเกษตร ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

ผลการดำเนินงาน

จากผลการดำเนินงาน พบว่า สำนักบริหารงานความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ศึกษาได้ดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนนำร่องจำนวน 6 โรงเรียน โดยทางสำนักบริหารงานความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา ร่วมกับคณะครูและผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนาหลักสูตรเพื่อนำไปทดลองใช้กับโรงเรียนนำร่องซึ่งผลจากการใช้หลักสูตรและแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามโครงการสามารถพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการนิเทศติดตามเชิงประจักษ์ผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งได้มีการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการระบบอัจฉริยะ Handy Sense โครงการอัจฉริยะเกษตรประณีตในโรงเรียน เพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการใช้อุปกรณ์ Handy Sense และการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM Education ให้สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้จัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ สำนักบริหารงานความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ศึกษาได้ดำเนินการรับสมัครคัดเลือกโรงเรียนที่มีศักยภาพ

ในการดำเนินโครงการฯ ในปีการศึกษา 2565 มีโรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือก จำนวน 346 โรงเรียน และคุณหญิงกัลยา โสภณพานิช รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นางเกศทิพย์ ศุภวานิช รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมคณะทำงานโครงการอัจฉริยะเกษตรประณีตในโรงเรียน (Science Technology Innovation (STI) : Smart Intensive Farming) ลงพื้นที่นิเทศ ติดตามเชิงประจักษ์ และตรวจเยี่ยมเพื่อให้เห็นสภาพจริงการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของโครงการอัจฉริยะเกษตรประณีตในโรงเรียน (Science Technology Innovation (STI) : Smart Intensive Farming) ณ โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่เพื่อให้การดำเนินงานโครงการอัจฉริยะเกษตรประณีตในโรงเรียน (Science Technology Innovation (STI) : Smart Intensive Farming) เป็นไปตามแผนการดำเนินงานและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ สำนักบริหารงานความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา ได้จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางโครงการอัจฉริยะเกษตรประณีตในโรงเรียน (Science Technology Innovation (STI) : Smart Intensive Farming) โรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ รุ่นที่ 1 จำนวน 60 โรงเรียน มีผู้เข้าร่วมอบรม จำนวน 150 คน เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาหลักสูตร พัฒนาทักษะ และความสามารถของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ และสำนักบริหารงานความเป็นเลิศ ด้านวิทยาศาสตร์

ศึกษา ได้รับงบประมาณจากโครงการพัฒนานโยบายเพื่อสนับสนุนเด็กผู้มีความสามารถพิเศษได้รับการพัฒนาศักยภาพ เป็นเงินจำนวน 3,460,000 บาท และสำนักบริหารงานความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา ได้ดำเนินการจัดสรรงบประมาณ ขยายผลและต่อยอดโรงเรียนในโครงการอัจฉริยะเกษตรประณีตในโรงเรียน (Science Technology Innovation (STI) : Smart Intensive Farming เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการโรงเรียนละ 10,000 บาท จำนวน 346 โรงเรียน ซึ่งก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาต่อยอดการใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสำนักบริหารงานความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาสู่โลกอาชีพ : อัจฉริยะเกษตรประณีตในโรงเรียน เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งส่งผลให้การดำเนินโครงการอัจฉริยะเกษตรประณีตในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

แนวทางการพัฒนา

(1) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพศึกษานิเทศน์แกนนำสำหรับโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ รุ่นที่ 2

(2) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำสำหรับโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการรุ่นที่ 2

(3) จัดสรรงบประมาณ เพื่อสนับสนุนและสร้างความเข้มแข็งในการขยายผลโครงการขยายผลสำหรับโรงเรียนในโครงการ รุ่นที่ 2

(4) ติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการ ประกอบด้วย 5 ระยะ คือ ระยะที่ 1 รู้จักพื้นที่ ระยะที่ 2 เรียนรู้วางแผน ระยะที่ 3 ริเริ่มปฏิบัติการ ระยะที่ 4 รวบรวมพัฒนา และระยะที่ 5 ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขยายผล

(5) พัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้รูปแบบโครงการ

21) โครงการสภานักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักถึงความสำคัญของนักเรียนซึ่งเป็นพลังของชาติ เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลัก และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยน้อมนำแนวพระราชดำริ สืบสานพระราชปณิธานและพระบรมราโชบายด้านการศึกษา หรือ “ศาสตร์พระราชา” มาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ปลูกฝังและเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตย ความสามัคคี สมานฉันท์ สันติวิถี ต่อต้านการทุจริตคอรัปชั่น เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ผ่านหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และความเป็นพลเมือง ปลูกฝังผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร ดังนั้น นักเรียนควรได้รับการเรียนรู้ในบทบาทหน้าที่ตามวิถีประชาธิปไตย มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมเรียนรู้และพัฒนาสังคมโดยใช้หลักธรรมาภิบาล เป็นกลไกในการสร้างประสิทธิภาพ ความเป็นธรรมและสันติสุขในสังคม ตั้งแต่สังคมระดับเล็ก ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน จนถึงสังคมใหญ่ระดับประเทศ สภานักเรียนเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้นักเรียน ครู และผู้ที่รับผิดชอบงานสภานักเรียน มีความรู้ความเข้าใจกระบวนการทำงานของสภานักเรียน ให้การดำเนินการพัฒนาโรงเรียนตามกระบวนการนิติธรรมให้เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผลการดำเนินงาน

(1) นักเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาผ่านกิจกรรมนักเรียน เพื่อการเรียนรู้ตามหลักการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

(2) นักเรียนมีความตระหนักและส่งเสริมความเป็นไทยให้นักเรียน สำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(3) นักเรียนเข้าใจถึงค่านิยมร่วม เรื่องหลักการประชาธิปไตย การเคารพสิทธิมนุษยชนและค่านิยมเกี่ยวกับสันติภาพ

(4) นักเรียนมีโอกาสร่วมประชุมสภานักเรียนได้รับประสบการณ์ ตั้งแต่ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับภาคและระดับประเทศ

(5) นักเรียนมีจิตอาสาสามารถจัดทำโครงการอย่างเป็นรูปธรรม ได้รูปแบบและแนวทางในการจัดทำโครงการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งกับสภานักเรียน

แนวทางการพัฒนา

(1) อบรมสัมมนาสภานักเรียน ระดับประเทศ ประจำปี 2566 “สภานักเรียน สพฐ. สานต่อแนวทางที่สร้างสรรค์ เรียนรู้เท่าทัน มุ่งมั่นพัฒนาประชาธิปไตย” นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข มีความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นพลเมืองดี

(2) จัดทำมาตรการ การดำเนินงานสภานักเรียนร่วมกับภาคีเครือข่ายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา มีแนวทางในการปฏิบัติงานเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ตรงเป้าหมาย และรวดเร็ว

(3) จัดการแข่งขันโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียน ประจำปี 2566 มีโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนที่เป็นตัวอย่างการทำงานสภานักเรียนทั้งระบบในโรงเรียน เป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียนอื่นได้ศึกษาดูงาน ขยายผลการดำเนินงานสภานักเรียนสู่โรงเรียนอื่นอย่างมีคุณภาพ

(4) อบรมสัมมนาสภานักเรียนให้กับโรงเรียนคุณภาพ โรงเรียนคุณภาพมีสภานักเรียนที่เข้มแข็งร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมของโรงเรียนคุณภาพ สร้างเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ

22) โครงการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ Active Learning แบบ Fundamental AL Training

ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ประเด็นปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนโฉมบทบาท "ครู" ให้เป็นครูยุคใหม่ นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ ข้อ 12 การพัฒนาครูในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อให้มีมาตรฐานวิชาชาชีพที่สูงขึ้น เป็นผู้สอนยุคใหม่ที่มีทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ตอบสนองต่อความต้องการของประเทศ ศูนย์บริหารงานการพัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ Active Learning แบบ Fundamental AL Training เพื่อสร้างวิทยากรแกนนำประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและขยายผลการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

ผลการดำเนินงาน

(1) มีวิทยากรแกนนำ (ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์) ประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 423 คน

(2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่รายงานข้อมูลครูที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา Active Learning จำนวน 163 เขต ขยายผลการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 35,347 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 20 กันยายน 2565)

(3) ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ติดตามผล ให้คำแนะนำครูในการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ในห้องเรียน

แนวทางการพัฒนา

(1) ประชุมวางแผนการจัดการประชุม “การจัดทำหลักสูตรพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสู่การพัฒนาฐานสมรรถนะด้วยกระบวนการการจัดการเรียนรู้ Active Learning แบบ Fundamental AL Training”

(2) ประชุมจัดทำหลักสูตรพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสู่การพัฒนาฐานสมรรถนะด้วยกระบวนการการจัดการเรียนรู้ Active Learning แบบ Fundamental AL Training

(3) ประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรพัฒนาวิทยากรแกนนำในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้วยกระบวนการการจัดการเรียนรู้ Active Learning แบบ Fundamental AL Training

(4) อบรมวิทยากรแกนนำ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ Active Learning แบบ Fundamental AL Training

(5) ประชุมชี้แจงศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning

(6) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยศึกษานิเทศก์ ขยายผลโครงการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ Active Learning แบบ Fundamental AL Training จำนวน 163 เขต จำนวนครูที่ได้รับการพัฒนา 35,347 คน

23) โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับศูนย์ HCEC สู่ความยั่งยืนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ด้านการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ประเด็นด้านการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต โดยมีเป้าหมาย คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน รวมถึงการส่งเสริมสักยภาพผู้สูงอายุ ประเด็น 12 การพัฒนาการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบาย ปลดล็อก ปรับเปลี่ยน และเปิดกว้าง ในเรื่องของระบบการบริหารจัดการและการพัฒนากำลังคนระบบการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ และสิ่งที่เป็นเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุผลตามนโยบายการศึกษายกกำลังสอง (Thailand Education Eco–System: TE2S) การศึกษาที่เข้าใจ Supply และตอบโจทย์ demand กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานดูแลด้านการศึกษาของประเทศให้มีศักยภาพทัดเทียมสากล จึงมุ่งมั่นนำพาการศึกษาไทยสู่ยุคใหม่ เป็นการศึกษายกกำลังสองที่มีความยืดหยุ่น สามารถตอบโจทย์ความต้องการของสังคม และตลาด โดยมุ่งเน้นการสร้างระบบนิเวศทางการศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพคนสู่ความเป็นเลิศผ่าน 3 กลไกขับเคลื่อนหลัก คือ ศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (Human Capital Excellence Center : HCEC) แพลตฟอร์มด้านการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ (Excellence Individual Development Plan : EIDP) ซึ่งทำงานประสานเชื่อมโยงในการปลดล็อก ปรับเปลี่ยน เปิดกว้างให้การศึกษาไทยเป็นการยกกำลังสองอย่างแท้จริง ศูนย์บริหารงานการพัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ จึงได้จัดทำโครงการขับเคลื่อนนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศในการดำเนินงานร่วมกับศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (Human Capital Excellence Center : HCEC) เพื่อเป็นศูนย์กลางในการฝึกอบรพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาแบบออนไลน์และแบบห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Classroom) โดยมุ่งหวังให้เป็นศูนย์พัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถ

ในทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ในเขตพื้นที่การศึกษาที่สอนและจัดอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

ผลการดำเนินงาน

(1) ดำเนินการโอนจัดสรรให้ศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ จำนวน 185 ศูนย์

(2) ดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้โครงการพัฒนาคุณภาพครูและนักเรียนให้มีความเป็นเลิศในการแข่งขันโอลิมปิกวิชาการ

(3) ตรวจเยี่ยมศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (HCEC)

(4) ประชุมสร้างความเข้มแข็งให้ศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (HCEC)

(5) พัฒนาบุคลากรของศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (HCEC)

แนวทางการพัฒนา

(1) เพิ่มการดูแลและนิเทศ ติดตาม ตรวจเยี่ยมศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (HCEC)

(2) จัดสัมมนาวิชาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (HCEC) และชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของศูนย์ HCEC ให้มีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางในการอบรมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

(3) มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้ศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (HCEC)

(4) จัดทำหลักสูตรการพัฒนาในแต่ละสาขาวิชาให้มีความต่อเนื่องกัน

(5) มีรูปแบบและวิธีการพัฒนาที่หลากหลาย

(6) ดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

24) โครงการพัฒนาหลักสูตรและส่งเสริมการศึกษาปฐมวัย

แผนแม่บทกฎหมาย ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2565) แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 กรอบบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการบูรณาการความร่วมมือการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (กลุ่มเด็กปฐมวัย) ระหว่าง 4 กระทรวง คือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นโยบายรัฐบาล และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ได้กำหนดกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) กิจกรรมปฏิรูปที่ 1 การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย และกิจกรรมปฏิรูป ที่ 2 การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยกำหนดจุดเน้นของการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในระดับก่อนอนุบาลให้ส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาเด็กของผู้ปกครองและชุมชน เน้นการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ บ่มเพาะปลูกฝังวินัยและพัฒนาการที่ดีทั้งกาย ใจ และอารมณ์ และกำหนดจุดเน้นของการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในระดับอนุบาลให้มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคม บ่มเพาะปลูกฝังวินัย คุณธรรมและค่านิยมที่ดี ด้วยความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และสถานศึกษา พัฒนาการคิดวิเคราะห์เชิงระบบลงมือปฏิบัติ (Enactive) ด้วยประสบการณ์ตามมุมต่าง ๆ เพื่อให้สัมพันธ์กับการเรียนรู้ของสมอง และจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เห็นแบบอย่างของพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่ดีงาม อีกทั้ง ขณะนี้กระทรวงศึกษาธิการได้มีการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนตามหลักสูตรอิงมาตรฐานไปสู่หลักสูตรที่อิงสมรรถนะผู้เรียนเป็นสำคัญ

ในการนี้ เพื่อให้บรรลุตามจุดเน้นของแผนแม่บทกฎหมายและกิจกรรมปฏิรูปประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดโครงการพัฒนาหลักสูตรและส่งเสริมการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย กิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การเรียนรู้ที่พัฒนาสมรรถนะผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมการพัฒนาพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี บริบทสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกิจกรรมการประเมินพัฒนาการนักเรียนปฐมวัย เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เป็นคนดี มีวินัย สำนึกความเป็นไทย มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติในอนาคตต่อไป

ผลการดำเนินงาน

(1) เอกสาร (ร่าง) กรอบแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยหัวข้อ ความหมาย การวิเคราะห์รอยเชื่อมต่อระหว่างมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และตัวอย่างพฤติกรรมหรือความสามารถที่แสดงออกของเด็กปฐมวัย

(2) เอกสาร “แนวทางการแก้ปัญหาผลกระทบภาวะถดถอยทางพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย” จำนวน 1 เล่ม ซึ่งครอบคลุมประเด็นผลกระทบภาวะถดถอยทางพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม และด้านสติปัญญา

(3) เอกสารแนวดำเนินงานโครงการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต “เด็กปฐมวัย” สำหรับโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดและโรงเรียนอนุบาลประจำเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ระดับปฐมวัย จำนวน 1 เล่ม วีดิทัศน์ เรื่อง เทคนิคการจัดอบรมพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย จำนวน 1 ตอน และเรื่อง ประสบการณ์สำคัญกับกิจกรรม Active Learning ด้วยสื่อ Loose Parts จำนวน 1 ตอน

(4) สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ “แนวทางการแก้ปัญหาผลกระทบภาวะถดถอยทางพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยผ่านช่องทางการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” แก่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศึกษานิเทศก์ปฐมวัย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนปฐมวัย

(5) รายงานผลการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ปีการศึกษา 2563 และได้เผยแพร่เอกสารรายงานผลการประเมินพัฒนาการนักเรียนปฐมวัย ปีการศึกษา 2563 ในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์หน้าเว็บไซต์สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สถานศึกษาในสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถ Download เอกสาร เพื่อนำไปใช้ประโยชน์

(6) เครื่องมือการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ปีการศึกษา 2565 ในส่วนของชุดกิจกรรมการจัดประสบการณ์ คือ ชุดกิจกรรมสนุกกับใบไม้

(7) ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี บริบทสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 ศูนย์ ได้ดำเนินการฝึกอบรมการพัฒนาการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอรี บริบทสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับสถานศึกษาในเขตพื้นที่บริการที่ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ตามแนวคิดมอนเตสซอรี บริบทสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(8) (ร่าง) ชุดเอกสารโครงการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย (3-6 ปี) ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวคิดมอนเตสซอรี ในบริบทสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(9) โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด จำนวน 81 แห่ง ร่วมกับโรงเรียนอนุบาลประจำเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 183 แห่ง Kick Off งานโครงการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต “เด็กปฐมวัย” โดยร่วมกับภาคี 4 ฝ่าย เพื่อให้การประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายมีความสมบูรณ์มากขึ้น

(10) พ่อแม่ ผู้ปกครอง ในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด จำนวน 4,050 คน (โรงเรียนละ 50 ครอบครัว) ได้รับการสร้างความรู้ความเข้าใจการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการสมวัย เป็นคนดี มีวินัย เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

แนวทางการพัฒนา

(1) ควรมีการแจ้งกำหนดระยะเวลาการดำเนินการโครงการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต “เด็กปฐมวัย” ในต้นปีงบประมาณ เพื่อให้การประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายมีความสมบูรณ์มากขึ้น

(2) ควรเพิ่มงบประมาณการสนับสนุนการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต “เด็กปฐมวัย” แก่โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด จำนวน 81 แห่ง เป็นแกนนำ ซึ่งปีที่ผ่านมาได้จัดสรรงบประมาณเพียงโรงเรียนละ 12,000 บาท

25) โครงการพัฒนาและส่งเสริมการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขณะนี้เป็นช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศและสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การนำโมเดล Thailand 4.0 โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวคิดหลักในการพัฒนาประเทศ ได้ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” การขับเคลื่อนประเทศ ให้เป็นไปตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ปัจจัยสำคัญที่สุด ที่จะทำให้การขับเคลื่อนบรรลุเป้าหมาย คือ ทรัพยากรมนุษย์ จึงจำเป็นต้องวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในทุกมิติและในทุกช่วงวัย ให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพ พร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มตามศักยภาพ ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็น ทุนมนุษย์สำคัญในการพัฒนาประเทศ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 จึงได้กำหนดในมาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ การดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ จึงมีแนวคิดที่จะดำเนินการปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและมาตรฐาน เหมาะสมกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคม สอดคล้องกับแผนแม่บทของประเทศ นโยบายของประเทศ และเป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) อย่างเป็นองค์รวม โดยใช้แนวคิดการศึกษาฐานสมรรถนะในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลที่เน้นสมรรถนะ และมุ่งเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลัก น้อมนำพระราชปณิธานและพระราชกระแสด้านการศึกษาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และสถาบันพระมหากษัตริย์มาพัฒนาการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกิดความปรองดองและสมานฉันท์ให้มีสุขภาวะที่ดีทั้งด้านกาย จิต สังคม และปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่าต่อเนื่อง มีศักยภาพและขีดความสามารถที่มีอยู่ในตัวตนของแต่ละบุคคล และรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถนำความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและคุณลักษณะต่าง ๆ

ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน และดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติและปกติสุข ในโลกปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ผลการดำเนินงาน

(1) ดำเนินกิจกรรมขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานหลักสูตร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) รวมทั้งสามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและบริหารจัดการหลักสูตรที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับการพัฒนาแบบ face to face จำนวน 4,208 คน

(2) ผลการขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และประเมินสมรรถนะด้วยกระบวนการฝึกอบรมจากการปฏิบัติจริงและการสะท้อนคิด

(3) (ร่าง) รายงานสรุปผลการขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และประเมินสมรรถนะด้วยกระบวนการฝึกอบรมจากการปฏิบัติจริงและการสะท้อนคิด

(4) ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ ครูและบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทุกแห่ง มีความเข้าใจเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการประเมินสมรรถนะ ผ่านช่องทาง OBEC Channel, Facebook, Youtube

(5) เครื่องมือในการติดตามข้อมูลและผลการขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผ่านระบบการกำกับ ติดตามผลออนไลน์

(6) แลกเปลี่ยนและผลการดำเนินงานขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โปรแกรม Zoom

(7) ผลการดำเนินงานขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ระหว่างวันที่ 12 – 15 กันยายน 2565 ของโรงเรียนแกนนำ ในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดน่าน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดกาญจนบุรี

แนวทางการพัฒนา

(1) การสร้างความรู้ความเข้าใจ และขยายผลการขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพและบริหารจัดการหลักสูตรที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ หัวหน้างานหลักสูตร ศึกษานิเทศก์ ครูผู้สอน และบุคลากรระดับเขตพื้นที่อย่างทั่วถึง

(2) จัดทำกลยุทธ์ที่ชัดเจน มีความเป็นรูปธรรม สามารถปฏิบัติได้ และครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

(3) การสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนและผู้สนใจทั่วไป ให้สามารถเผยแพร่และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว และครอบคลุมทุกพื้นที่

26) โครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สู่การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน

ภาษาไทยในฐานะภาษาประจำชาติเป็นสมบัติวัฒนธรรมที่คนไทยทุกคนต้องร่วมกันอนุรักษ์และใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องเหมาะสม คนไทยทุกคนต้องเรียนรู้เพื่อการดำรงตนในสังคมและความเข้มแข็งของการเรียนรู้อื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ภาษาไทยจึงนับว่าเป็นวัฒนธรรมที่แสดงความเป็นชาติที่คนไทยทุกคนควรภูมิใจ เด็กและเยาวชนไทยจึงควรให้ความสำคัญกับภาษาไทยในฐานะภาษาชาติ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และการสื่อสารกับคนในชาติ เพราะการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรือง ที่สำคัญคือ การเรียนรู้ภาษามาตรฐานเพื่อใช้สื่อสารร่วมกันของคนในชาติ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันผลสัมฤทธิ์การเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนส่วนหนึ่งยังอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ มีบางส่วนยังอ่านเขียนไม่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตร ศึกษานิเทศก์และครูผู้รับผิดชอบวิชาภาษาไทยได้รับการพัฒนาเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะ ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ประกอบกับรัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายด้านการศึกษาและเรียนรู้ โดยจะนำการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และความเป็นไทยมาใช้สร้างสังคมให้เข้มแข็งอย่างมีคุณภาพและควบคู่กัน เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้ พัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพ ประกอบอาชีพและดำรงชีวิต โดยมีความใฝ่รู้และพัฒนาทักษะที่เหมาะสม ดังนั้นการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาชาติจึงต้องมุ่งให้เด็กและเยาวชนไทยรู้และเข้าใจการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องเหมาะสม สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเองเพื่อการเรียนรู้สาระการเรียนรู้อื่น ๆ และการดำรงตนในสังคมอย่างปกติสุข สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเห็นความจำเป็นเร่งด่วนในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยในทุกเขตพื้นที่การศึกษาให้นักเรียนทุกระดับชั้น อ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่อง อ่านเพื่อความเข้าใจ อ่านคิดวิเคราะห์ได้อย่างเหมาะสมตามช่วงวัย

ผลการดำเนินงาน

(1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 245 เขต ได้รับทราบแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผ่านหนังสือคู่มือและแผ่นพับการดำเนินงานขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

(2) ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานภาษาไทยและครูผู้สอนภาษาไทยได้รับการพัฒนา/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับเทคนิคการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย จากสื่อ/เอกสารความรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทย ผ่านเว็บไซต์สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาและ Facebook สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา อาทิ คู่มือซ่อมเสริมการอ่านและการเขียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 เพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) ของผู้เรียน องค์ความรู้สำหรับครูและแบบวินิจฉัยการอ่านและการเขียนสำหรับนักเรียน จำนวน 9 เล่ม 57 ชุด นอกจากนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 245 เขต และโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ เช่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนยังได้รับการบริการเครื่องมือคัดกรองความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อใช้ในการคัดกรองความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักเรียน

(3) นักเรียนที่มีศักยภาพด้านภาษาไทยได้รับการส่งเสริมจากกิจกรรมแข่งขันทักษะภาษาไทย ระดับสถานศึกษา ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย โดยได้รับโล่รางวัลและเกียรติบัตรจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โครงการรักษ์ภาษาไทย เนื่องในสัปดาห์วันภาษาไทยแห่งชาติ ปี 2565 (นักเรียน จำนวน 77 รางวัล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 23 รางวัล และโรงเรียนจำนวน 17 รางวัล)

แนวทางการพัฒนา

(1) การศึกษารูปแบบการจัดทำสื่อพัฒนาความรู้ภาษาไทยในรูปแบบมัลติมีเดีย ทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

(2) การสร้างและพัฒนาเครือข่ายผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาไทยจากสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ เพื่อความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านภาษาไทยให้กับครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง

(3) การขอรับสนับสนุนงบประมาณจากกลุ่มงานอื่น ๆ ในสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย

27) การผลิตและพัฒนากำลังคนสนับสนุนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์ผลิตและพัฒนากำลังคนเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ภายใต้ยุทธศาสตร์พัฒนากำลังคนสนับสนุนเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยดำเนินการร่วมมือกับสถานประกอบการและหน่วยงานในพื้นที่ทุกภาคส่วน เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล มีทักษะความรู้ความสามารถตรงกับความต้องการของสถานประกอบการในพื้นที่ สามารถรองรับความต้องการกำลังคนใน 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกได้อย่างเพียงพอ สามารถดำเนินการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนอาชีวศึกษาจำนวน 4,211 คน พัฒนาสมรรถนะครู จำนวน 256 คน ผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษารองรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย ในรูปแบบ EEC Model Type A ร่วมกับภาคเอกชนและสถานประกอบการ จำนวน 277 คน

28) การพัฒนาศักยภาพกำลังคนสู่มาตรฐานอาชีพเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

โดยได้วางเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนอาชีวศึกษา ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา รวมถึงสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ กลุ่มผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมและบริการที่ต้องการเสริมสร้างองค์ความรู้และทักษะที่สอดคล้องจำเป็นต่อการปฏิบัติงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการ และประชาชนทั่วไปที่ต้องการเข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้ดำเนินการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะในการประกอบการและการทำงานแก่ผู้ประกอบการและบุคลากร จำนวน 3,266 คน พัฒนาสถานประกอบการ จำนวน 206 แห่ง พัฒนาหลักสูตรวิชาชีพที่สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ ในกลุ่มอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ระดับปริญญาตรี (ทล.บ.) จำนวน 28 หลักสูตร พัฒนาศูนย์ทดสอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพของสถาบันการอาชีวศึกษา จำนวน 20 แห่ง จัดตั้งศูนย์ทดสอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพของสถาบันการอาชีวศึกษาเพิ่ม จำนวน 18 แห่ง โดยมีนักศึกษาในระดับปริญญาตรีทั้งหมดที่อยู่ในภาคเรียนสุดท้ายก่อนสำเร็จการศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษาได้รับการพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างสมรรถนะเพื่อเตรียมความพร้อมรับการทดสอบคุณวุฒิวิชาชีพหรือทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน ร้อยละ 100

29) การบูรณาการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพกับการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอาชีวศึกษา (Fix it จิตอาสา)

มีการจัดตั้งศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน จำนวน 500 ศูนย์ จัดให้บริการซ่อมอุปกรณ์เครื่องมือที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนและเครื่องมือประกอบอาชีพให้กับประชาชน จำนวน 95,102 คน พัฒนาทักษะอาชีพให้แก่ช่างประจำชุมชน จำนวน 785 คน จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน จำนวน 422 ผลิตภัณฑ์ โดยมีสถานศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด จำนวน 428 แห่ง มีกิจกรรมอาชีวะพัฒนา เพื่อซ่อมแซมสิ่งปลูกสร้างและซ่อมแซมระบบไฟฟ้า โดยมีสถานศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 25 แห่ง มีนักเรียน นักศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 900 คน

30) ขยายและยกระดับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่คุณภาพมาตรฐาน

การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเป็นการจัดการศึกษาเป็นภารกิจหลักของการอาชีวศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกภาคปฏิบัติในสถานประกอบการจริง เป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการเพื่อให้ผู้ที่จะสำเร็จการศึกษาออกไปเป็นช่างฝีมือและช่างเทคนิคเต็มรูปแบบมีทักษะฝีมือตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มุ่งเน้นการส่งเสริมการขับเคลื่อนการบริหารจัดการความร่วมมือในอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพ โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ดังนี้

(1) ส่งเสริมการขับเคลื่อนการบริหารจัดการความร่วมมือในอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน โดยมีการกระจายความรู้ความเข้าใจสู่ระดับเขตพื้นที่ ซึ่งกำหนดให้มีศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคีเขตพื้นที่ จำนวน 15 แห่ง

(2) ประชาสัมพันธ์การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ไปยังกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เช่น ผู้เรียน ผู้ปกครอง สถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(3) พัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคีเขตพื้นที่จัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี รวมทั้งสิ้น จำนวน 4,497 คน ประกอบด้วย (1) อบรมหลักสูตรครูนิเทศก์ 21 ชั่วโมง จำนวน 1,951 คน (2) อบรมครูฝึกในสถานประกอบการ 30 ชั่วโมง จำนวน 1,966 คน (3) อบรมการใช้โปรแกรม WPS Office สำหรับงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 300 คน และ (4) อบรมการเขียนแผนการฝึกอาชีพร่วมกับสถานประกอบการ จำนวน 280 คน

(4) บริหารจัดการความปลอดภัยในการจัดฝึกอาชีพและฝึกงาน ทั้งในสถานศึกษาและในสถานประกอบการ ตลอดจนแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนที่เกิดขึ้นระหว่างการฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ

(5) อำนวยความสะดวกและเตรียมความพร้อมก่อนทำการฝึกอาชีพ ขณะทำการฝึกอาชีพและหลังทำการฝึกอาชีพให้กับผู้เรียนที่มาฝึกอาชีพในพื้นที่ที่รับผิดชอบศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคีเขตพื้นที่ให้กับผู้เรียนที่จะออกฝึกงาน ฝึกอาชีพ ในปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งสิ้น 75,643 คน แยกตามระดับการศึกษา ได้แก่ (1) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 25,616 คน (2) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 44,791 คน และ (3) ระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ จำนวน 5,236 คน

31) พัฒนาคุณภาพการอาชีวศึกษาเอกชน

การจัดการอาชีวศึกษาเอกชนที่นับเป็นอีกหนึ่งกำลังสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศในการร่วมผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงาน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้ดำเนินการเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง ดังนี้

(1) พัฒนาผู้บริหารและครู จำนวน 1,002 คน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาเอกชน ในหัวข้อ “Exploring Business Opportunities for Future of Education”, การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน

(2) พัฒนาผู้เรียน จำนวน 19,570 คน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ และเสริมสร้างประสบการณ์อาชีวศึกษาสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน, การส่งเสริมการขับเคลื่อนศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน (Excellent Center)

32) พัฒนาศักยภาพผู้เรียนอาชีวศึกษาในการเป็นผู้ประกอบการ

กระบวนการส่งเสริมกลุ่มผู้เรียนที่มีความสนใจและความพร้อมให้ได้รับการพัฒนาความรู้ในเชิงลึกด้านธุรกิจผ่านกระบวนการอบรม และการทดลองทำธุรกิจภายใต้ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งองค์ความรู้ทางธุรกิจจะสามารถช่วยให้รับมือกับความเสี่ยงต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ของผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ตลอดจนเป็นแนวทางในการสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ให้เกิดขึ้น พร้อมทั้งมีรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์พัฒนาอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ กระทรวงศึกษาธิการ (Career and Entrepreneurship Center) หรือ “ศูนย์ CEC” เพื่อให้ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมอาชีพแล้วสามารถนำไปประกอบอาชีพและสร้างรายได้ และเชื่อมโยงถึงแหล่งทุนสำหรับการสร้างอาชีพที่สถาบันการเงินให้การสนับสนุน เพื่อให้ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมอาชีพสามารถมีเงินทุนในการประกอบอาชีพและเป็นผู้ประกอบการได้ เป็นการส่งเสริมการสร้างงาน สร้างอาชีพแก่ชุมชน และก่อให้เกิดผู้ประกอบการรายย่อยในระยะเริ่มต้นได้ โดยได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ฝึกอบรมอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการให้แก่ประชาชน/ผู้ว่างงาน ภายใต้ศูนย์พัฒนาอาชีพกระทรวงศึกษาธิการ ประจำจังหวัด 77 จังหวัด, จัดอบรมพัฒนาครูแกนนำร่วมกับสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) และขยายผลต่อให้กับครูที่ปรึกษาด้านธุรกิจ รุ่นที่ 1 จำนวน 73 คน รุ่นที่ 2 จำนวน 76 คน และรุ่นที่ 3 จำนวน 78 คน

33) วิทยาลัยเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์

วิทยาลัยเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์เป็นโครงการที่สถานศึกษาจัดการศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อรองรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการประดิษฐ์คิดค้นทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และทางคณิตศาสตร์ เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้การฝึกทักษะด้านการลงมือปฏิบัติอย่างเข้มข้น เพื่อให้นักเรียนมีความสนใจที่จะพัฒนาตนเองไปสู่การเป็น “นวัตกร/นักเทคโนโลยี (innovator/technologist)” ในอนาคต โดยสถานศึกษาดำเนินการคัดเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความสามารถพิเศษด้านการประดิษฐ์คิดค้นทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาศึกษาต่อสายอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในลักษณะโรงเรียนประจำ ซึ่งนักเรียนจะได้เรียนรู้วิชาพื้นฐานที่เน้นการประยุกต์ในกลุ่มสาระหลักเช่นเดียวกันกับนักเรียนในสายสามัญ การเรียนวิชาด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์จะทำควบคู่กับการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning) และจัดการเรียนรู้แบบ STEM Education โดยมีอาจารย์พิเศษจากมหาวิทยาลัย

34) สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐและภาคเอกชน ถือเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้ที่มีฐานะยากจนหรือด้อยโอกาสในสังคม โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้กับประชากรทุกกลุ่ม โดยการสนับสนุนค่าจัดการเรียนการสอน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน ค่าหนังสือเรียน และค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพ ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดสรรงบประมาณให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐ จำนวน 4,494,108,500 บาท เพื่อสนับสนุนผู้เรียน จำนวน 437,000 คน และสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จำนวน 4,143,709,400 บาท เพื่อสนับสนุนผู้เรียน จำนวน 209,400 คน

35) อาชีวะ สร้างช่างฝีมือ ตามแนวทางโรงเรียนพระดาบส

ตามนโยบายของรัฐบาลและข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพโดยพัฒนาทั้งด้านทักษะวิชาชีพและทักษะชีวิต เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงภาครัฐให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชน ในพื้นที่ห่างไกล ชายแดน ชายขอบ เขตชนบท ที่มีฐานะยากจนขาดโอกาสทางการศึกษา หรือว่างงานให้ได้รับการสนับสนุนด้านการศึกษาเป็นพิเศษ ได้มีทักษะวิชาชีพติดตัว สามารถทำงานประกอบอาชีพได้ และส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพกำลังคน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนปลูกฝังค่านิยมในคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดี ประพฤติดี มีความมั่นคงในการปฏิบัติตนเป็นคนดี และเป็นพลเมืองดีของประเทศ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้จัดการศึกษาวิชาชีพหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระยะเวลา 1 ปี ในสถานศึกษาของรัฐและเอกชนทั่วประเทศ จำนวน 12 แห่ง ผ่านโครงการอาชีวะสร้างช่างฝีมือตามแนวทางโรงเรียนพระดาบส เพื่อให้เด็กเยาวชนและประชาชน ที่มีอายุไม่เกิน 25 ปี ในพื้นที่ห่างไกล แนวชายแดน ชายขอบในเขตชนบท และในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่มีความประพฤติดี แต่มีฐานะยากจนขาดโอกาสทางการศึกษาหรือว่างงาน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม มีทักษะชีวิตและงานอาชีพติดตัวสามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยได้กำหนดจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการศึกษา จำนวน 900 คน

36) อาชีวศึกษาเพื่อคนพิการ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้จัดสรรงบประมาณ จำนวน 15,973,500 บาท เพื่อดำเนินโครงการอาชีวศึกษาเพื่อคนพิการ ให้กับสถานศึกษา จำนวน 8 แห่ง และสนับสนุนสื่อสิ่งอำนวยความสะดวก และการจัดกิจกรรมหนุนเสริมสำหรับผู้เรียนพิการ 69 แห่ง รวมถึงการพัฒนาอาชีพระยะสั้น (Up-Skill, Re-Skill) ให้กับผู้เรียน ตลอดจนประชาชนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จำนวน 1,200 คน รวมถึงการสนับสนุนเงินอุดหนุนพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับนักเรียนพิการอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนพิการในโรงเรียนเอกชน โดยอุดหนุนค่าตอบแทนพิเศษครูที่สอนนักเรียนพิการ จำนวน 20 ราย ช่วงเดือนตุลาคม 2564 - มีนาคม 2565 จำนวน 196 ราย เดือนเมษายน และจำนวน 18 ราย และช่วงเดือนพฤษภาคม - กันยายน 2565 ในอัตราคนละ 2,500 บาท ต่อเดือน และอุดหนุนทางการศึกษาเพื่อขอรับหรือซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ให้กับนักเรียนพิการในโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา จำนวน 403 ราย

37) การพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้ขับเคลื่อนศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีทักษะและความเชี่ยวชาญเฉพาะทางสอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่ ตลอดจนพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ พัฒนาครู พัฒนานักเรียนนักศึกษา และพัฒนาความร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษา ตามความเป็นเลิศของแต่ละสถานศึกษาและตามบริบทเชิงพื้นที่ จำนวน 42 สาขาวิชา/สาขางาน โดยดำเนินการ (1) คัดเลือกสถานศึกษาอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จากการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามแนวทางการดำเนินการพัฒนาคุณภาพอาชีวศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน และจัดกลุ่มสถานศึกษาจำแนกตามสาขาวิชาที่เปิดสอน ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มทั่วไป (Standard) กลุ่มเชี่ยวชาญเฉพาะ (Expert) กลุ่มความเป็นเลิศและเชี่ยวชาญเฉพาะ (Excellent Center) รวมทั้งจัดตั้งศูนย์บริหารเครือข่ายการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา (CVM) จำนวน 25 แห่ง ตามคณะอนุกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา (2) ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ให้สอดคล้องกับ

กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (NOF) และกรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน (AQRF) (3) จัดทำมาตรฐาน ตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการฯ และจัดทำแผนกลยุทธ์ เพื่อให้สถานศึกษามีแผนการพัฒนาสถานศึกษาในสาขาวิชาที่มีความเป็นเลิศ โดยในปีการศึกษา 2565 มีสถานศึกษาอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าร่วมโครงการดังกล่าว จำนวน 170 แห่ง และขยายผลคัดเลือกสถานศึกษาเพิ่มเติมสำหรับจัดการศึกษาในปีการศึกษา 2566 มีผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพถึงระดับปริญญาตรีได้รับการพัฒนาสามารถนำความรู้และทักษะไปประกอบอาชีพและเป็นผู้ประกอบการ จำนวน 18,710 คน ครูได้รับการพัฒนาภายใต้ศูนย์ฝึกอบรมพัฒนาครู (Excellent Teacher) จำนวน 761 คน และครูได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการ จำนวน 42 คน

38) การผลิตอาชีวะพันธุ์ใหม่

เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถทักษะ และสมรรถนะวิชาชีพที่พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน เทียบเคียงคุณวุฒิในระดับนานาชาติ รวมทั้งสามารถประกอบอาชีพอิสระ เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ และเตรียมความพร้อมรองรับการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 อีกทั้งปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรร่วมกับภาคเอกชน ให้สอดคล้องกับการพัฒนาของประเทศ จำนวน 88 หลักสูตร/สาขาวิชา และ 6 สาขางาน เช่น สาขาวิชาช่างอากาศยาน สาขาวิชาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ สาขาวิชาหุ่นยนต์เพื่อการอุตสาหกรรม สาขาวิชาระบบขนส่งทางราง สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ และสาขาวิชาเกษตรก้าวหน้า และมีผู้เชี่ยวชาญจากสถานประกอบการ เข้ามาร่วมจัดการเรียนการสอนแบบ Work Integrated Learning (WIL) ในสถานที่ทำงานแบบเข้มข้น โดยผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่เป็นอาชีวะพันธุ์ใหม่มีความรู้ และสมรรถะตามหลักสูตรที่เป็นสากล จำนวน 2,181 คน

39) ศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องหลักสูตรอาชีพตามความต้องการให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในกลุ่มวัยแรงงาน กลุ่มพิการและกลุ่มเป้าหมายตามนโยบายของรัฐบาลที่ได้รับผลกระทบจากภัยคุกคามทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ตามบริบทของแต่ละพื้นที่และความต้องการของตลาดแรงงานเพื่อให้ประชาชนสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพสร้างรายได้ และมีสถานศึกษาในสังกัดเป็นฐานในการฝึกอบรมอาชีพให้แก่ประชาชน โดยมีประชาชนได้รับการพัฒนา จำนวน 414,513 คน แบ่งเป็น กลุ่มสนใจ จำนวน 200,307 คน ชั้นเรียนวิชาชีพ จำนวน 187,501 คน และ 1 อำเภอ 1 อาชีพ จำนวน 26,705 คน

40) การฝึกอาชีพตามแนวทางโรงเรียนพระดาบส

เป็นการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนในพื้นที่ห่างไกล ชายแดน ชายขอบ เขตชนบท และเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีฐานะยากจน ขาดโอกาสทางการศึกษาหรือว่างงานที่ไม่สามารถเรียนในระบบปกติได้ ให้ได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพสำหรับประกอบอาชีพ และเป็นคนดีของสังคม โดยเข้ารับการศึกษา แบบเรียนฟรี กินฟรี อยู่ฟรี เป็นระยะเวลา 1 ปี ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐและบูรณาการความร่วมมือกับสำนักงาน กศน. เมื่อสำเร็จการศึกษาสามารถกลับคืนถิ่นภูมิภาคของตนมีอาชีพ มีงานทำ

41) การเพิ่มศักยภาพครูให้มีสมรรถนะของครูยุคใหม่สำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

(1) การพัฒนาครูด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ การออกแบบและเทคโนโลยีและวิทยาการคำนวณให้แก่ครูผู้สอน รวมถึงส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางของโครงการ

ประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) โดยสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร่วมกับเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ และหน่วยงานการศึกษาอื่น ๆ ทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และท้องถิ่น มีครูได้รับการพัฒนา จำนวน 2,208 คน

(2) การพัฒนาครูเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้แก่ผู้เรียนที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างการรับรู้เกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยพัฒนาครูเพื่อหนุนเสริมผู้เรียนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรม (1) สร้างความเข้าใจแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการพัฒนาเยาวชนเชิงบวก (2) อบรมเชิงปฏิบัติการการออกแบบและเขียนแผน Active Learning (3) อบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตร Train the trainer (Master Facilitator) มีครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา จำนวน 136 คน สามารถนำความรู้มาพัฒนานักเรียน นักศึกษา ผ่านกิจกรรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ มีผู้เรียนได้รับการพัฒนา จำนวน 52 คน โดยมีสถานศึกษานำร่องที่ได้รับการสนับสนุนการพัฒนาต่อยอด จำนวน 5 แห่ง

(3) การพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาด้านดิจิทัล จำแนกตามสังกัด ดังนี้

(3.1) พัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม จำนวน 3 หลักสูตร คือ หลักสูตรคิดสร้าง infographic ให้โดนใจด้วย Canva มีผู้เข้ารับการพัฒนา จำนวน 285 คน หลักสูตรสร้างสื่อสวยด้วย Canva สำหรับครู ยุคดิจิทัล มีผู้เข้ารับการพัฒนา จำนวน 220 คน หลักสูตรการพัฒนาทักษะการนำเสนอภาษาอังกฤษด้วยสื่อดิจิทัลสำหรับผู้บริหารยุคใหม่ มีผู้เข้ารับการพัฒนา จำนวน 47 คน

(3.2) พัฒนาผู้บริหาร ครู ผู้สอน และบุคลากรของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ให้มีทักษะเทคนิคการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 59 แห่ง 90 คน และร่วมกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พัฒนาสมรรถนะครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ ให้มีทักษะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สนับสนุนความฉลาดทางดิจิทัลและมีความเข้าใจรู้ทันเทคโนโลยีสามารถออกแบบรายวิชา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และมีสมรรถนะด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จำนวน 2 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และหลักสูตรการทำโครงงานอิเล็กทรอนิกส์สำหรับครูที่สอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีครูได้รับการพัฒนา จำนวน 440 คน และ 71 คน ตามลำดับ รวมทั้งพัฒนาการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21 ผ่านสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล มีครูได้รับการพัฒนา จำนวน 315 คน

(3.3) การพัฒนาศักยภาพครู และบุคลากรอาชีวศึกษา มุ่งเน้นการพัฒนาครู เพื่อยกระดับสมรรถนะทางวิชาชีพสอดคล้องกับเทคโนโลยีที่สถานประกอบการใช้ในปัจจุบัน รวมถึงความรู้และทักษะของการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลและในโลกอนาคต ตลอดจนความเชี่ยวชาญเฉพาะประสบการณ์ และความตระหนักในจรรยาบรรณวิชาชีพ ดังนี้

(3.3.1) เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรอาชีวศึกษาให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานในศตวรรษที่ 21 และการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา มีความก้าวหน้าในวิชาชีพครู พัฒนาประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการ และนำความรู้/ทักษะ ที่ได้จากการพัฒนาประสบการณ์วิชาชีพ มาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี โดยมีครู และบุคลากรอาชีวศึกษาที่ได้รับการพัฒนา จำนวน 6,266 คน

(3.3.2) พัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษาให้มีความเป็นเลิศและความเชี่ยวชาญเฉพาะ (Excellent Teacher) โดยพัฒนาครูฝึกในสถานประกอบการให้สามารถถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์วิชาชีพ มาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมการจัดการเรียน

การสอนระบบทวิภาคี ให้ครูและบุคลากรอาชีวศึกษาสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้และขยายผลที่ได้จากการพัฒนาไปสู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีครูและบุคลากรอาชีวศึกษาที่ได้รับการฝึกในสถานประกอบการและได้รับการพัฒนา จำนวน 1,411 คน

(3.3.3) พัฒนาความรู้และประสบการณ์ของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงาน สร้างสมรรถนะที่จำเป็น ตระหนักในจรรยาบรรณวิชาชีพครูและส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความก้าวหน้าในวิชาชีพครู มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา โดยมีครูและบุคลากรอาชีวศึกษาที่ได้รับการพัฒนา จำนวน 16,662 คน

42) พัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างยั่งยืน

การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างยั่งยืนผ่านกิจกรรม การอบรมสร้างประสบการณ์การสอน ฟัง พูด อ่าน เขียนผ่านประสบการณ์ตรง/สถานการณ์จริง หลักสูตร “พัฒนาการอ่าน มุ่งสมรรถนะการสื่อสาร” ให้แก่ครูโรงเรียนเอกชนที่สอนภาษาไทย ชั้น ป.4 - ป.6 จำนวน 552 คน สามารถจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมการใช้ภาษาไทย ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างยั่งยืน และอบรมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาทักษะภาษาไทย เพื่อการเรียนรู้และการสื่อสารในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) หลักสูตร “พัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอน โดยใช้สื่อและภาษาอย่างสร้างสรรค์” เพื่อให้ครูผู้สอน (ตาดีกา) ได้รับการพัฒนาทักษะเทคนิค ตัวอย่างการจัดทำสื่อที่ใช้เทคโนโลยีและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อและภาษาอย่างหลากหลาย โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 761 คน

43) จัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร เพื่อสนองงานตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ผ่านการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ (1) จัดอบรมครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ก่อนการปฏิบัติงานประจำปี 2565 (2) จัดประชุมงานวิชาการการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริฯ ประจำปี 2564 โดยกิจกรรมประกอบด้วย การบรรยายเรื่อง “การพัฒนาเด็กและเยาวชนหลังโควิด-19” จัดนิทรรศการเทิดพระเกียรติ “41 ปีด้วยพระเมตตาแห่งการศึกษา พัฒนาวิชาการ จริยธรรม งาน กพด.” จัดนิทรรศการภาพรวมของ 7 หน่วยงาน เรื่อง “การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน กพด.” จัดนิทรรศการผลงานแนวปฏิบัติที่ดี 6 ด้าน ของครูที่ผ่านการคัดเลือกลำดับที่ 1 ของหน่วยงานร่วมสนองงานพระราชดำริรวม 7 หน่วยงาน และบรรยายพิเศษโดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีครูเข้าร่วมประชุมวิชาการฯ ทั้ง Onsite และ Online จำนวน 1,200 คน (3) ประชุมจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” (ศศช.) (4) การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแนวทางการขับเคลื่อนงานโครงการสร้างป่า สร้างรายได้ ตามพระราชดำริ (5) จัดการประกวดผลงานวิชาการการประชุมวิชาการการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริฯ ประจำปี 2565 ประกอบด้วย แนวปฏิบัติที่ดีของครู ศศช. 6 ด้าน ทักษะวิชาการนักเรียน กิจกรรมวาดภาพ เรียงความภาษาไทย และโครงงานสิ่งประดิษฐ์ และจัดประกวดกิจกรรมสถานศึกษาที่มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนดีเด่น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกิจกรรมเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ด้านกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ โภชนาการ และสุขภาพอนามัย และด้านกิจกรรมสหกรณ์นักเรียน

44) การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และหน้าที่พลเมือง โดยพัฒนาสื่อและแนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในสังคมร่วมสมัยและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ พัฒนาสื่อวิดีทัศน์ จำนวน 12 ตอน เช่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ไม่จำเป็นต้องห่างไกล ชายขอบหรือกันดาร

การประยุกต์ใช้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืนต่อยอดสู่การเป็นเมืองสร้างสรรค์ ทุกคนสามารถสืบหาประวัติศาสตร์ และเข้าใจท้องถิ่นของตัวเองได้ รวมทั้งกรณีตัวอย่าง แนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในภูมิภาคต่าง ๆ จำนวน 10 ตอน เช่น ตรอกเล่าโจ๊ว จังหวัดเชียงใหม่ : ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ว่าด้วยเรื่องการค้า ลุ่มน้ำหมัน จังหวัดเลย : สายสัมพันธ์คนลุ่มน้ำหมัน การสร้างพิพิธภัณฑ์ชุมชนของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ประวัติศาสตร์ครอบครัว : หมู่บ้านชาวเมี่ยน ภูลังกา จังหวัดน่าน และจัดทำคู่มือเอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอน และสื่อการเรียนรู้นอกห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Field Trip) พัฒนาครูแกนนำและแนวทางการจัดการเรียนรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนศึกษา เยาวชน พลเมือง และจัดทำวิดีทัศน์ หนังสือ สำหรับนักเรียน โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง คุณธรรมจริยธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การพัฒนาคุณลักษณะ ค่านิยม และกระบวนการประชาธิปไตยที่บูรณาการในรายวิชาต่าง ๆ ผ่านกิจกรรม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด สภานักเรียน ชุมนุม/ชมรม รวมทั้งกิจกรรมเสริมอื่นผ่านแหล่งการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนและในชุมชน

45) การส่งเสริมให้แก่กระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังแนวทางการจัดการความขัดแย้งโดยแนวทางสันติวิธี โดยจัดอบรมให้แก่นักเรียน ครู เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการปลูกฝังและส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยแนวทางสันติวิธี รวมทั้งเสริมสร้างทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง ประเทศชาติ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง รวมทั้งขยายผลองค์ความรู้ดังกล่าวแก่เพื่อนร่วมสถาบันได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาและลดระดับความรุนแรงเมื่อเผชิญกับสถานการณ์และปัญหาต่าง ๆ โดยใช้แนวทางสันติวิธี รวมถึงรู้จักแยกแยะสิ่งที่ผิด - ที่ถูก สิ่งชั่ว - สิ่งดี และเลือกปฏิบัติแต่สิ่งที่ชอบที่ดีงาม มีผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 604 คน แบ่งออกเป็น นักเรียน จำนวน 438 คน และคณะวิทยากร/ครู/เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 166 คน

46) โครงการทุนการศึกษาเด็กสภาวะยากลำบากในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือ โดยดำเนินการมอบทุนการศึกษาให้แก่เด็กชาวเขายากจน ด้อยโอกาสในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือ 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย น่าน แม่ฮ่องสอน ตาก ลำพูน พะเยา และแพร่ โดยมีผู้ได้รับทุนการศึกษา เพื่อใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียนและประกอบอาชีพ จำนวน 6,385 คน

47) การสร้างสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษา (Educators) การดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2566 มีดังนี้

(1) หลักสูตรการพัฒนาทักษะดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรของกระทรวงศึกษาธิการ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีผู้ผ่านการพัฒนา จำนวน 1,591 คน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีผู้ผ่านการพัฒนา จำนวน 552 คน และปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีผู้ผ่านการพัฒนา จำนวน 934 คน

(2) หลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านอาชีพในศตวรรษที่ 21 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีผู้ผ่านการพัฒนา จำนวน 3,856 คน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีผู้ผ่านการพัฒนา จำนวน 1,245 คน และปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีผู้ผ่านการพัฒนา จำนวน 1,214 คน

(3) หลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนนศตวรรษที่ 21 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีผู้ผ่านการพัฒนา จำนวน 122 คน

(4) การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเพิ่มสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ ผ่านระบบออนไลน์ “NIDTEP Learning Mall” ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีผู้ผ่านการพัฒนา จำนวน 1,738 คน

48) การประชุมและการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Education) การสร้างเครือข่ายการทำงานและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานสำหรับใช้ในการพัฒนางาน รวมทั้งกำหนดทิศทางในการส่งเสริมการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ดังนี้

(1) การประชุม Technical Meeting on Transformative Education: A Template for Teaching Global Citizenship Education ระหว่างวันที่ 27 – 29 มิถุนายน 2560 ณ โรงแรม Compass Skyview Hotel สุขุมวิท 24 กรุงเทพมหานคร เพื่อนำเสนอชุดกิจกรรมการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (The Preparing Teacher for GCED: A Template) รายงานความก้าวหน้าของการดำเนินการของแต่ละประเทศ วางแผนการนำชุดกิจกรรมไปใช้ในการประชุมปฏิบัติการพัฒนาครู และวางกรอบบทบาทหน้าที่ของผู้นำในระดับสถานศึกษาในการประยุกต์ใช้แนวคิดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก

(2) การประชุม Asia-Pacific Meeting on Education 2030 ครั้งที่ 3 (APMED2030) ระหว่างวันที่ 4 - 7 กรกฎาคม 2560

(3) ปี 2561 การประชุม เรื่อง 2018 Asian-Pacific Reginal Global Citizenship Education Network ดำเนินการโดย UNESCO Bangkok Office/UNESCO Jakarta Office และ APCEIU: (Asian-Pacific Center of Education for International Understanding) ณ กรุงจาการ์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

(4) ปี 2562 การประชุมปฏิบัติการระดับนานาชาติสำหรับผู้กำหนดนโยบาย ในหัวข้อ “บทบาทการศึกษาในการแก้ปัญหาต่อต้านชาวยิว” (International Workshop for Policymakers on The role of Education in addressing anti-Semitism) UNESCO และ Office of Democratic Institution and Human Rights: ODIHR) ณ Palis Winson กรุงเจนีวา สหพันธรัฐสวิส

49) การดำเนินการทดลองนำร่องการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Education) ประกอบด้วยการพัฒนาวิทยากร (Training for Trainer) การทดลองในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 4 แห่ง ประกอบด้วย (1) โรงเรียนราชวินิต มัธยม สพม.กรุงเทพมหานคร เขต 1 (2) โรงเรียนนวลนรดิศ สพม.กรุงเทพมหานคร เขต 1 (3) โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม สพม.กรุงเทพมหานคร เขต 1 และ (4) โรงเรียนราชินีบูรณะ สพม.นครปฐม เขต 1 โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

(1) การประชุมปฏิบัติการ “การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Education)” ระหว่างวันที่ 19 – 21 พฤษภาคม 2560 ณ โรงแรมรอแยล เบญจา สุขุมวิท 5 กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยคณะครูจากโรงเรียนจำนวน 4 แห่ง สนับสนุนงบประมาณให้โรงเรียนทำกิจกรรมค่ายนักเรียนที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

(2) การเข้ารับการอบรมวิทยากรกับศูนย์เอเชีย-แปซิฟิกแห่งการศึกษาเพื่อความเข้าใจนานาชาติ (Asia-Pacific Centre of Education for Understanding: APCEIU) หน่วยงานในความอุปถัมภ์ขององค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) จัดการประชุมปฏิบัติการเอเชีย-แปซิฟิก ครั้งที่ 17 เรื่องการศึกษาเพื่อความเข้าใจนานาชาติ (Education for International Understanding: EIU) ระหว่างวันที่ 20 - 28 กรกฎาคม 2560 ณ กรุงโซลและเมืองอินเจ ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและมุ่งมั่นที่จะดำเนินการเรื่องการศึกษาเพื่อความเข้าใจนานาชาติ (EIU) และการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Education: GCED) เป็นการประชุมแบบพัฒนาวิทยากร (Training of Trainers: TOT) เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมที่เน้นความเท่าเทียม เป็นธรรม สันติสุข และไม่ทอดทิ้งกัน

(3) แปลและจัดพิมพ์หนังสือ “พลโลกศึกษา: หัวเรื่องและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Global Citizenship Education: Topics and Learning Objectives)” จำนวน 6,500 เล่ม เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนต่อไป

50) โครงการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ร่วมรากอุษาคเนย์: สานเสวนาเพื่อความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมและสันติวัฒนธรรม (Promoting Intercultural Dialogue and a Culture of Peace in SEA through Shared Histories)

ปี 2559 - 2562 สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาร่วมกับ UNESCO Bangkok ได้ร่วมกันดำเนินโครงการนำร่อง การเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Promoting Intercultural Dialogue and a Culture of Peace in SEA through Shared Histories) โดยมีการประชุมครั้งแรกเมื่อ 13 - 14 กรกฎาคม 2559 มีประเทศอาเซียนที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 7 ประเทศ ประกอบด้วยประเทศไทย กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์และบรูไน มีเป้าหมายที่จะแสวงหาแนวทางปลูกฝังให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจด้านภูมิหลังทางวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของภูมิภาค ซึ่งมีส่วนช่วยลดความขัดแย้ง และความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศอาเซียน ประกอบด้วยชุดจัดกิจกรรม 4 เรื่อง ประกอบด้วย (1) ผู้คนและพื้นที่ (People and Peace) (2) ศูนย์กลางอำนาจสมัยโบราณ (Early of Power) (3) ข้าวและเครื่องเทศ (Rice and Spice) และ (4) เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และโลก (South-East Asia and the World) ซึ่งในส่วนของประเทศไทยได้ดำเนินการแปลต้นฉบับเป็นภาษาไทย ทดลองใช้สถานศึกษา จำนวน 6 แห่ง และจัดพิมพ์เป็นเอกสารเพื่อเผยแพร่ จำนวน 10,000 เล่ม เพื่อจัดส่งให้แก่สถานศึกษาทั่วประเทศ รวมทั้งจัดส่งให้ห้องสมุดของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ทุกแห่ง

51) การจัดการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนศึกษา (Human Rights Education)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ร่วมกันพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนศึกษา (Human Rights Education) สำหรับนักเรียน 5 ระดับชั้น ประกอบด้วย ระดับการศึกษาปฐมวัย ประถมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการวิทยากรกระบวนการ (Training of Trainer) ด้านสิทธิมนุษยชนศึกษา เพื่อการนำคู่มือการจัดการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนศึกษาสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปประยุกต์ใช้ดำเนินการสำหรับกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มครูผู้สอน และกลุ่มศึกษานิเทศก์ที่ดูแลงานด้านสิทธิมนุษยชนศึกษา ประกอบด้วย

(1) การพัฒนากลุ่มครูผู้สอน ร่วมมือกับศูนย์สิทธิมนุษยชนศึกษาในภูมิภาค ประกอบด้วย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เชียงใหม่ สงขลา ขอนแก่น เพชรบุรี และนนทบุรี ผู้เข้ารับการอบรมเป็นครูที่รับผิดชอบการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนศึกษาหรือสังคมศึกษา ในระดับชั้นปฐมวัย ประถมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดละ 5 คน ครอบคลุมในทุกจังหวัด รวมทั้งสิ้น 1,125 คน

(2) การพัฒนากลุ่มศึกษานิเทศก์ จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชนศึกษา ระหว่างวันที่ 26 - 27 และ 30 สิงหาคม 2564 ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยโปรแกรม Zoom Meeting ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 265 คน และศึกษานิเทศก์ประจำสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด จำนวน 77 คน รวมทั้งสิ้น 342 คน

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ได้ดำเนินการขับเคลื่อนงานสิทธิมนุษยชนในจังหวัดนำร่อง ซึ่งตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2563 เห็นชอบข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน (หลักสูตรสิทธิมนุษยชนศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย และคู่มือการจัดการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนศึกษาขั้นพื้นฐาน) คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 60/2563 ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2563 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนงานสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย เพื่อให้การดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนเป็นไป

อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับมาตรฐานสากล มติที่ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนงานสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ครั้งที่ 1/2563 เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2563 เห็นชอบการขับเคลื่อนงานสิทธิมนุษยชนในปี พ.ศ. 2563 ด้านการส่งเสริมหลักสูตรสิทธิมนุษยชนศึกษาในสถานศึกษาในจังหวัดนำร่อง จำนวน 10 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง เชียงใหม่ พะเยา สุโขทัย พิษณุโลก ขอนแก่น ชัยภูมิ สงขลา และปัตตานี โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แจ้งให้สถานศึกษาในสังกัดพื้นที่จังหวัดนำร่อง ได้นำคู่มือการจัดการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรี ไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งครูผู้สอนและผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทัศนคติ และตระหนักในหลักการของสิทธิมนุษยชน ทั้งการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การเชื่อมั่นในความเท่าเทียมของบุคคล โดยปราศจากการแบ่งแยก การศรัทธาในสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และการปฏิบัติต่อผู้อื่นในฐานะที่เป็นเพื่อนมนุษย์เช่นเดียวกัน

ข้อมูลการดำเนินการที่ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนศึกษาสำหรับเยาวชนในระบบการศึกษา ประกอบด้วยนโยบายและมาตรการ กระบวนการ และอุปกรณ์การเรียนการสอน การฝึกอบรมทางการศึกษา และสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ได้ประมวลให้กระทรวงศึกษาธิการใช้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของ World Programme for Human Rights Education ระยะที่ 4 (ปี 2563 - 2567) ที่สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights: OHCHR) ขอความร่วมมือให้ประเทศสมาชิกให้การสนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ

52) โครงการส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาสมรรถนะความเป็นพลเมืองในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีเด็กซึ่งนักเรียนได้รับผลกระทบจากการโยกย้ายถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมมือกับองค์การยูนิเซฟประเทศไทย ดำเนินโครงการส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาสมรรถนะความเป็นพลเมืองในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีเด็กซึ่งได้รับผลกระทบจากการโยกย้ายถิ่น พลัดถิ่น ไร้รัฐ และข้ามชาติ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นโรงเรียนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (นครปฐม ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร) รวม 13 โรงเรียน และโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 2 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 15 โรงเรียน ทั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มศักยภาพของหน่วยงานภาคการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาในการบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กต่างด้าว และเสริมศักยภาพของครูในการบูรณาการพลเมืองโลกศึกษาในการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ผลลัพธ์ที่ได้เป็นการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาครู คู่มือการจัดการเรียนรู้พลเมืองโลกศึกษา และรายงานเชิงประจักษ์

53) การจัดการเรียนรู้สันติภาพศึกษา (Peace Education)

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา จัดทำหนังสือ “สันติภาพศึกษา (Peace Education): แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสำหรับครูและนักการศึกษา” จำนวน 6,000 เล่ม โดยร่วมมือกับสถาบันสื่อเด็กและเยาวชน และสถาบันสิทธิมนุษยชนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ทั้งนี้ได้ดำเนินการประชุมปรึกษาหารือแนวทางการจัดทำสื่อส่งเสริมวัฒนธรรมไทยสำหรับเด็กและเยาวชน เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2563 ณ โรงแรมตรัง กรุงเทพมหานคร มีข้อสรุปว่าวัฒนธรรมความรุนแรงเป็นรากปัญหาในการอยู่ร่วมกันในสังคม นำไปสู่ความขัดแย้งในมิติต่าง ๆ ควรมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทำงานเชิงทดลองเพื่อแสวงหาแนวทางการทำงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในระบบวัฒนธรรม ต่อมาได้ดำเนินการประชุมอบรมเรื่อง “อำนาจ เพศ ความไม่เป็นธรรม และแนวทางที่สร้างการเปลี่ยนแปลง” ระหว่างวันที่ 10 - 12 ตุลาคม 2563 เพื่อความเป็นไปได้ในการนำแนวคิดด้านสันติภาพศึกษา (Peace Education) ไปสู่การจัดการศึกษา และพัฒนาเป็นต้นฉบับเอกสารที่ประมวลแนวคิดและหลักการแนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และตัวอย่างการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะใช้เป็นเอกสารสำหรับใช้ในการดำเนินการขับเคลื่อนด้านสิทธิมนุษยชนศึกษาและสันติภาพศึกษา

54) โครงการป้องกันยับยั้งอาชญากรรมอันทารุณโหดร้ายผ่านการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมมือกับองค์กร The Documentation Center of Cambodia (DC-Cam) ได้ดำเนินโครงการป้องกันยับยั้งอาชญากรรมอันทารุณโหดร้ายผ่านการศึกษา ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากองค์กร DC-Cam และสำนักงานที่ปรึกษาพิเศษด้านการป้องกันยับยั้งการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์แห่งสหประชาชาติ (United Nations Office of the Special Adviser on the Prevention of Genocide – UN OSAPG) เป้าหมายสำคัญสำหรับโครงการนี้ คือ การฝึกอบรมให้กับครูในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ให้เข้าใจเกี่ยวกับนิยามของอาชญากรรมอันทารุณโหดร้าย (Atrocity Crimes) ความสำคัญของการป้องกันยับยั้งความรุนแรงอันทารุณโหดร้าย (Atrocity Prevention) รวมทั้งแนวทาง วิธีการ และเนื้อหาความรู้สำหรับการบูรณาการแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันยับยั้งความรุนแรงอันทารุณโหดร้าย ในหลักสูตรการศึกษาระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

55) จัดกิจกรรมค่ายเยาวชนพลเมือง โดยใช้แนวคิดการศึกษาพลเมืองของเมือง (Urban Citizenship Education) ให้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมของชุมชนและท้องถิ่น สามารถใช้ความรู้ของตนเองในการสร้างการเปลี่ยนแปลงใช้ชุมชนและท้องถิ่นได้ กิจกรรมที่ดำเนินการเป็นดังนี้

(1) จัดสรรโอนงบประมาณให้โรงเรียนบ้านกาดวิทยาคม และศูนย์วิชาการสังคมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ดำเนินการจัดค่ายเยาวชนพลเมือง

(2) วันที่ 3 พฤษภาคม 2566 ประชุมวางแผนการทำงานของครู และคณาจารย์ เครือข่ายการศึกษาเพื่อสร้างความพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เพื่อวางแผนการดำเนินโครงการเยาวชนพลเมือง (Urban Citizenship Education)

(3) วันที่ 29 - 31 กรกฎาคม 2566 ประชุมจัดกิจกรรมนักเรียนเยาวชนพลเมือง (Urban Citizenship Education) ณ ศูนย์วิจัย สาธิต และฝึกอบรมการเกษตรแม่เหียะ คณะเกษตรศาสตร์ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยเครือข่ายโรงเรียนในภาคเหนือ จำนวน 45 โรงเรียน ประกอบด้วยครู 90 คน และนักเรียนแกนนำ จำนวน 225 คน

(4) ประชุมงาน Global Campus Children Leadership Team Project (Asian-Pacific) ส่งเสริมให้เครือข่ายนักเรียนไทย จำนวน 15 คน ให้มีโอกาสได้ประชุมร่วมกับเครือข่ายนักเรียนในระดับนานาชาติ ประกอบด้วยเครือข่ายประเทศเนปาล อินเดีย บังคลาเทศ และศรีลังกา โดยการสนับสนุนจากสถาบันสิทธิมนุษยชนศึกษาและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล

(5) ประชุมออนไลน์เพื่อนำเสนอผลการดำเนินการโครงการของนักเรียน เตรียมการนำเสนอและร่วมกิจกรรมเนื่องในโอกาส 100 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในปี 2567 และการนำเสนอผลการดำเนินการใน Facebook Page: “เยาวชนพลเมือง สพฐ. – ภาคเหนือ”

56) การประชุมปฏิบัติการ “พลเมืองช่างคิด: กระบวนการสืบสอบเชิงปรัชญา (Community of Philosophical Enquiry: COPE)” เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นนักคิดและตั้งคำถามโดยการใช้ประเด็นทางปรัชญาเป็นโจทย์ในการเรียนรู้กิจกรรมที่ดำเนินการเป็นดังนี้

(1) วันที่ 19 พฤษภาคม 2566 ประชุมคณะทำงานและวิทยากรเพื่อวางแผนการดำเนินการพลเมืองช่างคิด: การสืบสอบเชิงปรัชญากับพลเมืองประชาธิปไตย (Community of Philosophical Enquiry: CoPE) โดยความร่วมมือกับสถาบันสิทธิมนุษยชนศึกษาและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล และเครือข่ายคณาจารย์จากวิทยาการอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

(2) วันที่ 15 - 17 กรกฎาคม 2566 จัดประชุมปฏิบัติการพัฒนาครู เรื่อง พลเมืองช่างคิด: การสืบสอบเชิงปรัชญากับพลเมืองประชาธิปไตย (Community of Philosophical Enquiry: CoPE) ณ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้เข้าร่วมการอบรมเป็นครูจากจังหวัดในภาคเหนือและภาคกลางตอนบน รวม 50 คน

(3) วันที่ 20 กรกฎาคม 2566 ประชุมสรุปและถอดบทเรียนการดำเนินการจัดประชุมปฏิบัติการพัฒนาครู เรื่อง พลเมืองช่างคิด: การสืบสอบเชิงปรัชญากับพลเมืองประชาธิปไตย (Community of Philosophical Enquiry: CoPE)

57) การประชุมปฏิบัติการแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Intangible cultural heritage) โดยการสนับสนุนจากองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO Bangkok) สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.) มูลนิธิการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองไทย (Thai Civic Education) และศูนย์การอบรมนานาชาติด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแห่งภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ภายใต้การอุปถัมภ์ของยูเนสโก (CRIHAP) กิจกรรมที่ดำเนินการเป็นดังนี้

(1) วันที่ 21 - 22 กุมภาพันธ์ 2566 จัดประชุมพัฒนาหลักสูตรและเตรียมการจัดอบรมการบูรณาการมรดกภูมิปัญญาสู่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน สำหรับครูไทย-ลาว Thai-Lao Teacher Training on Bringing Living Heritage to Classroom" มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะให้กับครูในการนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน

(2) วันที่ 21 - 25 เมษายน 2566 จัดประชุมอบรมครูไทย-ลาว เรื่อง การบูรณาการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสู่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน (Thai-Lao Teachers Training on Bring Living Heritage to Classroom) ณ จังหวัดอุดรธานี ผู้เข้าร่วมจะเป็นครูระดับมัธยมศึกษาผู้มีต้นทุนการเรียนรู้ด้านมรดกภูมิปัญญา จำนวน 40 คน จาก 20 จังหวัดในภาคอีสาน และจาก 4 แขวงของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้แก่ เชียงขวาง หลวงพระบาง เวียงจันทน์ และจำปาสัก รวมทั้งสิ้น 50 คน

(3) ประชุม Professional Learning Community (PLC) "Bringing Living Heritage to Classroom" ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: ติดตามความก้าวหน้าจากการอบรมสำหรับครูไทย-ลาว "การใช้มรดกทางวัฒนธรรมที่มีชีวิตในการเรียนรู้ในชั้นเรียน" จำนวน 3 ครั้ง

(4) วันที่ 5 - 6 สิงหาคม 2566 การประชุม Follow-up workshop "การบูรณาการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสู่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน" ณ กรุงเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

(5) จัดทำเอกสาร "แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน" จำนวน 1,000 เล่ม

(6) วางแผนขยายงานไปสู่การจัดการเรียนรู้กับกองการทูตวัฒนธรรม กระทรวงการต่างประเทศ Thai partner meeting - MFA-UNESCO Cambodian-Thai Teachers Workshop on Teaching with Shared Living Heritage, Constructive Histories and Dialogue for Peace เพื่อจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมร่วมอาเซียนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา

2.2.2 กระทรวงแรงงาน

กระทรวงแรงงานมีการดำเนินงานที่เป็นการส่งเสริมสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา โดยดำเนินโครงการ/กิจกรรมสำคัญ ดังนี้

1) โครงการ 3 ม. (มีงาน มีเงิน มีวุฒิการศึกษาเพิ่ม)

เป็นการบูรณาการร่วมกันในรูปแบบประชารัฐ เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์มีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นระหว่างการทำงานซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่ายด้านสถานประกอบการ

จะมีกำลังแรงงานที่มีคุณภาพ และมีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถพัฒนาธุรกิจได้อย่างยั่งยืน ด้านสถานศึกษาสามารถกำหนดหลักสูตรการศึกษาให้เหมาะสม และตรงกับความต้องการของประชาชนผู้ต้องการมีงานทำ และสถานประกอบการ เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงแรงงาน ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยจัดให้มีการประชุมสัมมนาเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย กรมการจัดหางาน สถานศึกษา และสถานประกอบการ และมีการลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือโครงการ 3 ม. (มีงาน มีเงิน มีวุฒิการศึกษาเพิ่ม) ระหว่างกรมการจัดหางาน สถาบันการศึกษา 4 แห่ง และสถานประกอบการภาคเอกชน จำนวน 13 แห่ง ผลการดำเนินงาน ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2564 ถึงกันยายน 2565 มีผู้สมัครงาน จำนวน 2,146 คน ได้รับการบรรจุงาน จำนวน 1,718 คน ซึ่งผู้สมัครเข้าร่วมโครงการฯ ได้รับการบรรจุเป็นลูกจ้าง/พนักงานของสถานประกอบการ มีรายได้ ได้รับประสบการณ์ ทักษะตรงจากการทำงาน และได้รับโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งถือเป็นการลดความเหลื่อมล้ำ และเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิต เพิ่มศักยภาพและผลิตภาพด้านแรงงาน ซึ่งแนวทางการดำเนินงานและโครงการสำคัญ ดังนี้

1.1) พัฒนาทักษะแรงงานให้เป็นแรงงานคุณภาพ เตรียมความพร้อมสำหรับการเปิดประเทศและรองรับเศรษฐกิจใหม่ รวม 12 โครงการ

(1) ยกระดับการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน Up-skill, Re-skill, New skill โดยเฉพาะการอบรมให้กับแรงงานกลุ่มว่างงานให้มีความรู้เพียงพอต่อการทำงาน เป็นการเพิ่มผลิตภาพแรงงาน เพื่อกลับเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยการส่งเสริมการเรียนรู้วิธีการใหม่ ๆ เพิ่มทักษะดิจิทัล เทคโนโลยีและนวัตกรรม แก่กลุ่มแรงงานทั้งแรงงานเดิมและผู้จบการศึกษาใหม่ ผ่านช่องทางออฟไลน์และออนไลน์ รวม 4 โครงการ มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

(1.1) โครงการยกระดับผลิตภาพและพัฒนากำลังคนเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันภาคอุตสาหกรรม (ศูนย์ฝึกอบรมความเป็นเลิศด้านเทคโนโลยีชั้นสูง) มีผู้เข้าฝึกอบรม 5,893 คน ผ่านฝึกอบรม 5,132 คน มีงานทำ 2,941 คน

(1.2) โครงการยกระดับเพื่อเพิ่มศักยภาพฝีมือและสมรรถนะแรงงาน มีผู้เข้าฝึกอบรม 12,143 คน ผ่านฝึกอบรม 10,248 คน มีงานทำ 6,066 คน

(1.3) โครงการยกระดับเพื่อเพิ่มศักยภาพฝีมือและสมรรถนะแรงงาน มีผู้เข้าฝึกอบรม 12,143 คน ผ่านฝึกอบรม 10,248 คน มีงานทำ 3,555 คน

(1.4) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ/ผลิตภาพพัฒนาผู้ประกอบกิจการ และพัฒนาศักยภาพแรงงาน จำนวน 8,625 คน มีงานทำ 5,042 คน

(2) สร้างแรงงานที่มีสมรรถนะสูง ให้เป็นแรงงานที่สามารถปรับตัวรับมือกับการงาน/งานใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง จากความเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่ มุ่งสู่การใช้ดิจิทัลในการทำงาน โดยการเพิ่มการเรียนรู้ทักษะฝีมือแรงงานสำหรับอนาคต ตอบโจทย์ภาคการผลิตของประเทศ สนับสนุน New S-Curve ได้อย่างตรงเป้าหมายของภาคการผลิต และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เป็นการปรับโครงสร้างตลาดแรงงานเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ สนองตอบการเพิ่มขีดความสามารถของแรงงาน และเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันในเวทีการค้าโลก รวม 6 โครงการ มีผลการดำเนินงานดังนี้

(2.1) โครงการเสริมสมรรถนะแรงงานด้านเทคโนโลยีรองรับการทำงานในศตวรรษที่ 21 มีผู้เข้าฝึกอบรม 7,262 คน ผ่านฝึกอบรม 6,473 คน มีงานทำ 3,414 คน

(2.2) โครงการพัฒนาบุคลากรด้านโลจิสติกส์รองรับธุรกิจขนส่งและการค้าระหว่างประเทศ มีผู้เข้าฝึกอบรม 260 คน ผ่านฝึกอบรม 224 คน

(2.3) โครงการพัฒนาบุคลากรรองรับอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ มีผู้เข้าฝึกอบรม 3,424 คน ผ่านฝึกอบรม 3,319 คน มีงานทำ 2,339 คน

(2.4) กิจกรรม ยกระดับศักยภาพช่างเชื่อมไทยสู่ระดับสากล มีผู้เข้าฝึกอบรม 567 คน ผ่านฝึกอบรม 536 คนมีงานทำ 376 คน

(2.5) กิจกรรม พัฒนาหลักสูตรยกระดับฝีมือช่างเชื่อมตามมาตรฐานสากล ในรูปแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ Competency Based Curriculum 12 หลักสูตรศึกษาวิเคราะห์ระดับความต้องการ ความรู้และลักษณะบุคลากรด้านการเชื่อมในแต่ละตำแหน่งงาน จำแนกรายอุตสาหกรรม ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่สอดคล้องกับข้อกำหนด

(2.6) กิจกรรม ทดสอบช่างเชื่อมตามมาตรฐานสากลเข้าฝึกอบรม 748 คน ผ่านฝึกอบรม 457 คน

(3) พัฒนาทักษะอาชีพให้กับเยาวชน คนรุ่นใหม่ที่นิยมทำงานรูปแบบแรงงานอิสระ ไม่ขึ้นอยู่กับองค์กรใดองค์กรหนึ่ง ทำงานแบบครั้งเดียวจบในคราวเดียว (Gig Workers) 1 โครงการ คือ โครงการพัฒนาทักษะเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อแรงงานวิถีปกติใหม่ จะดำเนินการในปี 2566

(4) บูรณาการความร่วมมือภาครัฐ สถาบันการศึกษาและภาคเอกชน รวมถึงสถานประกอบการ ในการผลิตแรงงานที่สอดรับกับความต้องการของตลาดแรงงาน รองรับการลงทุนจากต่างประเทศ เป็นการสร้างสมดุลตลาดแรงงาน (1 โครงการ) คือ กิจกรรม ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานประกอบกิจการดำเนินการพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาฝีมือแรงงาน จำนวน 3,059,188 คน

1.2) พัฒนาทักษะกำลังแรงงาน และการพิจารณาอนุญาตทำงานแบบเบ็ดเสร็จ เพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) และเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (SEZ) โดยดำเนินโครงการเพิ่มทักษะกำลังแรงงานในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ มีผู้เข้าฝึกอบรม 717 คน ผ่านฝึกอบรม 688 คน มีงานทำ 387 คน

1.3) ต่อยอดการประกอบอาชีพ ยกระดับรายได้ และเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งในพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยดำเนินโครงการสำคัญ รวม 6 โครงการ ดังนี้

(1) พัฒนาหลักสูตรการฝึกอาชีพเสริม มุ่งเน้นนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสม โดยชุมชนเพื่อชุมชนยั่งยืน และในพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สนับสนุนพระราชปณิธาน “สืบสาน รักษาต่อยอด” โดยดำเนินกิจกรรม 2 กิจกรรม คือ (1) กิจกรรม ฝึกอบรมแรงงานกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพ (แรงงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ) มีผู้เข้าฝึกอบรม 881 คน ผ่านฝึกอบรม 866 คน มีงานทำ 539 คน และ (2) กิจกรรม พัฒนาช่างช่วยคนพิการร่วมกับมูลนิธิขาเทียมฯ มีผู้เข้าฝึกอบรม 240 คน ผ่านฝึกอบรม 207 คนมีงานทำ 164 คน

(2) ส่งเสริมอาชีพอิสระที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นหลักในการประกอบอาชีพ ตอบรับภาคการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรมและชุมชนที่ยั่งยืน รวม 4 โครงการ

(2.1) โครงการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้านอาชีพ มีผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน 10,685 คน ผู้เข้าร่วมโครงการมีทักษะในการทำงาน การประกอบอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้

(2.2) โครงการวันมหกรรมอาชีพ โดยจัดกิจกรรมวันมหกรรมอาชีพ มีประชาชนทั่วไป นักเรียน นักศึกษา เข้าร่วมงาน จำนวน 11,369 คน ได้เปิดโลกทัศน์ และได้รู้จักอาชีพที่หลากหลายเพิ่มขึ้น ทราบข้อมูลข่าวสารด้านอาชีพและด้านการศึกษาเพื่อการวางแผน/ใช้เป็นแนวทางในการเลือกศึกษาต่อ เลือกประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน และกลุ่มคนพิเศษ เช่น ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ดูแลคนพิการ ได้รับทราบข้อมูลอาชีพและมีแนวทางในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความสามารถทางกายภาพ ศักยภาพของตนเอง และตลาดแรงงาน

(2.3) โครงการพัฒนาผู้ประกอบกิจการสมัยใหม่เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าหรือบริการในชุมชน มีผู้เข้าฝึกอบรม 1,736 คน ผ่านฝึกอบรม 1,685 คน มีงานทำ 959 คน

(2.4) โครงการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์แปรรูปเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม มีผู้เข้าฝึกอบรม 2,759 คน ผ่านฝึกอบรม 2,691 คนมีงานทำ 1,806 คน

2) พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ใช้แรงงานที่มีบุตรในความดูแลของศูนย์เด็กเล็ก มีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของแรงงานในการเลี้ยงดูบุตร และลดความกังวลในขณะทำงาน เลี้ยงดู และพัฒนาเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 2 ปีครึ่ง - 6 ปี และเป็นศูนย์ต้นแบบของการจัดตั้งศูนย์เลี้ยงเด็กในสถานประกอบกิจการ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีผู้ใช้แรงงานที่มีบุตรอยู่ในความดูแลของศูนย์เด็กเล็กวิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัยในพระราชูปถัมภ์จังหวัดนครปฐม และจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 2,524 คน ส่งผลให้สามารถลดค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรได้เดือนละ 3,000 - 3,500 บาท นอกจากนั้น ได้ดำเนินการเกี่ยวกับพัฒนาศักยภาพคนไทย สร้างความมั่นคงในชีวิต และมีครอบครัวที่อบอุ่นเข้มแข็ง โดยส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัย สนับสนุน อาหารกลางวันและอาหารเสริม (นม) ให้แก่เด็กแรกเกิด เด็กปฐมวัย และเด็กวัยเรียน โดยดำเนินการภายใต้ 2 โครงการ ได้แก่ (1) โครงการพัฒนาเด็กปฐมวัยศูนย์เด็กเล็กวิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัยในพระราชูปถัมภ์ มีกิจกรรมหลัก คือ ส่งเสริม พัฒนาคุณภาพชีวิตบุตรของผู้ใช้แรงงาน ไม่น้อยกว่า 2,500 คน และ (2) โครงการจัดสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานและครอบครัว มีกิจกรรมหลัก คือ ส่งเสริมการจัดสวัสดิการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน ไม่น้อยกว่า 3,000 คน

2.2.3 กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีการดำเนินงานที่เป็นการส่งเสริมสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา โดยดำเนินโครงการ/กิจกรรมสำคัญ ดังนี้

1) การปรับปรุงมาตรฐานหลักสูตร ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 เพื่อเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงขึ้น การจัดการอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นสูง มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบัณฑิตให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพ และส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Learning) รวมถึง การให้ความเป็นอิสระแก่สภาสถาบันอุดมศึกษาในการบริหารจัดการการศึกษามากยิ่งขึ้น โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ และมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพที่เป็นสากล เป็นที่มาให้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) โดย สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.) คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา (กมอ.) ได้มีการประกาศเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรทั้งระดับอนุปริญญา ปริญญาตรี และบัณฑิตศึกษา รวม 3 ฉบับ **โดยมีสาระสำคัญที่เปลี่ยนแปลง และแตกต่างไปจากเกณฑ์มาตรฐาน หลักสูตรปี 2558 ดังนี้**

- อาจารย์ประจำ อาจารย์ประจำหลักสูตร และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรไม่จำเป็นต้องเป็นบุคลากรสายวิชาการ (อาจารย์ ผศ. รศ. ศ.) ของสถาบันอุดมศึกษานั้นเท่านั้น
- สภาสถาบันอุดมศึกษา สามารถกำหนดคุณวุฒิที่สัมพันธ์ กับสาขาวิชาของหลักสูตรได้
- คุณสมบัติของ อาจารย์พิเศษ เปิดกว้างมากขึ้น โดยคุณสมบัติ สามารถขึ้นกับความรู้และประสบการณ์เป็นที่ยอมรับ ตรงหรือสัมพันธ์กับวิชาที่สอน โดยผ่านความเห็นชอบของสภาสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้ ไม่กำหนดวุฒิการศึกษา เหมือนที่กำหนดไว้ในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปี 2558 นอกจากนี้อาจารย์พิเศษสามารถมีชั่วโมงการสอนไม่จำกัด

- วิชาศึกษาทั่วไปในหลักสูตรอนุปริญญา และปริญญาตรี ลดลงจาก 30 หน่วยกิต (ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร 2558) เหลือ 24 หน่วยกิต

ทั้งนี้ เปิดกว้างให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถออกแบบ รายวิชาศึกษาทั่วไปได้เอง ดังนี้

1) สภาสถาบันอุดมศึกษา สามารถให้ความเห็นชอบ ในการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกเป็นอาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมอาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ โดยที่ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกนั้นไม่จำเป็นต้องมีคุณวุฒิ หรือผลงานทางวิชาการ แต่มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์สูงเป็นที่ยอมรับซึ่งตรงหรือสัมพันธ์กับหัวข้อวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระ

2) นักวิจัยประจำในสถาบันอุดมศึกษา (ไม่ได้เป็น ตำแหน่ง อาจารย์ ผศ. รศ. ศ.) สามารถเป็นอาจารย์ ที่ปรึกษาร่วมและอาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ได้

3) ผลงานที่ใช้เพื่อสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับ ปริญญาโทและปริญญาเอก จะไม่จำกัดเฉพาะผลงานตีพิมพ์เท่านั้น เหมือนเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ปี 2558 แต่สามารถใช้ผลงานนวัตกรรม สิทธิบัตร หรือผลงานสร้างสรรค์มาทดแทนได้ ตามที่สภาสถาบันอุดมศึกษากำหนด

4) สภาสถาบันอุดมศึกษาสามารถกำหนดระบบ การประกันคุณภาพหลักสูตรที่เหมาะสมได้ (ไม่ได้ กำหนดด้านองค์ประกอบในการประกันคุณภาพ เช่น เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ปี 2558)

5) สภาสถาบันอุดมศึกษาสามารถออกแบบระบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมได้ อาทิ ภาคการศึกษา การจัดการศึกษาเป็นชุดวิชา (Module) ระยะเวลา การศึกษาและเกณฑ์การจบการศึกษา เป็นต้น

6) สถาบันอุดมศึกษาสามารถเลือกจัดการการศึกษา ระดับอนุปริญญา โดยมีระยะเวลาการศึกษา 2 ปี หรือ 3 ปี

2) ระบบคลังหน่วยกิตแห่งชาติ (National Credit Bank System : NCBS) เก็บออมทุกหลักสูตร รองรับการพัฒนากำลังคนทุกช่วงวัย

“ธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ” (National Credit Bank) เป็นอีกหนึ่งผลงานที่สอดรับกับการปฏิรูปอุดมศึกษา เพื่อรองรับการพัฒนากำลังคนตลอดทุกช่วงวัย (Lifelong Learning) โดยเฉพาะในวัยทำงานและวัยเกษียณ สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ รวมถึงได้พัฒนาและเรียนรู้ทักษะใหม่ที่จำเป็นในโลกยุคปัจจุบัน เพื่อเอาไปต่อยอดในการทำงาน พัฒนาตนเอง ตลอดจนสามารถสะสมไว้เพื่อการศึกษาต่อในระดับต่าง ๆ ได้ โดยธนาคารหน่วยกิตแห่งชาตินี้จะทำหน้าที่ในการรับฝากหน่วยกิตของผู้เรียน ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัย แต่เป็นใครก็ได้ที่เมื่อไปเรียนในหลักสูตรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรประกาศนียบัตร หลักสูตร Non Degree หรือหลักสูตรการฝึกอบรมทั่วไป ก็จะสามารถนำหน่วยกิตมาเก็บสะสมไว้ได้ในธนาคารกลางแห่งนี้ ซึ่งการฝากและสะสมหน่วยกิตนี้จะเป็นไปตามเงื่อนไขของแต่ละมหาวิทยาลัย หรือสถาบันฝึกอบรมที่ได้รับการรับรองคุณภาพจาก อว. โดยเมื่อสะสมหน่วยกิตได้ถึงระดับหนึ่งจะสามารถได้รับใบประกาศนียบัตรความเชี่ยวชาญ หรือปริญญาบัตร เพื่อแสดงถึงการเป็นผู้มีความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานและการทำธุรกิจต่อไป

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) โดยสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.) กองยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ระดับอุดมศึกษา (กคอ.) จึงได้จัดทำประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา 2 ฉบับ ได้แก่ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 และเรื่องแนวทางการดำเนินงานคลังหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 โดยประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2565 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 27 กันยายน 2565 เป็นต้นไป พร้อมนี้ได้จัดทำแนวทางการพิจารณาขอขึ้นทะเบียนดำเนินการคลังหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษายื่นขอขึ้นทะเบียนดำเนินการคลังหน่วยกิต เพื่อให้ผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยสามารถเทียบโอน

หน่วยกิตและผลการศึกษา ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เลือกเรียนในหลักสูตร หรือรายวิชาที่สนใจในสถาบันอุดมศึกษาได้ โดยไม่จำกัดอายุ ไม่จำกัดคุณวุฒิและไม่จำกัดระยะเวลา เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ตามนโยบายของ อว. และรัฐบาล ซึ่งนอกจากเป็นการเพิ่มพูนทักษะ (Upskill/Reskill) แล้ว ผู้เรียนยังสามารถสะสมหน่วยกิตเพื่อรับปริญญา ประกาศนียบัตร ใบรายงานผลการศึกษาตามระเบียบ/เงื่อนไขของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งได้ด้วย นอกจากนั้น มีสถาบันอุดมศึกษากว่า 94 แห่ง ที่ให้ความสนใจและกำลังเริ่มแผนดำเนินการระบบคลังหน่วยกิตเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิตและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยกิตได้ โดย สป.อว. จะดำเนินการจัดทำระบบคลังหน่วยกิตกลาง (National Credit Bank System) เพื่อรองรับการเชื่อมโยงกับคลังหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษา โดยผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยกิตได้ทั้งจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ผ่านการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา การฝึกอบรม และประสบการณ์การทำงาน ซึ่งคลังหน่วยกิตกลางจะทำให้ผู้เรียนมี New Higher Education Credential (รายงานการสะสมหน่วยกิต) เพื่อใช้ในการแสดงการเรียนรู้ตลอดชีวิตระดับอุดมศึกษา และทำให้ประเทศมีสารสนเทศแสดงสมรรถนะระดับอุดมศึกษาของคนในประเทศที่สามารถตอบโจทย์ การกำหนดกลยุทธ์เพื่อพัฒนากำลังคนแห่งอนาคตของประเทศ และยุทธศาสตร์การบริหารและการปฏิรูประบบการอุดมศึกษาได้

3) โครงการพัฒนามหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย เพื่อจัดการเรียนการสอนในระบบเปิดเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต “Thai-MOOC”

ในปัจจุบันที่เทคโนโลยีพัฒนาก้าวล้ำอย่างก้าวกระโดด ส่งผลให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ทุกวินาที เพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ความรู้ภายในห้องเรียนเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพออีกต่อไป ทั่วโลกจึงหันมาให้ความสำคัญกับการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) โดย โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย (TCU) จึงได้ดำเนินโครงการ Thai MOOC (Thailand Massive Open Online Course) หรือการศึกษาแบบเปิด เพื่อมุ่งขยายโอกาสทางการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ให้กับนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทุกระดับ โดยได้เปิดให้บริการอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันเข้าสู่ปีที่ 6 การันตีด้วยจำนวนยอดผู้เรียนกว่า 1,500,000+ Users และยังมีแหล่งรวมรายวิชาเรียนที่น่าสนใจจาก 120 สถาบันทั่วประเทศ เป็นแพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์ของประเทศไทยที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.)

ในปี 2565 Thai MOOC ได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาทักษะความรู้ด้านต่าง ๆ เพิ่มอย่างต่อเนื่อง มีรายวิชากว่า 500 รายวิชา ให้เข้าศึกษาเรียนรู้ อาทิ หลักสูตรนักจัดการความมั่นคงปลอดภัยระบบสารสนเทศ ระดับ 4 รายวิชา, รายวิชาสื่อพลเมือง จาก Thai PBS, รายวิชาความรู้ในการสร้างพื้นที่ปลอดภัย จากกรมควบคุมโรค รายวิชาการตลาดท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ จากกรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น โดยเป็นหลักสูตรที่เรียนฟรีและไม่มีค่าใช้จ่าย โดยเปิดให้ผู้สนใจที่จะเรียนรู้พัฒนาศักยภาพ สมัครได้ที่ https://thaimooc.org/ นอกจากนี้มีการจัดประชุมวิชาการนานาชาติด้านอีเลิร์นนิง 2022 The 13th TCU International e-Learning Conference 2022 Theme: Social Change and Future of MOOCs ผ่านทางระบบ ZOOM และ Live Streaming ผ่าน Facebook Page มีผู้เชี่ยวชาญทั้งในประเทศและต่างประเทศ ร่วมบรรยายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีบุคลากรทางการศึกษาและผู้สนใจเข้าร่วมงานกว่า 1,500 คน และ Thai MOOC ยังคงพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่อง เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนอย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อการพัฒนาคนไทยก้าวสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน อีกทั้งได้มีการทำความร่วมมือทางด้านวิชาการ กับ 5 หน่วยงาน ได้แก่ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.)

โครงการพัฒนามหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย เพื่อการจัดการเรียนการสอนในระบบเปิด (Thai-MOOC) ระยะที่ 5 ได้รับรางวัล “โครงการสร้างนวัตกรรมการปฏิรูปประเทศ” ตามเกณฑ์การพิจารณา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผลกระทบต่อการปฏิรูปประเทศของโครงการ ด้านศักยภาพการบริหารจัดการโครงการนวัตกรรมการปฏิรูปประเทศ และด้านความเป็นนวัตกรรมและการใช้เทคโนโลยีในงาน “จุดประกายโครงการภาครัฐด้วยนวัตกรรม” อีกทั้ง ได้มีการออกพื้นที่เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนฟรี (ไม่มีค่าใช้จ่าย) โดยให้ผู้เข้าเรียนเข้าเรียนออนไลน์ผ่านระบบเว็บไซต์ https://thaimooc.org/ ในการออกพื้นที่ดังกล่าว มีทั้งสถาบันการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นที่ให้ความสนใจจากนักเรียนและอาจารย์ผู้สอนอย่างมาก

4) มาตรการ Thailand Plus Package กลไกสนับสนุนการยกระดับแรงงานทักษะสูงสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและวิศวกรรม

ประเทศไทยประสบกับสภาวะแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ทั้งความท้าทายของเทคโนโลยีใหม่ ๆ ความสามารถในการแข่งขัน รวมถึง ปัญหาผลิตภาพการผลิต ส่งผลให้การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในประเทศ การเตรียมพร้อมเป็นฐานรองรับการย้ายฐานการผลิตของนักลงทุนต่างชาติที่จะมาลงทุนในประเทศไทย และการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการพัฒนาทักษะแรงงานอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) โดย สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.) และสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) จึงได้กำหนดหลักสูตรและสาขาการศึกษาเป้าหมาย รวมถึงจัดทำกลไกการพัฒนาบุคลากรทักษะสูงร่วมกับภาคเอกชน และดำเนินการพิจารณารับรองประกาศหลักสูตร และสาขาการศึกษาเป้าหมาย ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อพัฒนาทักษะและสมรรถนะของบุคลากร และสนับสนุนให้เกิดการจ้างงานบุคลากรตำแหน่งงานทักษะสูงในสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวิศวกรรม รองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ โดยได้จัดให้มีแพลตฟอร์มเพื่อช่วยให้นักศึกษา หรือคนทำงาน มีโอกาสและความเท่าเทียมกันในการพัฒนาทางอาชีพ ซึ่งแพลตฟอร์มพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูง เป็นแพลตฟอร์มขนาดใหญ่ทำหน้าที่ช่วยส่งเสริมการปรับทักษะ ยกระดับทักษะ (Upskill/Reskill) และจับคู่กำลังคนไปสู่การทำงานและการประกอบอาชีพ คือ แพลตฟอร์ม STEMPlus (https://stemplus.or.th/) ที่มีบริการสำคัญให้ผู้ประกอบการที่ประกอบกิจการในอุตสาหกรรมเป้าหมายและมีการจ้างงานในตำแหน่ง ที่สอดคล้องกับกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ใช้ทักษะสูงด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ หรือคณิตศาสตร์ (สะเต็ม) ที่ได้จ้างพนักงานใหม่

ปัจจุบันมีหลักสูตรที่ผ่านการอนุมัติ ตามมาตรการ Thailand Plus Package ไปแล้วกว่า 400 หลักสูตร มีผู้ผ่านการอบรมมากกว่า 15,000 คน และในจำนวนนั้น มีคนที่สามารถจับคู่ให้เข้าทำงานได้กว่า 700 คน ทำให้ทุกคนที่เข้ามาพัฒนาศักยภาพ มีโอกาสเข้าไปสู่อาชีพได้อย่างทั่วถึง ซึ่งอาชีพที่สำคัญติดอันดับ 1 ใน 10 เป็นอาชีพ ที่ต้องใช้ทักษะการทำงานและความรู้ ค่อนข้างสูง เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัล ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ฯลฯ ที่จะสามารถเข้าไปทำงาน ในองค์กรใหญ่ หรือบางคนมีความสามารถพัฒนาเป็นแพลตฟอร์ม และผันตัวเป็นผู้ประกอบการสตาร์ตอัป ด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเกษตรอัจฉริยะ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การทำเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมีการอบรมเพื่อให้นำไปประกอบอาชีพอิสระได้ด้วย

5) โมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green (BCG) Economy) นำไทยสู่ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ BCG Model

โมเดลเศรษฐกิจใหม่ของไทยที่เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม โดยจะพัฒนา 3 เศรษฐกิจไปพร้อมกัน ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) ระบบเศรษฐกิจชีวภาพ มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยเน้นการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูงเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular

Economy) คำนึงถึงการนำวัสดุต่าง ๆ กลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด และทั้ง 2 เศรษฐกิจนี้ อยู่ภายใต้เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการพัฒนาเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและการรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนไปพร้อมกัน โดยเปลี่ยนข้อได้เปรียบที่ไทยมีจากความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม ให้เป็นความสามารถในการแข่งขันด้วยนวัตกรรม เพื่อให้เกิดเศรษฐกิจ BCG ที่เติบโต แข่งขันได้ในระดับโลก เกิดการกระจายรายได้ลงสู่ชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำ ชุมชนเข้มแข็ง มีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) โดย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ในฐานะเลขานุการของคณะกรรมการบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG Model และคณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG Model มีบทบาทสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการ ด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564 - 2570 โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

6) EECi พลิกโฉมประเทศไทย สู่ศูนย์กลางนวัตกรรมภูมิภาค

การจะพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายที่สามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาวและตอบสนองต่อบริบทโลกที่เปลี่ยนไปได้นั้น จำเป็นจะต้องพัฒนาอุตสาหกรรมหลักของประเทศให้เป็นอุตสาหกรรมชั้นสูงที่เน้นใช้เทคโนโลยี อย่างไรก็ตามเทคโนโลยีที่มีในประเทศไทยนั้น ส่วนใหญ่จะอยู่ในขั้นตอนการวิจัย พัฒนา ระดับห้องปฏิบัติการ และเทคโนโลยีที่มีในต่างประเทศก็ไม่สามารถนำมาใช้ได้ทันที จำเป็นต้องเอามาปรับแปลงเทคโนโลยีขั้นสูง (Technology Localization) ให้สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมและตลาดในประเทศและภูมิภาคก่อน ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่มาของการพัฒนา “เขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก” (Eastern Economic Corridor of Innovation) หรืออีอีซีไอ (EECi) ให้เป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านนวัตกรรม เพื่อรองรับการขยายผลงานวิจัย การทดสอบการสาธิตเทคโนโลยี การประเมินความเป็นไปได้ ทั้งในเชิงเทคโนโลยีและเชิงเศรษฐศาสตร์ รวมถึงการปรับแปลงเทคโนโลยีขั้นสูงจากต่างประเทศมาสู่การใช้ประโยชน์จริงใน 6 กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ นวัตกรรมการเกษตร ไบโอรีไฟเนอรี แบตเตอรี่ประสิทธิภาพสูงและการขนส่งสมัยใหม่ ระบบอัตโนมัติหุ่นยนต์และอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ เทคโนโลยีการบินและอากาศยานไร้นักบิน และเครื่องมือแพทย์ บนพื้นที่กว่า 3,454 ไร่ ในวังจันทร์วัลเลย์ จังหวัดระยอง โดยมอบหมายให้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) โดยสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) เป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการพื้นที่ ร่วมกับหน่วยงานพันธมิตรในทุกภาคส่วน

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สวทช. มีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา EECi ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

(1) เมืองนวัตกรรมชีวภาพ (BIOPOLIS) มุ่งพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม และจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับอุตสาหกรรมฐานชีวภาพและสนับสนุนการทำเกษตรสมัยใหม่ โดยอยู่ระหว่างการพัฒนา ดังนี้ การพัฒนาโรงงานต้นแบบไบโอรีไฟเนอรี (Biorefinery Pilot Plant) ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่ส่งเสริมการแปรรูปชีวมวล รวมถึงวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรที่มีมูลค่าต่ำไปสู่สารสกัดที่มีมูลค่าสูงนำไปใช้ในอุตสาหกรรมชีวภัณฑ์ อุตสาหกรรมยา อาหารเสริมและเครื่องสำอางได้, โรงงานผลิตพืช (Plant Factory) สำหรับทดสอบ ต้นแบบและระบบการผลิตพืชผัก พืชสมุนไพร/พืชมูลค่าสูงในระดับขยายขนาด สภาพแวดล้อมที่มีการควบคุมได้ เพื่อให้บริการแก่ภาคเอกชนผู้ประกอบการสามารถพัฒนาต่อยอดสู่การถ่ายทอดการผลิต/การจำหน่ายเชิงพาณิชย์ กลุ่มนักวิจัย/หน่วยวิจัยพัฒนา และพร้อมรองรับการพัฒนาระบบปลูกพืชขนาดการผลิตเชิงอุตสาหกรรม ทดสอบองค์ความรู้ ระบบการผลิตพืชในระดับขยายขนาดจากโรงงานผลิตพืชระดับงานวิจัย โรงเรือนปลูกพืชอัจฉริยะ (Greenhouse) สำหรับพัฒนาเทคโนโลยี Plant Phenomics ระบบขนาดใหญ่และระบบไฮโดรโพนิก เพื่อยกระดับการผลิตพืชสู่ระบบการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูง ทั้งผลผลิตเชิงปริมาณที่สม่ำเสมอ

และผลผลิตของสารสำคัญหรือสารโภชนาการ นำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมโภชนเภสัช (Nutraceutical) อุตสาหกรรมยาสมุนไพร และอุตสาหกรรมเวชสำอาง

(2) เมืองนวัตกรรมระบบอัตโนมัติ หุ่นยนต์ และระบบอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (ARIPOLIS) มุ่งพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรม และจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรองรับการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรม การผลิตและบริการ โดยมีความก้าวหน้าการดำเนินงาน ดังนี้ การพัฒนาศูนย์นวัตกรรมการผลิตยั่งยืน (Sustainable Manufacturing Center: SMC) เพื่อเป็นศูนย์กลางการยกระดับอุตสาหกรรมไทยสู่ Industry 4.0 เพื่อตอบสนองการปรับตัวให้ทันต่อเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่ โดยได้เปิดให้บริการทดสอบเทคโนโลยีในสายการผลิตแล้ว เช่น (1) Smart Maintenance (2) Industrial Automation Training System (3) Demo Line (4) Visual Inspection (5) Motor and Transmission System Testbed (6) EV HIL Testing Service (7) Additive Manufacturing (8) Smart Warehouse รวมถึงได้ให้บริการยกระดับศักยภาพของกระบวนการผลิตด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เช่น 5G บริการวิเคราะห์ ทดสอบผลิตภัณฑ์ และบริการให้นำปรึกษาแก่โรงงานเพื่อขอรับการสนับสนุนสิทธิประโยชน์ BOI ภายใต้มาตรการ 6 การปรับปรุงประสิทธิภาพด้านการยกระดับไปสู่อุตสาหกรรม 4.0 จำนวน 15 ราย อีกทั้ง ติดตั้งแพลตฟอร์มไอโอทีและระบบวิเคราะห์ข้อมูลอุตสาหกรรม (Industrial IoT and Data Analytics Platform : IDA Platform) ในโรงงานอุตสาหกรรมนำร่อง 12 โรงงาน เพื่อช่วยให้โรงงาน/บริษัท ทราบสถานะของเครื่องจักรแบบ Real-time พร้อมการแจ้งเตือนความผิดปกติ ทำให้สามารถเข้าแก้ปัญหา หรือป้องกันได้ทันท่วงที รักษาประสิทธิภาพและเสถียรภาพกระบวนการผลิตของโรงงาน/บริษัท ง่ายต่อการบริหารจัดการและตัดสินใจ เป็นต้น

(3) การเตรียมความพร้อมด้านกำลังคน พัฒนาทักษะด้าน Industrial Internet of Things (IIoT) แบบเข้มข้นสำหรับบุคลากรระดับอาชีวศึกษาให้แก่ครูและนักเรียนในพื้นที่ EEC จำนวน 100 คน โดยมีนักศึกษาที่ได้เข้าฝึกปฏิบัติงาน ทั้งหมด 29 คน ในสถานประกอบการ 17 แห่ง และได้พัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัลแก่ครูและเยาวชนในพื้นที่ EEC จำนวน 1,384 คน และส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้กับโรงเรียนในพื้นที่ EEC ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการทั้งหมด 5 สาระวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม ศิลปะและคณิตศาสตร์ (STEAM Education) ให้กับครูและนักเรียนในพื้นที่ EEC จำนวน 1,487 คน (นักเรียน 647 คน และครู 840 คน)

(4) การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม (วทน.) เพื่อชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาระบบเกษตรอัจฉริยะ ผ่านกิจกรรมการถ่ายทอดต้นแบบระบบเกษตรสมัยใหม่ โดยได้ถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่ 36 ชุมชน ให้กับเกษตรกร 532 คน ในพื้นที่จังหวัดระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และมีเทคโนโลยีที่นำไปถ่ายทอด 15 เทคโนโลยี เช่น เทคโนโลยีระบบเซนเซอร์แบบเครือข่ายไร้สายเพื่อควบคุมและบริหารจัดการแปลงทุเรียน เทคโนโลยีการผลิต/ใช้ชีวภัณฑ์อย่างมีคุณภาพ เทคโนโลยีการบริหารจัดการผลิตและการตลาดออนไลน์ผลไม้ อุปกรณ์เครื่องจักรที่นำไปช่วยภาคการเกษตร เทคโนโลยี Aqua IoT สัตว์น้ำ เทคโนโลยีกล่องควบคุมการให้น้ำ (Water FiT Simple) และเทคโนโลยีการผลิตพืชผักในระบบเกษตรอินทรีย์/ปลอดภัยมาตรฐาน GAP เป็นต้น

2.2.4 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีการดำเนินงานที่เป็นการส่งเสริมสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา โดยดำเนินโครงการ/กิจกรรมสำคัญ ดังนี้

1) การจัดสวัสดิการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด

โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด เป็นนโยบายสำคัญระดับชาติ ตามแผนบูรณาการการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต เป็นการสร้างระบบการคุ้มครองทางสังคม โดยการจัดสวัสดิการอุดหนุนให้แก่เด็กแรกเกิด ในครัวเรือนยากจนหรือครัวเรือนที่เสี่ยงต่อความยากจนเป็นมาตรการให้บิดา

มารดา หรือผู้ปกครองนำเด็กเข้าสู่ระบบบริการของรัฐ เพื่อให้เด็กได้รับการดูแล มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีผู้ที่ได้รับสวัสดิการเงินอุดหนุน เพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดในเดือนกันยายน 2565 จำนวน 2,703,285 ราย เป็นเงิน 17,621,651,400 บาท

2) การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กปฐมวัย

โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กปฐมวัย เป็นการดูแล พัฒนา และส่งเสริมการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัย ให้มีการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เป็นการสร้างรากฐานที่แข็งแรงของพลเมืองคุณภาพของประเทศ พร้อมทั้งติดตามผลการพัฒนาเด็กปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กปฐมวัยทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งมีเด็กปฐมวัยได้รับการดูแลพัฒนา และส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ จำนวน 64,036 ราย นอกจากนั้นยังมีการสนับสนุนการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน จำนวน 1,334 แห่ง

3) การเปิดสถานรับเลี้ยงเด็ก Day Care Night Care

การเปิดสถานรับเลี้ยงเด็ก เพื่อช่วยเหลือพ่อแม่ผู้ปกครองที่ต้องประกอบอาชีพ ทั้งในเวลากลางวันและกลางคืนที่ไม่มีเวลาในการดูแลเด็ก และไม่สามารถหาสถานที่เลี้ยงดูเด็กได้ จำนวน 4 แห่ง ได้แก่

3.1) สถานรับเลี้ยงเด็กเฮือนอุ่นใจ ณ บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่

3.2) สถานรับเลี้ยงเด็กบ้านเปี่ยมสุข ภายในบริเวณโครงการบ้านเอื้ออาทรเนินพลับหวานอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

3.3) สถานรับเลี้ยงเด็กบ้านเพิ่มสุข ณ บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดพิษณุโลก

3.4) บ้านเด็กฮอลแลนด์ ณ มูลนิธิพิทักษ์เด็กภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต และมีเด็กที่รับบริการจำนวน 50 คน เด็กและเยาวชน อายุ 13 – 25 ปี มีเป้าหมายเพื่อให้วัยเรียน/วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตรวรรษที่ 21 ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเรือน มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลตลอดชีวิต

4) การส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21

การส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 จำนวน 11,286 ราย โดยเป็นการดำเนินโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะอาชีพให้แก่เด็กและเยาวชน ดังนี้

(1) โครงการ “เส้นทางฝัน สู่นักธุรกิจรุ่นเยาว์” เป็นการส่งเสริม ความรู้ความเข้าใจในการเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ให้แก่เด็ก จานวน 146 ราย

(2) โครงการ “YEN-D พี่ช่วยน้อง คล่องธุรกิจ” เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการฝึกฝนกระบวนการความเป็นผู้ประกอบการ จำนวน 400 ราย ทำให้มีความสามารถทางด้านผู้ประกอบการ หรือสร้างงานที่เป็นธุรกิจ/อาชีพของตนเอง

(3) โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนสู่การเป็นนักวิทยาศาสตร์ รุ่นเยาว์ (RF21) ซึ่งมีเด็กและเยาวชน ได้รับการพัฒนาตามแนวทาง RF21 ด้าน Scientist (นักวิทยาศาสตร์) จำนวน 180 ราย ณ สถาบันเพาะกล้าคุณธรรม จังหวัดกาญจนบุรี

(4) การจัดตั้งสถาบันเพาะกล้าคุณธรรม ในปี 2565 ได้เริ่มดำเนินการสถาบันเพาะกล้าคุณธรรม จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดลำพูน และจังหวัดนราธิวาส เพื่อดำเนินการให้การช่วยเหลือและแก้ไข ปัญหากลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในภาวะเสี่ยงและยากลำบากในพื้นที่ ที่จำเป็นต้องให้การดูแลเป็นกรณีเฉพาะ พร้อมทั้งจัดทำหลักสูตรสำหรับสถาบันเพาะกล้าคุณธรรมแต่ละแห่งรองรับ จำนวน 6,000 ราย

(5) การพัฒนาศักยภาพเด็กในสถานรองรับ: เพชรน้ำหนึ่ง เด็กในสถานรองรับได้รับการพัฒนาศักยภาพภายใต้โมเดลของการพัฒนา 6 โมเดล ตามความถนัดและความสามารถของตนเอง ดังนี้

(5.1) การจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กมีวินัยในตนเอง ด้วยกิจกรรมการเล่านิทาน ศิลปะสร้างสรรค์ และมอนเตสเซอรี (Montessori)

(5.2) การพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะด้านอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(5.3) ดนตรีและศิลปะเพื่อบำบัด ฟื้นฟูเด็ก ในสถานรองรับเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม

(5.4) การพัฒนาศักยภาพด้านดนตรีของเด็ก ในสถานรองรับเพื่อการประกอบอาชีพ

(5.5) การส่งเสริมทักษะด้านกีฬา เพื่อพัฒนาเด็กในสถานรองรับเด็กสู่ความเป็นเลิศ

(5.6) การพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้

(6) การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับแม่วัยรุ่นและครอบครัว เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ (Stronger (Teen) Mom) โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ แม่วัยรุ่นที่ลงทะเบียนรับเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดเป็นฐาน พื้นที่เป้าหมาย 76 จังหวัด ๆ ละ 60 ราย รวมทั้งสิ้น 4,560 ราย

5) การขับเคลื่อนระบบช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

เครือข่ายคุ้มครองเด็กระดับตำบลดำเนินการขับเคลื่อนนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ มาตรฐาน รูปแบบและแนวทางในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและครอบคลุมทุกพื้นที่ ซึ่งในปีที่ผ่านมาได้มีการขับเคลื่อนงานคุ้มครองเด็กระดับตำบล และเครือข่ายคุ้มครองเด็กระดับตำบลให้มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น และมีศูนย์ชุมชนคุ้มครองเด็กระดับตำบลเพิ่มขึ้นสะสม 3,140 แห่ง ทั่วประเทศ ครอบคลุมทั้ง 76 จังหวัด

6) การพัฒนาทักษะอาชีพแก่สตรีและครอบครัว

เป็นการดำเนินโครงการ/กิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพให้แก่สตรีและครอบครัว มีทักษะทางอาชีพ มีรายได้ มีงานทำอย่างมั่นคง ดำเนินการทั้งในสถาบันและในชุมชน โดยมีหลักสูตรการฝึกอาชีพ ทั้งหลักสูตรระยะสั้น และหลักสูตรระยะยาว มีจำนวนผู้เข้ารับบริการฝึกอาชีพ จำนวน 17,605 ราย นอกจากนี้ มีการเปิดสอนหลักสูตรฝึกอาชีพออนไลน์ จำนวน 76 หลักสูตร โดยมีผู้เข้าอบรม จำนวน 8,818 คน รวมทั้งมีการยกระดับฝีมืออาชีพ ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพใหม่ตามความต้องการของตลาดแรงงาน จำนวน 7 หลักสูตร ซึ่งเปิดอบรมทั้งในรูปแบบ Onsite และ Online ดังนี้

1) ช่างตัดผม/ผู้เชี่ยวชาญด้านทรงผม จำนวน 3,415 คน
2) เชฟอาหารไทย จำนวน 2,881 คน
3) การทำเทียนหอม จำนวน 421 คน
4) ช่างซ่อมกระเป๋า/สปากระเป๋า จำนวน 186 คน
5) การดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 88 คน
6) บัทเลอร์ จำนวน 62 คน
7) แม่บ้านพลัส จำนวน 30 คน

7) โครงการ “การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน” ระหว่างกรมกิจการเด็กและเยาวชน ร่วมกับ บริษัท ทรูคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ปี พ.ศ. 2565 มีกิจกรรมสำคัญดังนี้

7.1) การอบรมตัดต่อวิดีโอ และประกวดวิดีโอชิงทุนการศึกษา โดยให้ความรู้เทคนิคการตัดต่อวิดีโอ การทำเนื้อหาอย่างไรให้โดนใจ แนะนำการใช้แอปพลิเคชันตัดต่อวิดีโอ การสร้างวิดีโอเพื่อต่อยอดสร้างประโยชน์ เพื่อพัฒนาทักษะและเพิ่มโอกาสทางอาชีพและการมีรายได้ให้แก่เด็กและเยาวชน โดยจัดอบรม

การผลิตวิดีโอออนไลน์ ผ่าน True VROOM ประกอบด้วย อบรมการทำวิดีโอขั้นพื้นฐาน การถ่ายภาพเบื้องต้น การสอนใช้โปรแกรม Kinemaster และการนำวิดีโอไปใช้ประโยชน์ เช่น YouTube, TikTok มีเด็กจากสถานรองรับและเครือข่ายกรมกิจการเด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 507 คน

7.2) แนะแนวทุนการศึกษาระดับปริญญาตรี (PIM) โดยกลุ่มทรู ได้ร่วมมือกับสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ (PIM) สนับสนุนทุนการศึกษาในระดับปริญญาตรี และจัดแนะแนวการขอทุนการศึกษา แนะนำสถานศึกษา รายละเอียดคุณสมบัติผู้ขอทุนการศึกษา ช่องทางการประสานขอทุนการศึกษามีบุคลากรและเด็กจากสถานรองรับเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 155 คน

7.3) แนะแนวทุนการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพขั้นสูง (ปวส.) โดยกลุ่มทรูได้ร่วมมือกับวิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์ (PAT) จัดแนะแนวการขอทุนและสนับสนุนทุนการศึกษาระดับปวช. และปวส. โดยแนะนำสถานศึกษา รายละเอียดคุณสมบัติผู้ขอทุน ช่องทางการประสานขอทุนการศึกษา สิทธิประโยชน์ที่ได้จากทุนการศึกษา ซึ่งในปี พ.ศ. 2565 ได้มีการสนับสนุนทุนการศึกษาให้แก่เด็กในสถานรองรับ จำนวน 25 คน บุคลากรและเด็กจากสถานรองรับเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวฯ ทั้งหมด 205 คน

2.2.5 สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร มีการดำเนินงานที่เป็นการส่งเสริมสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา โดยดำเนินโครงการ/กิจกรรมสำคัญ ดังนี้

1) โครงการเปิดโลกกว้างสร้างเส้นทางสู่อาชีพ

โครงการเปิดโลกกว้างสร้างเส้นทางสู่อาชีพ เป็นโครงการที่จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาได้มีโอกาสค้นพบความถนัดและแนวทางอาชีพที่เหมาะสมกับตัวเองก่อนตัดสินใจเลือกเส้นทางศึกษาต่อได้อย่างหมาะสม ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง โดยเปิดสอนรายวิชาเพิ่มเติมด้านอาชีพและการจัดกิจกรรมฝึกทักษะพื้นฐานทางอาชีพให้แก่นักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษา ในปีการศึกษา 2565 สำนักการศึกษาได้จัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนที่เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 109 โรงเรียน สำหรับเป็นค่าตอบแทนวิทยากรบุคคลภายนอกและค่าวัสดุฝึกทักษะอาชีพโรงเรียนดำเนินการเรียนการสอนด้านทักษะอาชีพในภาคการเรียนที่ 1 ในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการและสถานที่ต่าง ๆ ภายในโรงเรียนของตนเอง โดยดำเนินการฝึกทักษะด้านอาชีพในกิจกรรม/ชมรม โดยส่วนใหญ่เป็นการฝึกทักษะด้านอาชีพที่หมาะสมกับบริบทของโรงเรียน รวมทั้งความถนัดและความสนใจของนักเรียน

2) การพัฒนาทรัพยากรบุคคลทางการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

หลักสูตรการพัฒนาข้าราชการครู เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และสมรรถนะพึงประสงค์ให้ครูผู้สอนปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ บริหารจัดการชั้นเรียน และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้แก่

2.1) หลักสูตรเพื่อพัฒนาก่อนการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ โครงการปฐมนิเทศข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 1,017 คน เพื่อช่วยให้ครูที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งใหม่สามารถปรับตัวเข้ากับงานและบริบทขององค์กรได้ ให้ทราบนโยบายการศึกษาของกรุงเทพมหานคร และอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน สนับสนุนการเรียนการสอนและให้มีทัศนคติ ค่านิยม และรูปแบบพฤติกรรมตามความคาดหวังขององค์กร

2.2) หลักสูตรเพื่อพัฒนาครูโดยเน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับนักเรียนเป็นการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนที่รับผิดชอบการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้นั้น ๆ หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ในวิชานั้น สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

3) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านภาษาต่างประเทศ

สำนักการศึกษา ได้ดำเนินการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะด้านภาษาต่างประเทศ ตามนโยบายด้านการศึกษาของกรุงเทพมหานคร (นโยบายพัฒนาโรงเรียน 3 ภาษา สำหรับสอนผ่านหลักสูตรไทย ต่างประเทศ และเทคโนโลยีเพื่อการทำงาน) มีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาอาหรับ ภาษาญี่ปุ่น และภาษามลายู ได้อย่างเหมาะสมตามระดับขั้น มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาต่างประเทศ และสามารถใช้ความสามารถทางภาษาเพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การดำเนินงานเป็นการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเพื่อพัฒนาการสื่อสารให้แก่นักเรียน ตามโครงการโรงเรียนสองภาษา (หลักสูตรไทย - อังกฤษ และหลักสูตรไทย - จีน) โครงการสอนภาษาจีน โครงการภาษาอังกฤษเพื่อทักษะชีวิต โครงการสอนภาษาอาหรับ โครงการสอนภาษาญี่ปุ่น และโครงการภาษามลายู

2.2.6 กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

1) การจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

(1) การจัดสรรเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2564 จำนวน 596,767,800 บาท พ.ศ. 2565 จำนวน 592,961,652 บาท และ พ.ศ. 2566 จำนวน 616,374,281 บาท

(2) การจัดสรรเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พ.ศ. 2564 จำนวน 1,608,820,536 บาท พ.ศ. 2565 จำนวน 1,690,723,550 บาท และ พ.ศ. 2566 จำนวน 1,784,956,341 บาท

(3) การจัดสรรเงินอุดหนุนสำหรับสนับสนุนอาหารเสริม (นม) พ.ศ. 2564 จำนวน 8,407,907,838 บาท พ.ศ. 2565 จำนวน 8,246,505,038 บาท และ พ.ศ. 2566 จำนวน 7,812,364,531 บาท

(4) การจัดสรรเงินอุดหนุนสำหรับสนับสนุนอาหารกลางวัน พ.ศ. 2564 จำนวน 18,057,173,140 บาท พ.ศ. 2565 จำนวน 18,580,331,070 บาท และ พ.ศ. 2566 จำนวน 18,425,559,578 บาท

2) ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยรายจ่ายเกี่ยวกับทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาและการให้ความช่วยเหลือนักเรียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2561

(1) ค่าใช้จ่ายสำหรับค่าเล่าเรียน ตามอัตราที่สถาบันการศึกษากำหนด แต่ไม่เกินปีการศึกษาละ 33,000 บาทต่อคน

(2) เด็กเล็ก เด็กอนุบาล และประถมศึกษา ไม่เกินภาคการศึกษาละ 1,000 บาทต่อคน แต่ไม่เกินปีการศึกษาละ 2,000 บาทต่อคน

(3) มัธยมศึกษาตอนต้น ไม่เกินภาคการศึกษาละ 2,000 บาทต่อคน แต่ไม่เกินปีการศึกษาละ 4,000 บาทต่อคน

(4) มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ไม่เกินภาคการศึกษาละ 3,000 บาทต่อคน แต่ไม่เกินปีการศึกษาละ 6,000 บาทต่อคน

3) โครงการสนับสนุนการพัฒนาครูและเด็กนอกระบบการศึกษาโดยเครือข่าย เชิงพื้นที่ : ภาคกลาง (กลุ่มเด็กด้อยโอกาสสังกัด อปท.)

มีเด็กที่ได้รับความช่วยเหลือทั้งสิ้น 761 คน โดยแบ่งเป็น ด้านการศึกษาต่อ จำนวน 360 คน ด้านการฝึกอาชีพต่อ จำนวน 170 คน ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวน 103 คน และด้านอื่น ๆ จำนวน 128 คน

4) สภาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น

ดำเนินการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนท้องถิ่นรวม 7,772 แห่ง โดยแบ่งออกเป็น เทศบาลนคร 30 แห่ง เทศบาลเมือง 192 แห่ง เทศบาลตำบล 2,247 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 5,303 แห่ง

5) การส่งเสริมการประกอบอาชีพและการมีงานทำ

(1) โครงการการบริหารการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) มุ่งพัฒนาตามอัจฉริยภาพของแต่ละบุคคล ให้ผู้เรียนนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้

(2) กำหนดให้มีการจัดการศึกษาลักษณะพิเศษและจัดทำหลักสูตรพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ แบ่งออกเป็น ด้านวิชาการ 103 แห่ง ด้านดนตรี 48 แห่ง ด้านกีฬา 93 แห่ง ด้านศิลปะ 17 แห่ง และด้านวิชาชีพ 52 แห่ง

6) โครงการขับเคลื่อนการลดความเหลื่อมล้ำนำเด็กท้องถิ่นไทยเติบโตอย่างยั่งยืน

(1) พัฒนาศักยภาพบุคลากรในการเป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองเด็ก

(2) การพัฒนาแนวทางการจัดตั้งสถานศึกษา/ศูนย์การเรียนรู้ที่จัดการศึกษานอกระบบ

(3) การพัฒนาแนวทางคัดกรองเด็กปฐมวัยต้องสงสัยล่าช้า

(4) การพัฒนาหลักสูตรเด็กปฐมวัยพิเศษเรียนร่วม

(5) การพัฒนาศักยภาพครูในการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนกลุ่มเปราะบาง

(6) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืน

7) โครงการโรงเรียนปลอดภัย

(1) พัฒนาศักยภาพ อปท. ให้สามารถรับมือกับสภาพแวดล้อมทางสังคม อุบัติเหตุ และอุบัติภัย ที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่นักเรียน

(2) พัฒนาช่องทางการแจ้งเหตุที่กระทบต่อความปลอดภัยของผู้เรียนและผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการสถานศึกษา และแนวทางการส่งต่อการแก้ไขปัญหา

2.2.7 กระทรวงพลังงาน

1) โครงการการสร้างความเข้าใจและส่งเสริมทัศนคติ เพื่อการเรียนรู้ด้านพลังงานทางเลือกสำหรับเยาวชนในพื้นที่จังหวัดยุทธศาสตร์ EN-Camp ปีที่ 2

พื้นที่จังหวัดยุทธศาสตร์ ได้แก่ นครปฐม ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรปราการ ชัยนาท นครสวรรค์ ลำปาง เชียงใหม่ ชลบุรี ระยอง ตราด ชุมพร นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี สงขลา ขอนแก่น ยโสธร อุบลราชธานี ศรีสะเกษ และบุรีรัมย์

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ

- เพื่อสร้างความเข้าใจและส่งเสริมทัศนคติเพื่อการเรียนรู้ด้านพลังงานทางเลือกให้กับเยาวชนจากสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดยุทธศาสตร์
- เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมรับรู้ต่อการสื่อสารและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานไฟฟ้าทางเลือก
- เพื่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายในสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาโครงการโรงไฟฟ้าทางเลือก

1.2) การดำเนินการโครงการ มีดังนี้

- ดำเนินการการประชาสัมพันธ์และเชิญชวนเยาวชนของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดยุทธศาสตร์ 20 จังหวัด

- ดำเนินการจัดการประกวด และคัดเลือกบทความเพื่อคัดเลือกเยาวชนที่มีบทความดีเด่น จำนวนไม่น้อยกว่า 500 ทีม เพื่อเข้าร่วมอบรมความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมทัศนคติเพื่อการเรียนรู้ด้านพลังงานทางเลือกและศึกษาดูงานโรงไฟฟ้าฐานและหรือพลังงานทางเลือก

- การจัดทำหลักสูตร และคู่มือการสร้างความเข้าใจและส่งเสริมทัศนคติเพื่อการเรียนรู้ด้านพลังงานทางเลือกสำหรับเยาวชน

- จัดทำสื่อต่าง ๆ ประกอบการจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนพลังงาน “EN-Camp” ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ด้านพลังงาน ประกอบด้วยชุดสาธิตการทดลองพลังงานทางเลือกเพื่อการผลิตไฟฟ้า จำนวน 12 เทคโนโลยี

- การปรับปรุงสื่อเกมส์อิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโรงไฟฟ้า

- ดำเนินการติดต่อ ประสานงาน การอบรมความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมทัศนคติเพื่อการเรียนรู้ด้านพลังงานทางเลือกโดยการเรียนรู้ผ่านระบบทางไกล (Online)

- ดำเนินการจัดการประกวด และคัดเลือกบทความเพื่อคัดเลือก “บทความดีเยี่ยม” จำนวน 50 ทีม (ทีมละ 5 คน ประกอบด้วย เยาวชน จำนวน 4 คน และครูจำนวน 1 คน) เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมค่ายเยาวชนพลังงาน “EN-Camp”

- ดำเนินการติดต่อ ประสานงาน กิจกรรมค่ายเยาวชนพลังงาน “EN-Camp”

- ดำเนินการจัดการประกวด และคัดเลือกบทความ เพื่อคัดเลือก“เยาวชนที่มีผลงานยอดเยี่ยม” จำนวน 6 ทีม ๆ ละ 5 คน (ประกอบด้วย เยาวชน จำนวน 4 คน และครู จำนวน 1 คน) รวม 30 คน เพื่อเรียนรู้แนวทางการพัฒนาและการกำกับดูแลโรงไฟฟ้าฐานและการผลิตไฟฟ้าจากโรงไฟฟ้าพลังงานทางเลือกและแหล่งพลังงานชนิดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

- จัดพิธีมอบรางวัลและเงินรางวัล ระดับประเทศ ให้กับ “เยาวชนที่มีผลงานยอดเยี่ยม จำนวน 6 ทีม ๆ ละ 5 คน (ประกอบด้วย เยาวชน จำนวน 4 คน และครู 1 คน) ”

- จัดสรุปบทเรียนการจัดกิจกรรม การสร้างความเข้าใจและส่งเสริมทัศนคติเพื่อการเรียนรู้ด้านพลังงานทางเลือกสำหรับเยาวชนในพื้นที่จังหวัดยุทธศาสตร์ “EN-Camp” ร่วมกับตัวแทนเยาวชน ครูอาจารย์ หรือบุคลากรทางการศึกษา และเจ้าหน้าที่กระทรวงพลังงาน ผู้เข้าร่วมจำนวน 50 คน

ส่วนที่ 3
ความก้าวหน้าการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่า ทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (SDG4)

3.1 เกริ่นนำ

ประเทศไทยร่วมลงนามรับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 ในคราวการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ 70 เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2558 เพื่อร่วมกันบรรลุการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ภายในปี ค.ศ. 2030 โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) 17 เป้าหมายหลัก เป็นแนวทางให้แต่ละประเทศดำเนินการร่วมกัน SDGs สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือชี้วัดประเมินความสำเร็จของการพัฒนาประเทศเทียบเคียงกับประเทศอื่น ๆ ได้ แต่การนำมาใช้ จำเป็นต้องอยู่บนฐานความรู้ความเข้าใจและหลักการที่ถูกต้อง จึงจะทำให้การนำไปปรับใช้ได้สอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพปัญหา บริบท หรือเป้าหมายของการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม ตั้งแต่ระดับประเทศถึงระดับพื้นที่ ชุมชน ท้องถิ่นอย่างแท้จริง จึงจะเกิดประโยชน์และส่งผลให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้ง 17 เป้าหมายหลัก มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งด้านการพัฒนาคน เศรษฐกิจและความมั่งคั่ง สิ่งแวดล้อม สันติภาพและความยุติธรรม และความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา ซึ่งมีความสอดคล้องเชื่อมโยง และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศไทย ตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน

สำหรับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่า ทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพ อย่างครอบคลุม และเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีเป้าหมายย่อยที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ภายในปี 2573 จำนวน 10 เป้าหมาย ครอบคลุมการจัดการศึกษาทุกระดับและประเภท โดยเป้าหมายย่อยที่ 1 - 3 ให้ความสำคัญกับการสร้างหลักประกันทางการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา มุ่งเน้นให้เด็กชายและเด็กหญิงทุกคนสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพ เท่าเทียม และไม่มีค่าใช้จ่าย นำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิผล หรือเข้าถึงการพัฒนา การดูแลและการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ เพื่อให้เด็กมีความพร้อมสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา และให้ชายและหญิงทุกคนเข้าถึงการศึกษาวิชาเทคนิค อาชีวศึกษา อุดมศึกษา รวมถึงมหาวิทยาลัย ที่มีราคาที่สามารถจ่ายได้และมีคุณภาพ เป้าหมายย่อยที่ 4 ให้ความสำคัญกับการมีทักษะเพื่อการประกอบอาชีพของเยาวชน และผู้ใหญ่ ทั้งทักษะที่จำเป็น รวมถึงทักษะทางเทคนิคและอาชีพ สำหรับการจ้างงาน การมีงานที่ดี และการเป็นผู้ประกอบการ เป้าหมายย่อยที่ 5 มุ่งเน้นขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศในการศึกษา และการเข้าถึงการศึกษา และการฝึกอาชีพอย่างเท่าเทียมของกลุ่มเปราะบาง รวมถึงผู้พิการ ชนพื้นเมือง และเด็ก เป้าหมายย่อยที่ 6 ให้ความสำคัญกับการรู้หนังสือของเยาวชนทุกคนและผู้ใหญ่ ทั้งชายและหญิง สามารถอ่านออกเขียนได้และคำนวณได้ เป้าหมายย่อยที่ 7 สร้างหลักประกันว่า ผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการศึกษาสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุขและไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลก และความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรม และในส่วนร่วมของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่วนอีก 3 เป้าหมายย่อยเป็นเป้าหมายที่มุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของสถานศึกษาและครู ให้มีคุณภาพและความพร้อมในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยเป้าหมายย่อยที่ 8 เน้นการสร้างและยกระดับอุปกรณ์และเครื่องมือทางการศึกษา

ที่อ่อนไหวต่อเด็ก ผู้พิการและเพศสภาวะ และให้มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ปลอดภัย ปราศจากความรุนแรง ครอบคลุมและมีประสิทธิผลสำหรับทุกคน เป้าหมายย่อยที่ 9 ให้ความสำคัญกับการเพิ่มจำนวนทุนการศึกษาในทั่วโลก ที่ให้สำหรับประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะประเทศพัฒนาน้อยที่สุด รัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก และประเทศในแอฟริกา ในการสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา รวมถึงการฝึกอาชีพ และโปรแกรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านเทคนิค วิศวกรรม และวิทยาศาสตร์ในประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ และเป้าหมายย่อยที่ 10 ให้ความสำคัญกับการเพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพ รวมถึงการดำเนินการผ่านทางความร่วมมือระหว่างประเทศในการฝึกอบรมครูในประเทศกำลังพัฒนา เฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด และรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก ซึ่งเป้าหมายย่อยทั้ง 10 เป้าหมายมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ คือ ประเด็นแผนแม่บท (2) การต่างประเทศ (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต และ (12) การพัฒนาการเรียนรู้ ดังภาพด้านล่าง

<table>
<tr><td>เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1)</td><td>120101</td><td>120201</td><td>110301</td><td>120101</td><td>110301, 110401
110402, 120101</td></tr>
<tr><td rowspan="3">

สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต</td><td>เป้าหมายย่อย 4.1</td><td>เป้าหมายย่อย 4.2</td><td>เป้าหมายย่อย 4.3</td><td>เป้าหมายย่อย 4.4</td><td>เป้าหมายย่อย 4.5</td></tr>
<tr><td>
สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพฯ</td><td>
สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนเข้าถึงการพัฒนาการดูแล และการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาฯ</td><td>
สร้างหลักประกันให้ชายและหญิงทุกคนเข้าถึงการศึกษาอาชีวศึกษา อุดมศึกษา รวมถึงมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพฯ</td><td>
เพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่เกี่ยวข้องจำเป็น รวมถึงทักษะทางด้านเทคนิคและอาชีพสำหรับการจ้างงานฯ</td><td>
ขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศด้านการศึกษา และสร้างหลักประกันว่ากลุ่มที่เปราะบาง ซึ่งรวมถึงผู้พิการ ชนพื้นเมือง และเด็กฯ</td></tr>
<tr><td>เป้าหมายย่อย 4.6</td><td>เป้าหมายย่อย 4.7</td><td>เป้าหมายย่อย 4.a</td><td>เป้าหมายย่อย 4.b</td><td>เป้าหมายย่อย 4.c</td></tr>
<tr><td>
สร้างหลักประกันว่าเยาวชนทุกคนและผู้ใหญ่ทั้งชายและหญิงในสัดส่วนสูง สามารถอ่านออกเขียนได้และคำนวณได้ภายในปี พ.ศ. 2573</td><td>
สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนฯ</td><td>
สร้างและยกระดับสถานศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์การศึกษาที่อ่อนไหวต่อเด็ก ผู้พิการและเพศภาวะฯ</td><td>
เพิ่มจำนวนทุนการศึกษาทั่วโลกที่ให้แก่ประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศพัฒนาน้อยที่สุด รัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็กฯ</td><td>
เพิ่มจำนวนครูที่มีคุณวุฒิ รวมถึงการดำเนินการผ่านความร่วมมือระหว่างประเทศในการฝึกอบรมครูในประเทศกำลังพัฒนาฯ</td></tr>
<tr><td>เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1)</td><td>110301
120101</td><td>100101, 110301
120101</td><td>120101</td><td>020202</td><td>020202
120101</td></tr>
</table>

การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสู่การปฏิบัติ มติคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2563 เห็นชอบการกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายหลัก (Goal) 17 เป้าหมาย และเป้าหมายย่อย (Target) 169 เป้าหมาย โดยมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 ซึ่งหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลัก มีหน้าที่และความรับผิดชอบดังนี้

1. ภารกิจของหน่วยงานรับผิดชอบฯ รายเป้าหมายหลัก (Goal) คือ ประสาน และบูรณาการทำงานภาพรวมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลักที่รับผิดชอบ รายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนต่อฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในกรณีที่ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดตามที่สหประชาชาติกำหนด ให้หน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานรายเป้าหมายหลัก รวบรวมความเห็นและข้อเสนอแนะจากหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักรายเป้าหมายย่อย พร้อมแจ้งข้อเสนอตัวชี้วัดที่เห็นว่าเหมาะสมในการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ต่อฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสมต่อไป

2. ภารกิจของหน่วยงานรับผิดชอบฯ รายเป้าหมายย่อย (Target) คือ ขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายย่อย กำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จของแต่ละเป้าหมาย ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประสานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องในรายเป้าหมายย่อย เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์สถานการณ์ และรายงานผลการขับเคลื่อนรายเป้าหมายย่อย (Target) ต่อหน่วยงานรับผิดชอบฯ เป้าหมายหลัก (Goal)

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะเป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 และในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ได้ร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติให้เป็นไปตามกรอบแนวทางและเป้าหมายการดำเนินงานที่กำหนดในแผนที่นำทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) ทั้งนี้ ในการติดตามความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค ประเด็นความท้าทาย และข้อเสนอของการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาที่กำหนดไว้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สามารถสรุปข้อมูลการดำเนินงานได้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

3.2 สถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4)

3.2.1 บริบททางสังคม: ภาวะสังคมไทย ปี 2565

จากข้อมูลภาวะสังคมไทย ปี 2565 ในช่วงไตรมาสสี่และภาพรวม ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สรุปประเด็นความเคลื่อนไหวและสถานการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษา ดังนี้

1) ความเคลื่อนไหวทางสังคม

1.1) ด้านแรงงาน

ตลาดแรงงาน ปี 2565 มีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตามเศรษฐกิจที่ฟื้นตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่คลี่คลายลง โดยในไตรมาสสี่ ปี 2565 ผู้ว่างงานที่เป็นเด็กจบใหม่ มีจำนวน 2.3 แสนคน โดยร้อยละ 64.5 ระบุสาเหตุที่ว่างงานว่า หางานแล้วแต่ยังไม่ได้งาน สะท้อนให้เห็นการหางานที่ยากขึ้น ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคการท่องเที่ยว ซึ่งจากผลสำรวจของกระทรวงแรงงาน พบว่า ปัจจุบันกิจการประเภทโรงแรม ที่พัก ภัตตาคาร และร้านค้า ยังมีความต้องการแรงงานประมาณ 1 หมื่นตำแหน่ง ใน 60 จังหวัด ขณะที่ปี 2566 คาดว่า จะมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาในประเทศไทยกว่า 28 ล้านคน หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 70 ของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ ในปี 2562 ซึ่งภาครัฐยังคงต้องมีบทบาทในการจับคู่แรงงานกับสถานประกอบการ รวมถึงพัฒนาทักษะให้แก่แรงงานให้ตอบโจทย์ตำแหน่งงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ประเด็นด้านแรงงานที่ควรให้ความสำคัญในระยะต่อไป ได้แก่ (1) การขาดแคลนแรงงานด้านดิจิทัลและไอที จากการปรับตัวเข้าสู่ยุคดิจิทัลของภาคธุรกิจ

และการแพร่ระบาดของ COVID-19 ซึ่งเป็นปัจจัยเร่งให้ภาคธุรกิจปรับตัว โดยนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้สอดรับกับวิถีชีวิตและการทำงานรูปแบบใหม่มากขึ้น ส่งผลต่อความต้องการแรงงานด้านดิจิทัลและไอที ประมาณ 2 – 3 หมื่นตำแหน่งต่อปี แต่ข้อมูลจากระบบเผยแพร่สารสนเทศอุดมศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พบว่า มีผู้จบการศึกษาด้าน ICT ในปี 2564 เพียง 1.4 หมื่นคน ซึ่ง Manpower Group (2566) ระบุว่า สายงานไอทียังคงเป็นสายงานที่มีความต้องการสูง และหาบุคลากรได้ยากที่สุด อีกทั้งยังมีแนวโน้มที่จะขยายตัวอย่างต่อเนื่อง (2) พฤติกรรมการเลือกงาน โดยคำนึงถึงค่าตอบแทนที่สูงและสมดุลในชีวิตของคนรุ่นใหม่ ส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องปรับแผนในการจ้างงาน เพื่อดึงดูดและรักษาบุคลากรไว้กับองค์กร โดยผลสำรวจเยาวชนของคิด for คิดส์ ปี 2565 พบว่า เยาวชนที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานในอนาคตให้ความสำคัญกับค่าตอบแทนมากที่สุด รองลงมาเป็นความชอบ และความสมดุลในชีวิต สอดคล้องกับผลสำรวจของ SEEK ที่ร่วมกับ Boston Consulting Group และ The Network ที่พบว่า แรงงานไทยต้องการงานที่มั่นคงและมีสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานที่ดี มีเวลาให้ครอบครัว เพื่อน และงานอดิเรก มากที่สุด (ร้อยละ 77)

1.2) ด้านสุขภาพและการเจ็บป่วย

การเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ (NCDs) 5 โรคสำคัญมีแนวโน้มลดลงในทุกโรค โดยข้อมูลของกองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปี 2564 พบว่า การเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ (NCDs) ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคมะเร็งและเนื้องอกทุกชนิด โรคหัวใจ/หัวใจขาดเลือด/หัวใจล้มเหลว และโรคหลอดเลือดในสมอง ลดลงในทุกโรค ทั้งนี้ ปัจจัยเสี่ยงต่อโรคไม่ติดต่อประกอบด้วย (1) การใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบและแอลกอฮอล์ (2) การบริโภคอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพ (3) การมีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอ และ (4) มลพิษทางอากาศ ซึ่งจากข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร ปี 2564 พบว่า ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป สูบบุหรี่ถึงร้อยละ 17.4 ขณะที่ร้อยละ 28.0 มีการดื่มแอลกอฮอล์ โดยเป็นผู้ที่ดื่มสม่ำเสมอถึง 10.6 ล้านคน ขณะเดียวกันพฤติกรรมการบริโภคอาหารของคนไทยมีความเสี่ยง กล่าวคือ คนไทยจำนวนมากยังบริโภคอาหารไขมันสูงและอาหารแปรรูป นอกจากนี้ ร้อยละ 42.5 ของผู้ที่อายุ 15 ปีขึ้นไป ยังมีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพออีกด้วย สำหรับมลพิษทางอากาศ ในปี 2561 องค์การสหประชาชาติระบุว่าเป็นปัจจัยที่อาจส่งผลให้เป็นโรค NCDs ซึ่งแต่ละปี มีคน 7 ล้านคน ต้องเสียชีวิตด้วยเหตุดังกล่าว หากได้รับสารมลพิษทางอากาศติดต่อกันเป็นเวลานาน อาจทำให้เกิดเป็นโรคหัวใจ โรคมะเร็งปอด และโรคระบบทางเดินหายใจ รวมถึงยังสามารถก่อให้เกิดความเสียหายในระยะยาวต่อระบบเส้นประสาท สมอง ไต ตับ และอวัยวะอื่น ๆ สำหรับประเทศไทย ปัญหามลพิษทางอากาศจากฝุ่นละออง PM 2.5 เป็นปัญหาที่จะทวีความรุนแรงขึ้นในช่วงเดือนธันวาคม - เมษายนของทุกปี ทั้งนี้ จากข้อมูล Health Data Center ของกระทรวงสาธารณสุข พบว่าในปี 2565 มีผู้ป่วยด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางอากาศประมาณ 10.3 ล้านราย โดยภาคเหนือพบผู้ป่วยมากที่สุด รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่จะป่วยด้วยโรคผิวหนังอักเสบ โรคตาอักเสบ และโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง ส่วนด้านสุขภาพจิต พบผู้ป่วยด้วยโรคซึมเศร้าและการฆ่าตัวตายที่มีอัตราเพิ่มขึ้น จากข้อมูลของกรมสุขภาพจิต พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ผู้ป่วยโรคซึมเศร้ามีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 358,267 คน จาก 355,537 คน ในปี 2563 นอกจากนี้ อัตราการฆ่าตัวตายในปี 2564 อยู่ที่ 7.38 รายต่อประชากรแสนคน เพิ่มขึ้นจากในช่วงปี 2547 - 2563 ที่ทรงตัวอยู่ในระดับ 5 - 6 รายต่อประชากรแสนคน ทั้งนี้ กลุ่มอายุที่มีการฆ่าตัวตายสูงสุด คือ กลุ่มอายุ 15 - 34 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มวัยเรียนและวัยทำงานตอนต้น โดยมีปัจจัยหลัก คือ ปัญหาเรื่องความสัมพันธ์กับคนใกล้ชิดหรือคนในครอบครัว ในสถานที่ทำงาน หรือในโรงเรียน

ปี 2565 (ไตรมาสหนึ่ง) จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวม จำนวน 63,158 ราย และมีการขยายตัวของผู้ป่วยโรคมือ เท้า ปาก ระบาดต่อเนื่อง โดยพบมากในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี เนื่องจากมีภูมิคุ้มกันน้อยและในช่วงเปิดภาคเรียนต้องอาศัยอยู่รวมกันจำนวนมาก ทำให้เกิดการติดเชื้อได้ง่าย ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินโครงการศูนย์เด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาลปลอดโรค และขยายลงชุมชน โดยการ

มีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการรณรงค์ป้องกันโรค หากป่วยให้แยกพักรักษาจนกว่าจะหายเป็นปกติ และหมั่นดูแลทำความสะอาดห้องเรียน รวมทั้งอุปกรณ์เครื่องใช้อย่างสม่ำเสมอเพื่อลดการแพร่ระบาดของโรค ทั้งนี้ มีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ คือ ปัญหาสุขภาพจิตของเยาวชนกลุ่มมหาวิทยาลัย จากข้อมูลผลการสำรวจสุขภาพจิตของเยาวชน กลุ่มมหาวิทยาลัย อายุ 19 – 24 ปี ใน “โครงการคู่เครือข่ายดูแลจิตใจ ก้าวสู่คนไทยคุณภาพ” รวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2565 ถึงวันที่ 15 มีนาคม 2566 พบว่า เยาวชนกลุ่มมหาวิทยาลัยมีภาวะเสี่ยงซึมเศร้าถึงร้อยละ 25.68 มีความเครียดร้อยละ 19.21 และเสี่ยงฆ่าตัวตายร้อยละ 11.22 โดยมีแนวทางการแก้ไขปัญหา อาทิ (1) ครอบครัวต้องมีการสื่อสารและสร้างโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน (2) สถานศึกษาต้องให้คำปรึกษาแก่เด็ก จัดกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตของวัยรุ่น และการจัดกิจกรรมกลุ่มสร้างสรรค์ และ (3) ชุมชนควรจัดให้มีกิจกรรมการพบปะสร้างสรรค์แลกเปลี่ยนความคิดระหว่างวัยรุ่นและผู้ใหญ่ การให้โอกาสเด็กวัยรุ่นได้เข้ารับการอบรมเพื่อกล่อมเกลาจิตใจ และขัดเกลาความประพฤติตามหลักศีลธรรม ซึ่งจะสามารถช่วยให้วัยรุ่นมีสุขภาพจิตแข็งแรง ห่างไกลจากความเครียด และภาวะซึมเศร้าได้

1.3) ด้านการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่

ภาพรวมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ในไตรมาสสี่ ปี 2565 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปีก่อน โดยยังต้องติดตามและเฝ้าระวังการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บนสื่อออนไลน์ รวมทั้งต้องเร่งปราบปรามบุหรี่หนีภาษีที่กำลังแพร่ระบาดบนโลกออนไลน์อย่างเร่งด่วน สถานการณ์เกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ที่น่าสนใจ คือ การใช้บุหรี่ไฟฟ้าของเด็กซึ่งเพิ่มขึ้นมาก และยังสามารถเข้าถึงได้ง่ายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ รวมทั้ง มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของบุหรี่ไฟฟ้า กลิ่น และรสชาติให้ดึงดูดผู้เสพมากขึ้น ซึ่งต้องมีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่เด็กและเยาวชน

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ ต้องสร้างความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมทั้งผู้ดื่มและผู้ขายแอลกอฮอล์ นอกจากนี้ ยังต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับการโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้าที่มุ่งเป้าการตลาดไปยังเด็กและเยาวชน แม้ว่าปัจจุบันจะมีการบังคับใช้กฎหมายห้ามนำเข้าและจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าทุกรูปแบบ แต่ยังพบการลักลอบจำหน่ายและการโฆษณาทางออนไลน์อยู่เสมอ รวมทั้งมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัย พกพาง่าย ยากต่อการตรวจจับ เพื่อดึงดูดความสนใจของกลุ่มเด็กและเยาวชน ทำให้รู้สึกว่าบุหรี่ไฟฟ้านั้นเป็นมิตรมากกว่าภัย โดยผลการสำรวจพฤติกรรมการซื้อและการโฆษณาเหล้าบุหรี่ออนไลน์ของบริษัทวิจัยการตลาด Vitamins Consulting and Research ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) พบว่า กลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นเป้าหมายการโฆษณา และมีความถี่การเห็นโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้า 9.48 ครั้งต่อเดือน โดยเฉพาะวัยรุ่นชายเป็นกลุ่มที่เห็นโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้ามากที่สุด 11.3 ครั้งต่อเดือน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเข้ามาควบคุมดูแลสื่อโฆษณาออนไลน์ให้มีความเหมาะสม รู้เท่าทันการตลาดของกลุ่มสินค้าผิดกฎหมายเหล่านี้ ส่งเสริมกิจกรรมที่ทำให้เด็กและเยาวชนตระหนักรู้ถึงผลกระทบของบุหรี่ไฟฟ้าตลอดจนเสริมสร้างค่านิยมไม่สูบบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้าให้แก่ครอบครัวที่เป็นสถาบันขั้นพื้นฐาน

1.4) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

คดีอาญาโดยรวมเพิ่มขึ้น ทั้งจากคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ขณะที่การรับแจ้งอุบัติเหตุทางถนนลดลงร้อยละ 7.9 แต่มีผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.6 ซึ่งยังมีประเด็นที่ต้องเฝ้าระวัง ได้แก่ การหลอกลวงทางออนไลน์ การกระทำผิดในคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ ของเด็กและเยาวชน การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางถนนให้เหมาะกับการสัญจร รวมทั้งการป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนเสียชีวิตจากการจมน้ำ ทั้งนี้ ประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน คือ (1) การเฝ้าระวังกลุ่มเด็กและเยาวชนกระทำความผิดทางอาญา แม้ว่าในปี 2565 จะมีเด็กและเยาวชนกระทำผิดลดลง แต่ยังมีจำนวนเด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนถึง 12,192 คดี โดยเฉพาะความผิดเกี่ยวกับความมั่นคง ความสงบสุข เสรีภาพ การปกครอง และความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ ทั้งนี้ ปัญหาเด็กและเยาวชน

ที่กระทำผิดเป็นสิ่งที่ต้องร่วมกันแก้ไข โดยครอบครัวควรเอาใจใส่ดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พูดคุยทำความเข้าใจ ช่วยแก้ปัญหา โรงเรียนควรให้ความรู้ อบรมสั่งสอนการประพฤติตัวที่เหมาะสม ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการดูแล ติดตามและสอดส่องพฤติกรรม จัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วม รวมถึงหน่วยงาน องค์กร หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีทักษะการตัดสินใจที่ถูกต้อง คอยกำกับ ติดตาม ในการดูแลสงเคราะห์เด็กและเยาวชน เน้นการฝึกอาชีพ ตลอดจนมีการป้องกันปราบปรามแหล่งอบายมุข แหล่งมั่วสุม ที่จะทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจนนำไปสู่การกระทำผิดได้ (2) การป้องกันการเสียชีวิตจากการจมน้ำที่มักเกิดมากในช่วงฤดูร้อน โดยปัจจัยที่ทำให้เสียชีวิต ได้แก่ ว่ายน้ำไม่เป็น ไม่มีทักษะการเอาชีวิตรอด ขาดความรู้เรื่องแหล่งน้ำ ลงเล่นน้ำโดยไม่แจ้งผู้ปกครอง ขาดการดูแลจากผู้ปกครอง ไม่มีป้ายเตือน ดังนั้น สถานที่ท่องเที่ยวทางน้ำรวมถึงแหล่งน้ำในชุมชนควรมีมาตรการความปลอดภัย ได้แก่ เสื้อชูชีพ ห่วงยาง การแบ่งโซนเล่นน้ำและกิจกรรมทางน้ำ การมีป้ายเตือน/ป้ายระบุการปฏิบัติ อุปกรณ์ช่วยคนตกน้ำ การบอกระดับความลึกของน้ำ รวมถึงการเสริมทักษะการเอาชีวิตรอดในน้ำให้กับเด็ก และวิธีการช่วยเหลือคนตกน้ำหรือจมน้ำที่ถูกต้อง

2) สถานการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

2.1) อินเทอร์เน็ต : โอกาสและข้อจำกัดในการยกระดับการศึกษาของเด็กไทย

ปัจจุบันเด็กและเยาวชนไทยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้มากขึ้น นำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยให้ก้าวทันโลก อย่างไรก็ตาม ไทยยังมีข้อจำกัดในการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นฐานการศึกษา ซึ่งต้องเร่งดำเนินการในด้านคุณภาพและความครอบคลุมของสัญญาณ เพื่อให้เด็กไทยได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันมากที่สุด อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านการศึกษา จากการเป็นตัวกลาง ในการเข้าถึงองค์ความรู้ที่เชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มาสู่ผู้ใช้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด ทำให้ปัจจุบัน มีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตในด้านการศึกษาเพิ่มขึ้นมาก ความสำคัญของอินเทอร์เน็ตยิ่งชัดเจนขึ้นมากในช่วง COVID-19 ที่ทั่วโลกต้องปรับรูปแบบการเรียนการสอนมาเป็นออนไลน์ รวมทั้งการที่ UNESCO ประกาศปฏิญญาสากลเกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาและเทคโนโลยี ในเดือนธันวาคม 2565 นอกจากนี้ การศึกษาสำคัญที่ระบุผลประโยชน์ของอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา คือ งานศึกษาของ Economist Intelligence Unit (EIU) ซึ่งระบุว่า ประเทศที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในโรงเรียนระดับสูง จะส่งผลให้เด็กมีคุณภาพมากขึ้น อีกทั้งยังส่งผลเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาธุรกิจ และทำให้เศรษฐกิจขยายตัวได้อีกด้วย โดยการที่โรงเรียนมีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ GDP per capita เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.11

สำหรับประเทศไทย อินเทอร์เน็ตถูกใช้เป็นตัวกลางในการเรียนออนไลน์ควบคู่กับการเรียนการสอนในห้องเรียนมาตั้งแต่ก่อน COVID-19 โดยประเทศไทยมีผู้สนใจลงทะเบียนเรียนออนไลน์ในระบบของ Thai MOOC จำนวน 266,261 คน ในปี 2562 และเพิ่มขึ้นเป็น 454,559 คน ในปี 2563 หรือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 58.57 ขณะเดียวกัน รัฐบาลยังได้ให้ความสำคัญกับอินเทอร์เน็ตโดยมีนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ที่ใช้เป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของประเทศ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Broadband Internet) เสมือนเป็นสาธารณูปโภคพื้นฐานประเภทหนึ่งได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน และมีนโยบายที่สำคัญ คือ โครงการเน็ตประชารัฐ โครงการขยายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและปรับปรุงโครงข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โครงการเน็ตชายขอบ และเน็ตห่างไกล ซึ่งกระจายไปในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ

อย่างไรก็ตาม ไทยยังมีข้อจำกัดในการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นฐานการศึกษา ซึ่งมีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ ดังนี้

1) อินเทอร์เน็ตฟรีที่มียังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควรทำให้เด็กนักเรียนจำนวนมากต้องมีค่าใช้จ่ายในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต เมื่อพิจารณาการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชนไทย พบว่า ในปี 2564 มีเด็กและเยาวชนไทยสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ถึง 15.5 ล้านคน หรือคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 97.1 ของเด็กทั้งหมด แต่การใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชนดังกล่าวยังมีต้นทุนค่อนข้างสูง กล่าวคือ เด็กและเยาวชน GEN Z (อายุต่ำกว่า 22 ปี) ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ระหว่าง 201 – 400 บาทต่อเดือน

2) สถานศึกษาบางแห่งยังไม่มีอินเทอร์เน็ต จากข้อมูลการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของสถานศึกษา/โรงเรียนทั่วประเทศในภาคเรียนที่ 1/2565 พบว่า สถานศึกษากว่าร้อยละ 5.3 จากสถานศึกษาทั้งหมด 38,400 แห่ง ยังไม่มีอินเทอร์เน็ตใช้ โดยเฉพาะสถานศึกษาระดับประถมและมัธยมศึกษาที่อยู่ในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และสังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ที่ส่วนใหญ่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพียง 466 แห่ง จาก 1,772 แห่ง และ 180 แห่ง จาก 437 แห่ง ตามลำดับ นอกจากนี้ สถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล อาทิ โรงเรียนที่อยู่ตามแนวตะเข็บชายแดน พื้นที่เกาะ ป่าเขา บนดอยสูง รวมถึงพื้นที่เสี่ยงภัยต่าง ๆ ยังประสบปัญหาขาดแคลนบุคลากรครูอีกด้วย ซึ่งเป็นอุปสรรคหนึ่งที่ทำให้เด็กนักเรียนไม่สามารถใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาได้อย่างถูกต้อง

3) สัญญาณอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาต้องการความเสถียร แต่รูปแบบสัญญาณที่ใช้เชื่อมต่อในปัจจุบันยังจำกัดคุณภาพ เมื่อพิจารณารูปแบบของอินเทอร์เน็ตในสถานศึกษาทั่วประเทศ พบว่า ส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตแบบสายโทรศัพท์ (ADSL) ที่ร้อยละ 39.6 ซึ่งเสี่ยงต่อการชำรุดเสียหายได้ง่ายและอาจทำให้คุณภาพสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ได้รับลดลงได้ ขณะที่สถานศึกษาที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตแบบ Fiber Optic ตามนโยบายรัฐบาลที่ส่งเสริมการขยายโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงด้วย Fiber Optic มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 23.3 เท่านั้น นอกจากนี้ ยังมีสถานศึกษากว่า 5,445 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 15.2 ที่ต้องเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตแบบจานดาวเทียม เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ห่างไกลและโครงข่ายการสื่อสารภาคพื้นดินยังไม่ครอบคลุม ซึ่งแม้ว่าการเชื่อมต่อในรูปแบบนี้จะส่งสัญญาณครอบคลุมได้ไกลกว่าอินเทอร์เน็ตรูปแบบอื่น แต่มักถูกรบกวนสัญญาณได้ง่ายหากสภาพอากาศแปรปรวน อีกทั้งยังมีราคาแพงกว่า การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตแบบโครงข่ายภาคพื้นดิน

4) เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งยังไม่ตระหนักถึงประโยชน์ของการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา จากรายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565 พบว่า พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็ก GEN Z ร้อยละ 73.9 เพื่อการสื่อสารสนทนา ร้อยละ 64.02 เพื่อสันทนาการ ขณะที่พฤติกรรมเพื่อการศึกษามีสัดส่วนร้อยละ 54.14 ขณะที่รายงานการใช้ไอซีทีของเด็กและเยาวชนในปี 2564 พบว่า เด็กและเยาวชน ร้อยละ 2.9 ที่ไม่ใช้อินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ไม่จำเป็น/ไม่สนใจ ถึงร้อยละ 63.9 รองลงมาคือ ใช้ไม่เป็น/ไม่มีความรู้หรือทักษะในการใช้ร้อยละ 23.4

ข้อมูลข้างต้นสะท้อนสภาพปัญหา และข้อจำกัดในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาในหลายด้าน ดังนั้น เพื่อให้ปัญหาการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของเด็กไทยได้รับการพัฒนาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ คือ การให้ทุกคนสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และให้อินเทอร์เน็ตเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้และยกระดับการศึกษาของเด็กไทยจำเป็นต้องมีการดำเนินการในประเด็น ดังต่อไปนี้

1) เร่งขยายโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ครอบคลุมโรงเรียนทั่วประเทศผ่านกลไกการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม (Universal Service Obligation : USO) ของสำนักงาน กสทช. ซึ่งมีบทบาทหลักสำคัญในการส่งเสริมให้โรงเรียนมีศูนย์บริการอินเทอร์เน็ตและศูนย์อินเทอร์เน็ตชุมชนในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารและขาดแคลนบริการโทรคมนาคมพื้นฐาน ตลอดจนมีการ

ยกระดับความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เป็นผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมในประเทศในการปรับปรุงสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ

2) ส่งเสริมการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะเด็กในครัวเรือนยากจน โดยอาจให้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ในราคาพิเศษ อาทิ กรณีของสหราชอาณาจักรมีโครงการ Universal Basic Obligation (UBO) for broadband โดยกำหนดราคาอินเทอร์เน็ตแบบพิเศษสำหรับผู้มีรายได้น้อย ซึ่งผู้เข้าร่วมสามารถใช้ความเร็วอินเทอร์เน็ต 10 Mbps ในราคาเพียง GBP 10.07 ต่อเดือน (385 บาทต่อเดือน) ซึ่งถูกกว่าปกติ 4 เท่า

3) สร้างความรู้ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญพื้นฐาน (Literacy Fluency) ให้กับเด็กและเยาวชน โดยสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของอินเทอร์เน็ตว่าสามารถเพิ่มโอกาสการเข้าถึงองค์ความรู้ที่หลากหลาย ควบคู่ไปกับการยกระดับทักษะด้านดิจิทัลให้สูงขึ้น

2.2) การพัฒนาทักษะแรงงานไทย

ภายใต้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ทำให้เกิดธุรกิจและอาชีพใหม่และหายไปจำนวนมาก โดยจากรายงาน The Future of Jobs Report 2020 ของ World Economic Forum ระบุว่า ภายในปี 2568 ร้อยละ 50 ของแรงงานทั่วโลกจำเป็นต้องได้รับการปรับทักษะใหม่ (Re-skill) โดยเฉพาะกลุ่มเด็กแรงงานทักษะต่ำ และกลุ่มเปราะบาง สอดคล้องกับการคาดการณ์ขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ที่ระบุว่า ภายในปี 2573 ตำแหน่งงานปัจจุบันกว่า 1.1 พันล้านตำแหน่งจะเปลี่ยนไปจากผลกระทบของเทคโนโลยี ซึ่งทำให้ประเทศต่าง ๆ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการยกระดับทักษะให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของโลกในอนาคต เช่นเดียวกับประเทศไทยที่มีนโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม ผ่านการกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมาย ที่จะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (New Growth Engine) โดยเป็นการลงทุน ทั้งในอุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ (First S-curve) และในอุตสาหกรรมใหม่ (New S-curve) อาทิ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ อุตสาหกรรมหุ่นยนต์ ซึ่งต้องการแรงงานทักษะสูงมาใช้ในการขับเคลื่อน

การดำเนินงานในภาพรวมของการพัฒนาทักษะแรงงานยังมีประเด็นปัญหาที่สำคัญ คือ แรงงานไทยส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำและไม่มีความต้องการพัฒนาทักษะ หากพิจารณาระดับการศึกษาของแรงงานในประเทศ จากข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสสี่ ปี 2565 พบว่า แรงงานที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีจำนวน 15.1 ล้านคน หรือมีสัดส่วนมากถึงเกือบร้อยละ 39 ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคของแรงงานในการเรียนรู้เทคโนโลยีขั้นสูง ขณะเดียวกันจากข้อมูลการสำรวจความต้องการพัฒนาขีดความสามารถของประชากร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2564 พบว่า วัยแรงงานที่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถหรือมีความสนใจเข้ารับการอบรม มีเพียงร้อยละ 9.3 เท่านั้น ซึ่งเหตุผลที่ไม่ต้องการพัฒนาทักษะ ร้อยละ 43.0 ระบุว่า ไม่มีเวลาว่าง รองลงมาชราภาพ ร้อยละ 14.9 ต้องการพักผ่อน ร้อยละ 13.6 และไม่มีหลักสูตรที่ต้องการ ร้อยละ 9.6 นอกจากนี้ หลักสูตรที่แรงงานส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาเป็นหลักสูตรระดับพื้นฐานและไม่ได้นำไปสู่การประกอบอาชีพทักษะระดับสูง โดยวัยแรงงานต้องการหรือสนใจพัฒนาทักษะในหลักสูตรหมวดคหกรรม คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 31.0 รองลงมาเป็นหมวดช่างอุตสาหกรรม ร้อยละ 22.2 หมวดเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 19.3 และหมวดศิลปกรรมหัตถกรรม ร้อยละ 7.2

จากประเด็นปัญหาข้างต้น การพัฒนาทักษะแรงงานจึงถือเป็นความท้าทายของทั้งภาครัฐและผู้ประกอบการ อาจมีแนวทางการพัฒนาทักษะ ดังนี้

1) จัดทำชุดทักษะที่จำเป็นที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการและทิศทางการพัฒนาของประเทศ โดยภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องวิเคราะห์และหาข้อตกลงร่วมกันในการกำหนดชุดทักษะ ซึ่งอาจจำแนกทักษะตามความต้องการของแต่ละอุตสาหกรรมเพื่อให้แรงงานทราบถึงทักษะที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติมและเสริมให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและทิศทาง

การพัฒนาประเทศ รวมถึง เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงของกลไกการดำเนินงานของหน่วยงานด้านอุปสงค์ (demand) และอุปทาน (supply)

2) ปรับบทบาทการฝึกอบรมของภาครัฐให้เป็นผู้สนับสนุน และกำกับดูแลภาคเอกชนในการดำเนินการฝึกอบรมให้ได้มาตรฐาน เนื่องจากภาคเอกชนมีความพร้อมทั้งอุปกรณ์และเทคโนโลยี องค์ความรู้เชิงเทคนิค ความทันสมัยของหลักสูตร รวมถึงสามารถออกแบบหลักสูตรที่มีความเชี่ยวชาญและตรงกับความต้องการของตนเองได้ โดยภาครัฐอาจให้สิทธิประโยชน์ส่วนเพิ่ม เพื่อสร้างแรงจูงใจ (Incentive) แก่ภาคเอกชนที่เปิดอบรมให้แก่บุคคลทั่วไปนอกเหนือจากแรงงานของตน อาทิ ค่าลดหย่อนทางภาษี ซึ่งอาจให้ในอัตราที่แตกต่างกันตามระดับความสอดรับของหลักสูตรกับการพัฒนาของประเทศ ควบคู่กับการมีระบบการติดตามและตรวจสอบคุณภาพการฝึกอบรม

3) ส่งเสริมการฝึกงานของนักเรียน นักศึกษาตั้งแต่ยังเรียนอยู่ในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้ ทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติให้ผู้เรียนมีความพร้อมก่อนออกสู่ตลาดแรงงาน รวมถึงเป็นการเพิ่มโอกาสในการมีงานทำได้ตรงกับวุฒิการศึกษาและความต้องการของผู้ประกอบการ

4) สนับสนุนและสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ หรือทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เพื่อให้แรงงานสามารถก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคตที่รวดเร็วและมีความผันผวน (VUCA World)

3.2.2 การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

วิกฤตการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน อาทิ **เป้าหมายที่ 1** ยุติความยากจนในทุกรูปแบบในทุกพื้นที่ ได้รับผลกระทบจากการขาดรายได้โดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบางของสังคม คนที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นยากจนเพิ่มขึ้น **เป้าหมายที่ 2** ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมการเกษตรกรรมที่ยั่งยืน ได้รับผลกระทบด้านการผลิตและการกระจายอาหาร **เป้าหมายที่ 3** สร้างหลักประกันการมีสุขภาพดีและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดี สำหรับทุกคนในทุกวัยได้รับผลกระทบร้ายแรงและโดยตรงต่อเป้าหมายการสร้างหลักประกันสุขภาพ **เป้าหมายที่ 4** สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้รับผลกระทบเนื่องจากการปิดสถาบันการศึกษา และการเรียนทางไกลมีประสิทธิภาพน้อยกว่าและบางส่วนเข้าไม่ถึง **เป้าหมายที่ 5** บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน ความรุนแรงในผู้หญิงเพิ่มระดับขึ้น **เป้าหมายที่ 6** สร้างหลักประกันให้มีน้ำใช้ และมีการบริหารจัดการน้ำและการสุขาภิบาลอย่างยั่งยืนสำหรับทุกคน ได้รับผลกระทบจากการที่ไม่สามารถหาน้ำสะอาดได้ ส่งผลให้ไม่อาจล้างมือได้บ่อยตามคำแนะนำในมาตรการป้องกัน **เป้าหมายที่ 7** สร้างหลักประกันว่าทุกคนเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ในราคาที่สามารถซื้อหาได้ เชื่อถือได้และยั่งยืน ได้รับผลกระทบจากการที่ศักยภาพในการจัดหาพลังงานลดลง กำลังคนขาดแคลน ทำให้การเข้าถึงไฟฟ้าชะงักลง โรงพยาบาลและระบบการดูแลสุขภาพมีประสิทธิภาพลดลง **เป้าหมายที่ 8** ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และการมีงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจหยุดชะงักรายได้น้อยลง เวลาทำงานลดลง และหลายอาชีพตกงาน **เป้าหมายที่ 10** ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ ได้รับผลกระทบจากเป้าหมายที่ 11, 8, 5 และ 4 **เป้าหมายที่ 11** ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ มีความทั่วถึง ปลอดภัย พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และยั่งยืน ได้รับผลกระทบจากการที่ประชากรที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัดต้องเผชิญความเสี่ยงต่อการติดเชื้อมากกว่า เพราะความหนาแน่นในพื้นที่และปัญหาเรื่องสุขาภิบาล **เป้าหมายที่ 13** ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบ ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการอย่างเข้มแข็งเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศลดลง แต่ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก็ลดลงด้วยเช่นกันจากกิจกรรม

ของมนุษย์ที่ลดลง **เป้าหมายที่ 16** ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมที่เอื้อต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนให้คนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพมีความรับผิดชอบและทุกคนสามารถเข้าถึงในทุกระดับ พื้นที่ความขัดแย้งส่งผลให้มาตรการต่อสู้กับโรคลดประสิทธิภาพลง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งมีความเสี่ยงมากที่สุดที่จะเกิดความสูญเสียจากโรค **เป้าหมายที่ 17** เสริมสร้างความแข็งแกร่งของกลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้รับผลกระทบจากความเห็นด้านลบต่อโลกาภิวัตน์ แต่ก็เป็นการเน้นย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของความร่วมมือระหว่างประเทศด้านสาธารณสุข (คู่มือ การขับเคลื่อนโครงการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในต่างประเทศ, กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ)

นอกจากนี้ ยังส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ โดยเฉพาะการปิดโรงเรียน ที่อาจจะสร้างผลกระทบทางการเรียนรู้ให้กับเด็กในระยะยาว โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กเล็กที่การเรียนออนไลน์ไม่สามารถทดแทนการทำกิจกรรมแบบเจอกันได้ อีกทั้งยังสะท้อนความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เกิดช่องว่างมากขึ้น ระหว่างครัวเรือนที่มีฐานะและครัวเรือนยากจน โดยหลายครอบครัวยังขาดความพร้อมในเรื่องการส่งเสริมการเรียนรู้ นักเรียนร้อยละ 47 ระบุว่า ไม่สามารถเข้าถึงอินเตอร์เน็ต และตัวเลขดังกล่าวเพิ่มสูงขึ้นในกลุ่มนักเรียนชนบท อีกทั้ง ครอบครัวในกลุ่มร้อยละ 20 ล่าง ระบุว่า มีคอมพิวเตอร์เพียงร้อยละ 17 เท่านั้น (แผนพัฒนาประชากรเพื่อการพัฒนาประเทศระยะยาว (พ.ศ. 2565 – 2580), สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

3.2.3 โครงสร้างประชากร

ตามแผนพัฒนาประชากรเพื่อการพัฒนาประเทศระยะยาว พ.ศ. 2565 – 2580 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้จัดทำการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย ในระยะ 20 ปี เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานทางประชากรที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งผลการคาดประมาณประชากรพบว่า ในช่วง 12 ปีแรก (ปี 2561 – 2571) ประชากรรวมจะยังคงเพิ่มขึ้นอยู่และจะเพิ่มขึ้นไปจนถึงปี 2571 ที่มีจำนวนสูงสุดที่ 67.19 ล้านคน จากนั้นตั้งแต่ปี 2572 จำนวนประชากรรวมจะลดลงเหลือ 67.00 ล้านคน และ 66.18 ล้านคน ในปี 2575 และปี 2580 ตามลำดับ โดยที่กลุ่มวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี 2560 จากร้อยละ 66.09 เหลือร้อยละ 64.12 ร้อยละ 61.37 ร้อยละ 58.80 และร้อยละ 56.80 ในปี 2565 2570 2575 และ 2580 ในขณะที่สัดส่วนประชากรวัยเด็กและผู้สูงอายุมีสัดส่วนเท่ากันในปี 2562 อยู่ที่ประมาณร้อยละ 17.00 แต่ทิศทางในปี 2580 กลับตรงกันข้าม กล่าวคือ วัยเด็กจะมีสัดส่วนลดลงเหลือร้อยละ 14.3 แต่ผู้สูงอายุกลับเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 29.85 ส่งผลให้จำนวนผู้สูงอายุจะมีถึงเกือบ 20 ล้านคน โดยที่อัตราเร่งของกลุ่มผู้สุงอายุเพิ่มขึ้นสูงกว่าวัยเด็กและวัยแรงงานที่ลดลง

โครงสร้างประชากรวัยแรงงานจะลดลงกว่า 3 ล้านคนในทุก 10 ปี ขณะที่ความต้องการแรงงานจะยังคงเพิ่มขึ้น หากแนวโน้มการดำเนินอุตสาหกรรมยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมากนัก โดยจะปรับเพิ่มจาก 37.55 ล้านคน ในปี 2560 เป็น 44.71 ล้านคน ในปี 2580 ทั้งนี้ ทางออกหนึ่งที่หลายประเทศที่ประสบปัญหาเรื่องโครงสร้างประชากรสูงวัยปรับใช้ คือ การใช้ระบบอัตโนมัติทดแทนแรงงาน ซึ่งจะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้จำนวนแรงงานมากเหมือนในอดีต โดยคาดว่าการเพิ่มผลิตภาพร้อยละ 5 จะสามารถลดความต้องการแรงงานลงกว่า 2 ล้านคน แนวโน้มการใช้ระบบอัตโนมัติที่เพิ่มขึ้น เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยากในอนาคต ทั้งนี้ มีการคาดการณ์ว่ากลุ่มที่น่าจะได้รับผลกระทบมากที่สุดคือ แรงงานที่อายุค่อนข้างมาก ซึ่งมีอุปสรรคในการปรับทักษะ โดยเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี ทั้งนี้ หากพิจารณาระดับการศึกษาผู้ที่จะเข้าสู่วัยสูงอายุ ในปี 2570 หรือแรงงานที่อายุใกล้เกษียณของไทย จะเห็นได้ว่าในปี 2563 แรงงานกลุ่มที่มีอายุ 45 ปีขึ้นไป มากกว่าครึ่งมีการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษา ซึ่งจะเป็นความท้าทายสำคัญในการยกระดับทักษะแรงงานกลุ่มดังกล่าวให้ทันกับบริบทตลาดงานภายใต้การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็ว

เมื่อพิจารณาจากบริบทการเปลี่ยนแปลงเปรียบเทียบกับการดำเนินงานที่ผ่านมา แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทั้งในปัจจุบันและในอนาคตหลายส่วน เป็นความท้าทายสำคัญที่ต้องการการปรับกระบวนทัศน์แบบใหม่ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาด้านประชากรในช่วงถัดไป ได้แก่ **กระบวนทัศน์ที่ 1** ประเทศไทยในอีก 10 – 15 ปีข้างหน้า ไม่สามารถอยู่บนฐานการผลิตที่ใช้แรงงานเป็นหลักได้ต่อไป โดยมีสาเหตุจากการเป็นสังคมสูงวัยและโลกอุตสาหกรรมในอนาคตที่มีความก้าวหน้า และการสร้างมูลค่าเพิ่มมิได้อยู่บนฐานการใช้แรงงานทักษะต่ำจำนวนมากอีกต่อไป **กระบวนทัศน์ที่ 2** ทักษะโลกยุคหน้าจะแตกต่างจากทักษะที่เคยเรียนรู้มาอย่างมาก โดยต้องการระบบการเรียนรู้แบบใหม่ที่เหมาะกับคนทุกเจเนอเรชันที่เกิดมาด้วยบริบทและทุนทางเทคโนโลยีที่ต่างกัน รวมถึงการเตรียมตัวในการเรียนรู้และยกระดับทักษะแบบตลอดชีวิต **กระบวนทัศน์ที่ 3** โลกของแรงงานข้ามชาติในอนาคต จะมิใช่เรื่องการบริหารจัดการเพียงกลุ่มประเทศเมียนมา กัมพูชา ลาว เวียดนาม แต่ต้องปรับไปสู่ความสามารถของรัฐในการบริหารจัดการแรงงาน การดึงดูดแรงงานทักษะสูง และการเข้ามาทำงานและอาศัยร่วมกันกับคนไทยภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และ**กระบวนทัศน์ที่ 4** เนื่องด้วยในอนาคตรูปแบบการบริโภคสื่อและการติดต่อสื่อสารจะดำเนินการผ่านระบบดิจิทัลที่มีความก้าวหน้าและอาจนำไปสู่การควบคุมการดำเนินชีวิตบนการทำงานของอัลกอริทึม ดังนั้น การติดตามตรวจสอบทั้งของรัฐบาล สังคม ครอบครัวและปัจเจก ต้องมีความเท่าทันกับกลไกทางดิจิทัล โดยควรมีการสร้างสมรรถนะคนในทุกระดับให้เข้าใจกระบวนการทำงานของระบบดิจิทัล มีความสามารถในการใช้งานระบบดิจิทัล และสามารถจัดการกับภัยคุกคามในโลกดิจิทัลอย่างเท่าทัน

3.2.4 VUCA & BANI World

โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และเกิดการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายมิติ ทั้งทางกายภาพ ทางสังคมและทางเทคโนโลยี โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้นอย่างช้า ๆ ในอดีต อีกทั้งยังเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน (Disruption) ด้วยความก้าวหน้าทางวิทยาการ โดยเฉพาะเทคโนโลยีตลอดจนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันทันใด ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในลักษณะของ Disruption หรือที่เรียกว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน ก่อให้เกิดคำว่า VUCA World และ BANI World (การศึกษาไทยในโลกยุคเปลี่ยนผ่าน, กระทรวงศึกษาธิการ) ดังนี้

VUCA World

- V – Volatility คือ ความผันผวนสูง การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว สถานการณ์หรือสภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงสูง และรวดเร็ว ไม่สามารถคาดเดาหรือทำนายได้
- U – Uncertainty คือ สภาวะที่มีความไม่แน่นอนสูง คาดการณ์ได้ยาก ขาดความชัดเจน ไม่สามารถหาข้อมูลที่ชัดเจน มายืนยันในแต่ละสถานการณ์ได้
- C – Complexity คือ ความซับซ้อนที่มีมากขึ้นเรื่อย ๆ เชิงระบบ มีปัจจัยมากมายและซับซ้อนต่อการตัดสินใจ
- A – Ambiguity คือ ความคลุมเครือ ไม่ชัดเจน ไม่สามารถคาดเดาผลที่จะเกิดขึ้นได้ชัดเจน

BANI World

- B – Brittle คือ โลกที่เปราะบางแตกหักง่าย มีความอ่อนไหวต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่งที่ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ของโลก พร้อมเสียหายตลอดเวลา ความได้เปรียบในอดีตอาจใช้ไม่ได้ในปัจจุบัน
- A – Anxious คือ โลกที่อยู่ในสภาวะวิตกกังวลกับทุกด้านรอบตัว ทั้งทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและอนาคต ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพการทำงาน การใช้ชีวิตประจำวันและสุขภาพกายและใจ
- N – Nonlinear คือ โลกที่ความเป็นไปต่าง ๆ ไม่เป็นเส้นตรง ข้อมูลที่เกิดขึ้นในอดีตไม่สามารถใช้มาทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ส่งผลให้การวางแผนต่าง ๆ ทำได้ยากยิ่ง

- I – Incomprehensible คือ โลกที่เหตุการณ์หลาย ๆ อย่างที่เกิดขึ้นไม่สามารถที่จะอธิบายให้เข้าใจได้ด้วยชุดความคิดเดิม เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไม่เป็นเหตุเป็นผลทำให้อธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ยาก

(ร่างแผนยกระดับความสามารถทางการแข่งขันทางการศึกษาไทยในเวทีโลก, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา)

ทั้งนี้ VUCA World ใช้อธิบายโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและซับซ้อน โดยเฉพาะในสภาวะการเปลี่ยนแปลงเป็นปกติและเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินธุรกิจ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ องค์กรหรือหน่วยงานต้องเผชิญกับความท้าทายที่ไม่คาดคิดและต้องมีการตัดสินใจอย่างรวดเร็วเพื่อปรับตัวกับสภาวะเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วน BANI World ใช้เพื่ออธิบายโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อน โดยเฉพาะในสภาวะที่เป็นผลของการเปลี่ยนแปลงในเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางการเงิน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม โดยต้องเผชิญกับความเป็นไปได้ที่ผิดปกติและมีความไม่สมดุล ต้องค้นหาวิธีในการปรับตัวเพื่อเข้ากับสภาวะเหล่านี้อย่างมีประสิทธิภาพ (การศึกษาไทยในโลกยุคเปลี่ยนผ่าน, กระทรวงศึกษาธิการ)

ในการรับมือกับกระแสโลกที่ผันผวนนี้ การศึกษาซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทบทวนและปรับเปลี่ยนการศึกษา เพื่อสร้างผู้เรียนให้มีทักษะและสมรรถนะที่สำคัญจำเป็น สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พลิกผัน ไม่แน่นอน ซับซ้อนและคลุมเครือได้ และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้น จึงถึงเวลาที่การศึกษาต้องปรับเปลี่ยนจากการให้ความสำคัญกับความรู้ มาเป็นให้ความสำคัญกับกระบวนการคิดของผู้เรียน ซึ่งหนึ่งในทักษะที่ถูกหยิบยกขึ้นมากล่าวถึงในการพัฒนาการคิดของผู้เรียน คือ ทักษะการเรียนรู้ ตามแนวทางการพัฒนาในศตวรรษที่ 21 (ศศิมา สุขสว่าง, 2562 อ้างถึงใน วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2563) โดยกำหนดทักษะที่เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนไว้ 3 ส่วน ประกอบด้วย (1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม คือ มีความคิดสร้างสรรค์ แก้ปัญหาเป็น ใส่ใจนวัตกรรม มีการสื่อสารที่ดี รู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ และมีความร่วมมือร่วมใจ (2) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี คือ รู้จักติดตามข้อมูลข่าวสาร รอบรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ รู้เท่าทันสื่อ และฉลาดในการสื่อสาร และ (3) ด้านชีวิตและอาชีพ คือ มีความยืดหยุ่น รู้จักปรับตัว มีภาวะผู้นำ มีความคิดริเริ่ม ใส่ใจตัวเอง เรียนรู้วัฒนธรรม รู้จักเข้าสังคม มีความขยันหมั่นเพียร รับผิดชอบ และรู้จักพัฒนาตัวเอง การศึกษาจึงต้องสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้มีทั้ง Hard skills ที่เป็นความฉลาดรู้ในทักษะพื้นฐานที่สำคัญเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้า การฝึกฝนความสามารถ การสร้างความเชี่ยวชาญทางวิชาการและวิชาชีพ ในขณะเดียวกันต้องสร้าง Soft skills ซึ่งเป็นทักษะและคุณลักษณะภายในของบุคคลที่สำคัญและจำเป็นยิ่งในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงเสมอ (วัฒนาพร ระงับทุกข์, สมรรถนะเด็กไทยในยุคโลกพลิกผัน (VUCA World))

3.2.5 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

จากรายงาน การประเมินผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมต่อเด็กในประเทศไทย (Impact Assessment of Climate Change and Environmental Degradation on Children in Thailand) ซึ่งจัดทำโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ร่วมกับ UNICEF Thailand พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ของไทย คือ พื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงสุดต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะสำหรับเด็ก และการเสริมสร้างขีดความสามารถในการปรับตัวของครัวเรือนที่มีเด็กมีความสำคัญต่อการบรรเทาความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในพื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้ จังหวัดที่มีความเสี่ยงสูงสุด 10 อันดับแรก ในระยะสั้น (พ.ศ. 2559 – 2578) และในสถานการณ์จำลองความเข้มข้นของก๊าซเรือนกระจกที่ 4.5 (RCP4.5 เป็นการจำลองปริมาณก๊าซเรือนกระจกในระดับกลางที่ความเข้มข้นของก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศเพิ่มขึ้นสูงสุดในปี 2583 และลดลง

หลังจากนั้น) ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี นครราชสีมา ศรีสะเกษ นครศรีธรรมราช นราธิวาส สุรินทร์ สงขลา บุรีรัมย์ ขอนแก่น และสุราษฎร์ธานี ตามลำดับ

การวิเคราะห์การถดถอย (regression analysis) ในรายงานดังกล่าวเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีความเสี่ยงต่อสภาพภูมิอากาศของเด็กกับมาตรฐานความเป็นอยู่ของเด็กในมิติต่าง ๆ ภายใต้ดัชนีความยากจนหลายมิติของเด็ก (Child Multidimensional Poverty Index – MPI) ประกอบด้วย สภาพที่อยู่อาศัย การมีทรัพย์สิน การมีบัญชีธนาคาร และการเข้าถึงน้ำดื่มสะอาด โดยรายงานดังกล่าวพบว่า การพัฒนาขีดความสามารถในการปรับตัวของครัวเรือนที่มีเด็กมีความสำคัญต่อการลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยครอบครัวที่มีที่อยู่อาศัยแข็งแรง ปลอดภัย มีทรัพย์สิน และเข้าถึงบัญชีธนาคารและน้ำประปา มีแนวโน้มจะมีขีดความสามารถในการปรับตัวสูงกว่าและมีความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่ำกว่า

ทั้งนี้ ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยปรากฏอยู่ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2558 – 2593 และแผนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ อย่างไรก็ตาม นโยบายและแผนดังกล่าวยังขาดมาตรการเฉพาะที่จะบรรเทาความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ และยังขาดมาตรการที่จะช่วยลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กในกลุ่มเปราะบางที่สุด

3.3 รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2565

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2565 แสดงถึงสถานการณ์ความก้าวหน้าการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐ เพื่อบรรลุผลสัมฤทธิ์และผลลัพธ์การดำเนินงานตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งประเด็นความท้าทายของการดำเนินงานในห้วง 5 ปีแรกของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งผลการดำเนินงานตามรายงานฯ ข้างต้นได้นำเสนอผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้งรายประเด็นแผนแม่บทฯ และแผนแม่บทย่อย และจากการที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้มีการวิเคราะห์ความสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายแผนแม่บทฯ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ไว้แล้ว ดังนั้น ผลการดำเนินงานฯ ข้างต้น จึงเป็นข้อมูลที่สะท้อนผลการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ได้ด้วย ซึ่งผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทฯ ประเด็นที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 ได้แก่ ในประเด็นแผนแม่บท (2) การต่างประเทศ (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต และ (12) การพัฒนาการเรียนรู้ จึงเป็นข้อมูลที่สะท้อนผลการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 ด้วย ซึ่งผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทฯ ทั้ง 4 ประเด็นข้างต้นมีรายละเอียดดังนี้

1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 2 การต่างประเทศ

1.1) แผนแม่บทย่อย : ความร่วมมือเศรษฐกิจและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย : ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 จะเริ่มดีขึ้นตามลำดับ ทว่าแต่ละประเทศยังอยู่ระหว่างฟื้นฟูจากผลกระทบของโรคระบาดดังกล่าว ผนวกกับสถานการณ์ของโลกในปัจจุบัน

ที่เกิดความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ ซึ่งอาจส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อขับเคลื่อน SDGs ได้ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังคงเผชิญความท้าทายหลายประการ อาทิ การที่สังคมบางส่วนขาดความตระหนักรู้เรื่อง SDGs การขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงความท้าทายด้านข้อมูลตัวชี้วัดบางตัวที่ยังไม่สอดคล้องกับระเบียบวิธีการของสหประชาชาติ ไม่สะท้อนบริบทของประเทศ และไม่ได้จัดเก็บข้อมูลแบบจำแนกแยกประเภท รวมถึงการขาดระบบฐานข้อมูลกลางเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งอาจส่งผลในภาพรวมต่อการดำเนินการเพื่อสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมาย SDGs ได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานทุกภาคส่วนควรเร่งดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมาย SDGs ตามแผนขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย โดยมุ่งสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ SDGs ให้กับคนทุกกลุ่ม ทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น และควรขยายผลไปถึงการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ SDGs ในสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังแนวคิดเรื่องความยั่งยืนให้เด็กและเยาวชน อีกทั้งควรสร้างเอกภาพและบูรณาการการทำงานในภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ส่งเสริมระบบพหุภาคีนิยมที่เข้มแข็ง ส่งเสริมให้มีการระดมทุนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Financing for SDGs) ซึ่งรวมถึงผลิตภัณฑ์การเงินที่อยู่ภายใต้แนวคิดการเติบโตอย่างยั่งยืน อาทิ ตราสารหนี้เพื่อความยั่งยืน (Green Bond) ตลอดจนสนับสนุนการเติบโตอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจเอกชน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อมและรายย่อย (MSMEs) พัฒนาศักยภาพของบุคลากร หน่วยงาน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ ยังควรเร่งพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางของประเทศเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้มีตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับระเบียบวิธีของสหประชาชาติ และ/หรือสอดคล้องและสะท้อนบริบทการพัฒนาของประเทศไทย เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลกลางที่ถูกต้องและแม่นยำ อันจะช่วยต่อยอดเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนและประเมินผลความก้าวหน้าในการบรรลุเป้าหมาย SDGs ของประเทศไทยได้ต่อไป

2) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 10 การปรับเปลี่ยนค่านิยม และวัฒนธรรม

2.1) แผนแม่บทย่อย : การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการเสริมสร้างจิตสาธารณะและการเป็นพลเมืองที่ดี

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย : คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตามมาตรฐานและสมดุล ทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตน ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการเพื่อมุ่งปลูกฝังค่านิยมและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมผ่านโครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การบรรลุเป้าหมายเป็นไปอย่างยั่งยืน ยังมีประเด็นที่ท้าทายในหลายประการที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ โดยเฉพาะในประเด็นรูปแบบและช่องทางการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่อาจยังไม่มีความหลากหลาย ไม่ทันต่อสถานการณ์และตรงกับความสนใจของคนในสังคม รวมทั้งในประเด็นค่านิยม ความคิด ความเชื่อที่แตกต่างกันระหว่างวัยของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม จึงอาจทำให้ความผูกพัน และการพึ่งพาอาศัยกันในสังคมมีแนวโน้มที่จะลดน้อยลง ทั้งในระดับครอบครัว ในระดับชุมชน และในสถานศึกษา ซึ่งทำให้การใช้กลไกทางสังคมในการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีอาจทำได้ยากมากขึ้น และค่านิยมที่ดีงามอันเป็นรากฐานของสังคมบางอย่างถูกลดความสำคัญลง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการในระยะต่อไปเพื่อพัฒนาให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และมีความพร้อมในทุกมิติ นอกจากการดำเนินโครงการตามปกติที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่องแล้วนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังควรต้องมุ่งพัฒนารูปแบบและช่องทางการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้มีความหลากหลายทันต่อสถานการณ์และความสนใจของคนในสังคมมากยิ่งขึ้น โดยการใช้ซอฟต์พาวเวอร์เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการสร้างพื้นที่ปลอดภัยของคนแต่ละวัยและแต่ละกลุ่มในสังคมที่มีความหลากหลาย เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีความเคารพ ความเข้าใจซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น รวมทั้งควรเร่งสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันทางสังคม โดยเฉพาะสถาบันทางศาสนาเพื่อเป็นการสร้างความน่าเชื่อใจให้กับคนในสังคมให้มากยิ่งขึ้น

3) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

3.1) แผนแม่บทย่อย : การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย : เด็กเกิดอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการสมวัย สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพมากขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ในภาพรวมเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่สมวัยมากขึ้น แต่ประเทศไทยยังมีความท้าทายในการฟื้นฟูพัฒนาการในด้านที่ถดถอยไปจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 โดยการปิดโรงเรียนเนื่องจากการแพร่ระบาดฯ ส่งผลให้เกิดภาวะพัฒนาการถดถอยในเด็กปฐมวัย ซึ่งอาจส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของเด็กปฐมวัยในระยะยาว นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาภายในจังหวัดก็มากขึ้น ซึ่งสะท้อนความแตกต่างของการเรียนรู้ที่บ้านของเด็กแต่ละคนในช่วงที่โรงเรียนปิด รวมทั้งความยากจนหรือขัดสนของครอบครัวเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยและความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการศึกษา รวมไปถึงยังขาดการออกแบบมาตรการแบบมุ่งเป้ารายพื้นที่เพื่อเสริมกำลังการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้เหมาะสมตามบริบทพื้นที่

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการเตรียมความพร้อมของพ่อแม่ มีอาสาสมัครดูแลพัฒนาเด็กปฐมวัยรายพื้นที่ เพื่อหนุนเสริมผู้ปกครอง ทั้งด้านทักษะการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ถูกต้อง ตั้งแต่ก่อนการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย และด้านทรัพยากรที่จำเป็นต่อพัฒนาการเด็ก มีแนวทางปฏิบัติในการฟื้นฟูพัฒนาการเด็กปฐมวัยหลังภาวะวิกฤตสำหรับครูและผู้ดูแลเด็กอย่างหลากหลายเพื่อการประยุกต์ใช้ตามบริบทของพื้นที่และขนาดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมทั้งการสร้างเสริมประสบการณ์ผ่านแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่หรือตามความสนใจของเด็กในช่วงปิดเทอม ปรับระดับการจัดการเรียนรู้ระดับประถมศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มาจากระดับอนุบาลให้เหมาะสมตามพัฒนาการ การผลักดันการใช้มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัด การยกระดับการผลิตและพัฒนาครูปฐมวัยอย่างครบวงจรตั้งแต่ช่วงเริ่มแรกไปจนถึงช่วงปฏิบัติงาน สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัย การสนับสนุนให้เปิดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 3 ปี ตลอดจนการพิจารณาจัดสรรและเพิ่มจำนวนเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด 0 – 6 ปีแบบถ้วนหน้า

3.2) แผนแม่บทย่อย : การพัฒนาช่วงวัยเรียนและวัยรุ่น

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย : วัยเรียน/วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลตลอดชีวิตดีขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

สมรรถนะการศึกษาไทยในการพัฒนาวัยเรียนวัยรุ่นให้มีความรู้และทักษะในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในอนาคต แม้จะมีคะแนนที่ดีขึ้นแต่ยังอยู่ในจุดที่ต้องเร่งพัฒนา เนื่องจากยังมีคุณภาพการศึกษาที่ยังต่ำและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ยังสูง ซึ่งประเด็นท้าทายที่สำคัญที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในด้านคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการสอนให้คิดอย่างมีเหตุมีผล และด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา อาทิ อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ลดลง อีกทั้งอัตราส่วนครูต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และงบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์รวมในประเทศ ยังไม่เหมาะสมกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในวัยเรียนวัยรุ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนความท้าทายในการนำเด็กที่หลุดจากการศึกษาเข้าสู่ระบบการศึกษา/การฝึกอาชีพ และการฟื้นฟูภาวการณ์เรียนรู้ถดถอยจากการปิดโรงเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีเครื่องมือและสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย มีหลักสูตรการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและความถนัดของเด็กรายบุคคล โดยเน้นการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะความสามารถในการใช้เหตุผล การใช้เทคโนโลยี และมุ่งส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในทุกแขนง ทั้งด้านภาษา ศิลปะ กีฬา วัฒนธรรม อีกทั้งขับเคลื่อนนโยบายลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยการกระจายความเท่าเทียมด้านสวัสดิการและคุณภาพทางการศึกษา โดยเฉพาะกับกลุ่มวัยเรียนและวัยรุ่น ที่มีฐานะยากจนให้สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างเสมอภาคและครอบคลุม มีการใช้กลไกในพื้นที่ในการเฝ้าระวังและช่วยเหลือกลุ่มเด็กนอกระบบหรือกลุ่มเสี่ยง การขับเคลื่อนการกระจายอำนาจให้กับสถานศึกษาในการจัดการศึกษาตามบริบทของตนเอง การเร่งขับเคลื่อนการฟื้นฟูการเรียนรู้ที่ถดถอยไปของเด็กวัยเรียนแต่ละคนอย่างเหมาะสม ผ่านการออกแนวปฏิบัติที่หลากหลายและการพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการจัดการการสอนเสริมเพื่อชดเชยความรู้ที่ถดถอยไปของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการจัดพัฒนาทักษะการวางแผนชีวิต การเงิน และทักษะที่เกี่ยวกับการทำงานในอนาคต

3.3) แผนแม่บทย่อย : การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย : แรงงานมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต มีทักษะอาชีพสูง ตระหนักในความสำคัญที่จะพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ สามารถปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ตามพลวัตของโครงสร้างอาชีพและความต้องการของตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ได้เริ่มคลี่คลายลง ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว และแรงงานที่ได้รับผลกระทบเริ่มทยอยกลับมาทำงาน แต่แรงงานยังต้องเผชิญกับสภาวะการทำงานในรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะการที่ภาคธุรกิจหันมาพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น ส่งผลให้แรงงานที่มีทักษะไม่สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินธุรกิจยุคใหม่ตกงานหรือมีความเสี่ยงที่จะตกงานเพิ่มขึ้นในอนาคต การรับรู้ถึงช่องทางการยกระดับทักษะ อาทิ แพลตฟอร์มพัฒนาทักษะให้บริการแก่กลุ่มคนทำงานในทุกช่วงวัยยังอยู่ในวงจำกัด ตลอดจนหลักสูตรการศึกษาไทยยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในแง่ของเชิงคุณภาพและปริมาณ ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานสูงและตลาดแรงงานขาดทักษะและกำลังคนที่ต้องการ รวมถึงภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษา ยังขาดการบูรณาการร่วมกันในการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาทักษะแรงงานฝีมือเพื่อสร้างโอกาสและเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาข้อมูลสถานการณ์ ความต้องการตลาดแรงงานให้ครอบคลุม โดยมีข้อมูลด้านแรงงานของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีกลไกเชื่อมโยงข้อมูลด้านแรงงานที่ครบถ้วน มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านแรงงานรองรับ มีการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของตลาดแรงงาน มีการรับรองสมรรถนะแรงงาน รวมถึงอาจจัดกิจกรรมเพื่อเปิดโลกทัศน์เส้นทางอาชีพให้แก่นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ให้มีโอกาสได้รู้จักอาชีพที่หลากหลาย เพื่อจะได้เลือกทำงานที่สอดคล้องกับความถนัด เป็นกำลังแรงงานที่ช่วยพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มศักยภาพ

3.4) แผนแม่บทย่อย : การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย : มีคนไทยที่มีความสามารถและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเข้ามาทำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การเพิ่มและรักษาไว้ซึ่งกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ยังคงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ที่ผ่านมาประเทศไทยมีแนวทางสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เน้นไปทางฝั่งอุปทาน ซึ่งทำได้ดีในระดับหนึ่งแล้ว อาทิ การให้ทุนการศึกษา การพัฒนาโรงเรียนวิทยาศาสตร์ให้กระจายตัวอยู่ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ เพื่อกระจายโอกาสให้นักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในทุกพื้นที่ ฯลฯ อย่างไรก็ดี การพัฒนาแนวทางฝั่งอุปสงค์ยังมีพื้นที่สำหรับการปรับปรุงอีกมาก อาทิ การสร้างงานและเส้นทางอาชีพที่น่าสนใจ ตลอดจนการกำหนดค่าตอบแทนให้เหมาะสม นอกจากนี้ ปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกกำลังดึงดูดผู้มีความสามารถเข้าไปเป็นแรงงานขับเคลื่อนประเทศ ขณะที่ไทยยังประสบปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อแรงงานต่างชาติ โดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานระดับล่าง ประเทศไทยจึงไม่ใช่จุดหมายที่นิยมของกลุ่มแรงงานคุณภาพจากต่างชาติ เมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว

4) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 12 การพัฒนาการเรียนรู้

4.1) แผนแม่บทย่อย : การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย : คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตดีขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 เป็นประเด็นท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมาย ก่อให้เกิดผลกระทบต่อด้านการศึกษาและต่อตัวนักเรียนโดยตรง โดยมีเด็กนักเรียนจำนวนมากเกิดภาวะการเรียนรู้ที่ถดถอย รวมถึงปัญหาการพัฒนาทางกายและทางจิตใจ จากการเรียนออนไลน์ในช่วงที่ผ่านมา เนื่องจากความพร้อมของทรัพยากร/อุปกรณ์ในการเรียนรู้ ความพร้อมของผู้เรียน สภาพแวดล้อมในการเรียน และความพร้อมของครูผู้สอน รวมทั้งปัญหาการหลุดออกนอกระบบการศึกษา โดยเฉพาะในช่วงชั้นรอยต่อ (ประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3) ในกลุ่มเด็กนักเรียนจากครัวเรือนยากจน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการปฏิรูประบบการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรมทางกายและจิตใจที่หลากหลายสอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย เพื่อฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ที่ถดถอยของนักเรียน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กนักเรียนที่ยากจนและด้อยโอกาส รวมทั้งพัฒนาระบบติดตามเด็กที่หลุดออกนอกระบบการศึกษา และกลุ่มเด็กที่มีความเสี่ยง รวมทั้งมีมาตรการในการป้องกันการหลุดออกนอกระบบของเด็กนักเรียน ส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้แก่ครูและนักเรียน

ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อาทิ การเตรียมความพร้อมในด้านอุปกรณ์การเรียน และสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้แก่ครูผู้สอนและนักเรียน สำหรับรองรับการเรียนรู้ผ่านดิจิทัลที่เข้ามามีบทบาทกับภาคการศึกษามากขึ้น และเป็นการรองรับการเรียนรู้ในช่วงวิกฤตจากโรคระบาดในอนาคตได้ รวมถึงการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทั้งระบบ และเร่งดำเนินการทดสอบสมรรถนะครูรายสาขาที่สามารถเทียบเคียงกับมาตรฐานสากลได้ให้มากขึ้น โดยเฉพาะครูที่อยู่ในระบบการศึกษาอยู่แล้ว เพื่อประกันคุณภาพของครูและพัฒนาครูผู้สอนไปสู่การเป็นครูยุคใหม่และสะท้อนคุณภาพของครูได้อย่างชัดเจน การวิจัยและสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการศึกษา และควรขยายผลระบบการศึกษาที่มีคุณภาพไปให้ทั่วถึงผ่านกลไกต่าง ๆ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษา อาทิ การจับคู่โรงเรียนพี่เลี้ยง การกระจายทรัพยากรทางการศึกษาในเรื่องการจัดสรรครูและการผลิตครูที่มีคุณภาพให้ไปสอนในท้องถิ่น การสนับสนุนเครื่องมือการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งการสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัว เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

4.2) แผนแม่บทย่อย : การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย : ประเทศไทยมีระบบข้อมูลเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและการส่งต่อการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพเพิ่มขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ประเทศไทยมีการจัดการศึกษาที่รองรับพหุปัญญาหลากหลายประเภทและการส่งเสริมความสามารถพิเศษเฉพาะทางอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนยังคงต้องจัดตามหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก ทำให้ในทางปฏิบัติการจัดการเรียนการสอน โดยการแบ่งห้องเรียนตามพหุปัญญาที่หลากหลายทำได้ยาก เนื่องจากโรงเรียนต้องมีความพร้อมในด้านทรัพยากรและบุคคลากรในการจัดการศึกษา จึงทำให้ในทางปฏิบัติมีการกระจุกตัวเฉพาะในบางกลุ่มโรงเรียน นอกจากนี้ ความรู้ความเข้าใจตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาของบุคลากรทางการศึกษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สอน ยังคงมีอยู่ในระดับจำกัด ประกอบกับค่านิยมและทัศนคติของสังคมไทยที่มีแนวโน้มในการยกย่องและให้ความสำคัญกับความเป็นเลิศทางด้านวิชาการเป็นหลัก หรือการยกย่องคนเก่งยังคงเป็นการเน้นไปที่สาขาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ซึ่งสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่ง เนื่องมาจากสาขาอาชีพในการรองรับการทำงานในอนาคตยังคงมีอยู่อย่างจำกัด ส่งผลให้เกิดสถานการณ์การเร่งเรียนและเรียนหนักเพื่อสนับสนุนไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามค่านิยมของสังคมตั้งแต่อายุยังน้อย โดยขาดการคำนึงถึงความหลากหลายทางพหุปัญญาด้านต่าง ๆ ที่เด็กแต่ละคนมีแตกต่างกัน นอกจากนี้ การติดตามการตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลายยังคงขาดการจัดเก็บข้อมูลและตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนผลลัพธ์ตามเป้าหมายได้อย่างเหมาะสมและชัดเจน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญาจำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยการพัฒนาระบบข้อมูลทั้งระบบฐานข้อมูลพหุปัญญาแห่งชาติที่เชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และระบบเทคโนโลยีสำหรับการสำรวจ คัดกรอง วัดระดับ และติดตามผลผู้เรียน การพัฒนาทางด้านแหล่งเรียนรู้ ทั้งสถานศึกษาที่ส่งเสริมพหุปัญญาและสถานที่สาธารณะในการเปิดโอกาสให้แสดงความสามารถ การสร้างโมเดลต้นแบบและการส่งต่อการพัฒนาตามพหุปัญญา นอกเหนือจากด้านวิทยาศาสตร์ที่ประสบความสำเร็จในทุกพื้นที่การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการเข้ามาส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางพหุปัญญา รวมถึงการส่งเสริมการจ้างงาน และการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องพหุปัญญา ทั้งระดับครอบครัว ชุมชน และครูผู้สอน โดยปรับเปลี่ยนทัศนคติว่าผู้เรียนที่เก่งไม่จำเป็นต้องเก่งเฉพาะด้านวิชาการแต่เพียงเท่านั้น นอกจากนี้ ควรมีการสนับสนุนการสร้าง

เครือข่ายโรงเรียนและมีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนและเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อลดอุปกรณ์ในด้านทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอน

3.4 ความก้าวหน้าการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 4 ด้านการศึกษา (SDG4)

3.4.1 สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายที่ 4 ด้านการศึกษา (SDG4)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 “สร้างหลักประกันว่า ทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต” มุ่งเน้นการสร้างโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับคนทุกคน ทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย อย่างทั่วถึง เท่าเทียมและเสมอภาค โดยมีเป้าหมายย่อยที่ต้องการบรรลุ จำนวน 10 เป้าหมาย โดย 7 เป้าหมายย่อย (4.1 - 4.7) เป็นเป้าหมายที่มีลักษณะเป็นเป้าหมายเชิงผลลัพธ์ คือ การสร้างหลักประกันทางการศึกษา ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษาจนถึงอุดมศึกษา โดยในระดับปฐมวัยถึงมัธยมศึกษาตอนต้น เน้นการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ส่วนการศึกษาด้านอาชีพ (ระดับอาชีวศึกษา) และอุดมศึกษา เน้นการศึกษาที่มีคุณภาพมีค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม จากนั้นเน้นการพัฒนาทักษะอาชีพ ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศให้เยาวชนและผู้ใหญ่ได้รับ เพื่อการประกอบอาชีพ การมีงานทำ และการเป็นผู้ประกอบการ รวมทั้งการอ่านออกเขียนได้ คำนวณได้ ทั้งนี้ การที่จะบรรลุเป้าหมายเชิงผลลัพธ์ที่กล่าวมาข้างต้น จำเป็นต้องมีการกำหนดแนวทางส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานที่เพียงพอ เหมาะสมด้วย ดังนั้น เป้าหมายย่อย (4.a - 4.c) จึงเป็นเป้าหมายเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน ทรัพยากรทางการศึกษาและครูที่มีคุณภาพเพียงพอต่อการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย การสร้างความพร้อมให้กับสถานศึกษาให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ เช่น โครงสร้างพื้นฐาน วัสดุอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก ไฟฟ้า อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ ครูที่มีคุณภาพ น้ำดื่ม สุขอนามัย เป็นต้น นอกจากนั้น ได้ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนทุนการศึกษา เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการศึกษากับประเทศอื่นด้วย

สำหรับการดำเนินงานในห้วงเวลาที่ผ่านมา การที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้คนไทยทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพและเท่าเทียมกันตลอดช่วงอายุ ทำให้**การเข้าถึงการศึกษาและการสำเร็จการศึกษาของคนไทยมีแนวโน้มสูงขึ้น** โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การ**สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน** ซึ่งเป็นรายการค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นพื้นฐานให้แก่นักเรียนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ค่าจัดการเรียนการสอน ค่าหนังสือเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน และค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทั้งนี้ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลกระทบต่อสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างรุนแรง รวมถึงการจัดการศึกษาด้วย กระทรวงศึกษาธิการตระหนักและให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จึงเสนอขอปรับเพิ่มอัตราเงินอุดหนุนรายหัวตามความจำเป็นพื้นฐาน เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้เรียนและเพิ่มศักยภาพสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และขอปรับเพิ่มค่าอาหารกลางวันนักเรียนระดับเด็กเล็ก – ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2565 อนุมัติในหลักการให้ปรับเพิ่มอัตราเงินอุดหนุนรายหัวตามความจำเป็นพื้นฐาน 4 รายการ ได้แก่ ค่าจัดการเรียนการสอน (เพิ่มขึ้นร้อยละ 20) ค่าอุปกรณ์การเรียน (เพิ่มขึ้นร้อยละ 15) ค่าเครื่องแบบนักเรียน (ได้เต็ม 1 ชุด และเพิ่มอีก 1 ชุด สำหรับเด็กยากจน) และค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (เพิ่มขึ้นร้อยละ 30) และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2565 อนุมัติให้ปรับค่าอาหารกลางวันตามขนาดของโรงเรียน ซึ่งครอบคลุมโรงเรียนระดับประถมศึกษาใน 5 สังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และกรมพัฒนา

สังคมและสวัสดิการ กระทรวงแรงงาน โดยโรงเรียนที่มีนักเรียน 1 – 40 คน ได้รับจัดสรรในอัตรา 36 บาท/คน/วัน, มีนักเรียน 41 – 100 คน อัตรา 27 บาท/คน/วัน, มีนักเรียน 101 – 120 คน อัตรา 24 บาท/คน/วัน, และมีนักเรียน 121 คน ขึ้นไป อัตรา 22 บาท/คน/วัน นอกจากนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินโครงการสำคัญเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา เช่น **โครงการ "พาน้องกลับมาเรียน"** เพื่อค้นหาติดตาม เด็กตกหล่นออกกลางคัน และหลุดออกนอกระบบการศึกษากลับเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยบูรณาการความร่วมมือระหว่าง 12 หน่วยงาน และหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และมีการพัฒนาเครื่องมือติดตามนักเรียนตกหล่นด้วย Application "พาน้องกลับมาเรียน" เพื่อให้เกิดการทำงานที่สะดวก รวดเร็ว และยังสามารถเก็บเป็นฐานข้อมูลของนักเรียน รวมถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดกับแต่ละครอบครัวได้อย่างละเอียด ซึ่งมีนักเรียน นักศึกษา นักเรียนพิการและผู้พิการ กลับมาเรียน จำนวน 121,050 คน จากจำนวนทั้งหมด 121,642 คน คงเหลือ จำนวน 592 คน **โครงการ "อาชีวะอยู่ประจำ เรียนฟรี มีอาชีพ"** เพื่อเพิ่มโอกาสเข้าถึงการศึกษาระดับอาชีวศึกษา สำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ รวมถึงผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความสนใจในการเรียนต่ออาชีวศึกษา ตลอดจนผู้สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา/อยู่ในพื้นที่ห่างไกล เข้าศึกษาระยะที่ 1 รุ่นที่ 1 (ปวช.1) ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3,256 คน **โครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของกระทรวงศึกษาธิการ** เพื่อให้ความช่วยเหลือและบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของผู้ปกครอง นักเรียน และนักศึกษา ครอบคลุมผู้เรียนในสถานศึกษาทุกสังกัด ทั้งภาครัฐและเอกชน รวม 15 หน่วยงาน ในอัตรา 2,000 บาทต่อคน โดยหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดได้จำนวน 9,816,966 คน เป็นต้น นอกจากนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งศูนย์ความปลอดภัย กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเป็นหน่วยงานขับเคลื่อนนโยบายความปลอดภัยสู่การปฏิบัติ จัดให้มีรูปแบบ วิธีการ หรือกระบวนการในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา ให้ได้รับการปกป้องคุ้มครองความปลอดภัย ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงการสร้างทักษะให้นักเรียน นักศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีความสามารถในการดูแลตนเองจากภัยอันตรายต่าง ๆ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยกำหนดมาตรการความปลอดภัย 3 มาตรการ (1) ป้องกัน 4 กลุ่มภัยให้ไกลตัว (2) ปลูกฝัง มีภูมิคุ้มกัน มีทักษะชีวิต (3) ปราบปราม หมดปัญหาเดิม ไม่เพิ่มปัญหาใหม่

นอกจากนั้น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดำเนินโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมุ่งส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชน รวมถึงจัด**ทำแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินกิจการของสภาเด็กและเยาวชน** เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินกิจการของกลไกดังกล่าวผ่านระบบออนไลน์ และสนับสนุนงบประมาณให้แก่สภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ ทั้งนี้ สภาเด็กและเยาวชนทุกระดับได้มีการดำเนินโครงการ/กิจกรรม จำนวน 992 กิจกรรม โดยมีผู้เข้าร่วม จำนวน 46,721 คน **ความเท่าเทียมทางเพศในการเข้าถึงการศึกษาของไทยปรับตัวดีขึ้น** เห็นได้จากดัชนีความเสมอภาคระหว่างเพศ (Gender Parity Index: GPI) ที่มีแนวโน้มดีขึ้นในทุกระดับการศึกษา ตั้งแต่ปี 2559 เป็นต้นมา การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มคนเปราะบาง โดยเฉพาะคนพิการและผู้ด้อยโอกาส รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาให้กับคนพิการหลากหลายรูปแบบ เช่น โรงเรียนเฉพาะความพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ และการเรียนร่วมในทุกระดับการศึกษา รวมทั้งมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาแก่คนพิการในอัตราที่มากกว่าปกติ และจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และการช่วยเหลือทางการศึกษาอื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลือทางการศึกษาตามความต้องการจำเป็นพิเศษ และสามารถเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เฉพาะบุคคลหรือแผนการสอนรายบุคคล (IIP) ได้

อย่างไรก็ตาม แม้การสร้างโอกาสทางการศึกษาจะมีความก้าวหน้ามากขึ้น แต่เมื่อพิจารณาด้านคุณภาพการศึกษาจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พ.ศ. 2564 พบว่า คะแนนเฉลี่ยรวมทุกวิชาลดลงจาก 36.03 ใน พ.ศ. 2563 เป็น 34.57 คะแนน และหากจำแนกผลคะแนนการตามกลุ่มโรงเรียนพบ**ความแตกต่างในด้านคุณภาพการศึกษาของแต่ละกลุ่มโรงเรียนที่ยังคงมีอยู่อย่างมาก** โดยกลุ่มโรงเรียนที่มีคะแนนสูงที่สุดในทุกรายวิชา ได้แก่ กลุ่มโรงเรียนจุฬาภรณ์ มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 50 คะแนนในทุกวิชา รองลงมาคือ กลุ่มโรงเรียนสาธิต สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ขณะที่โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีโรงเรียนและนักเรียนมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทยมากที่สุด (52.13 คะแนน) วิชาอื่น ๆ คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50 ขณะที่กลุ่มโรงเรียนสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และโรงเรียนสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน เป็นกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยใน 3 วิชาหลัก คือ วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ต่ำกว่าร้อยละ 30 คะแนน สะท้อนถึงคุณภาพการศึกษาที่ยังมีความแตกต่างกันมากในแต่ละกลุ่มโรงเรียน และ**ผลจากความเหลื่อมล้ำในการจัดสรรทรัพยากร** ทั้งบุคลากรทางการศึกษา อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ นอกจากนั้น ผลกระทบจากสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนโดยตรง เช่น เด็กนักเรียนจำนวนมากเกิดภาวะการเรียนรู้ที่ถดถอย ความพร้อมของครูผู้สอนและผู้เรียนในการเรียนออนไลน์ ทั้งด้านทรัพยากร/อุปกรณ์สำหรับการเรียนรู้ ความพร้อมของโรงเรียนโดยเฉพาะในเขตพื้นที่ห่างไกล สมรรถนะของครูผู้สอนสู่การเป็นครูยุคใหม่ รวมถึงระบบการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ยังคงเป็นประเด็นปัญหาที่ท้าทายการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา

สำหรับการดำเนินการในระดับพื้นที่ มีตัวอย่างโครงการที่น่าสนใจ อาทิ **โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน** โดยใช้สถานศึกษา กศน. ระดับอำเภอ และ กศน. ตำบล/แขวง เป็นฐานจัดกิจกรรมฝึกอาชีพให้ประชาชนระดับฐานรากที่อาศัยอยู่ในระดับตำบล ประกอบด้วย กลุ่มเป้าหมายผู้ด้อย พลาด และขาดโอกาส โดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาทักษะอาชีพระยะสั้น เน้นการจัดการศึกษาที่ยึดพื้นที่เป็นฐานในการพัฒนา (Area – Based Development) สำหรับหลักสูตรอาชีพเป็นฐาน (Career – Based Education) เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพให้กับประชาชนให้ได้รับความรู้ไปสร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างมูลค่าเพิ่ม และเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์และสินค้าให้มีคุณภาพมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของตลาด รวมทั้งการบูรณาการกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายให้เกิดการรวมกลุ่มการพัฒนาผลิตภัณฑ์และเพื่อเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์และสนับสนุนให้เกิดช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน **โครงการทุนการศึกษาเด็กสภาวะยากลำบากในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือ** เพื่อจัดสรรทุนการศึกษาให้แก่กลุ่มเด็กบนพื้นที่สูงภาคเหนือที่ศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน กศน. ที่ขาดปัจจัยสนับสนุน และประสบสภาวะยากลำบากให้ได้รับโอกาสทางการศึกษา เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งตนเองได้ มีอาชีพที่สร้างรายได้พอเลี้ยงครอบครัวให้มีความสุขตามวิถีชีวิต มีความเป็นอยู่อย่าง “พออยู่ พอกิน” โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาไปสู่การอยู่ดีกินดีในอนาคต และเป็นพลเมืองดีมีคุณภาพเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชนและประเทศชาติ รวมถึง**โครงการฝึกอาชีพโรงเรียนพระดาบสจังหวัดชายแดนภาคใต้** เพื่อสร้างโอกาสให้กับเยาวชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ รวมถึงเยาวชนผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบและผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ผ่านหลักสูตรที่เปิดสอน อาทิ หลักสูตรช่างซ่อมรถจักรยานยนต์ ช่างซ่อมรถยนต์ และช่างซ่อมเครื่องจักรกลการเกษตร หลักสูตรช่างไฟฟ้าและช่างเชื่อม เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์จากการฝึกทักษะอาชีพ ให้สามารถสร้างอาชีพได้อย่างครบวงจร และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสันติสุข

การดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา มีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การทำให้คนทุกกลุ่มทุกวัยมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ช่วยให้สามารถประกอบอาชีพที่ดีมีคุณค่า มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และสนับสนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน ซึ่งในปี พ.ศ. 2565 การดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ มีผลการดำเนินงานหรือความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา โดยสรุปได้ดังนี้

1) ความก้าวหน้าในเชิงนโยบายและเป้าหมายการพัฒนาประเทศ ที่เป็นการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา

1.1) กรอบทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงานด้านการศึกษาและการพัฒนากำลังคนของประเทศมีความชัดเจน สามารถใช้เป็นกรอบและเป้าหมายการปฏิบัติงานได้ชัดเจน เป็นรูปธรรมมากขึ้น เนื่องจากแผนชี้นำการพัฒนาประเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีการปรับปรุงตัวชี้วัดและเป้าหมายให้สอดคล้องกับสถานภาพหรือบริบทการดำเนินงานจริง นอกจากนั้น หน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา หรือการผลิตและพัฒนากำลังคน ได้จัดทำแผนที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาที่ชัดเจน เช่น แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์เพื่อการพัฒนาประเทศไทย กรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ แผนพัฒนาประชากรเพื่อการพัฒนาประเทศระยะยาว และแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ เป็นต้น ดังนั้น ในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อให้คนไทยทุกกลุ่มทุกวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ จึงมีกรอบแนวทางและเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดการบูรณาการหรือมีความร่วมมือกันในการทำงานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2) การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบการปรับอัตราค่าใช้จ่ายและเงินอุดหนุนรายบุคคลสำหรับนักเรียนในหลายรายการ ได้แก่

- การปรับอัตราเงินอุดหนุนรายหัวตามความจำเป็นพื้นฐาน เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้เรียนและเพิ่มศักยภาพสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 4 รายการ ประกอบด้วย ค่าจัดการเรียนการสอน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบ และค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งมีความสำคัญและส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น
- การปรับเพิ่มค่าอาหารกลางวันของนักเรียนสำหรับเด็กนักเรียนระดับชั้นเด็กเล็กถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำให้เด็กนักเรียนได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่ามากขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญและส่งผลต่อสุขภาพของเด็กไทย
- การปรับเพิ่มอัตราเงินอุดหนุนรายบุคคลสำหรับนักเรียนพิการในโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา และอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่เพิ่มอัตราการจ่ายเงินอุดหนุนค่าจัดการเรียนการสอนส่วนที่เป็นเงินสมทบเงินเดือนครูในโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ทำให้ผู้พิการมีโอกาสทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น
- ปรับเพิ่มราคากลางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์นม โครงการอาหารเสริม (นม) โรงเรียน ทำให้เด็กนักเรียนได้ดื่มนมที่มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น และส่งผลต่อสุขภาพของเด็ก

1.3) ความร่วมมือด้านการศึกษา ประเทศไทยมีบทบาทเป็นผู้นำทางการศึกษาในเวทีโลก ปี 2565 โดยเข้าร่วมการประชุมในระดับนานาชาติ และเป็นเจ้าภาพในการประชุมระดับภูมิภาคและระดับโลก หลายรายการ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทความเป็นผู้นำในการเสนอแนวคิดในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาทางการศึกษาในระดับนานาชาติ รวมทั้งแสดงบทบาทในฐานะสมาชิกที่ดีในประชาคมโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการดำเนินการตามแผนการต่าง ๆ ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันไว้ในองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกความร่วมมือทางการศึกษาในรูปแบบดังกล่าวได้นำมาสู่ทิศทางและแนวนโยบายทางการศึกษาของประเทศไทยที่ต้องดำเนินงาน โดยในปี 2565 มีการประชุมสำคัญที่นำมาซึ่งเอกสารทางการศึกษาที่สำคัญ ดังนี้

- การประชุมรัฐมนตรีด้านการศึกษาแห่งภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิกว่าด้วยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 (การศึกษา 2030) ครั้งที่ 2 (Second Asia-Pacific Regional Education Minister's Conference on SDG4 - Education 2030: APREMC-II) ซึ่งผลการประชุมได้จัดทำถ้อยแถลงกรุงเทพฯ 2565 หรือ Bangkok Statement 2022 ที่มุ่งสู่การฟื้นฟูการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสำหรับทุกคน และการพลิกโฉมการศึกษาภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิก
- การประชุมสมัยสามัญของยูเนสโก ครั้งที่ 41 โดยในการประชุมคณะกรรมาธิการด้านการศึกษา มีการเปิดตัวกรอบการทำงานการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของยูเนสโก สำหรับปี ค.ศ. 2030 หรือ Education for Sustainable Development towards achieving the Sustainable Development Goals (ESD for 2030) ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ประเทศต่าง ๆ ตระหนักถึงบทบาทของการศึกษาในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงการเสริมสร้างพลังคนรุ่นใหม่ให้มีทักษะที่จำเป็นและแนวคิดสำหรับแก้ไขปัญหาในระดับโลกได้อย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ
- การประชุมรัฐมนตรีด้านการศึกษาอาเซียน ครั้งที่ 12 โดยผลการประชุมได้จัดทำปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลของระบบการศึกษาในอาเซียน (Declaration on the Digital Transformation of Education Systems in ASEAN) ซึ่งให้ความสำคัญกับการเข้าถึงและการมีส่วนร่วมทางการศึกษาในทุกระดับ โดยเฉพาะการเพิ่มโอกาสให้กับประชากรชายขอบ และเด็กและเยาวชนตกหล่นผ่านการเรียนทางไกลและการเรียนออนไลน์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและทางไกล โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและมีผู้ดูแลที่ให้การสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต และยอมรับความแตกต่างของการศึกษาที่เปลี่ยนผ่านไปสู่รูปแบบดิจิทัลในประเทศสมาชิกอาเซียน และการจัดการกับความท้าทายในด้านความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล
- การประชุมระดับผู้นำว่าด้วยการพลิกโฉมการศึกษา (Transforming Education Summit 2022: TES) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ 77 โดยมีเป้าหมายเพื่อแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ของผู้นำแต่ละประเทศต่อประเด็นการศึกษาทั่วโลก ที่อยู่ในสภาวะวิกฤตและการพัฒนาการศึกษาเพื่อบรรลุสันติภาพ ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชนและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ ประเทศไทยได้มีถ้อยแถลงว่าด้วยการพลิกโฉมการศึกษา (Transforming Education Summit 2022: TES) ซึ่งมีประเด็นสำคัญ เช่น ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการศึกษา เน้นพัฒนา 3 ด้านหลัก (ผู้เรียนรู้ ผู้สอน และระบบการศึกษา) ผ่านการใช้ประโยชน์ทางเทคโนโลยี นวัตกรรม มุ่งมั่นสร้างหลักประกันการกลับเข้าสู่การเรียน กำหนดมาตรการเพื่อรักษามาตรฐานและคุณภาพระบบการศึกษา และส่งเสริมความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ เพื่อพัฒนาการศึกษาตอบสนองความต้องการของนักลงทุนต่างประเทศ

ดังนั้น ในปี 2565 เป็นอีกปีหนึ่งที่มีความก้าวหน้าทางการศึกษาในระดับนานาชาติเกิดขึ้นอย่างมากมาย มีเอกสารสำคัญทางการศึกษาเกิดขึ้นหลายฉบับ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาของประเทศไทย รองรับการทำงานภายใต้แนวโน้มการจัดการศึกษาเหล่านี้อย่างเป็นรูปธรรม

1.4) สถานการณ์ด้านการศึกษา ภาพรวมเด็กไทยมีการเข้าเรียนเพิ่มขึ้น แต่ในช่วง COVID-19 อัตราการเข้าเรียนในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และอุดมศึกษาลดลง ขณะที่ด้านคุณภาพการศึกษายังเป็นปัญหาต่อเนื่อง ซึ่งภาครัฐมีการดำเนินการทั้งเพิ่มโอกาสเข้าถึงการศึกษา และนำเด็กที่หลุดออกนอกระบบให้กลับเข้ามาสู่ระบบการศึกษา ซึ่งยังเป็นประเด็นที่ต้องติดตามความคืบหน้าการดำเนินงานต่อไป

(1) ด้านโอกาสทางการศึกษา ในปีการศึกษา 2565 เด็กไทยมีอัตราการเข้าเรียนภาพรวมเพิ่มขึ้น โดยอัตราการเข้ารับการศึกษาของประชากรในวัยเรียน อายุ 3 - 21 ปี เพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2564 ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยระดับประถมศึกษา เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 99.06 เป็นร้อยละ 99.24 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 95.63 เป็น 96.79 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 81.90 เป็น 84.00 ตามลำดับ ส่วนระดับก่อนประถมศึกษาและระดับอุดมศึกษามีอัตราการเข้าเรียนลดลง โดยอัตราการเข้าเรียนในระดับก่อนประถมศึกษา ลดลงจากร้อยละ 77.04 เป็นร้อยละ 75.22 และระดับอุดมศึกษา จากร้อยละ 49.37 เป็นร้อยละ 48.51 ตามลำดับ

(2) ความเท่าเทียมทางการศึกษา หากพิจารณาจากอัตราการเข้าเรียนหรือความเท่าเทียมในการเข้ารับการศึกษาจำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา พบว่า อัตราการเข้าเรียนของเพศหญิงสูงกว่าเพศชายเกือบทุกระดับชั้น ยกเว้นระดับประถมศึกษา โดยอัตราส่วนการเข้าเรียนของเพศหญิงต่อเพศชาย ระดับก่อนประถมศึกษา ร้อยละ 75.55 : 74.90 ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 98.89 : 99.57 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 97.90 : 95.74 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 94.00 : 74.53 และระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 55.65 : 41.70 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบความเท่าเทียมในการเข้ารับการศึกษาระหว่างเพศหญิงและเพศชาย พบว่า ค่าความเท่าเทียมในการเข้ารับการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา เท่ากับ 1.01 ประถมศึกษา เท่ากับ 0.99 มัธยมศึกษาตอนต้น เท่ากับ 1.02 มัธยมศึกษาตอนปลาย เท่ากับ 1.26 ส่วนระดับอุดมศึกษา เท่ากับ 1.33 ดังนั้น ความเท่าเทียมในการได้รับการศึกษาของเพศชายและเพศหญิงในระดับก่อนประถมศึกษาและการศึกษาภาคบังคับมีค่าไม่แตกต่างกัน แต่จะแตกต่างกันในระดับอุดมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจเนื่องมาจากไม่มีกฎหมายบังคับ ผู้เรียนเข้ารับการศึกษาตามความต้องการหรือความสนใจ และบางส่วนไม่ต้องการศึกษาต่อต้องการทำงานหรือประกอบอาชีพ

(3) การได้รับการศึกษาของผู้พิการ สถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย ปี 2565 มีคนพิการได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 2,153,519 คน (ร้อยละ 3.26 ของประชากรทั้งประเทศ) แบ่งเป็น เพศชาย จำนวน 1,124,245 คน (ร้อยละ 52.21) และเพศหญิง จำนวน 1,029,274 คน (ร้อยละ 47.79) เป็นคนพิการที่ได้รับการศึกษา จำนวน 1,692,560 คน คิดเป็นร้อยละ 78.60 (ของคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ) ส่วนคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 21,503 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 (ของคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ) แบ่งเป็น (1) อายุไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเรียน จำนวน 1,015 คน (ร้อยละ 4.72 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) (2) คนพิการที่อายุถึงเกณฑ์แต่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 22,300 คน (ร้อยละ 57.20 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) และ (3) คนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 8,188 คน (ร้อยละ 38.08 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) ทั้งนี้ ในปีการศึกษา 2565 มีนักเรียนที่เป็นผู้พิการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รวม 379,356 คน จำแนกตามประเภทความพิการ ได้แก่ (1) บกพร่องทางการเห็น 1,750 คน (2) บกพร่องทางการได้ยิน 4,025 คน (3) บกพร่องทางสติปัญญา 29,444 คน (4) บกพร่องทางร่างกาย/สุขภาพ 11,150 คน

(5) ปัญหาทางการเรียนรู้ 299,522 คน (6) บกพร่องทางการพูด/ภาษา 2,350 คน (7) ปัญหาทางพฤติกรรม/อารมณ์ 5,783 คน (8) ออทิสติก 11,834 คน และ (9) พิการซ้อน 13,498 คน โดยในประเภทความพิการ มีปัญหาทางการเรียนรู้มากที่สุด ในระดับประถมศึกษา จำนวน 238,484 คน รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 56,682 คน

***ที่มา** : สถิติข้อมูลทางการศึกษา ปีการศึกษา 2565, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำโดย สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป.*

(4) ด้านคุณภาพการศึกษา เรื่องคุณภาพการศึกษายังเป็นปัญหาต่อเนื่อง โดยในปี 2565 มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาที่สะท้อนถึงคุณภาพการศึกษาที่สำคัญ ดังนี้

(4.1) คุณภาพการศึกษาปฐมวัยหรือก่อนประถมศึกษา มีผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัด ผ่านระบบข้อมูลสารสนเทศการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผลประเมินพบว่า ผลการประเมินด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย (มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ด้านที่ 3) ในปี 2565 มีจำนวนเด็กที่มีพัฒนาการสมวัย จำนวน 1,191,191 คน จาก 2,056,349 คน คิดเป็นร้อยละ 57.93 ทั้งนี้ ในปีการศึกษา 2565 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ของโรงเรียนสังกัด จำนวน 2,355 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด โรงเรียนอนุบาลประจำเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ (ที่มิใช่โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดและโรงเรียนอนุบาลประจำเขตพื้นที่การศึกษา) และโรงเรียนทั่วไปที่เปิดสอนชั้นอนุบาลศึกษา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการอยู่ในระดับดีร้อยละ 95.10 ระดับพอใช้ร้อยละ 4.50 และระดับปรับปรุง ร้อยละ 0.40 โดยผลการประเมินพัฒนาการด้านสังคมสูงสุด ร้อยละ 98.58 รองลงมา ด้านอารมณ์ จิตใจ ร้อยละ 98.17 พัฒนาการด้านร่างกาย ร้อยละ 89.51 และพัฒนาการด้านสติปัญญา ร้อยละ 83.76 ตามลำดับ (รายงานผลการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ปีการศึกษา 2565, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ทั้งนี้ การที่ผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติที่อยู่ในระดับต่ำ อาจเนื่องมาจากการบันทึกข้อมูลผลประเมินตนเอง ดำเนินการผ่านระบบแบบออนไลน์ ซึ่งผู้จัดทำข้อมูลและบันทึกข้อมูลต้องมีความรู้ความเข้าใจการบันทึกข้อมูลในระบบฯ และมีทักษะทางเทคโนโลยีด้วย จึงจะสามารถดำเนินการบันทึกข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ ซึ่งหากกรอกข้อมูลฯ ไม่ถูกต้อง ครบถ้วน ย่อมทำให้การประมวลผลข้อมูลของระบบฯ เกิดความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงได้

(4.2) ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปี 2565 ผลการประเมินในแต่ละระดับชั้น มีทั้งรายวิชาที่คะแนนเฉลี่ยลดลงและเพิ่มขึ้น โดยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 2 วิชา ได้แก่ วิชาภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 50.78 เป็น 53.89 วิชาวิทยาศาสตร์ เพิ่มขึ้นจาก 34.31 เป็น 39.34 ส่วนวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยลดลงจาก 36.83 เป็น 28.06 และ 39.22 เป็น 37.62 ตามลำดับ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 3 วิชา ได้แก่ วิชาภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 51.19 เป็น 52.95 วิชาวิทยาศาสตร์ เพิ่มจาก 31.45 เป็น 33.32 และวิชาภาษาอังกฤษ เพิ่มขึ้นจาก 31.11 เป็น 32.05 ส่วนวิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยลดลง 24.47 เป็น 24.39 ส่วนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าคะแนนเฉลี่ยลดลง 3 วิชา เพิ่มขึ้นวิชาเดียว คือ คณิตศาสตร์ โดยวิชาภาษาไทย มีค่าคะแนนเฉลี่ยลดลง จาก 46.40 เป็น 46.09 วิชาวิทยาศาสตร์ ลดลงจาก 28.65 เป็น 28.08 วิชาภาษาอังกฤษ ลดลงจาก 25.56 เป็น 23.44 และวิชาสังคมศึกษา ลดลงจาก 36.87 เป็น 33.00 ส่วนวิชาคณิตศาสตร์ เพิ่มขึ้นจาก 21.28 เป็น 21.61 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษายังคงอยู่ในระดับต่ำ โดยค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 เกือบทุกวิชา ยกเว้นวิชาภาษาไทยในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพียงวิชาเดียว มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 50.78 เป็น 53.89 อย่างไรก็ตาม ในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานในปี 2565 เป็นการให้นักเรียนเข้าสอบด้วยความสมัครใจ

(4.3) การศึกษาของประชากรวัยแรงงาน จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวัยแรงงาน (อายุ 15 - 59 ปี) ในปี 2565 เท่ากับ 10.13 ปี และมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัด พบว่า มี 68 จังหวัด ที่ประชากรวัยแรงงานมีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 88.31 และมี 9 จังหวัด ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 11.69 หากพิจารณาจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย พบว่า ประชากรไทยวัยแรงงานที่อาศัยในจังหวัดนนทบุรี มีปีการศึกษาเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 11.79 ปี รองลงมาเป็นกรุงเทพฯ เท่ากับ 11.49 ปี และจังหวัดปทุมธานี เท่ากับ 10.83 ปี ตามลำดับ ส่วน 3 จังหวัดที่มีปีการศึกษาเฉลี่ยลำดับท้าย ได้แก่ จังหวัดระนอง เท่ากับ 8.54 ปี จังหวัดตาก เท่ากับ 7.70 ปี และน้อยที่สุดเป็นจังหวัดแม่ฮ่องสอน 7.58 ปี

(4.4) การแก้ไขปัญหาเด็กหลุดออกนอกระบบการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันดำเนินโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” ซึ่งผลการติดตามพาน้องกลับมาเรียน จากนักเรียนที่หลุดออกนอกระบบการศึกษา ปีการศึกษา 2564 มีเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษาจำนวน 121,642 คน สามารถติดตามพบตัว 121,050 คน คิดเป็นร้อยละ 99.5 และยังติดตามไม่พบ 592 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 (ข้อมูล ณ วันที่ 26 ธันวาคม 2565) โดยสาเหตุสำคัญมาจากฐานะครอบครัวที่ยากจนซึ่งทำให้ประสบปัญหาค่าใช้จ่ายและปัญหาครอบครัวหย่าร้าง ทำให้เด็กต้องหยุดเรียนเพื่อประกอบอาชีพหารายได้เลี้ยงครอบครัว รวมถึงปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเรียน ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ทำให้เรียนไม่ทันเพื่อน จึงต้องหยุดเรียน

2) ความท้าทายการจัดการศึกษา

2.1) การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ในการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติมีประเด็นปัญหาที่ท้าทายหลายประการ อาทิ สังคมบางส่วนขาดความตระหนักรู้เรื่องเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ SDGs การขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง ข้อมูลตัวชี้วัดบางตัวที่ไม่สอดคล้องกับระเบียบวิธีการของสหประชาชาติ ไม่สะท้อนบริบทของประเทศ และไม่ได้จัดเก็บข้อมูลแบบจำแนกแยกประเภท รวมถึงการขาดระบบฐานข้อมูลกลางเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินการเพื่อสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมาย SDGs ได้ นอกจากนั้น ประเด็นค่านิยม ความคิด ความเชื่อที่แตกต่างกันระหว่างวัยของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ก็เป็นประเด็นท้าทาย ที่สำคัญ

เนื่องจากค่านิยม ความคิด ความเชื่อที่แตกต่างกัน อาจทำให้ความผูกพัน และการพึ่งพาอาศัยกันในสังคมมีแนวโน้มที่จะลดน้อยลง ทั้งในระดับครอบครัว ระดับชุมชน และสถานศึกษาซึ่งทำให้การใช้กลไกทางสังคมในการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีอาจทำได้ยากมากขึ้น และค่านิยมที่ดีงามอันเป็นรากฐานของสังคมบางอย่างถูกลดความสำคัญลง ที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมผ่านโครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อให้การบรรลุเป้าหมายเป็นไปอย่างยั่งยืน ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ โดยเฉพาะในประเด็นรูปแบบและช่องทางการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่อาจยังไม่มีความหลากหลาย ไม่ทันต่อสถานการณ์และตรงกับความสนใจของคนในสังคม

2.2) การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความพร้อมก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ในภาพรวมเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่สมวัยมากขึ้น แต่จากสถานการณ์โควิด-19 ที่ผ่านมา ทำให้มีความท้าทายในการฟื้นฟูพัฒนาการในด้านที่ถดถอยไปจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 อันเนื่องมาจากการปิดโรงเรียน ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะพัฒนาการถดถอยในเด็กปฐมวัย และอาจส่งผลต่อการพัฒนาในระยะยาว นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาภายในจังหวัดก็มากขึ้น ซึ่งสะท้อนความแตกต่างของการเรียนรู้ที่บ้านของเด็กแต่ละคนในช่วงที่โรงเรียนปิด รวมทั้งความยากจนหรือขัดสนของครอบครัวเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยและความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการศึกษา รวมไปถึงขาดการออกแบบมาตรการแบบมุ่งเป้ารายพื้นที่ เพื่อเสริมกำลังการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้เหมาะสมตามบริบทพื้นที่

2.3) สมรรถนะการศึกษาไทย ในการพัฒนาวัยเรียนวัยรุ่นให้มีความรู้และทักษะในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในอนาคต แม้จะมีคะแนนดีขึ้น แต่ยังอยู่ในจุดที่ต้องเร่งพัฒนา เนื่องจากคุณภาพการศึกษายังต่ำและยังมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสูง ซึ่งประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในด้านคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการสอนให้คิดอย่างมีเหตุมีผล และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา อาทิ อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ลดลง อัตราส่วนครูต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และงบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์รวมในประเทศ ยังไม่เหมาะสมกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในวัยเรียน วัยรุ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนความท้าทายในการนำเด็กที่หลุดจากการศึกษาเข้าสู่ระบบการศึกษา/การฝึกอาชีพ และการฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอยจากการปิดโรงเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

2.4) สมรรถนะกำลังแรงงาน สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 คลี่คลายลง ส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว แรงงานเริ่มกลับมาทำงาน แต่แรงงานยังต้องเผชิญกับสภาวะการทำงานในรูปแบบใหม่ เปลี่ยนแปลงไป มีการนำเทคโนโลยีมาใช้มากขึ้นทั้งภาครัฐและเอกชน ส่งผลให้แรงงานที่มีทักษะไม่สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินธุรกิจยุคใหม่ตกงานหรือมีความเสี่ยงที่จะตกงานเพิ่มขึ้นในอนาคต การรับรู้ถึงช่องทางการยกระดับทักษะ อาทิ แพลตฟอร์มพัฒนาทักษะให้บริการแก่กลุ่มคนทำงานในทุกช่วงวัยยังอยู่ในวงจำกัด ตลอดจนหลักสูตรการศึกษาไทยยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานสูงและตลาดแรงงานขาดทักษะและกำลังคนที่ต้องการ รวมถึงภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษา ยังขาดการบูรณาการร่วมกันในการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาทักษะแรงงานฝีมือเพื่อสร้างโอกาสและเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย

2.5) สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นประเด็นท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมาย ก่อให้เกิดผลกระทบต่อด้านการศึกษาและต่อตัวนักเรียนโดยตรง โดยมีเด็กนักเรียนจำนวนมากเกิดภาวะการเรียนรู้ที่ถดถอย รวมถึงปัญหาการพัฒนาทางกายและทางจิตใจ จากการเรียนออนไลน์ในช่วงที่ผ่านมา เนื่องจากความพร้อมของทรัพยากร/อุปกรณ์ในการเรียนรู้ ความพร้อมของผู้เรียน สภาพแวดล้อมในการเรียนและความพร้อมของครูผู้สอน รวมทั้งปัญหาการหลุดออกนอกระบบการศึกษา โดยเฉพาะในช่วงชั้นรอยต่อ (ประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3) ในกลุ่มเด็กนักเรียนจากครัวเรือนยากจน

2.6) การจัดการศึกษาที่รองรับพหุปัญญาหลากหลายประเภทและการส่งเสริมความสามารถพิเศษเฉพาะทางอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนยังคงต้อง จัดตามหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการในการเรียนการสอนเป็นหลัก ทำให้ในทางปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนโดยการแบ่งห้องเรียนตามพหุปัญญาที่หลากหลายทำได้ยาก เนื่องจากโรงเรียนต้องมีความพร้อมในด้านทรัพยากรและบุคคลากรในการจัดการศึกษา จึงทำให้ในทางปฏิบัติมีการกระจุกตัวเฉพาะในบางกลุ่มโรงเรียน นอกจากนี้ความรู้ความเข้าใจตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาของบุคลากรทางการศึกษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สอน ยังคงมีอยู่ในระดับจำกัด ประกอบกับค่านิยมและทัศนคติของสังคมไทยที่มีแนวโน้มในการยกย่องและให้ความสำคัญกับความเป็นเลิศทางด้านวิชาการเป็นหลัก หรือการยกย่องคนเก่งยังคงเป็นการเน้นไปที่สาขาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ซึ่งสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่ง เนื่องมาจากสาขาอาชีพในการรองรับการทำงานในอนาคตยังคงมีอยู่อย่างจำกัด ส่งผลให้เกิดสถานการณ์การเร่งเรียนและเรียนหนักเพื่อสนับสนุนไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามค่านิยมของสังคมตั้งแต่อายุยังน้อย โดยขาดการคำนึงถึงความหลาก หลายทางพหุปัญญาด้านต่าง ๆ ที่เด็กแต่ละคนมีแตกต่างกัน นอกจากนี้ การติดตามการตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลายยังคงขาดการจัดเก็บข้อมูลและตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนผลลัพธ์ตามเป้าหมายได้อย่างเหมาะสมและชัดเจน

2.7) โอกาสในการพัฒนาสำหรับกลุ่มคนเปราะบางยังมีจำกัด คนพิการส่วนใหญ่ยังเข้าไม่ถึงการศึกษาและมีแนวโน้มประสบปัญหาการไม่มีงานทำ โดยในปี 2564 จำนวนคนพิการในประเทศไทยที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 2,102,384 คน ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 1,168,165 คน รองลงมาวัยทำงานอายุระหว่าง 15 – 59 ปี จำนวน 855,816 คน ส่วนคนพิการวัยเด็กและวัยเรียน (แรกเกิด – 21 ปี) จำนวน 151,163 คน แม้ที่ผ่านมารัฐบาลจะมีการดำเนินนโยบายส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาแก่คนพิการ อาทิ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทั้งในรูปแบบโรงเรียนเฉพาะความพิการ 48 แห่ง ศูนย์การศึกษาพิเศษ 77 แห่ง รวมถึงการเรียนร่วมในทุกระดับชั้นตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และการอุดมศึกษา ตลอดจนการจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนการจัดการศึกษาแก่ผู้พิการในอัตราที่มากกว่าผู้เรียนปกติ แต่จากข้อมูลในปี 2564 พบว่า คนพิการที่ได้รับการศึกษามีจำนวน 1,625,191 คน โดยมีการศึกษาสูงสุดเพียงระดับประถมศึกษามากถึง 1,323,640 คน (ร้อยละ 81.45) รองลงมาคือ มัธยมศึกษา (ร้อยละ 11.60) การศึกษานอกระบบและอื่น ๆ (ร้อยละ 3.35) ตามลำดับ ส่วนคนพิการที่ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีเพียง 26,187 คน (ร้อยละ 1.61) ขณะที่มีคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษาอีกจำนวน 477,193 คน

2.8) การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่ม NEETs – Not in Education, Employment or Training ซึ่งหมายถึงเยาวชนอายุ 15 – 24 ปี ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา การทำงาน หรือการฝึกอบรม ซึ่งในจำนวนนี้มีกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ไม่ต้องการทำอะไร (กลุ่ม Resting) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 141,329 คน ในปี 2557 เป็น 259,609 คน ในปี 2564 โดยอาจเชื่อมโยงกับฐานะของเด็กที่มาจากครัวเรือนยากจนและครัวเรือนที่ร่ำรวย โดยปัญหาหลักของประชากรกลุ่ม NEETs มีทั้งปัจจัยด้านความอบอุ่นในครอบครัว ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญทั้งในเรื่องการสื่อสาร การสนับสนุน และการสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง บุตร หรือปัญหาเชิงโครงสร้างที่พ่อแม่ต้องไปทำงานนอกพื้นที่และไม่ได้อยู่กับบุตร ความยากจน การจัดการเรียนการสอนที่ไม่สามารถสร้างแรงบันดาลใจและเป้าหมายในชีวิต ทำให้เลือกออกจากระบบการศึกษา การขาดช่องทางด้านอาชีพ การตีตราของสังคม ทำให้การกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาจึงมีน้อย ระบบการรับคนเข้าทำงานที่ต้องอายุ 18 ปีขึ้นไป ส่งผลให้เยาวชนบางส่วนที่ต่ำกว่า 18 ปี และมีฐานะทางบ้านที่ยากลำบากขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในการทำงาน การศึกษาหรือการฝึกอบรม ในประเทศไทย (Youth Not in Employment, Education, or Training: NEET) ดำเนินการโดยจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย กระแรงงาน และ UNICEF Thailand พบว่า ในประเทศไทย

เยาวชน (อายุตั้งแต่ 15 – 24 ปี) ที่ไม่ได้อยู่ในการทำงาน การศึกษา หรือการฝึกอบรม (NEET) มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจที่น่ากังวล แม้ว่าปัจจุบันรัฐบาล ภาคเอกชน และองค์กรประชาสังคมจัดโครงการและการบริการต่าง ๆ ในประเทศไทยเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับเยาวชนที่นิ่งเฉยและขาดการมีส่วนร่วม แต่โครงการและการบริการเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังอยู่ในขอบเขตจำกัด เยาวชนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเข้าถึงโครงการและการบริการดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนกลุ่มที่ด้อยโอกาสมากที่สุด ทั้งนี้ เยาวชนหญิงมีความเสี่ยงมากกว่าเยาวชนชายที่จะเป็น NEET ซึ่งประชากรกลุ่ม NEET ในประเทศไทยร้อยละ 70 เป็นเยาวชนหญิง ส่วนใหญ่เลิกเรียนกลางคันเนื่องจากตั้งครรภ์หรือต้องรับผิดชอบดูแลครอบครัว รวมทั้งผู้ปกครองของเยาวชนหญิงมักจะไม่สนับสนุนให้เยาวชนหญิงออกจากบ้านและประกอบอาชีพเท่ากับที่สนับสนุนเยาวชนชาย ผลคือ เยาวชนหญิง NEET จึงมีโอกาสไม่เพียงพอที่จะเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะความชำนาญหรือศึกษาต่อ นอกจากนี้ ยังพบปัจจัยอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ เยาวชนอายุระหว่าง 20 – 24 ปี เป็นเยาวชน NEET มากกว่าเยาวชนอายุระหว่าง 15 – 19 ปี เยาวชน NEET ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เยาวชนที่ออกจากระบบการศึกษาก่อนกำหนดหรือเยาวชนที่มิได้ศึกษาต่อหลังจากสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมมีโอกาสมากกว่าที่จะมีปัญหาในการเข้าถึงโอกาสการทำงาน รวมถึงเยาวชนที่มีความพิการก็ประสบปัญหาในการเข้าถึงโอกาสการศึกษาและโอกาสการทำงาน เนื่องจากโรงเรียนไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้พิการได้ หรือเยาวชนเหล่านี้อาจหางานที่มีคุณภาพทำได้ยาก นอกจากนี้ ความยากจนเป็นอีกปัจจัยสำคัญโดยเยาวชนจากครัวเรือนที่มีรายได้น้อยมีโอกาสสูงกว่าที่จะเป็น NEET และผู้ปกครอง ชุมชน และคนรอบข้างเยาวชนมีอิทธิพลอย่างมากต่อการที่เยาวชนจะกลายเป็น NEET รวมทั้งการขาดการแนะแนวเรื่องการประกอบอาชีพและโอกาสในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อให้เยาวชนสามารถเข้าสู่ตลาดการทำงานได้สำเร็จ

2.9) เร่งพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตเพื่อนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นระบบที่เอื้อให้คนสามารถกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาได้ตลอดตามความสะดวกและความจำเป็นของชีวิต

2.10) ผลักดันให้เกิดสมัชชาการศึกษาในระดับจังหวัด โดยเกิดจากความร่วมมือของเครือข่ายผู้มีส่วนร่วมทางการศึกษาในระดับพื้นที่ ประกอบด้วย ครอบครัว/ผู้ปกครอง สถานศึกษา กลุ่มองค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม เพื่อพัฒนาศักยภาพของ ทรัพยากรในพื้นที่ บูรณาการการดำเนินงานและการวางแผนการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของแต่ละจังหวัด สามารถยกระดับศักยภาพของจังหวัดอย่างแท้จริง

2.11) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นเพื่อการเรียน การทำงานและการดำรงชีวิต ทักษะการรู้คิดดิจิทัล (Digital Quotient + Digital, Media and Information Literacy) และการเชื่อมต่อโลกแห่งการเรียนรู้สู่โลกแห่งการทำงาน (School to Work Transition) รวมทั้ง ทักษะด้านการบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศด้วย

3) ข้อเสนอแนะ

3.1) การดำเนินการในระยะต่อไปเพื่อพัฒนาให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และมีความพร้อมในทุกมิติ นอกจากการดำเนินโครงการตามปกติที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่องแล้วนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังควรต้องมุ่งพัฒนารูปแบบและช่องทางการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้มีความหลากหลายทันต่อสถานการณ์และความสนใจของคนในสังคมมากยิ่งขึ้น โดยการใช้ซอฟต์พาวเวอร์เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการสร้างพื้นที่ปลอดภัยของคนแต่ละวัยและแต่ละกลุ่มในสังคมที่มีความหลากหลาย เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีความเคารพ ความเข้าใจซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น รวมทั้งควรเร่งสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันทางสังคม โดยเฉพาะสถาบันทางศาสนาเพื่อเป็นการสร้างความน่าเชื่อใจให้กับคนในสังคมให้มากยิ่งขึ้น

3.2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการเตรียมความพร้อมของพ่อแม่ มีอาสาสมัครดูแลพัฒนาเด็กปฐมวัยรายพื้นที่ เพื่อหนุนเสริมผู้ปกครอง ทั้งด้านทักษะการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ถูกต้อง ตั้งแต่ก่อนการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย และด้านทรัพยากรที่จำเป็นต่อพัฒนาการเด็ก มีแนวทางปฏิบัติในการฟื้นฟูพัฒนาการเด็กปฐมวัยหลังภาวะวิกฤตสำหรับครูและผู้ดูแลเด็กอย่างหลากหลายเพื่อการประยุกต์ใช้ตามบริบทของพื้นที่และขนาดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมทั้งการสร้างเสริมประสบการณ์ผ่านแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ หรือตามความสนใจของเด็กในช่วงปิดเทอม ปรับระดับการจัดการเรียนรู้ระดับประถมศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มาจากระดับอนุบาลให้เหมาะสมตามพัฒนาการ การผลักดันการใช้มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัด การยกระดับการผลิตและพัฒนาครูปฐมวัยอย่างครบวงจรตั้งแต่ช่วงเริ่มแรกไปจนถึงช่วงปฏิบัติงาน สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัย การสนับสนุนให้เปิดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 3 ปี ตลอดจนการพิจารณาจัดสรรและเพิ่มจำนวนเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด 0 – 6 ปีแบบถ้วนหน้า

3.3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาข้อมูลสถานการณ์ ความต้องการตลาดแรงงานให้ครอบคลุม โดยมีข้อมูลด้านแรงงานของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีกลไกเชื่อมโยงข้อมูลด้านแรงงานที่ครบถ้วน มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านแรงงานรองรับ มีการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของตลาดแรงงาน มีการรับรองสมรรถนะแรงงาน รวมถึงอาจจัดกิจกรรมเพื่อเปิดโลกทัศน์เส้นทางอาชีพให้แก่นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ให้มีโอกาสได้รู้จักอาชีพที่หลากหลาย เพื่อจะได้เลือกทำงานที่สอดคล้องกับความถนัด เป็นกำลังแรงงานที่ช่วยพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มศักยภาพ

3.4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการปฏิรูประบบการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรมทางกายและจิตใจที่หลากหลายสอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย เพื่อฟื้นฟูภาวการณ์การเรียนรู้ที่ถดถอยของนักเรียน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กนักเรียนที่ยากจนและด้อยโอกาส รวมทั้งพัฒนาระบบติดตามเด็กที่หลุดออกนอกระบบการศึกษา และกลุ่มเด็กที่มีความเสี่ยง รวมทั้งมีมาตรการในการป้องกันการหลุดออกนอกระบบของเด็กนักเรียน ส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้แก่ครูและนักเรียนซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ผ่านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อาทิ การเตรียมความพร้อมในด้านอุปกรณ์การเรียน และสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้แก่ครูผู้สอนและนักเรียน สำหรับรองรับการเรียนรู้ผ่านดิจิทัลที่เข้ามามีบทบาทกับภาคการศึกษามากขึ้น และเป็นการรองรับการเรียนรู้ในช่วงวิกฤตจากโรคระบาดในอนาคตได้ รวมถึงการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทั้งระบบ และเร่งดำเนินการทดสอบสมรรถนะครูรายสาขาที่สามารถเทียบเคียงกับมาตรฐานสากลได้ให้มากขึ้น โดยเฉพาะครูที่อยู่ในระบบการศึกษาอยู่แล้ว เพื่อประกันคุณภาพของครูและพัฒนาครูผู้สอนไปสู่การเป็นครูยุคใหม่และสะท้อนคุณภาพของครูได้อย่างชัดเจน การวิจัยและสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการศึกษา และควรขยายผลระบบการศึกษาที่มีคุณภาพไปให้ทั่วถึงผ่านกลไกต่าง ๆ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษา อาทิ การจับคู่โรงเรียนพี่เลี้ยง การกระจายทรัพยากรทางการศึกษาในเรื่องการจัดสรรครูและการผลิตครูที่มีคุณภาพให้ไปสอนในท้องถิ่น การสนับสนุนเครื่องมือการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งการสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัว เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

3.5) การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญาจำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยการพัฒนาระบบข้อมูลทั้งระบบฐานข้อมูลพหุปัญญาแห่งชาติที่เชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และระบบเทคโนโลยีสำหรับการสำรวจ คัดกรอง วัดระดับ และติดตามผลผู้เรียนการพัฒนาทางด้านแหล่งเรียนรู้ ทั้งสถานศึกษาที่ส่งเสริมพหุปัญญาและสถานที่สาธารณะในการเปิดโอกาสให้แสดงความสามารถ การสร้างโมเดลต้นแบบและการส่งต่อการพัฒนาตามพหุปัญญา

นอกเหนือจากด้านวิทยาศาสตร์ที่ประสบความสำเร็จในทุกพื้นที่การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการเข้ามาส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางพหุปัญญา รวมถึงการส่งเสริมการจ้างงาน และการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องพหุปัญญา ทั้งระดับครอบครัว ชุมชน และครูผู้สอน โดยปรับเปลี่ยนทัศนคติว่าผู้เรียนที่เก่งไม่จำเป็นต้องเก่งเฉพาะด้านวิชาการแต่เพียงเท่านั้น นอกจากนี้ ควรมีการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายโรงเรียนและมีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนและเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อลดอุปกรณ์ในด้านทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอน

3.6) การจัดสรรทรัพยากรการศึกษา ควรจัดสรรให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทในปัจจุบัน เร่งพัฒนาโอกาสทางการศึกษาเพื่อเอื้อให้คนทุกเพศ ทุกช่วงวัย และทุกสถานะ สามารถเข้าถึงการศึกษาได้สะดวกทุกที่และทุกเวลา อีกทั้งควรเร่งพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและปรับเปลี่ยนบทบาทของครูให้สามารถพัฒนาสมรรถนะพื้นฐานของผู้เรียนได้อย่างเต็มความสามารถ ส่งเสริมการกระจายทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งในเรื่องการจัดสรรครูและการสนับสนุน เครื่องมือการเรียนการสอนที่สอดคล้องและมีความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลและทักษะด้านดิจิทัลในการเรียนการสอนให้แก่ครูและนักเรียน นอกจากนี้ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรประสานการดำเนินงานช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายอย่างเป็นระบบ ผ่านการพัฒนาการเชื่อมโยง ระบบฐานข้อมูลต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ มีการวิเคราะห์ข้อมูลในมิติที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางอย่างรอบด้าน เพื่อให้สามารถระบุความต้องการที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง และแก้ปัญหาเด็กตกหล่นทางการศึกษาได้อย่างตรงจุด

3.4.2 สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อยภายใต้เป้าหมายที่ 4 (SDG4)

เนื่องจากในการจัดทำแผนที่นำทางขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) มีข้อจำกัดเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานตามตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้น จึงยังมิได้มีการกำหนดค่าเป้าหมายของการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาตามตัวชี้วัดในแต่ละปีไว้ชัดเจน ทำให้ยังไม่สามารถประเมินสถานะการบรรลุค่าเป้าหมายของแผนที่นำทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาในปี 2565 เพื่อกำหนดสถานะเป็นระดับสีได้ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้มิได้กำหนดเป้าหมายไว้ แต่ได้มีการประสานติดตามข้อมูลผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดที่กำหนดและมีแหล่งข้อมูลพื้นฐานที่สามารถจัดเก็บได้ เพื่อนำมาสะท้อนสถานะความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย SDG4 ในแต่ละเป้าหมายย่อยได้เป็นเบื้องต้น โดยมีรายละเอียดความก้าวหน้าการดำเนินงานจำแนกเป็นรายเป้าหมายย่อย ดังนี้

1) เป้าหมายย่อย 4.1 สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิง ทุกคนสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพ เท่าเทียม และไม่มีค่าใช้จ่าย นำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิผลภายในปี พ.ศ. 2573

การสร้างหลักประกันให้เด็กทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาจนจบการศึกษาภาคบังคับ อย่างมีคุณภาพ ครอบคลุม เท่าเทียม และไม่เสียค่าใช้จ่าย เป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ สามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การประกอบอาชีพและดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่อไป

1.1) ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
4.1.1 (1) ร้อยละของเด็กในวัยเรียนชั้น ป.3 ที่มีทักษะการอ่านและการคำนวณขั้นพื้นฐาน	n/a
4.1.1 (2) คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) (1) ภาษาไทย (2) คณิตศาสตร์ (3) วิทยาศาสตร์ (4) ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)	n/a

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
4.1.2 อัตราการสำเร็จการศึกษา (ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย)	n/a

1.2) สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

(1) ตัวชี้วัด 4.1.1 (1) ร้อยละของเด็กในวัยเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีทักษะการอ่านและการคำนวณขั้นพื้นฐาน

การประเมินสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายตัวชี้วัดนี้ ใช้ข้อมูลผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test: NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกรอบการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ความสามารถด้านภาษาไทย และความสามารถด้านคณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งการประเมินแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

ความสามารถด้านภาษาไทย หมายถึง ความสามารถด้านการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยใช้ทักษะการฟัง การดู การพูด การอ่าน การเขียน และกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือสื่อสารเพื่อสรุปความ สืบค้น แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง นำเสนออย่างสร้างสรรค์ ประเมินและตัดสินข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำไปแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและรู้เท่าทันสื่อ ตลอดจนสามารถใช้ภาษาแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติ เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีในสังคม โดยมีมาตรฐานและตัวชี้วัด ดังนี้

สาระที่ 1 การอ่าน

- มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

- มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษา ค้นคว้า อย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

- มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

- มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

- มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ความสามารถด้านคณิตศาสตร์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตีความและแปลงจากสถานการณ์ปัญหา หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในบริบทของชีวิตจริง (Problem in context) ให้เป็นปัญหาเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical problem) การใช้ทักษะการคิดคำนวณ การแก้ปัญหา การเชื่อมโยงการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ การคิดสร้างสรรค์ และการให้เหตุผล โดยอาศัยข้อเท็จจริง ความคิดรวบยอด หลักการหรือทฤษฎีทางคณิตศาสตร์ มีการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ประเมินและตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผลและสร้างสรรค์ โดยยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นพลเมืองดี

ของประชาคมโลก เพื่อนำไปสู่การหาผลลัพธ์และการอธิบาย/คาดการณ์/พยากรณ์ สถานการณ์ปัญหาหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ โดยมีมาตรฐานและตัวชี้วัด ดังนี้

สาระที่ 1 จำนวนและพีชคณิต

- มาตรฐาน ค 1.1 เข้าใจความหลากหลายของการแสดงจำนวน ระบบจำนวน การดำเนินการของจำนวนผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ สมบัติของการดำเนินการ และนำไปใช้
- มาตรฐาน ค 1.2 เข้าใจและวิเคราะห์แบบรูป ความสัมพันธ์ ฟังก์ชั่น ลำดับและอนุกรมและนำไปใช้

สาระที่ 2 การวัดและเรขาคณิต

- มาตรฐาน ค 2.1 เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการวัด วัดและคาดคะเนขนาดของสิ่งที่ต้องการวัดและนำไปใช้
- มาตรฐาน ค 2.2 เข้าใจและวิเคราะห์รูปคณิตศาสตร์ สมบัติของรูปเรขาคณิต ความสัมพันธ์ระหว่างรูปเรขาคณิตและทฤษฎีบททางเรขาคณิต และนำไปใช้

สาระที่ 3 สถิติและความน่าจะเป็น

- มาตรฐาน ค 3.1 เข้าใจกระบวนการทางสถิติ และใช้ความรู้ทางสถิติในการแก้ปัญหา

การแปลความหมายของผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้

ด้านภาษาไทย	ระดับคุณภาพ	ด้านคณิตศาสตร์
คะแนน		คะแนน
00.00 – 29.99	ปรับปรุง	00.00 – 25.99
30.00 – 48.99	พอใช้	26.00 – 45.99
49.00 – 67.99	ดี	46.00 – 65.99
68.00 - 100	ดีมาก	66.00 - 100

การประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565

มีโรงเรียนเข้าร่วมประเมิน จำนวน 29,708 แห่ง โดยมีนักเรียนที่เข้ารับการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) จำนวน 649,123 คน มาจาก 8 สังกัด ได้แก่ (1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (3) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (4) สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (5) สำนักการศึกษาเมืองพัทยา (6) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (7) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และ (8) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว (Home School) โดยมีผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ระดับประเทศ ดังนี้

ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 ระดับประเทศ

ที่	ด้าน	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ	ระดับคุณภาพ
1	ภาษาไทย (Thai Language)	55.86	ดี
2	คณิตศาสตร์ (Mathematics)	49.12	ดี
3	รวมทั้ง 2 ด้าน	52.50	ดี

***ที่มา** : รายงานผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

จากตารางผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 ระดับประเทศ พบว่า ในภาพรวมทั้ง 2 ด้าน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 52.50 มีคุณภาพอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสามารถด้านภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 55.86 มีคุณภาพอยู่ในระดับดี และความสามารถด้านคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 49.12 มีคุณภาพอยู่ในระดับดี ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจำแนกตามระดับคุณภาพ พบว่า ในภาพรวมทั้ง 2 ด้าน ส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 34.20) รองลงมาคือ ระดับพอใช้ (ร้อยละ 32.84) ระดับดีมาก (ร้อยละ 22.12) และระดับปรับปรุง ร้อยละ 10.82 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสัดส่วนของผู้เรียนที่มีผลการประเมิน ตั้งแต่ปี 2563 - 2565 พบว่า ในปี 2564 – 2565 มีสัดส่วนผู้เรียนที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 50 ทั้งวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และผลรวมทั้ง 2 ด้าน และปี 2564 มีสัดส่วนของนักเรียนที่มีผลการประเมินเพิ่มขึ้นจากปี 2563 แต่ในปี 2565 สัดส่วนลดลงจากปี 2564 ทั้ง 3 ด้าน โดยสัดส่วนนักเรียนที่มีผลการประเมินในระดับดีขึ้นไปในปี 2565 ลดลงจากปี 2564 ทุกด้าน โดยด้านภาษาไทยลดลงจาก 63.75 เป็น 61.82 ด้านคณิตศาสตร์ ลดลงจาก 53.26 เป็น 51.76 และภาพรวม ลดลงจาก 58.46 เป็น 56.32

ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 ระดับประเทศ จำแนกตามระดับคุณภาพ

ปีการศึกษา	ด้าน	ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามระดับคุณภาพ			
		ดีมาก	ดี	พอใช้	ปรับปรุง
2563	ภาษาไทย	13.92	33.66	34.11	18.31
	คณิตศาสตร์	12.19	20.06	41.34	26.41
	รวมทั้ง 2 ด้าน	10.57	27.16	43.00	19.26
2564	ภาษาไทย	30.96	32.79	24.66	11.57
	คณิตศาสตร์	24.89	28.37	31.93	14.79
	รวมทั้ง 2 ด้าน	25.47	32.99	30.62	10.91
2565	ภาษาไทย	26.57	35.24	27.49	10.68
	คณิตศาสตร์	22.49	29.27	32.16	16.06
	รวมทั้ง 2 ด้าน	22.12	34.20	32.84	10.82

<u>หมายเหตุ</u> : จำนวนนักเรียนที่เข้าสอบในแต่ละด้านอาจมีจำนวนไม่เท่ากับจำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมด และอาจไม่เท่ากันทั้งสองด้าน เนื่องจากมีผู้เข้าสอบบางคนเข้าสอบเพียงวิชาใดวิชาหนึ่ง

***ที่มา** : รายงานผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 - 2565, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

ทั้งนี้ ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวมระดับประเทศ ปีการศึกษา 2559 - 2565 สรุปได้ดังนี้

ด้าน	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565
ภาษาไทย (Thai Language)	51.00	52.67	53.18	46.46	47.46	56.14	55.86
คณิตศาสตร์ (Mathematics)	36.99	37.75	47.19	44.94	40.47	49.44	49.12
รวม 2 ด้าน	-	-	-	45.70	43.97	52.80	52.50

(2) ตัวชี้วัด 4.1.1(2) คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) (1) ภาษาไทย (2) คณิตศาสตร์ (3) วิทยาศาสตร์ (4) ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

การประเมินสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายตัวชี้วัดนี้ ใช้ข้อมูลสรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้น ป.6 และ ม.3 จากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) เป็นการทดสอบเพื่อวัดความรู้และความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประเมินตามมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งการประเมินตามตัวชี้วัดนี้ จะใช้ข้อมูลสรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขึ้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีรายละเอียดดังนี้

(2.1) ผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ จัดทำสรุปรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 เป็นค่าสถิติพื้นฐาน จำแนกตามสังกัด ทั้ง 4 รายวิชา ดังนี้

สังกัด	วิชา							
	ภาษาไทย		ภาษาอังกฤษ		คณิตศาสตร์		วิทยาศาสตร์	
	จำนวนผู้เข้าสอบ	คะแนนเฉลี่ย	จำนวนผู้เข้าสอบ	คะแนนเฉลี่ย	จำนวนผู้เข้าสอบ	คะแนนเฉลี่ย	จำนวนผู้เข้าสอบ	คะแนนเฉลี่ย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	364,544	52.80	364,465	33.57	364,438	26.52	364,458	37.90
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	67	49.07	67	31.72	67	24.19	67	38.25
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา	364,477	52.80	364,398	33.57	364,371	26.52	364,391	37.90
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	136,296	56.48	136,269	47.90	136,262	32.19	136,269	43.04
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	5	43.10	5	25.63	5	16.90	5	23.50
สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	3,061	65.07	3,061	67.46	3,059	47.22	3,061	53.48
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (สพฐ.)	1,419	41.74	1,417	27.63	1,417	20.63	1,419	31.48
สำนักการศึกษาเมืองพัทยา	1,133	51.89	1,133	34.20	1,133	23.80	1,133	38.46
โฮมสคูล	8	68.34	8	80.86	8	47.59	8	53.13
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย	37,604	53.18	37,595	36.49	37,583	26.68	37,596	38.87
สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร	17,543	58.52	17,541	41.21	17,544	28.98	17,542	40.65
สถาบันพลศึกษา	12	47.60	12	33.59	12	20.04	12	42.08
กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	2,667	45.57	2,667	31.18	2,664	24.63	2,666	33.64
รวมทุกสังกัด	564,292	53.89	564,173	37.62	564,125	28.06	564,169	39.34

ที่มา : *ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565, สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ*

จากข้อมูลผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 พบว่า **วิชาภาษาไทย** มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 53.89 คะแนน เมื่อจำแนกตามสังกัดแล้วปรากฏว่า โรงเรียนโฮมสคูล มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 68.34 คะแนน รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 65.07 คะแนน และโรงเรียนสังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 58.52 คะแนน ตามลำดับ **วิชาภาษาอังกฤษ** มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 37.62 คะแนน เมื่อจำแนกตามสังกัดแล้วปรากฏว่า โรงเรียนโฮมสคูล มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 80.86 คะแนน รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 67.46 คะแนน และโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 74.90 คะแนน ตามลำดับ **วิชาคณิตศาสตร์** มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 28.06 คะแนน เมื่อจำแนกตามสังกัดแล้วปรากฏว่า โรงเรียนโฮมสคูล มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 47.59 คะแนน รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 47.22 คะแนน และโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 32.19 คะแนน ตามลำดับ และ**วิชาวิทยาศาสตร์** มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 39.34 คะแนน เมื่อจำแนกตามสังกัดแล้วปรากฏว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 53.48 คะแนน รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนโฮมสคูล มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 53.13 คะแนน และโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 43.04 คะแนน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายสาระของแต่ละวิชา พบว่า **วิชาภาษาไทย** สาระที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 63.61 คะแนน รองลงมา คือ สาระที่ 1 การอ่าน และสาระที่ 2 การเขียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากัน คือ 59.36 คะแนน และสาระที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 37.85 คะแนน **วิชาภาษาอังกฤษ** สาระที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 41.11 คะแนน รองลงมา คือ สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 37.56 คะแนน และสาระที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 32.73 คะแนน **วิชาคณิตศาสตร์** สาระที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ สาระที่ 1 จำนวนและพีชคณิต มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 32.08 คะแนน รองลงมา คือ สาระที่ 2 การวัดและเรขาคณิต มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 28.22 คะแนน และสาระที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ สาระที่ 3 สถิติและความน่าจะเป็น มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.77 คะแนน และ**วิชาวิทยาศาสตร์** สาระที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ สาระที่ 3 วิทยาศาสตร์โลก และอวกาศ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 48.24 คะแนน รองลงมา คือ สาระที่ 2 วิทยาศาสตร์กายภาพ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 39.00 คะแนน และสาระที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ สาระที่ 4 เทคโนโลยี มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 31.40 คะแนน

ค่าคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบ O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 จำแนกตามสาระ

วิชา	สาระ	คะแนนเฉลี่ย
ภาษาไทย	สาระที่ 1 การอ่าน	59.36
	สาระที่ 2 การเขียน	59.36
	สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด	63.61
	สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย	37.85
	สาระที่ 5 วรรณคดี และวรรณกรรม	52.58

วิชา	สาระ	คะแนนเฉลี่ย
ภาษาอังกฤษ	สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร	37.56
	สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม	41.11
	สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก	32.73
คณิตศาสตร์	สาระที่ 1 จำนวนและพีชคณิต	32.08
	สาระที่ 2 การวัดและเรขาคณิต	28.22
	สาระที่ 3 สถิติและความน่าจะเป็น	13.77
วิทยาศาสตร์	สาระที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ	32.96
	สาระที่ 2 วิทยาศาสตร์กายภาพ	39.00
	สาระที่ 3 วิทยาศาสตร์โลก และอวกาศ	48.24
	สาระที่ 4 เทคโนโลยี	31.40

***ที่มา** : สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565, สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)*

ทั้งนี้ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2559 – 2565 ในภาพรวม สรุปได้ดังนี้

วิชา	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565
ภาษาไทย	52.98	46.58	55.90	49.07	56.20	50.38	53.89
ภาษาอังกฤษ	34.59	36.34	39.24	34.42	43.55	39.22	37.62
คณิตศาสตร์	40.47	37.12	37.50	32.90	29.99	36.83	28.06
วิทยาศาสตร์	41.22	39.12	39.93	35.55	38.78	34.31	39.34

(2.2) ผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ จัดทำสรุปรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 เป็นค่าสถิติพื้นฐาน จำแนกตามสังกัด ทั้ง 4 รายวิชา ดังนี้

สังกัด	วิชา							
	ภาษาไทย		ภาษาอังกฤษ		คณิตศาสตร์		วิทยาศาสตร์	
	จำนวนผู้เข้าสอบ	คะแนนเฉลี่ย	จำนวนผู้เข้าสอบ	คะแนนเฉลี่ย	จำนวนผู้เข้าสอบ	คะแนนเฉลี่ย	จำนวนผู้เข้าสอบ	คะแนนเฉลี่ย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	299,905	53.91	297,461	31.75	299,730	24.66	298,189	33.67
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	199,389	56.01	197,053	34.07	199,310	26.24	197,756	35.01
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา	100,516	49.76	100,408	27.20	100,420	21.53	100,433	31.05
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	73,144	50.72	72,803	34.22	73,095	23.92	72,887	32.68

สังกัด	วิชา							
	ภาษาไทย		ภาษาอังกฤษ		คณิตศาสตร์		วิทยาศาสตร์	
	จำนวนผู้เข้าสอบ	คะแนนเฉลี่ย	จำนวนผู้เข้าสอบ	คะแนนเฉลี่ย	จำนวนผู้เข้าสอบ	คะแนนเฉลี่ย	จำนวนผู้เข้าสอบ	คะแนนเฉลี่ย
สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	3,585	68.13	3,583	57.53	3,594	44.20	3,581	44.99
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (สพฐ.)	3,349	45.00	3,347	26.30	3,349	20.39	3,346	29.66
สำนักการศึกษาเมืองพัทยา	943	52.96	943	32.39	943	22.87	943	32.68
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	33,916	49.91	33,735	29.06	33,895	22.23	33,799	31.60
สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร	4,483	56.69	4,483	30.85	4,478	22.40	4,483	32.75
สถาบันพลศึกษา	633	43.65	634	26.78	634	19.86	631	29.24
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์	604	52.08	585	28.91	603	19.85	591	30.44
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	4,218	38.96	4,219	25.49	4,209	19.97	4,218	28.25
กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	144	46.79	144	27.82	144	24.61	144	29.97
รวมทุกสังกัด	424,924	52.95	421,937	32.05	424,674	24.39	422,812	33.32

ที่มา : *ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565, สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ*

จากข้อมูลผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 พบว่า **วิชาภาษาไทย** มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 52.95 คะแนน เมื่อจำแนกตามสังกัดแล้วปรากฏว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 68.13 คะแนน รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 56.69 คะแนน และโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 56.01 คะแนน ตามลำดับ **วิชาภาษาอังกฤษ** มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 32.05 คะแนน เมื่อจำแนกตามสังกัดแล้วปรากฏว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 57.53 คะแนน รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 34.22 คะแนน และโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 34.07 คะแนน ตามลำดับ **วิชาคณิตศาสตร์** มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 24.39 คะแนน เมื่อจำแนกตามสังกัดแล้วปรากฏว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 44.20 คะแนน รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 26.24 คะแนน และโรงเรียนสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.61 คะแนน ตามลำดับ และ**วิชาวิทยาศาสตร์** มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 33.32 คะแนน เมื่อจำแนกตามสังกัดแล้วปรากฏว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 44.99 คะแนน รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 35.01 คะแนน และโรงเรียนสังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 32.75 คะแนน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายสาระของแต่ละวิชา พบว่า **วิชาภาษาไทย** สาระที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 60.58 คะแนน รองลงมา คือ สาระที่ 1 การอ่าน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 58.47 คะแนน และสาระที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 40.10 คะแนน **วิชาภาษาอังกฤษ** สาระที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 34.25 คะแนน รองลงมา คือ สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 31.55 คะแนน **วิชาคณิตศาสตร์** สาระที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ สาระที่ 1 จำนวนและพีชคณิต มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 27.06 คะแนน รองลงมา คือ สาระที่ 2 การวัดและเรขาคณิต มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.86 คะแนน และสาระที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ สาระที่ 3 สถิติและความน่าจะเป็น มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.37 คะแนน และ**วิชาวิทยาศาสตร์** สาระที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ สาระที่ 3 วิทยาศาสตร์โลก และอวกาศ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 40.90 คะแนน รองลงมา คือ สาระที่ 2 วิทยาศาสตร์กายภาพ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 32.28 คะแนน และสาระที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ สาระที่ 4 เทคโนโลยี มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 28.78 คะแนน

ค่าคะแนนเฉลี่ยของผลการทดสอบ O-NET ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 จำแนกตามสาระ

วิชา	สาระ	คะแนนเฉลี่ย
ภาษาไทย	สาระที่ 1 การอ่าน	58.47
	สาระที่ 2 การเขียน	52.47
	สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด	60.58
	สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย	40.10
	สาระที่ 5 วรรณคดี และวรรณกรรม	57.91
ภาษาอังกฤษ	สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร	31.55
	สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม	34.25
คณิตศาสตร์	สาระที่ 1 จำนวนและพีชคณิต	27.06
	สาระที่ 2 การวัดและเรขาคณิต	21.86
	สาระที่ 3 สถิติและความน่าจะเป็น	21.37
วิทยาศาสตร์	สาระที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ	29.65
	สาระที่ 2 วิทยาศาสตร์กายภาพ	32.28
	สาระที่ 3 วิทยาศาสตร์โลก และอวกาศ	40.90
	สาระที่ 4 เทคโนโลยี	28.78

***ที่มา** : สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565, สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)*

ทั้งนี้ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559 – 2565 ในภาพรวม สรุปได้ดังนี้

วิชา	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565
ภาษาไทย	46.36	48.29	54.42	55.14	54.29	51.19	52.95
ภาษาอังกฤษ	31.80	30.45	29.45	33.25	34.38	31.11	32.05
คณิตศาสตร์	29.31	26.30	30.04	26.73	25.46	24.47	24.39
วิทยาศาสตร์	34.99	32.28	36.10	30.07	29.89	31.45	33.32

(3) ตัวชี้วัด 4.1.2 อัตราการสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากข้อมูลสถิติการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ศูนย์เทคโนโลยีสารเทศและการสื่อสาร สป.) พบว่า อัตราการสำเร็จการศึกษา ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2559 – 2563 ในภาพรวม ระดับประถมศึกษามีอัตราการสำเร็จการศึกษาสูงสุด ร้อยละ 99 ขึ้นไปทุกปี รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 98 - 99 ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 94 - 97 ทั้งนี้ ในปีการศึกษา 2564 อัตราการสำเร็จการศึกษาในภาพรวมลดลงทุกระดับ โดยอัตราการสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีอัตราลดลงมากที่สุด คือ ร้อยละ 65.95 รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ ร้อยละ 74.14 ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีอัตราการสำเร็จการศึกษามากที่สุด คือ ร้อยละ 78.89 โดยสาเหตุของอัตราการสำเร็จการศึกษาที่ลดลงในทุกระดับการศึกษา อาจเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการการจัดการศึกษา เกิดผลกระทบต่อความพร้อมในการเรียนรู้ของนักเรียนนักศึกษา รวมทั้ง มีการย้ายแหล่งที่อยู่ของผู้ปกครองและนักเรียนนักศึกษา ทำให้นักเรียนนักศึกษาบางส่วนหลุดออกจากระบบการศึกษา จึงไม่สามารถเรียนจนสำเร็จการศึกษาได้

ระดับการศึกษา	ปีการศึกษา					
	2559	2560	2561	2562	2563	2564
ระดับประถมศึกษา	99.96	99.97	99.95	100.66	99.99	65.95
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	99.83	99.86	99.76	98.57	99.96	74.14
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	95.95	95.92	94.20	97.31	94.91	78.89

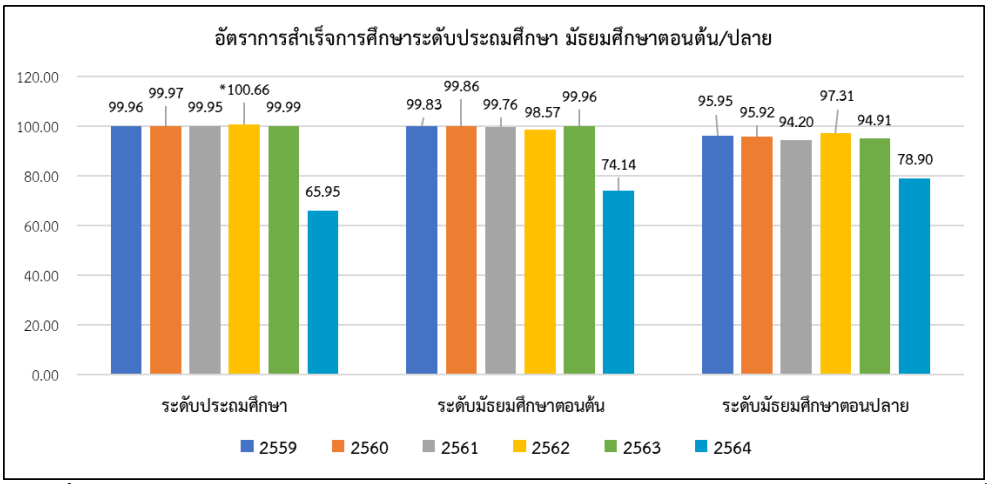

ที่มา *: สถิติการศึกษา ประจำปี 2559 – 2564, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สป. จัดทำโดยสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป.*

1.3) การดำเนินการที่ผ่านมา

จากข้อมูลผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 ระดับประเทศ พบว่า ในภาพรวมทั้ง 2 ด้าน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 52.50 มีคุณภาพอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสามารถด้านภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 55.86 มีคุณภาพอยู่ในระดับดี และความสามารถด้านคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 49.12 มีคุณภาพอยู่ในระดับดี ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาสัดส่วนของผู้เรียนที่มีผลการประเมิน NT ในปี 2564 - 2565 พบว่า สัดส่วนผู้เรียนที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 50 ทั้งวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และผลรวมทั้ง 2 ด้าน แต่ผลการประเมินฯ ในปี 2565

ลดลงจากปี 2564 ทุกด้าน โดยด้านภาษาไทยลดลงจาก 63.75 เป็น 61.82 ด้านคณิตศาสตร์ ลดลงจาก 53.26 เป็น 51.76 และภาพรวม ลดลงจาก 58.46 เป็น 56.32 ประกอบกับข้อมูลผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2559 – 2565 พบว่า รายวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยเกิน 50 คะแนนขึ้นไป มีเพียงวิชาภาษาไทยวิชาเดียว โดยปีการศึกษา 2565 คะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษา O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับประเทศ **วิชาภาษาไทย** มีคะแนนเฉลี่ย 53.89 คะแนน **วิชาภาษาอังกฤษ** มีคะแนนเฉลี่ย 37.62 คะแนน **วิชาคณิตศาสตร์** มีคะแนนเฉลี่ย 28.06 คะแนน และ**วิชาวิทยาศาสตร์** มีคะแนนเฉลี่ย 39.34 คะแนน เมื่อพิจารณาจำแนกตามสังกัดแล้วปรากฏว่า ผู้เรียนในรูปแบบโฮมสคูล มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ในวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์ ส่วนวิชาภาษาไทย โรงเรียนสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 **วิชาภาษาไทย** มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 52.95 คะแนน **วิชาภาษาอังกฤษ** มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 32.05 คะแนน **วิชาคณิตศาสตร์** มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 24.39 คะแนน และ**วิชาวิทยาศาสตร์** มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 33.32 คะแนน เมื่อจำแนกตามสังกัดแล้วปรากฏว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด **วิชาภาษาอังกฤษ** มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 32.05 คะแนน เมื่อจำแนกตามสังกัดแล้วปรากฏว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดทั้ง 4 วิชา

สำหรับอัตราการสำเร็จการศึกษา จากข้อมูลสถิติการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า อัตราการสำเร็จการศึกษาของนักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลายในช่วงปีการศึกษา 2559 – 2563 อยู่ที่ร้อยละ 95 ขึ้นไปทุกปี ยกเว้น ปีการศึกษา 2564 ที่อัตราการสำเร็จการศึกษาในภาพรวมลดลงทุกระดับชั้น โดยระดับประถมศึกษา มีอัตราลดลงมากที่สุด คือ ร้อยละ 65.95 รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ ร้อยละ 74.14 ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีอัตราการสำเร็จการศึกษามากที่สุด คือ ร้อยละ 78.89 ทั้งนี้ อัตราการการสำเร็จการศึกษาที่ลดลงมาก อาจเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก และอาจทำให้เด็กหลุดออกจากระบบการศึกษา

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐมีการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาผ่านการดำเนินงานหรือโครงการต่าง ๆ เช่น การพัฒนาโรงเรียนคุณภาพของชุมชนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและบนพื้นที่เกาะ เป็นการมุ่งพัฒนาการเรียนรู้ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และการส่งเสริมการเรียนรู้แบบพหุปัญญา ให้ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ดำเนินโครงการโรงเรียนคุณภาพ เป็นการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยใช้ตำบลเป็นฐานในการพัฒนา เพื่อให้นักเรียนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีทักษะหลากหลายด้าน โครงการพัฒนาและส่งเสริมการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการดำเนินกิจกรรมขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการพัฒนาทรัพยากรบุคคลทางการศึกษาของกรุงเทพมหานคร หลักสูตรเพื่อพัฒนาครูโดยเน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับนักเรียนเป็นการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนที่รับผิดชอบการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้นั้น ๆ หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ในวิชานั้น สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีการดำเนินพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล พัฒนาระบบการวัดประเมินผลเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

ทั้งนี้ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้สถานศึกษาที่ไม่สามารถเปิดเรียนได้ตามปกติ ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ

สถานการณ์และบริบทของแต่ละพื้นที่ ทำให้นักเรียนนักศึกษาบางส่วนขาดความพร้อมและหลุดออกจากระบบการศึกษา หรือได้รับการศึกษาอย่างไม่มีคุณภาพ หน่วยงานภาครัฐ ได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาผ่านการกำหนดแนวทาง/มาตรการให้ความช่วยเหลือ เยียวยา เพื่อบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยเร็วในเบื้องต้น อาทิ โครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายให้กับนักเรียน นักศึกษาของสถานศึกษาในทุกสังกัด (15 หน่วยงานต้นสังกัด) ทั้งของรัฐและเอกชน และโครงการขับเคลื่อนนโยบายการแก้ปัญหาเด็กที่อยู่นอกระบบการศึกษาและเด็กตกหล่นให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยพานักเรียน นักศึกษา นักเรียนพิการและผู้พิการ ที่ตกหล่นและออกกลางคัน กลับมาเรียนได้ จำนวน 121,050 คน จากจำนวน 121,642 คน นอกจากนั้น มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2565 เห็นชอบการปรับอัตราเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน “เพิ่มโอกาส ลดความเหลื่อมล้ำ”

1.4) ความท้าทาย

(1) มีเด็กบางกลุ่มที่ยังไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาได้ โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลและอยู่ในครอบครัวที่มีรายได้น้อย ซึ่งมีแนวโน้มที่จะไม่เข้าสู่ระบบการศึกษาและเลิกเรียนกลางคัน

(2) ความเหลื่อมล้ำในการจัดสรรทรัพยากรระหว่างโรงเรียนกลุ่มต่าง ๆ อาทิ โรงเรียนในเขต นอกเขต ขนาดใหญ่ ขนาดเล็ก ยังเป็นอุปสรรคต่อการสร้างทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญอันจะนำไปสู่ผลลัพธ์การเรียนที่มีประสิทธิผลในภาพรวมได้

(3) การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการศึกษา ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เนื่องจากการเรียนออนไลน์หรือการถ่ายทอดการสอนผ่านสัญญาณโทรทัศน์ จะส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในเด็กบางกลุ่ม โดยเฉพาะเด็กในครอบครัวที่มีฐานะยากจนเข้าไม่ถึงโอกาสในการศึกษา สร้างภาระค่าใช้จ่ายแก่ผู้ปกครอง เกิดภาวการณ์เรียนถดถอย และอาจผลักให้นักเรียนกลุ่มดังกล่าวหลุดออกจากระบบการศึกษา

1.5) ข้อเสนอแนะ

(1) ควรจัดสรรทรัพยากรการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

(2) สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง

(3) ส่งเสริมการพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะสอดรับกับทักษะที่จำเป็นในอนาคต โดยเฉพาะทักษะการอ่านและการคิดวิเคราะห์

(4) ควรมีการติดตามปัญหาเด็กตกหล่นจากระบบการศึกษาเพื่อช่วยขยายโอกาสให้แก่เด็กทุกกลุ่มได้อย่างครอบคลุมและมีคุณภาพ

(5) เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการการศึกษา โดยประเมินคุณภาพที่เน้นผลลัพธ์ของผู้เรียน

2) เป้าหมายย่อย 4.2 สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนเข้าถึงการพัฒนา การดูแล และการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ เพื่อให้เด็กเหล่านั้นมีความพร้อมสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา ภายในปี พ.ศ. 2573

การพัฒนา การดูแล และการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการสมวัยอย่างรอบด้านอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง มีทักษะและความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา และเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพคนตลอดชีวิต ให้มีศักยภาพ และเป็นพลเมืองคุณภาพในอนาคต

2.1) ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
4.2.1 ร้อยละของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่มีพัฒนาการทางด้านสุขภาพ การเรียนรู้และพัฒนาการทางบุคลิกภาพตามวัย จำแนกตามเพศ	n/a
4.2.2 อัตราการเข้าเรียนปฐมวัย (อย่างน้อย 1 ปี ก่อนถึงเกณฑ์อายุเข้าเรียนประถมศึกษา) จำแนกตามเพศ	n/a

2.2) สถานการณ์บรรลุเป้าหมาย

(1) ตัวชี้วัด 4.2.1 ร้อยละของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่มีพัฒนาการทางด้านสุขภาพ การเรียนรู้และพัฒนาการทางบุคลิกภาพตามวัย จำแนกตามเพศ

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 มกราคม 2562 เห็นชอบมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ โดยให้ใช้เป็นมาตรฐานกลางของประเทศ และให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในสังกัดในการพัฒนาคุณภาพการบริการ ดูแล พัฒนาและจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กปฐมวัยให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี อันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป รวมทั้งนำไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินและยกระดับคุณภาพการดำเนินงานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในทุกสังกัด ซึ่งมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (5 ตัวบ่งชี้/26 ข้อ) ด้านที่ 2 ครู/ผู้ดูแลเด็กให้การดูแลและจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย (5 ตัวบ่งชี้/20 ข้อ) และด้านที่ 3 คุณภาพของเด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึง 2 ปี : 2 ตัวบ่งชี้/7 ข้อ/ 3 - 6 ปี : 7 ตัวบ่งชี้/ 22 ข้อ) ซึ่งตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพของเด็กปฐมวัย (ด้านที่ 3) เป็นการประเมินคุณภาพเด็กเกี่ยวกับการเจริญเติบโตสมวัย การมีสุขนิสัยที่เหมาะสม และการมีพัฒนาการสมวัย ประกอบด้วย พัฒนาการสมวัยโดยรวม 5 ด้าน ได้แก่ (1) พัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่ (2) พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญาสมวัย (3) พัฒนาการด้านการรับรู้และเข้าใจภาษา (4) พัฒนาการการใช้ภาษาสมวัย และ (5) พัฒนาการการช่วยเหลือตนเองและการเข้าสังคม ดังนั้น ในการประเมินคุณภาพเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ด้านที่ 3 กับการประเมินผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านสุขภาพ การเรียนรู้และบุคลิกภาพตามวัย (SDG4.2) จึงมีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้ ในการประเมินสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานชาติขึ้น เพื่อให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัดดำเนินการประเมินตนเอง และนำข้อมูลผลการประเมินฯ บันทึกในระบบบฐานข้อมูลฯ เพื่อประมวลผลข้อมูลเป็นรายงานผลการประเมินตนเองของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานชาติต่อไป

จากข้อมูลรายงานผลการประเมินตนเองของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานชาติ จากระบบฐานข้อมูลฯ ในปีการศึกษา 2564 - 2565 ที่ประเมินสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจาก 10 หน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน) กระทรวงมหาดไทย (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (โรงเรียนสาธิตในสถาบันอุดมศึกษา) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน) กรุงเทพมหานคร กระทรวงแรงงาน กระทรวงกลาโหม และกระทรวงสาธารณสุข พบว่าในปีการศึกษา 2564 มีจำนวนสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งหมด 52,237 แห่ง และมีสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 29,102 แห่ง จากจำนวน 29,994 แห่งที่ทำแบบประเมิน คิดเป็น 97.03% โดยมีเด็ก

ปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย จำนวน 1,191,191 คน จาก 2,056,349 คน คิดเป็น ร้อยละ 57.93 ส่วนในปีการศึกษา 2565 มีจำนวนสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งหมด 52,537 แห่ง และมีสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 27,498 แห่ง จากจำนวน 28,046 แห่งที่ทำแบบประเมิน คิดเป็น 98.05% โดยมีเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย จำนวน 1,322,478 คน จาก 2,264,364 คน คิดเป็น ร้อยละ 58.45

ผลการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ปีการศึกษา 2564 - 2565

ที่	หน่วยงานต้นสังกัด	ผลการประเมินคุณภาพเด็กปฐมวัย (ด้านที่ 3 : พัฒนาการสมวัย)					
		ปีการศึกษา 2564			ปีการศึกษา 2565		
		พัฒนาการสมวัย	เด็กทั้งหมด	ร้อยละ	พัฒนาการสมวัย	เด็กทั้งหมด	ร้อยละ
1.	กระทรวงศึกษาธิการ						
	1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	397,381	873,142	45.51	490,581	853,363	57.49
	1.2 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	218,888	371,815	58.87	250,313	508,349	49.24
2.	กระทรวงมหาดไทย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น)	511,214	719,731	71.03	504,753	799,620	63.12
3.	กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (โรงเรียนสาธิตฯ)	2,577	5,442	47.35	5,184	11,444	45.30
4.	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน)	15,949	18,288	87.21	25,981	27,704	93.78
5.	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน)	2,404	5,074	47.38	3,781	7,973	47.42
6.	กรุงเทพมหานคร	41,255	61,302	67.30	40,712	56,632	75.91
7.	กระทรวงแรงงาน	734	737	99.59	674	677	99.56
8.	กระทรวงกลาโหม	305	307	99.35	544	559	97.32
9.	กระทรวงสาธารณสุข	484	511	94.72	955	1,043	91.56
	รวม	1,191,191	2,056,349	57.93	1,323,478	2,264,364	58.45

ที่มา : *ข้อมูลสารสนเทศการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานชาติ, กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดทำโดย สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป. (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2565/กรกฎาคม 2566)*

(2) ตัวชี้วัด 4.2.2 อัตราการเข้าเรียนปฐมวัย (อย่างน้อย 1 ปี ก่อนถึงเกณฑ์อายุเข้าเรียนระดับประถมศึกษา) จำแนกตามเพศ

จากข้อมูลสถิติการศึกษาของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่า อัตราการเข้าเรียนระดับก่อนประถมศึกษา อายุ 3 – 5 ปี ปีการศึกษา 2559 - 2565 ในปีการศึกษา 2560 มีอัตราการเข้าเรียนระดับก่อนประถมศึกษาสูงสุด คือ ร้อย 82.75 และต่ำสุดในปี 2563 คือ ร้อยละ 73.50 โดยอัตราการเข้าเรียนในปี 2565 ลดลงจากปี 2564 คือ ลดลงจากร้อยละ 77.04 เป็น 75.22 และเมื่อจำแนกผู้เรียนตามเพศ พบว่า สัดส่วนระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงในการเข้าเรียนไม่แตกต่างกันหรือมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน

อายุ (ปี)	ร้อยละนักเรียนต่อประชากร						
	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565
3	34.81	40.99	46.70	41.45	39.99	44.38	35.36
4	94.60	101.45	95.94	92.51	88.63	89.65	93.44
5	91.65	95.96	103.13	91.40	89.66	95.02	92.86
3-5 ปี	74.47	80.14	82.75	75.86	73.50	77.04	75.22

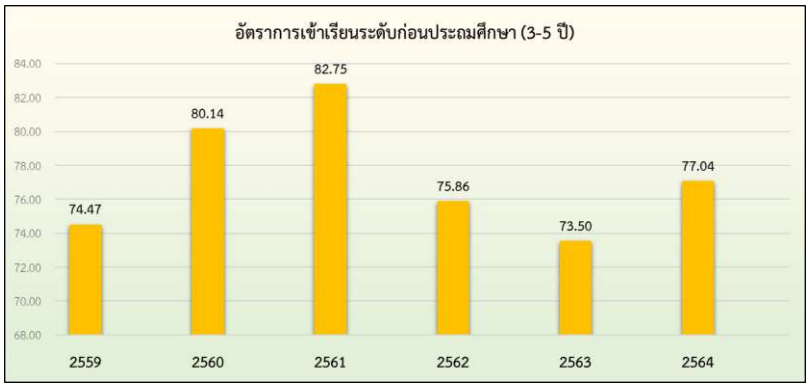

ที่มา : *สถิติการศึกษา ประจำปี 2559 – 2564, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สป. จัดทำโดย สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป.*

อัตราการเข้าเรียนปฐมวัย (3 -5 ปี) จำแนกตามเพศ

อายุ (ปี)	ร้อยละนักเรียนต่อประชากร													
	2559		2560		2561		2562		2563		2564		2565	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
3	34.66	34.97	40.64	41.36	46.48	46.93	41.01	41.91	39.61	40.39	44.58	44.16	34.68	36.08
4	94.78	94.42	101.50	101.40	95.96	95.91	92.67	92.34	88.64	88.61	89.21	90.12	93.35	93.55
5	92.17	91.10	96.16	95.74	103.32	102.94	91.53	91.26	89.66	89.67	94.92	95.13	92.56	93.19
3-5	74.65	74.28	80.12	80.17	82.79	82.72	75.81	75.91	73.37	73.63	76.92	77.16	74.90	75.55

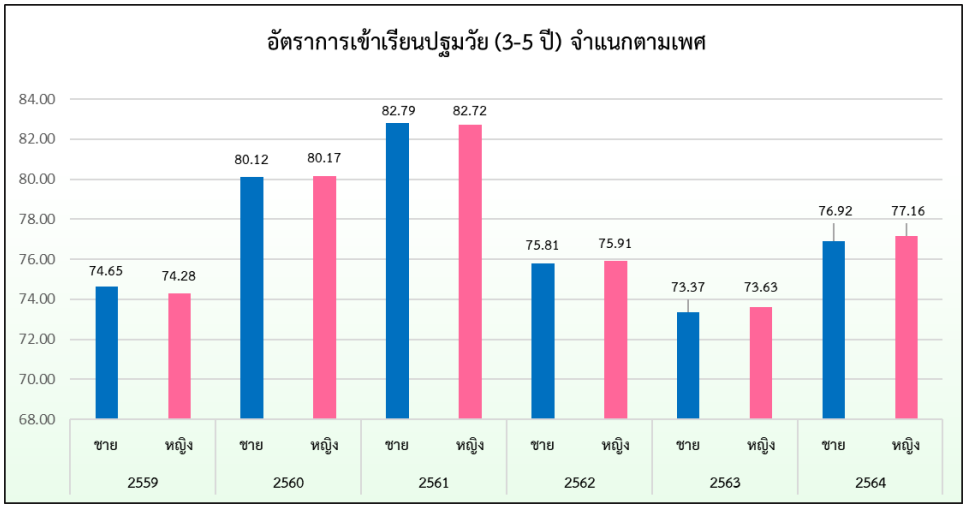

ที่มา : *สถิติการศึกษา ประจำปี 2559 – 2564, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สป. จัดทำโดย สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป.*

2.3) การดำเนินการที่ผ่านมา

จากข้อมูลผลการประเมินสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จากระบบสารสนเทศการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานชาติ ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในปีการศึกษา 2564 -2565 พบว่า ปีการศึกษา 2564 มีจำนวนสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งหมด 52,237 แห่ง และมีสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ทำแบบประเมิน จำนวน 29,994 แห่ง และผ่านเกณฑ์ จำนวน 29,102 แห่ง คิดเป็น 97.03% ส่วนปีการศึกษา 2565 มีจำนวนสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งหมด 52,537 แห่ง และมีสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ทำแบบประเมิน จำนวน 28,046 แห่ง และผ่านเกณฑ์ จำนวน 27,498 แห่ง คิดเป็น 98.05% โดยในปีการศึกษา 2564 มีเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย จำนวน 1,191,191 คน จาก 2,056,349 คน คิดเป็น ร้อยละ 57.93 ส่วนในปีการศึกษา 2565 มีเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย จำนวน 1,322,478 คน จาก 2,264,364 คน คิดเป็น ร้อยละ 58.45 ซึ่งมากกว่าปีการศึกษา 2564

อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ปีการศึกษา 2565 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2,355 โรงเรียน พบว่า ผลการประเมินภาพรวม นักเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการอยู่ในระดับดีสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 95.10 รองลงมา คือ ระดับพอใช้ ร้อยละ 4.50 และระดับปรับปรุง ร้อยละ 0.40 เมื่อจำแนกตามระดับคุณภาพรายด้าน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีทุกด้าน โดยผลประเมินพัฒนาการด้านสังคม มีค่าสูงสุด ร้อยละ 98.58 รองลงมา คือ พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ร้อยละ 98.17 พัฒนาการด้านร่างกาย ร้อยละ 89.51 และพัฒนาการด้านสติปัญญา ร้อยละ 83.76 ตามลำดับ (รายงานผลการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ปีการศึกษา 2565, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

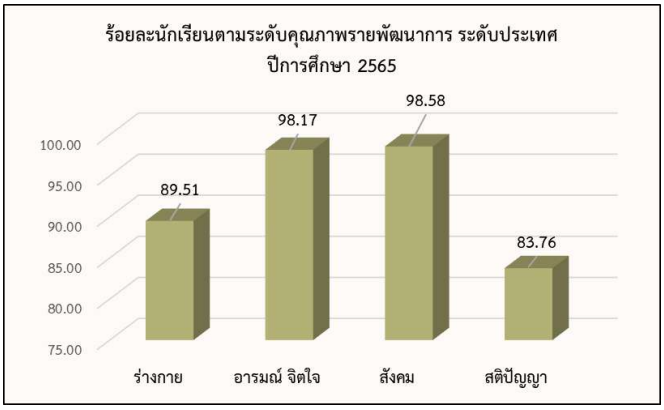

ที่มา : *รายงานผลการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ปีการศึกษา 2565, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำโดย สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป.*

สำหรับในส่วนของข้อมูลอัตราการเข้าเรียนระดับก่อนประถมศึกษา อายุ 3 – 5 ปี ของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่า อัตราการเข้าเรียนของเด็กปฐมวัยสูงสุดในปีการศึกษา 2561 ร้อยละ 82.75 และต่ำสุดในปีการศึกษา 2563 ร้อยละ 73.50 สำหรับอัตราการเข้าเรียนของเด็กปฐมวัยในปีการศึกษา 2565 มีอัตราลดลงจากปี 2564 คือ ลดลงจากร้อยละ 77.04 เป็น 75.22

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการดำเนินการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยได้มีการตราพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 และการออกมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561 อีกทั้งยังมีการดำเนินโครงการต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ใช้แรงงานที่มีบุตรในความดูแลของศูนย์เด็กเล็ก ได้ดำเนินการเกี่ยวกับพัฒนาศักยภาพคนไทย สร้างความมั่นคงในชีวิต และมีครอบครัวที่อบอุ่นเข้มแข็ง โดยส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัย สนับสนุน อาหารกลางวันและอาหารเสริม (นม) ให้แก่เด็กแรกเกิด เด็กปฐมวัย และเด็กวัยเรียน โครงการ

ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กปฐมวัย เป็นการดูแล พัฒนา และส่งเสริมการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัย ให้มีการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เป็นการสร้างรากฐานที่แข็งแรงของพลเมืองคุณภาพของประเทศ พร้อมทั้งติดตามผลการพัฒนาเด็กปฐมวัยในสถานพัฒนา เด็กปฐมวัย ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติทั่วประเทศ การจัดสวัสดิการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด เพื่อให้เด็กได้รับการดูแล มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีผู้ที่ได้รับสวัสดิการเงินอุดหนุน เพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ในเดือนกันยายน 2565 จำนวน 2,703,285 ราย เป็นเงิน 17,621,651,400 บาท การเปิดสถานรับเลี้ยงเด็ก Day Care Night Care เพื่อช่วยเหลือพ่อแม่ผู้ปกครองที่ต้องประกอบอาชีพ ทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน ที่ไม่มีเวลาในการดูแลเด็ก และไม่สามารถหาสถานที่เลี้ยงดูเด็กได้ จำนวน 4 แห่ง

2.4) ความท้าทาย

- ความพร้อมของครูหรือผู้ดูแลเด็กปฐมวัยในการจัดการความท้าทายในห้องเรียน และส่งเสริมทักษะให้กับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอย่างฉับพลัน มีผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งจะต้องเป็นไปอย่างรวดเร็วมากขึ้น ตามบริบทของโลกที่เปลี่ยนไป

- ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยยังมิได้มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบทำให้การกำหนดมาตรการเพื่อยกระดับการพัฒนาการดูแลและการจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัยมีข้อจำกัดอยู่อย่างมีนัยสำคัญ

2.5) ข้อเสนอแนะ

- ภาครัฐควรจัดให้มีระบบการฝึกอบรมควบคู่กับการปฏิบัติงาน (in-service training) และระบบพี่เลี้ยง (coaching and mentoring) เพื่อยกระดับคุณภาพครูและผู้ดูแลในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกแห่ง

- สร้างแรงจูงใจในการประกอบอาชีพของครูและผู้ดูแลเด็กปฐมวัย เพื่อชักจูงให้กำลังคนคุณภาพประกอบอาชีพดังกล่าวมากขึ้น

- ควรพัฒนาระบบติดตามการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ของเด็กให้สามารถเก็บข้อมูลได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ และมีรายละเอียดข้อมูลรายบุคคล เพื่อให้สามารถนำฐานข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม

3) เป้าหมายย่อย 4.3 สร้างหลักประกันให้ชายและหญิงทุกคนเข้าถึงการศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา รวมถึงมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพ ในราคาที่สามารถจ่ายได้ ภายในปี พ.ศ. 2573

การศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา เป็นการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ มีทักษะวิชาชีพ ทักษะชีวิต และมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อการประกอบอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งเป็นการสนับสนุนการพัฒนาประเทศให้เจริญเติบโตได้อย่างยั่งยืน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในเวทีโลก

3.1) ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
4.3.1 อัตราการเข้าเรียนของเยาวชนและผู้ใหญ่ ทั้งในระบบ นอกระบบการศึกษา รวมทั้งการฝึกอบรมในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา จำแนกตามเพศ	n/a

3.2) สถานการณ์บรรลุเป้าหมาย

(1) ตัวชี้วัด 4.3.1 (1) อัตราการเข้าเรียนระดับอาชีวศึกษา (สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีวศึกษา (ปวช.) : สายสามัญศึกษา)

จากข้อมูลสถิติการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ศูนย์เทคโนโลยีสารเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ) ในปีการศึกษา 2559 - 2565 พบว่า สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีวศึกษา (ปวช.) เมื่อเทียบกับสายสามัญศึกษา ยังมีสัดส่วนน้อย โดยในปีการศึกษา 2560 มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2559 จากนั้นในช่วงปีการศึกษา 2560 - 2563 มีสัดส่วนคงที่ คือ 35 : 65 ส่วนในปีการศึกษา 2564 - 2565 มีแนวโน้มลดลง (ลดลงร้อยละ 1 ต่อปี) โดยในปีการศึกษา 2565 มีสัดส่วนเท่ากับ 33 : 67 ซึ่งลดลงจากสัดส่วน 34 : 66 ในปีการศึกษา 2564

สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีวศึกษา (ปวช.) ต่อสายสามัญศึกษา

สัดส่วน	ปีการศึกษา						
	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565
ปวช. : สามัญ	34 : 66	35 : 65	35 : 65	35 : 65	35 : 65	34 : 66	33 : 67

(2) ตัวชี้วัด 4.3.1 (2) อัตราการเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา

จากข้อมูลสถิติการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ศูนย์เทคโนโลยีสารเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ) ในปีการศึกษา 2559 - 2564 พบว่า อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา (ไม่รวมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเปิด 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหงและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช) พบว่า ในช่วงปี 2559 - 2562 อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี จากร้อยละ 81.26 ในปีการศึกษา 2559 เป็น 85.90 ในปีการศึกษา 2562 ส่วนในปีการศึกษา 2563 มีอัตราส่วนลดลงจากปีการศึกษา 2562 เป็น 80.97 แต่ในปีการศึกษา 2564 มีอัตราส่วนเพิ่มขึ้นเป็น 85.32

อัตราการเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา

รายการ	ปีการศึกษา						
	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565
อัตราการเข้าเรียนต่อระดับอุดมศึกษา	81.26	83.47	85.82	85.90	80.97	85.32	91.62

<u>หมายเหตุ</u> : อุดมศึกษาปีที่ 1 ไม่นับรวมนักศึกษามหาวิทยาลัยเปิดของมหาวิทยาลัยรามคำแหงและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

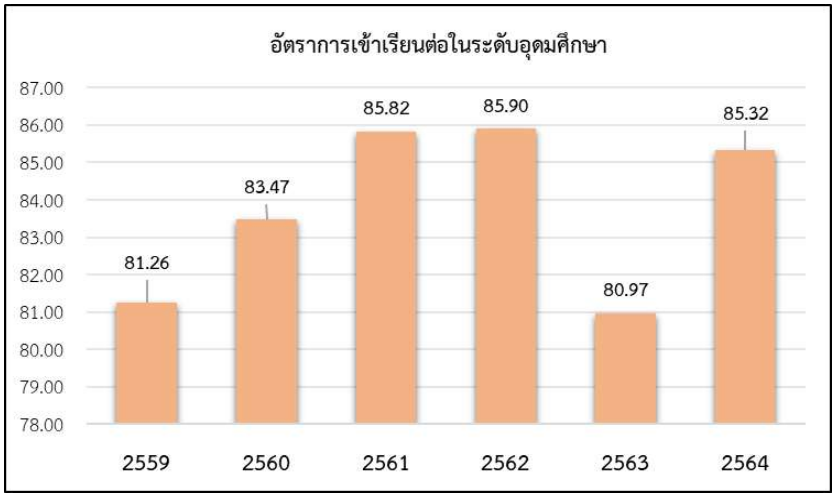

ที่มา : *สถิติการศึกษา ประจำปี 2559 – 2564, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สป. จัดทำโดย สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป.*

3.3) การดำเนินการที่ผ่านมา

จากสถิติการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ศูนย์เทคโนโลยีสารเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ) พบว่า ในช่วงปีการศึกษา 2560 – 2565 อัตราการเข้าเรียนหรือสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีวศึกษามีแนวโน้มคงที่ และมีสัดส่วนลดลงในปีการศึกษา 2564 - 2565 โดยในปีการศึกษา 2565 มีสัดส่วนเท่ากับ 33 : 67 ซึ่งลดลงจากสัดส่วน 34 : 66 ในปีการศึกษา 2564 สำหรับในส่วนของอัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นในช่วงปีการศึกษา 2559 - 2562 แต่ในปีการศึกษา 2563 มีอัตราส่วนลดลงจากปีการศึกษา 2562 เป็น 80.97 แต่ในปีการศึกษา 2564 มีอัตราส่วนเพิ่มขึ้นเป็น 85.32

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐได้สร้างโอกาสทางการศึกษา โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าเรียนต่อในระดับอาชีวศึกษาให้มากขึ้น ผ่านโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้เยาวชน (อาชีวะอยู่ประจำ เรียนฟรี มีอาชีพ) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มปริมาณผู้เรียน สร้างทางเลือกสำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความสนใจในการเรียนต่อสายอาชีพเข้าสู่การศึกษาระดับอาชีวศึกษา เมื่อนักเรียนจบการศึกษาได้รับวุฒิการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และสามารถสร้างความมั่นคงในการประกอบวิชาชีพได้ การขยายและยกระดับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่คุณภาพมาตรฐาน เป็นการจัดการศึกษาเป็นภารกิจหลักของการอาชีวศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกภาคปฏิบัติในสถานประกอบการจริง และยังมีการประชาสัมพันธ์การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ไปยังกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เช่น ผู้เรียน ผู้ปกครอง สถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้น ยังมีการส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาให้กับนักเรียนนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ยากจนหรืออยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารผ่านกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) การจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนอาชีวศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในชนบท และเงินอุดหนุนทุนเฉลิมราชกุมารี เพื่อจัดสรรทุนการศึกษาให้แก่นักเรียน และนักศึกษาในสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลและมีอัตราการศึกษาต่อต่ำ ให้ได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพจนจบระดับปริญญาตรี

ทั้งนี้ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้นักเรียนนักศึกษาบางส่วนหลุดออกจากระบบการศึกษา หรือได้รับการศึกษาอย่างไม่มีคุณภาพ หน่วยงานภาครัฐ ได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาผ่านการกำหนดแนวทาง/มาตรการให้ความช่วยเหลือ เยียวยา เพื่อบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยเร็วในเบื้องต้น อาทิ โครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาด ของโรคโควิด-19 ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายให้กับนักเรียน นักศึกษาของสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน โครงการมาตรการการลด

ภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของนิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐและภาคเอกชน ดำเนินการให้ความช่วยเหลือนักศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

3.4) ความท้าทาย

- การหลุดออกจากระบบการศึกษายังคงเป็นความท้าทายสำคัญต่อการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ทั้งนี้ การศึกษาระดับสูงกว่าขั้นพื้นฐานยังมีความเหลื่อมล้ำค่อนข้างสูง
- การเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนและคุณภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา เพื่อการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและสนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

3.5) ข้อเสนอแนะ

- ควรมีการสร้างโอกาสการเข้าถึงอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ขยายการให้บริการทางการศึกษาที่รองรับประชากรทุกกลุ่ม
- สถาบันการศึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทการจัดการศึกษา ไม่เฉพาะเพียงผู้ที่อยู่ในวัยศึกษา (aged group) เท่านั้น แต่ต้องรองรับการพัฒนาคนกลุ่มนอกวัยศึกษาด้วย (non-aged group) โดยเฉพาะวัยแรงงานและวัยสูงอายุ
- ควรสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคีในพื้นที่ในการนำเด็กและเยาวชนผู้ว่างงานที่อยู่นอกระบบการศึกษา (NEET) กลับสู่ระบบการศึกษา หรือการพัฒนาทักษะอาชีพ ปรับการบริหารจัดการให้รองรับผู้เรียนทั้งกลุ่มวัยศึกษาและนอกวัยศึกษาให้สามารถเรียนร่วมกันได้
- ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาระบบการเรียนที่ยืดหยุ่น โดยเฉพาะหลักสูตรระยะสั้น ระบบสะสมหน่วยกิตและการเทียบโอนประสบการณ์

4) เป้าหมายย่อย 4.4 เพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่เกี่ยวข้องจำเป็น รวมถึงทักษะทางด้านเทคนิคและอาชีพสำหรับการจ้างงาน การมีงานที่มีคุณค่า และการเป็นผู้ประกอบการ ภายในปี พ.ศ. 2573

การพัฒนาเยาวชน และผู้ใหญ่ให้มีทักษะที่จำเป็น สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของตลาดแรงงาน การประกอบอาชีพ หรือการเปลี่ยนแปลงของตำแหน่งงานหรือธุรกิจรูปแบบใหม่ที่มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมากขึ้น เป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างมั่นคง ยั่งยืน

4.1) ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
4.4.1 สัดส่วนของเยาวชน/ผู้ใหญ่ที่มีทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำแนกตามประเภททักษะ	

4.2) สถานการณ์บรรลุเป้าหมาย

ตัวชี้วัด 4.4.1 สัดส่วนของเยาวชน/ผู้ใหญ่ที่มีทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำแนกตามประเภททักษะ

จากข้อมูลการสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ไม่ได้มีการดำเนินการต่อในปี 2564 แต่ในส่วนของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม โดยสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สดช.) มีการดำเนินโครงการศึกษา Thailand Digital Outlook โดยใช้แนวทางในการจัดเก็บตัวชี้วัด Measuring the Digital Transformation ตามองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (The Organisation for Economic Co-operation and Development : OECD) ซึ่งรัฐบาลไทยได้มีกรอบความร่วมมือกับ OECD ผ่านโครงการ Country Programme

นำมาวิเคราะห์ภาพรวมของการพัฒนานโยบายด้านเศรษฐกิจดิจิทัลและนวัตกรรมของประเทศ เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการพิจารณากำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจดิจิทัลในการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ (รายงานประจำปี การศึกษา Thailand Digital Outlook 2564, กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม) และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดร้อยละความสามารถในการใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชัน ในปี 2564 ดังนี้

ร้อยละของประชาชนอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้คอมพิวเตอร์ จำแนกตามทักษะการใช้

ประเภททักษะ	ปี		
	2561	2562	2563
คัดลอก/ตัด/วาง (Copy/Cut/Paste) ข้อความในเอกสาร	71.9	82.6	83.1
คัดลอก (Copy)/เคลื่อนย้าย (Move) ไฟล์งานหรือแฟ้มงาน (Folder)	71.7	81.2	82
ส่งอีเมลพร้อมไฟล์แนบ (Attached) เช่น เอกสาร รูปภาพ วิดีโอ เป็นต้น	49	62.6	65.1
ใช้สูตรเบื้องต้นในเอกสารประเภทสเปรดชีต (Spreadsheet) เช่น Excel	53.2	64.4	56
โอนย้ายไฟล์ข้อมูลระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อื่น เช่น โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น	37.1	40.4	43.7
เชื่อมต่อและติดตั้งอุปกรณ์ใหม่ เช่น กล้อง โมเด็ม เครื่องปริ้น เป็นต้น	30.9	37.5	35.8
สร้างงานนำเสนอด้วยโปรแกรมนำเสนอ เช่น Powerpoint, Keynote	27.9	32.2	33.6
ติดตั้งและตั้งค่าเริ่มต้นการใช้งานซอฟต์แวร์ (Install and Configure)	13.6	21.1	19.2
การปรับค่าความปลอดภัยของอินเทอร์เน็ตเบราว์เซอร์ เช่น Internet Explorer, Chrome เป็นต้น	-	-	8.5
ลงระบบปฏิบัติการหรือเปลี่ยนระบบปฏิบัติการใหม่	-	-	5.2
เขียนโปรแกรมด้วยภาษาคอมพิวเตอร์	3.2	3.5	3.8

ที่มา : *สำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2561 – 2563, สำนักงานสถิติแห่งชาติ*

ร้อยละความสามารถในการใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชัน

โปรแกรม/แอปพลิเคชัน	ร้อยละ
สร้างเว็บไซต์ หรือเว็บเพจ	20.2
คัดลอก-วางย้าย-ข้อความบนอุปกรณ์ หรือคลาวด์ คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต โทรศัพท์ สมาร์ทโฟน สมาร์ททีวี ตัวอย่างเช่น การคัดลอก-วาง-ย้าย ข้อความ/เนื้อหา บนเอกสาร/การคัดลอก-วาง-ย้าย ข้อความ/เนื้อหาบนโทรศัพท์ เช่น ข้อความบน Line คัดลอก url ไปเปิดบน browser เป็นต้น	77.3
การเชื่อมต่อและติดตั้งอุปกรณ์ใหม่ (Modem/กล้อง/Printer) ทั้งแบบมีสายและไร้สาย ตัวอย่าง เช่น การเชื่อมต่อและติดตั้งอุปกรณ์ (Modem/กล้อง/Printer) บนคอมพิวเตอร์ทั้งแบบมีสาย/ไร้สาย-การเชื่อมต่อกล้อง/Printer กับโทรศัพท์ Smart Phone ทั้งแบบมีสาย/ ไร้สาย	14.5
การย้ายไฟล์แอปพลิเคชันระหว่างอุปกรณ์หรือบนคลาวด์ Storage ตัวอย่าง เช่น การย้ายไฟล์ระหว่างคอมพิวเตอร์-คอมพิวเตอร์, คอมพิวเตอร์-Tablet, คอมพิวเตอร์-โทรศัพท์มือถือ,	44.9

โปรแกรม/แอปพลิเคชัน	ร้อยละ
คอมพิวเตอร์-คลาวด์ storage การย้ายไฟล์/Back up ไฟล์ (รูปภาพ/วิดีโอ/แอปพลิเคชัน) ระหว่างโทรศัพท์ Smart Phone กับคอมพิวเตอร์หรือคลาวด์	
การตั้งค่าความปลอดภัยเพื่อความปลอดภัยของอุปกรณ์หรือบัญชีออนไลน์ ตัวอย่าง เช่น การตั้ง password ที่คาดเดาได้ยาก เข้าใช้คอมพิวเตอร์/Tablet/โทรศัพท์มือถือ การตั้งค่าความปลอดภัยในการเข้าถึงบัญชีออนไลน์การเตือนเมื่อมีการ Log in ที่ผิดปกติ	49.7
การเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลของท่านบนอุปกรณ์ต่าง ๆ หรือบัญชีของท่าน เพื่อจำกัดการเข้าถึง/แชร์ข้อมูลส่วนบุคคลของท่าน เช่น ชื่อ/ข้อมูล/การติดต่อ/รูป เป็นต้น ตัวอย่าง เช่น การเปลี่ยนข้อมูลความเป็นส่วนตัว Facebook/LINE ให้สามารถแสดงแค่ชื่อ ไม่แสดงรูปให้เพื่อนเห็น หรือไม่แสดง Email/ เบอร์โทร ให้เพื่อนของเพื่อนเห็นไม่แสดงเป็นสาธารณะ เป็นต้น	43.2
การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่เจอบนออนไลน์ (อินเทอร์เน็ต) ตัวอย่าง เช่น การตรวจสอบข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง การตรวจสอบข้อมูลกับหน่วยงาน/บุคคลที่น่าเชื่อถือ/หน่วยงานของรัฐ	31.1
ใช้งานแอปพลิเคชัน/โปรแกรมสร้าง-แก้ไขเอกสารได้ เช่น Microsoft Word	68.2
ใช้งานขั้นพื้นฐานแอปพลิเคชัน/โปรแกรมสร้าง-คำนวณ ในตารางข้อมูล เช่น Microsoft Excel	51.2
ใช้งานขั้นสูงแอปพลิเคชัน/โปรแกรมสร้าง-คำนวณ ในตารางข้อมูล เช่น สูตรคำนวณ การสร้างแผนภูมิ แผนภาพ และกราฟ	33.3
ใช้งานแอปพลิเคชัน/โปรแกรม ในการนำเสนอข้อมูล	58.2
ส่งอีเมลโดยมีการแนบไฟล์ประเภทเอกสาร รูปภาพ และวิดีโอ	50.5
ส่งเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ไปยังโทรศัพท์เคลื่อนที่/กล้องดิจิทัล/เครื่องเล่นเพลง	14.2
ค้นหา ดาวน์โหลด และติดตั้งซอฟต์แวร์จากอินเทอร์เน็ต	29.6
ปรับเปลี่ยน และตรวจเช็คซอฟต์แวร์แอปพลิเคชัน	12.2
ปรับเปลี่ยนความปลอดภัยของเว็บเบราว์เซอร์	9.8
ติดตั้ง (Install) หรือถอน (Uninstall) ระบบปฏิบัติการ เช่น Microsoft Windows	10.2
ถ่ายภาพนิ่ง	85.4
ถ่ายวิดีโอ	81.2
ใช้โปรแกรมตัดต่อดัดแปลงภาพนิ่งหรือวิดีโอ	13.4
ไม่มีความสามารถในการใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชัน	9.8
อื่น ๆ	0.5

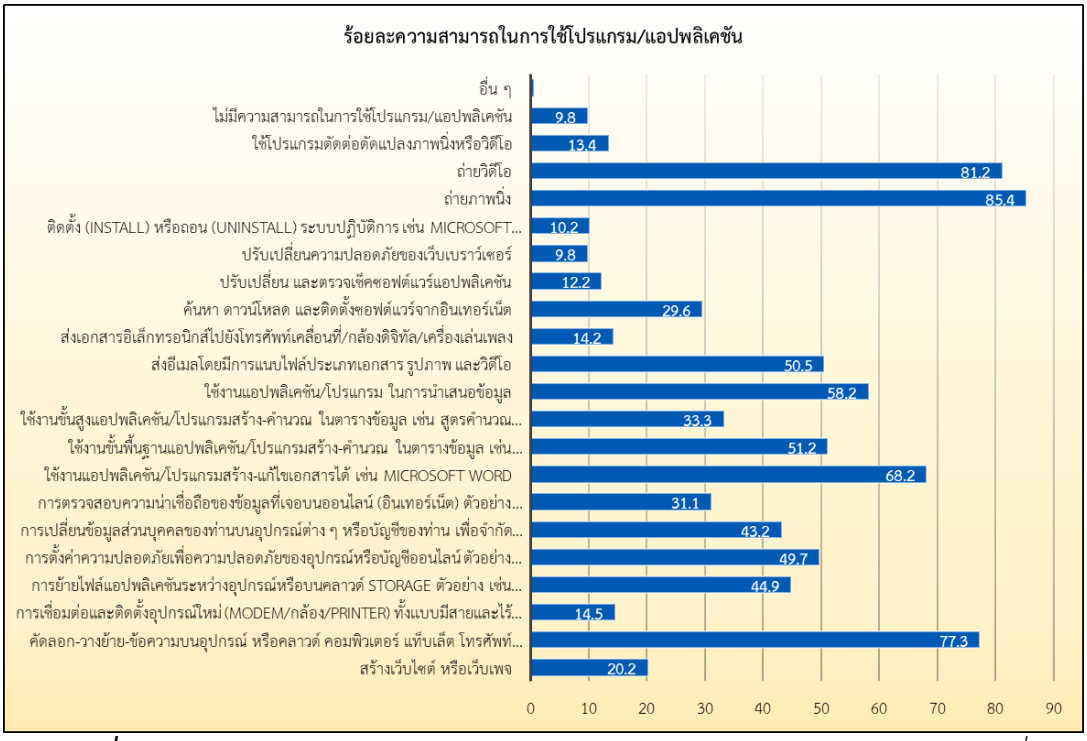

ที่มา : *รายงานประจำปี การศึกษา Thailand Digital Outlook 2564, กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*

จากข้อมูลรายงานฯ พบว่า ในการสำรวจทักษะดิจิทัล ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ไม่สามารถเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ คิดเป็นร้อยละ 88.3 และสามารถเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ร้อยละ 11.7 โดยความสามารถในการใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชันที่มีสัดส่วนที่สูงที่สุด พบว่า 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) ถ่ายภาพนิ่ง ร้อยละ 85.4 (2) ถ่ายวิดีโอ ร้อยละ 81.2 และ (3) คัดลอก-วางย้าย-ข้อความบนอุปกรณ์หรือคลาวด์ คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต โทรศัพท์ สมาร์ทโฟน สมาร์ททีวี ร้อยละ 77.3 และความสามารถในการใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชันที่มีสัดส่วนต่ำที่สุด ได้แก่ (1) ปรับเปลี่ยนความปลอดภัยของเว็บเบราว์เซอร์ ร้อยละ 9.8 (2) ติดตั้ง (Install) หรือถอน (Uninstall) ระบบปฏิบัติการ เช่น Microsoft Windows ร้อยละ 10.2 และ (3) ปรับเปลี่ยนและตรวจเช็คซอฟต์แวร์ แอปพลิเคชัน ร้อยละ 12.2

นอกจากนี้ สำนักงานสถิติแห่งชาติได้มีการสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน โดยจัดเก็บข้อมูลประชาชนที่มีงานทำอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต มีข้อมูลดังนี้

ร้อยละของผู้มีงานทำที่ใช้คอมพิวเตอร์

ปี	2559	2560	2561	2562	2563
ร้อยละ	24.00	22.80	19.60	18.70	20.10

ร้อยละของผู้มีงานทำที่ใช้อินเทอร์เน็ต

ปี	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565
ร้อยละ	46.80	54.20	63.90	71.70	82.60	88.9	91.4

ที่มา : *สำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2559 - 2565, สำนักงานสถิติแห่งชาติ*

4.3) การดำเนินการที่ผ่านมา

จากรายงานประจำปี การศึกษา Thailand Digital Outlook 2564 ของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มีการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดร้อยละความสามารถในการใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชันในปี 2564 พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ไม่สามารถเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ คิดเป็นร้อยละ 88.3 และสามารถเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ ร้อยละ 11.7 โดยความสามารถในการใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชันที่มีสัดส่วนที่สูงที่สุด พบว่า 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) ถ่ายภาพนิ่ง ร้อยละ 85.4 (2) ถ่ายวิดีโอ ร้อยละ 81.2 และ (3) คัดลอก-วางย้าย-ข้อความบนอุปกรณ์หรือคลาวด์ คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต โทรศัพท์ สมาร์ทโฟน สมาร์ททีวี ร้อยละ 77.3 และข้อมูลสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2559 – 2565 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2561 – 2563 ร้อยละของผู้มีงานทำที่ใช้คอมพิวเตอร์ มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และในช่วงปี พ.ศ. 2559 – 2565 ร้อยละของผู้มีงานทำที่ใช้อินเทอร์เน็ต มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน โดยปี 2565 สูงถึงร้อยละ 91.4 อาจเป็นผลมากจากในปัจจุบันอินเทอร์เน็ตที่เปิดให้บริการมีอย่างครอบคลุม เข้าถึงได้ง่าย และอินเทอร์เน็ตเองก็มีส่วนเป็นอย่างมากที่สร้างความสะดวกสบายในการติดต่อสื่อสาร หาข้อมูล หรือเป็นแหล่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ จากข้อมูลการสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ร้อยละของประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีงานทำมีการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี 2565 ร้อยละ 91.4

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐก็มีการดำเนินการเพื่อพัฒนาศักยภาพแรงงานอย่างต่อเนื่อง อาทิ การพัฒนาศักยภาพกำลังคนสู่มาตรฐานอาชีพเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้ดำเนินการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะในการประกอบการและการทำงานแก่ผู้ประกอบการและบุคลากร จำนวน 3,266 คน พัฒนาสถานประกอบการ จำนวน 206 แห่ง พัฒนาศักยภาพผู้เรียนอาชีวศึกษาในการเป็นผู้ประกอบการ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์พัฒนาอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ กระทรวงศึกษาธิการ (Career and Entrepreneurship Center) หรือ “ศูนย์ CEC” เพื่อให้ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมอาชีพแล้วสามารถนำไปประกอบอาชีพและสร้างรายได้ โครงการ 3 ม. (มีงาน มีเงิน มีวุฒิการศึกษาเพิ่ม) การลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือ โครงการฯ ระหว่างกรมการจัดหางาน สถาบันการศึกษา 4 แห่ง และสถานประกอบการภาคเอกชน จำนวน 13 แห่ง ผลการดำเนินงาน ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2564 ถึงกันยายน 2565 มีผู้สมัครงาน จำนวน 2,146 คน ได้รับการบรรจุงาน จำนวน 1,718 คน และมีการดำเนินงานภายใต้โครงการดังกล่าว เช่น พัฒนาทักษะแรงงานให้เป็นแรงงานคุณภาพ เตรียมความพร้อมสำหรับการเปิดประเทศและรองรับเศรษฐกิจใหม่ รวม 12 โครงการ เป็นต้น กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมมีการปรับปรุงมาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษาให้สอดคล้องและเท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีระบบคลังหน่วยกิตแห่งชาติ (National Credit Bank System: NCBS) เพื่อการเก็บออมหน่วยกิตรองรับการพัฒนากำลังคนทุกช่วงวัย มีโครงการพัฒนามหาวิทยาลัยไซเบอร์ เพื่อจัดการเรียนการสอนในระบบเปิดเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Thai-MOOC) กำหนดมาตรการและกลไกสนับสนุนการยกระดับแรงงานทักษะสูงสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและวิศวกรรม รวมทั้งการขับเคลื่อนโมเดลเศรษฐกิจใหม่ของไทย (BCG Model) เพื่อความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 พัฒนาทักษะอาชีพแก่สตรีและครอบครัว และดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนร่วมกับหน่วยงานภาคเอกชน

4.4) ความท้าทาย

- การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานส่วนใหญ่ยังจำกัดอยู่ในกลุ่มแรงงานในระบบ ไม่ครอบคลุมแรงงานนอกระบบ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรม ทำให้ช่องว่างผลิตภาพแรงงานของแรงงานทั้งสองกลุ่มเพิ่มสูงขึ้น

- การยกระดับทักษะแรงงานยังขาดความสอดคล้องกับการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้ง ความต้องการของตลาดแรงงาน หรือตำแหน่งงาน/ธุรกิจยุคใหม่ ทำให้การผลิตแรงงานไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ซึ่งเป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

4.5) ข้อเสนอแนะ

- ควรมีการพัฒนาระบบการยกระดับทักษะอย่างครบวงจร โดยควรประมาณการความต้องการแรงงานในอนาคตและทักษะที่จำเป็น เพื่อให้มีการวางแผนพัฒนาทักษะแรงงานที่สอดรับกับความต้องการได้ในเชิงลึก

- ควรบูรณาการรูปแบบเรียนรู้ทั้งการเรียนรู้ในระบบ การเรียนรู้นอกระบบ และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

- ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาจัดทำหลักสูตรระยะสั้น

- กำหนดมาตรการสร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการขนาดกลางที่มีศักยภาพเข้าร่วมระบบทวิภาคีหรือสหกิจศึกษาเพิ่มขึ้น

- พัฒนาหลักสูตรออนไลน์ที่เชื่อมโยงกับความต้องการของตลาด/ผูกโยงกับการจ้างงานหลังจบหลักสูตร

- พัฒนาระบบเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ที่ชัดเจนและพัฒนาระบบจัดการการรับรองความสามารถของบุคคล (Credential Management Platform) เพื่อเป็นกลไกกลางในการเก็บข้อมูลหลักฐานความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล อีกทั้งยังช่วยให้นายจ้างคัดกรองและตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสมรรถนะรายบุคคลได้

5) เป้าหมายย่อย 4.5 ขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศด้านการศึกษา และสร้างหลักประกันว่ากลุ่มที่เปราะบาง ซึ่งรวมถึงผู้พิการ ชนพื้นเมือง และเด็ก เข้าถึงการศึกษาและการฝึกอาชีพทุกระดับอย่างเท่าเทียมภายในปี พ.ศ. 2573

การดำเนินการจัดการศึกษาต้องให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เป็นสิทธิพื้นฐานที่เด็กทุกคนต้องได้รับตามบทบัญญัติของกฎหมายและเป็นการสร้างความเท่าเทียม และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเปราะบาง อาทิ ผู้พิการ ชนพื้นเมือง และเด็ก ที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการทางการศึกษา

5.1) ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
4.5.1 (1) ดัชนีความเท่าเทียมทางเพศ จำแนกตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อุดมศึกษา)	n/a
4.5.1 (2) ดัชนีความเท่าเทียมทางความมั่งคั่ง จำแนกตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อุดมศึกษา)	n/a
4.5.1 (3) ดัชนีความเท่าเทียมตามพื้นที่ จำแนกตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อุดมศึกษา)	n/a

5.2) สถานการณ์บรรลุเป้าหมาย หรือข้อมูลตามตัวชี้วัด

(1) ตัวชี้วัด 4.5.1 (1) ดัชนีความเท่าเทียมทางเพศ จำแนกตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อุดมศึกษา)

จากข้อมูลสถิติการศึกษาของประเทศไทย ปี 2560 - 2564 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า ในปีการศึกษา 2564 ดัชนีความเสมอภาคด้านการศึกษา (ตามเพศ) ในภาพรวม อัตราการ

เข้าเรียนของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีอัตราใกล้เคียงกัน โดยระดับก่อนประถมศึกษา (เด็กอายุ 3-5 ปี ไม่รวมเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (อปท.)) และระดับประถมศึกษา (อายุ 6 - 11 ปี) มีอัตราการเข้าเรียนใกล้เคียงกัน มีค่าเท่ากับ 1.01 และ 1.00 ตามลำดับ ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุ 12 - 14 ปี) และมัธยมศึกษาตอนปลาย (อายุ 15 - 17 ปี) อัตราการเข้าเรียนของนักเรียนชายน้อยกว่านักเรียนหญิง มีค่าเท่ากับ 0.87 และ 0.83 ตามลำดับ

ดัชนีความเสมอภาคทางเพศ

ระดับ	ปีการศึกษา				
	2560	2561	2562	2563	2564
ก่อนประถมศึกษา (ปฐมวัย)	1.05	1	1	1	1.01
ประถมศึกษา	1.06	1.01	1.01	0.93	1
มัธยมศึกษาตอนต้น	1.17	0.94	0.94	0.97	0.87
มัธยมศึกษาตอนปลาย	0.99	0.83	0.82	0.83	0.83

ที่มา : *สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2560 - 2564, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา*

(2) ตัวชี้วัด 4.5.1 (2) ดัชนีความเท่าเทียมทางความมั่งคั่ง จำแนกตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อุดมศึกษา)

จากข้อมูลผลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (MICS) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2565 พบว่า ดัชนีความเท่าเทียมด้านการศึกษา (ตามความมั่งคั่ง : ยากจนมาก/ร่ำรวยมาก) ในระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา มีอัตราการเข้าเรียนของนักเรียนที่ยากจนมากกับร่ำรวยมากมีค่าใกล้เคียงกัน มีค่าเท่ากับ 0.97 และ 0.95 ตามลำดับ แต่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายอัตราการเข้าเรียนของนักเรียนกลุ่มยากจนมากน้อยกว่ากลุ่มร่ำรวยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีค่าเท่ากับ 0.82 และ 0.63 ตามลำดับ

ดัชนีความเท่าเทียมทางความมั่งคั่ง (ยากจนมาก/ร่ำรวยมาก) ปี 2562 และ ปี 2565

ระดับ	ปี						
	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565
ก่อนประถมศึกษา				-			0.97
ประถมศึกษา				0.98			0.95
มัธยมศึกษาตอนต้น				0.93			0.82
มัธยมศึกษาตอนปลาย				0.60			0.63

<u>หมายเหตุ</u> : การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (MICS) จัดเก็บข้อมูลทุก 3 ปี

ที่มา : *สถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (MICS) ปี 2562 และปี 2565, สำนักงานสถิติแห่งชาติ*

(3) ตัวชี้วัด 4.5.1 (3) ดัชนีความเท่าเทียมตามพื้นที่ จำแนกตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อุดมศึกษา)

จากข้อมูลผลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (MICS) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2565 พบว่า ดัชนีความเท่าเทียมด้านการศึกษา (ตามพื้นที่ : ใน/นอกเขตเทศบาล) ในทุกระดับการศึกษามีค่าใกล้เคียงกัน โดยระดับก่อนประถมศึกษา เท่ากับ 0.97 ระดับประถมศึกษา เท่ากับ 0.98 ระดับ

มัธยมศึกษาตอนต้น เท่ากับ 0.98 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เท่ากับ 0.99 ซึ่งไม่แตกต่างจากผลการสำรวจฯ ปี 2562

ดัชนีความเท่าเทียมทางพื้นที่ (นอกเขตฯ/ในเขตฯ) ปี 2562 และ ปี 2565

ระดับ	ปี						
	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565
ก่อนประถมศึกษา				-			0.97
ประถมศึกษา				1.00			0.98
มัธยมศึกษาตอนต้น				1.01			0.98
มัธยมศึกษาตอนปลาย				0.96			0.99

หมายเหตุ : การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (MICS) จัดเก็บข้อมูลทุก 3 ปี

ที่มา : *สถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (MICS) ปี 2562 และปี 2565, สำนักงานสถิติแห่งชาติ*

นอกจากนี้ ในส่วนของการเข้าถึงการศึกษาของผู้พิการ และกลุ่มเปราะบาง จากสถิติข้อมูลทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2565 มีจำนวนนักเรียนพิการเรียนร่วมในระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รวม 379,356 คน จำแนกตามประเภทความพิการ ได้แก่ (1) บกพร่องทางการเห็น (2) บกพร่องทางการได้ยิน (3) บกพร่องทางสติปัญญา (4) บกพร่องทางร่างกาย/สุขภาพ (5) ปัญหาทางการเรียนรู้ (6) บกพร่องทางการพูด/ภาษา (7) ปัญหาทางพฤติกรรม/อารมณ์ (8) ออทิสติก และ (9) พิการซ้อน ดังนี้

จำนวนนักเรียนพิการเรียนร่วม จำแนกตามประเภทความพิการ ระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2565

ระดับ	บกพร่องทางการเห็น	บกพร่องทางการได้ยิน	บกพร่องทางสติปัญญา	บกพร่องทางร่างกาย/สุขภาพ	ปัญหาทางการเรียนรู้	บกพร่องทางการพูด/ภาษา	ปัญหาทางพฤติกรรม/อารมณ์	ออทิสติก	พิการซ้อน	รวม
ก่อนประถมศึกษา	364	722	8,522	6,013	436	349	220	4,595	5,514	26,735
ประถมศึกษา	872	1,730	13,276	3,493	238,484	1,770	4,335	5,380	6,029	275,369
มัธยมศึกษาตอนต้น	315	891	5,736	1,188	56,682	188	979	1,291	1,525	68,795
มัธยมศึกษาตอนปลาย	199	682	1,910	456	3,920	43	249	568	430	8,457
รวม	**1,750**	**4,025**	**29,444**	**11,150**	**299,522**	**2,350**	**5,783**	**11,834**	**13,498**	**379,356**

ที่มา : *สถิติข้อมูลทางการศึกษา ปี 2565, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

สำหรับกลุ่มเปราะบาง ซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาส จากสถิติข้อมูลทางการศึกษาฯ มีผู้เรียนที่เป็นเด็กยากจนมากที่สุด โดยระดับประถมศึกษามากที่สุด รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับก่อนประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามลำดับ

จำนวนนักเรียนด้อยโอกาส จำแนกตามประเภทความด้อยโอกาส ระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2565

ประเภท	ระดับ				รวม
	ก่อนประถมศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย	
เด็กถูกบังคับให้ขายแรงงาน	1	10	11	2	**24**
เด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศ	-	1	5	1	**7**
เด็กถูกทอดทิ้ง	126	796	680	370	**1,972**
เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเยาวชน	2	77	87	25	**191**
เด็กเร่ร่อน	15	52	14	11	**92**
ผลกระทบจากโรคเอดส์	2	21	15	5	**43**
ชนกลุ่มน้อย	269	1,291	794	553	**2,907**
เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ	2	25	13	23	**63**
เด็กยากจน	484,348	1,899,588	895,733	331,116	**3,610,785**
เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด	1	26	39	25	**91**
กำพร้า	347	2,772	1,347	914	**5,380**
ทำงานรับผิดชอบตนเองและครอบครัว	5	124	481	652	**1,262**
มีความด้อยโอกาสมากกว่า 1 ประเภท	1,649	6,230	3,199	710	**11,788**
	486,767	**1,911,013**	**902,418**	**334,407**	**3,634,605**

ที่มา : *สถิติข้อมูลทางการศึกษา ปี 2565, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

5.3) การดำเนินการที่ผ่านมา

จากข้อมูลสถิติการศึกษาของประเทศไทย ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า ในปีการศึกษา 2564 ดัชนีความเสมอภาคด้านการศึกษา (ตามเพศ) ในภาพรวม อัตราการเข้าเรียนของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีอัตราใกล้เคียงกันในระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา มีค่าเท่ากับ 1.01 และ 1.00 ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย อัตราการเข้าเรียนของนักเรียนชายน้อยกว่านักเรียนหญิง มีค่าเท่ากับ 0.87 และ 0.83 และจากข้อมูลผลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (MICS) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2565 เกี่ยวกับข้อมูลดัชนีความเท่าเทียมด้านการศึกษาตามความมั่งคั่ง และตามพื้นที่ พบว่า ดัชนีความเท่าเทียมด้านการศึกษา ตามความมั่งคั่ง (กลุ่มยากจนมาก/กลุ่มร่ำรวยมาก) ในระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา มีค่าใกล้เคียงกัน (0.97 และ 0.95) แต่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ยังมีความแตกต่างกัน (0.82 และ 0.63) โดยอัตราการเข้าเรียนของนักเรียนกลุ่มยากจนมากน้อยกว่ากลุ่มร่ำรวยมาก ส่วนดัชนีความเท่าเทียมด้านการศึกษา ตามพื้นที่ (ใน/นอกเขตเทศบาล) มีค่าใกล้เคียงกันทุกระดับการศึกษา (ก่อนประถมศึกษา = 0.97, ประถมศึกษา = 0.98 มัธยมศึกษาตอนต้น = 0.98 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย = 0.99)

สำหรับการเข้าถึงการศึกษาของผู้พิการ และกลุ่มเปราะบาง จากสถิติข้อมูลทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2565 มีจำนวนนักเรียนพิการเรียนร่วมในระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รวม 379,356 คน จำแนกตามประเภทความพิการ 9 ประเภท และมีเด็กด้อยโอกาสหรือกลุ่มเปราะบาง 13 ประเภท ได้รับโอกาสทางการศึกษา จำนวน 3,634,605 คน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐมีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมและเพิ่มโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงการศึกษาได้มากขึ้น อาทิ การปรับอัตราเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน “เพิ่มโอกาส ลดความเหลื่อมล้ำ” 4 รายการ ได้แก่ ได้แก่ (1) ค่าจัดการเรียนการสอน (2) กิจกรรมพัฒนาศักยภาพผู้เรียน (3) ค่าเครื่องแบบ และ (4) ค่าอุปกรณ์การเรียน ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 26 กรกฎาคม 2565 โครงการ กศน.ปักหมุดเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส อายุ 18 ปีขึ้นไป ที่ยังไม่เข้าสู่ระบบการศึกษา โครงการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้เยาวชน (อาชีวะอยู่ประจำ เรียนฟรี มีอาชีพ) เพื่อสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาทุกช่วงวัยและส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาศักยภาพกำลังคน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งปลูกฝังค่านิยมด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักเรียนสายอาชีพ ที่มีฐานะยากจนขาดโอกาสทางการศึกษา โครงการสร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในระดับพื้นที่: กิจกรรมหลักพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล โดยดำเนินกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ จัดสรรครุภัณฑ์ทดแทนสำหรับห้องเรียน DLTV (โรงเรียน Stand Alone) จำนวน 3,168 โรงเรียน จัดสรรงบประมาณการซ่อมบำรุงอุปกรณ์ครุภัณฑ์ DLTV สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่จัดการเรียนการสอนด้วยการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV)

5.4) ความท้าทาย

- การจัดเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลของกลุ่มเป้าหมายให้ถูกต้อง ครอบคลุม ครบถ้วน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการกำหนดนโยบายและเป้าหมายการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจน เป็นรูปธรรม สอดคล้องกับสถานการณ์หรือความต้องการจำเป็น อีกทั้งการใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (MICS) ซึ่งมีการสำรวจข้อมูลทุก 3 ปี ทำให้ภาครัฐขาดข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานเป็นรายปี

- การสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษา ตามความมั่งคั่ง ยังคงเป็นประเด็นท้าทายสำคัญอันเป็นผลมาจากสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ผู้ปกครอง ส่งผลต่ออัตราการเข้าเรียนทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งไม่ได้อยู่ภายใต้ขอบเขตของการศึกษาภาคบังคับ

5.5) ข้อเสนอแนะ

- ภาครัฐควรสร้างหลักประกันทางการศึกษา และระบบให้ความช่วยเหลือให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

- ควรจัดเก็บข้อมูลที่จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและเป็นรายพื้นที่ให้ถูกต้อง ชัดเจน และต่อเนื่อง เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายที่ตรงความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

- ควรส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแจ้งข้อมูลเด็กที่ไม่ได้รับการศึกษา และมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันในการให้ความช่วยเหลือและเสริมสร้างศักยภาพของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อการดำเนินการช่วยเหลือและจัดการศึกษาให้เด็กกลุ่มต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

6) เป้าหมายย่อย 4.6 สร้างหลักประกันว่าเยาวชนทุกคนและผู้ใหญ่ ทั้งชายและหญิงในสัดส่วนสูงสามารถอ่านออกเขียนได้และคำนวณได้ ภายในปี พ.ศ. 2573

การอ่านออกเขียนได้และการคิดคำนวณ เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาตนให้มีคุณภาพ โดยการอ่านและการเขียนจะเป็นเครื่องมือสำคัญ สำหรับการเข้าถึงข้อมูล ความรู้ และนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาศักยภาพตนเองตามความต้องการ ความสนใจ ส่วนการเขียนเป็นเครื่องมือในการนำเสนอ แสดงออก ถ่ายทอดความรู้ ความคิดและจินตนาการของบุคคลนำไปสู่การสร้างสรรค์และพัฒนา ในขณะที่การคิดคำนวณ

ช่วยส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีเหตุมีผล เป็นขั้นตอน แก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ และสร้างกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ เป็นทักษะที่สำคัญต่อการทำงาน ประกอบอาชีพ และดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่

6.1) ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
4.6.1 (1) อัตราการอ่านออกเขียนได้ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	n/a
4.6.1 (2) อัตราการมีทักษะด้านการคำนวณของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	n/a
4.6.1 (3) อัตราการอ่านออกเขียนได้และมีทักษะด้านการคำนวณของประชากร อายุ 15 ปีขึ้นไป	n/a

6.2) สถานการณ์บรรลุเป้าหมาย

(1) ตัวชี้วัด 4.6.1 (1) อัตราการอ่านออกเขียนได้ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป

(2) ตัวชี้วัด 4.6.1 (2) อัตราการมีทักษะด้านการคำนวณของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป

(3) ตัวชี้วัด 4.6.1 (3) อัตราการอ่านออกเขียนได้และมีทักษะด้านการคำนวณของประชากร อายุ 15 ปีขึ้นไป

ข้อมูลอัตราการอ่านออกเขียนได้และการมีทักษะด้านการคำนวณ ใช้ข้อมูลจากข้อมูลการสำรวจการอ่านของประชากร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งมีการดำเนินการสำรวจ เมื่อปี 2561 ซึ่งผลการสำรวจการอ่านของประชากร พบว่า อัตราการอ่านออกเขียนได้ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป เป็นร้อยละ 93.77 อัตราการมีทักษะด้านการคำนวณของประชากร อายุ 15 ปีขึ้นไป เป็นร้อยละ 96.32 และอัตราการอ่านออกเขียนได้ และมีทักษะด้านการคำนวณของประชากร อายุ 15 ปีขึ้นไป เป็นร้อยละ 92.78

ตัวชี้วัด	ผลดำเนินงาน (ร้อยละ)
4.6.1 (1) อัตราการอ่านออกเขียนได้ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	93.77
4.6.1 (2) อัตราการมีทักษะด้านการคำนวณของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	96.32
4.6.1 (3) อัตราการอ่านออกเขียนได้และมีทักษะด้านการคำนวณของประชากร อายุ 15 ปีขึ้นไป	92.78

ทั้งนี้ เนื่องจากการสำรวจการอ่านของประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ มีการดำเนินการตั้งแต่ปี 2561 ทำให้ไม่มีข้อมูลที่สะท้อนการบรรลุเป้าหมายตัวชี้วัด 3 ตัวข้างต้น อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทยของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2562 และ 2565 มีข้อมูลเกี่ยวกับอัตราการรู้หนังสือของประชาชนอายุ 15 - 49 ปี ซึ่งการสำรวจอัตราการรู้หนังสือจากรายงานฯ ประเมินจากความสามารถในการอ่านข้อความสั้น ๆ หรือขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาสูงสุดที่ได้เรียน โดยบุคคลที่สามารถอ่านประโยคตามที่กำหนดได้ทั้งประโยค จัดอยู่ในประเภทผู้รู้หนังสือ ส่วนผู้ที่เคยเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือสูงกว่า ถือเป็นผู้รู้หนังสือทันที โดยไม่ต้องอ่านประโยคที่กำหนด การนำเสนอข้อมูลจำแนกตามเพศ และกลุ่มอายุ โดยผลการสำรวจ พบว่า ในปี 2562 อัตราการรู้หนังสือของผู้หญิง เท่ากับ 94.1 และผู้ชาย เท่ากับ 93.7 ส่วนในปี 2565 อัตราการรู้หนังสือของผู้หญิง เท่ากับ 94.6 และผู้ชาย เท่ากับ 94.0

รายการ	ผลดำเนินงาน (ร้อยละ)			
	ปี 2562		ปี 2565	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
อัตราการรู้หนังสือของประชากร				
- อายุ 15 - 24 ปี	97.3	97.8	96.0	96.8
- อายุ 25 - 34 ปี	92.5	94.7	93.2	94.8
- อายุ 35 - 49 ปี	92.6	92.3	93.4	93.5
- อายุ 15 - 49 ปี	93.7	94.1	94.0	94.6

ที่มา : *สถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (MICS) ปี 2562 และปี 2565, สำนักงานสถิติแห่งชาติ*

6.3) การดำเนินการที่ผ่านมา

จากข้อมูลการสำรวจการอ่านของประชากร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เมื่อปี 2561 พบว่า ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป มีอัตราการอ่านออกเขียนได้ ร้อยละ 93.77 มีทักษะด้านการคำนวณร้อยละ 96.32 และมีอัตราการอ่านออกเขียนได้ และมีทักษะด้านการคำนวณ ร้อยละ 92.78 และจากข้อมูลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2565 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้มีการสำรวจเกี่ยวกับอัตราการรู้หนังสือของประชาชนอายุ 15 - 49 ปี ผลสำรวจ พบว่า อัตราการรู้หนังสือของผู้หญิง เท่ากับ 94.6 และผู้ชาย เท่ากับ 94.0

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมการรักการอ่าน และส่งเสริมความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ และคำนวณเป็นมาอย่างต่อเนื่อง ผ่านการดำเนินโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สู่การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 245 เขต และโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ เช่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ยังได้รับการบริการเครื่องมือคัดกรองความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อใช้ในการคัดกรองความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักเรียน และนักเรียนที่มีศักยภาพด้านภาษาไทยได้รับการส่งเสริมจากกิจกรรมแข่งขันทักษะภาษาไทย ระดับสถานศึกษา ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โครงการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเพื่อสร้างสมรรถนะการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 (PISA 2022) การประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ ปี 2565: PISA 2022 ได้กำหนดกรอบการประเมิน 3 ด้านหลัก คือ ความฉลาดรู้ ด้านการอ่าน ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ และความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์เป็นด้านหลักของการประเมิน

6.4) ความท้าทาย

- ยังมีคนบางกลุ่มที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ หรือคำนวณได้ ทำให้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ หรือเข้ารับการพัฒนาทักษะอาชีพ เพื่อการประกอบอาชีพหรือมีงานทำที่มีคุณค่า ซึ่งส่งผลต่อการดำรงชีวิต และอาจส่งผลกระทบต่อการส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาของบุตรหลานในอนาคต

- ยังมีปัญหาเด็กตกหล่นหรือหลุดจากระบบการศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มเด็กเปราะบางที่ไม่สามารถเข้าสู่ระบบการเรียนรู้ที่รัฐจัดสรรให้ได้ อันเป็นผลมาจากความเหลื่อมล้ำในการจัดสรรทรัพยากรและการบริหารจัดการของภาครัฐ

6.5) ข้อเสนอแนะ

- ภาครัฐควรเร่งพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณในกลุ่มคนที่อยู่ใน “ภาวะตกหล่น” เพื่อให้เป็นหลักประกันว่าคนทุกคนในสังคมจะสามารถอ่านออกเขียนได้ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างไม่ยากลำบาก

- ควรพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนทั้งในและนอกโรงเรียนให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของโลกในศตวรรษที่ 21 นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการเรียนการสอนให้มากขึ้น
- พัฒนาระบบการวัดผลทางการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

7) เป้าหมายย่อย 4.7 สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมไปถึง การศึกษาสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุขและการไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลก และความชื่นชมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการที่วัฒนธรรมมีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี พ.ศ. 2573

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการสร้างหลักประกันทางศึกษาเพื่อการพัฒนาประชาชนทุกคน โดยกำหนดเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามกฎหมาย ทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับ และกฎหมายด้านการศึกษา รวมทั้งมีการวางแผนการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ สอดคล้องสถานการณ์การพัฒนาและความเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของโลกอย่างต่อเนื่อง การสร้างความรู้ความเข้าใจ มีความตระหนักรู้ให้กับประชาชนทุกคนเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน การเป็นพลเมืองของโลก สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ ความสงบสุขและการไม่ใช้ความรุนแรง และความหลากหลายทางวัฒนธรรม จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

7.1) ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
4.7.1 (1) ระดับการดำเนินการการกำหนดเรื่อง การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกและการจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นเรื่องหลักใน (ก) นโยบายการศึกษาของประเทศ (ข) หลักสูตร (ค) การศึกษาของครู (หลักสูตรการผลิต/พัฒนาครู) และ (ง) การประเมินผลนักเรียน	มีการดำเนินงาน
4.7.1 (2) การจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง หรือการพัฒนาที่ยั่งยืน (โครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเสริมหลักสูตร)	n/a

7.2) สถานการณ์บรรลุเป้าหมาย หรือข้อมูลตามตัวชี้วัด

(1) ตัวชี้วัด 4.7.1 (1) ระดับการดำเนินการการกำหนดเรื่อง การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกและการจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นเรื่องหลักใน (ก) นโยบายการศึกษาของประเทศ (ข) หลักสูตร (ค) การศึกษาของครู (หลักสูตรการผลิต/พัฒนาครู) และ (ง) การประเมินผลนักเรียน

การดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดเรื่อง การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกและการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ไว้เป็นเรื่องหลักในนโยบายการศึกษาของประเทศ หลักสูตรการศึกษาของครู และการประเมินผลนักเรียน ได้มีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องและมีความชัดเจน เป็นรูปธรรมมากขึ้นเป็นลำดับ โดยขอนำเสนอข้อมูลการดำเนินงานในแต่ละประเด็นโดยสังเขปดังนี้

(ก) นโยบายการศึกษาของประเทศ

- **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579**

แนวคิดของการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักการและเป้าหมาย ดังนี้

1. หลักการจัดการศึกษา

1.1 หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกช่วงวัย ตั้งแต่เด็กปฐมวัย วัยเรียน วัยทำงาน และผู้สูงวัยมีโอกาสในการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้แต่ละบุคคลได้พัฒนาตามความพร้อมและความสามารถให้บรรลุขีดสูงสุด มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม รวมทั้งมีสมรรถนะในการทำงานเพื่อการประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

1.2 หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) เป็นการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนกลุ่มปกติ กลุ่มด้อยโอกาสที่มีความยากลำบากและขาดโอกาส เนื่องด้วยสภาวะทางเศรษฐกิจและภูมิสังคม ซึ่งรัฐต้องดูแลจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาสนับสนุนผู้เรียนให้ได้รับการศึกษาตามศักยภาพและความพร้อมอย่างเท่าเทียม กลุ่มที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ รวมกลุ่มผู้มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สังคม อารมณ์ การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ รวมทั้งบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแล รัฐต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาร่วมกับเด็กปกติในกรณีที่สามารถเรียนได้ หรือจัดให้เป็นพิเศษตามระดับความบกพร่อง นอกจากนี้ บุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ รัฐต้องจัดรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

1.3 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการดำรงชีวิตและการประพฤติปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมอย่างพอเพียง เท่าทัน และเป็นสุข การศึกษาจึงต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้ มีทักษะที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอก โดยยึดหลักความพอประมาณ ที่เป็นความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มีการตัดสินใจที่มีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เป็นการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น

1.4 หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) การจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพให้กับประชาชนทุกคน เป็นพันธกิจที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสังคมทุกภาคส่วน เนื่องจากรัฐต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการจัดการศึกษาที่ต้องครอบคลุมทุกช่วงวัย ทุกระดับการศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย สนองความต้องการและความจำเป็นของแต่ละบุคคล และสนองยุทธศาสตร์ชาติ และความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รัฐจึงต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา

2. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs 2030)

เป็นเป้าหมายที่ประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติ จำนวน 193 ประเทศ ได้ลงมติรับรองในการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ในปี พ.ศ. 2558 โดยจะใช้เป็นวาระแห่งการพัฒนาของโลก (ค.ศ. 2016 – 2030) มีทั้งหมด 17 เป้าหมาย โดยเป้าหมายด้านการศึกษา คือ เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต แผนการศึกษาแห่งชาติจึงต้องพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของประเทศ เพื่อสร้างหลักประกันว่า เด็กปฐมวัยทุกคนจะได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา ทุกคน

สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพ และมีผลลัพธ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิผล ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาด้วยค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมและมีคุณภาพ กำลังแรงงานมีทักษะที่จำเป็น รวมถึงทักษะทางเทคนิคและอาชีพสำหรับการจ้างงาน การมีงานที่ดีและการเป็นผู้ประกอบการ กลุ่มผู้พิการและด้อยโอกาสเข้าถึงการศึกษาและการฝึกอาชีพทุกระดับอย่างเท่าเทียม มีการเพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพ เพื่อการศึกษาสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน

ทั้งนี้ หลักการและแนวทางในการขับเคลื่อนแผนฯ ไปสู่การปฏิบัติ โดยยึดแผนฯ เป็นกรอบทิศทางหลักและนำสู่การปฏิบัติในระดับต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและระดับการศึกษา ใช้กลไกการดำเนินงานภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจ เอกชน และสื่อมวลชนอย่างบูรณาการให้การขับเคลื่อนเกิดประสิทธิภาพ ด้วยการสร้างเครือข่ายการศึกษา รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญและร่วมในการผลักดันแผนฯ ไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนการสร้างช่องทางให้ประชาสังคมมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งระดับนโยบายและพื้นที่เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของประเทศ

- **นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ**

กระทรวงศึกษาธิการประกาศนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ โดยมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับการดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้

1. การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย โดยการสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา ดำเนินการตามแผนและมาตรการด้านความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครู และบุคลากรในรูปแบบต่าง ๆ ปลูกฝังทัศนคติ พฤติกรรม และองค์ความรู้ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์และไซเบอร์อย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม สร้างความตระหนักรู้และจิตสำนึกในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งพัฒนาบทบาทและภารกิจด้านความปลอดภัยของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน

2. การยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้สู่สมรรถนะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ไปสู่การปฏิบัติ จัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพหุปัญญาให้กับผู้เรียน โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในรูปแบบ Active Learning, STEM Education, Coding ฯลฯ และกระบวนการส่งต่อในระดับที่สูงขึ้น พัฒนากระบวนการเรียนรู้และการวัดผล ประเมินผลฐานสมรรถนะ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นแห่งอนาคต ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้เรียนรู้ตามความสนใจผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มที่หลากหลาย ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) รวมถึงพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม

3. การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาทุกช่วงวัย โดยพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการติดตามและส่งต่อไปยังสถานศึกษาในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งแก้ปัญหาเด็กตกหล่นและออกกลางคัน ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กปฐมวัยที่มีอายุตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไปทุกคน เข้าสู่ระบบการศึกษาเพื่อรับการพัฒนาอย่างรอบด้าน มีคุณภาพตามศักยภาพตามวัย ต่อเนื่องอย่างเป็นระบบและเป็นไปตามมาตรฐาน โดยบูรณาการร่วมกันกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พัฒนาระบบข้อมูลและทางเลือกที่หลากหลายให้กับผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายพิเศษ และกลุ่มเปราะบาง รวมทั้งกลุ่มเยาวชนอายุ 15 – 24 ปีที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา การทำงาน หรือการฝึกอบรม (Not in Education, Employment or Training: NEETs) พัฒนาระบบสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว (Home School) และการเรียนรู้ที่บ้านเป็นหลัก (Home-based Learning) รวมทั้งการศึกษาทางเลือกอื่น ๆ ตลอดจน

พัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ในหน่วยงานที่จัดการศึกษาและให้มีหน่วยงานกลางในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตในภาพรวม และการเชื่อมโยงทั้งระหว่างรูปแบบ ประเภท และระดับการศึกษา

4. การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษา และหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น แบบโมดูล (Modular System) มีการบูรณาการวิชาสามัญและวิชาชีพในชุดวิชาชีพเดียวกัน เชื่อมโยงการจัดการอาชีวศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และระบบทวิภาคี รวมทั้งการจัดการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง (Block Course) เพื่อสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank) ร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อการมีงานทำ ขับเคลื่อนการผลิตและพัฒนากำลังคนตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และยกระดับสมรรถนะกำลังคนตามกรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียนและมาตรฐานสากล รวมทั้งขับเคลื่อนความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) โดยความร่วมมือกับภาคเอกชนและสถานประกอบการในการผลิตกำลังคนที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ พัฒนาสมรรถนะอาชีพที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ (Re-skill Up-skill และ New skill) เพื่อให้ทุกกลุ่มเป้าหมายมีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น พร้อมทั้งสร้างช่องทางอาชีพในรูปแบบหลากหลายให้ครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาการจัดตั้งธุรกิจ (ศูนย์ Start Up) ภายใต้ศูนย์พัฒนาอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ และพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการด้านอาชีพ ทั้งผู้เรียนอาชีวศึกษาและประชาชนทั่วไป โดยเชื่อมโยงกับ กศน. และสถานประกอบการ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่สอดคล้องกับการประกอบอาชีพในวิถีชีวิตรูปแบบใหม่ รวมทั้งพัฒนาหลักสูตรอาชีพสำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้อยู่นอกระบบโรงเรียนและประชาชนที่สอดคล้องมาตรฐานอาชีพเพื่อการเข้าสู่การรับรองสมรรถนะและได้รับคุณวุฒิวิชาชีพตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

5. การส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพครู บุคลากรทางการศึกษา และบุคลากร โดยส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการพัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลตามกรอบระดับสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอาชีวศึกษา พัฒนาครูให้มีความพร้อมด้านวิชาการและทักษะการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ รวมทั้งให้เป็นผู้วางแผนเส้นทางการเรียนรู้ การประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตของผู้เรียนได้ตามความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคล พัฒนาขีดความสามารถของครู และบุคลากรให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต ส่งเสริมสนับสนุนการทดสอบสมรรถนะครูและบุคลากรด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการทำงาน

(ข) หลักสูตรการศึกษา

1. การศึกษาในระบบ

1.1 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รวมทั้ง มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.2 หลักสูตรอาชีวศึกษา

1) หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2562 หมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ และกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ รายวิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย และรายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม

2) หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พุทธศักราช 2563 หมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ และกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ รายวิชาศาสตร์พระราชา

และรายวิชาการเมืองการปกครองของไทย โดยสถานศึกษามีการบูรณาการการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชาประวัติศาสตร์ชาติไทยและหน้าที่พลเมืองในกิจกรรมเสริมหลักสูตรหลากหลายรูปแบบ อาทิ การนำนักเรียนนักศึกษา ไปศึกษาเรียนรู้ในสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ การเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม และกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี นักศึกษารักษาดินแดน ตลอดจนกิจกรรมอาชีวะอาสาเพื่อบริการสังคม เป็นต้น

2. การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2.1 หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายและประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลก ประเทศ สังคม ชุมชน ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มีทักษะเกี่ยวกับการดำรงชีวิต และตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสาระการพัฒนาสังคม ดังนี้

1) รายวิชาสังคมศึกษา สำหรับผู้เรียนทั้ง 3 ระดับการศึกษา ดังนี้

- ระดับประถมศึกษา ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่อง (1) ภูมิศาสตร์กายภาพประเทศไทย ลักษณะทางภูมิศาสตร์กายภาพของชุมชน ท้องถิ่น (2) ลักษณะทางภูมิศาสตร์กายภาพของประเทศไทย (3) การใช้ข้อมูลภูมิศาสตร์กายภาพชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตและความมั่นคงของชาติ และ (4) ความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ท้องถิ่นของตน และของประเทศ

- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่อง (1) ภูมิศาสตร์กายภาพทวีปเอเชีย ลักษณะทางภูมิศาสตร์กายภาพของประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย (2) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิศาสตร์ กายภาพที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรไทย และประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย (3) ความสัมพันธ์ของสภาพภูมิศาสตร์ กายภาพที่มีต่อการเกิดทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีปเอเชีย และ (4) การนำความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทยและทวีปเอเชีย มาปรับใช้ในการดำรงชีวิตและความมั่นคงของชาติ

- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่อง (1) สภาพภูมิศาสตร์กายภาพของประเทศไทยกับทวีปต่าง ๆ (2) การเกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นในโลก (3) การป้องกันตนเองจากภัยธรรมชาติ (4) การวิเคราะห์แนวโน้มและวิกฤติสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ (5) ความรู้ ความเข้าใจ ในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

2) รายวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมือง ซึ่งเป็นรายวิชาบังคับ สำหรับผู้เรียนทั้ง 3 ระดับการศึกษา ดังนี้

- ระดับประถมศึกษา ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี หน้าที่พลเมืองไทย ศึกษาเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย การอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายต่าง ๆ การมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องศาสนาในประเทศไทยและเอเชีย วัฒนธรรม ประเพณีของไทยและเอเชีย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พัฒนาการทางการเมืองและการอยู่ร่วมกันในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิมนุษยชน และการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องศาสนาในโลก วัฒนธรรม ประเพณีและค่านิยมของประเทศของโลก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และสิทธิมนุษยชน

(ค) การศึกษาของครู

1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน

มีการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในรูปแบบ Metaverse กลุ่มเป้าหมายเป็นครูในสังกัดโรงเรียนคุณภาพ จำนวน 349 โรงเรียน และขยายผลส่งเสริมการสอนประวัติศาสตร์ 225 เขต ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

2. อาชีวศึกษา

มีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ให้เกิดความรู้ความเข้าใจและมีทักษะที่จำเป็นเบื้องต้น เช่น การอบรมหลักสูตร “ทักษะการเป็นผู้จัดโครงการการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท” การพัฒนาศูนย์ความชำนาญเฉพาะทางตามแนวพระราชดำริในสถานศึกษา การจัดเวทีวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น

3. การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

มีการดำเนินโครงการความร่วมมือกับต่างประเทศด้านการพัฒนาส่งเสริมและเผยแพร่เกษตรธรรมชาติ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะสามารถเผยแพร่องค์ความรู้ศึกษา วิจัย พัฒนาเกษตรธรรมชาติและด้านวิถีสุขภาพแบบองค์รวมที่สอดคล้องกับบริบท ภูมิสังคม และวัฒนธรรมไทยด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย

(ง) การประเมินผลนักเรียน

1. อาชีวศึกษา

การประเมินผลนักเรียนเป็นไปตามหลักสูตรมาตรฐานระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 และหลักสูตรมาตรฐานระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563 นอกจากนี้ มีการดำเนินงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การดำเนินการศึกษาระดับคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อประเมินคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา โดยชุดเครื่องมือมาตรฐาน (2) เพื่อเปรียบเทียบระดับคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองของผู้เรียน จำแนกตามเพศและภูมิภาค

4.7.1 (2) การจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง หรือการพัฒนาที่ยั่งยืน (โครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเสริมหลักสูตร)

กระทรวงศึกษาธิการมีการดำเนินการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ผ่านโครงการ/กิจกรรม ดังนี้ (แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของกระทรวงศึกษาธิการ)

1) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

- โครงการสร้างการตระหนักรู้บนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- โครงการเยาวชนรักษ์พงไพร
- โครงการสร้างจิตสำนึกและความรู้ในการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- โครงการโรงเรียนสีเขียว
- กิจกรรมขยายผล ต่อยอด นวัตกรรม NET ZERO ศาสตร์แห่งการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ในระดับภาคเหนือ ภายใต้โครงการรักษ์ป่าน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

3) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

- โครงการศึกษาแนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กับการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของปราชญ์ชาวบ้าน

4) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

- โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

5) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- โครงการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนของครูวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี และ STEM ตามแนวทาง สสวท.

: กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ความตระหนักและพัฒนาการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ตามแนวทาง สสวท. (Environmental Science Literacy)

7.3) การดำเนินการที่ผ่านมา

ภาครัฐมีการดำเนินการเพื่อสร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะจำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ที่กำหนดเป้าหมายให้ผู้เรียนทุกคนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครอบคลุมทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross Cultural Understanding) ที่เป็นทักษะ สำคัญสำหรับการเป็นพลเมืองโลก นอกจากนี้ ในระดับหลักสูตรและการประเมินผลการศึกษาไทยได้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในการจัดการเรียนการสอนขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคมโลกอย่างสันติสุข การเป็นพลเมืองดี และการเห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ในเรื่องของการส่งเสริมการเรียนรู้สิทธิมนุษยชน ภาครัฐได้จัดทำหลักสูตรสิทธิมนุษยชนศึกษาและคู่มือการจัดการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนศึกษาสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้จัดหลักสูตรฝึกอบรมสิทธิมนุษยชนศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ทั้งบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ภาคธุรกิจและผู้บริหารระดับสูงในองค์กร และในส่วนการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ ภาครัฐได้บรรจุประเด็นความหลากหลายทางเพศเข้าไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเพศสภาพและเพศวิถี ให้กับผู้เรียนในทุกระดับ รวมทั้งส่งเสริมความเข้าใจในการเคารพและยอมรับในความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางเพศ นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้ดำเนินโครงการต่าง ๆ ในสถานศึกษา อาทิ การทดลองนำร่องการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Education) เป็นการทดลองในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 แห่ง และสนับสนุนงบประมาณให้โรงเรียนทำกิจกรรมค่ายนักเรียนที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก การแปลและจัดพิมพ์หนังสือ “พลโลกศึกษา: จำนวน 6,500 เล่ม เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และหน้าที่พลเมือง เป็นการส่งเสริมให้แก่กระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังแนวทางการจัดการความขัดแย้ง โดยแนวทางสันติวิธี โดยจัดอบรมให้แก่นักเรียน ครู เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 604 คน เพื่อเป็นการปลูกฝังและส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยแนวทางสันติวิธี สภาเด็กและเยาวชนท้องถิ่นดำเนินการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น รวม 7,772 แห่ง โดยแบ่งออกเป็นเทศบาลนคร 30 แห่ง เทศบาลเมือง 192 แห่ง เทศบาลตำบล 2,247 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 5,303 แห่ง โครงการสภานักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความตระหนักและส่งเสริมความเป็นไทยให้นักเรียนสำนึกในความเป็นชาติไทยวิถีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเข้าใจถึงค่านิยมร่วม เรื่องหลักการประชาธิปไตย การเคารพสิทธิมนุษยชนและค่านิยมเกี่ยวกับสันติภาพ

7.4) ความท้าทาย

- การดำเนินงานสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักเรื่องการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนให้กับประชาชน ที่ผ่านมาส่วนใหญ่ยังคงมีภาครัฐเป็นหลักและมีลักษณะการดำเนินงานที่แยกส่วนกันตามกลุ่มเป้าหมายที่รับผิดชอบเท่านั้น

- สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชากรโลกและความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างมาก โดยอาจก่อให้เกิด “New Norm ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ” ที่แต่ละประเทศให้ความสำคัญกับการจัดการกับปัญหาในประเทศของตนเองมากกว่าการดำเนินการผ่านกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ ทำให้คนมีความตระหนักในความสำคัญของการเป็นพลเมืองโลกลดลง และให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองรัฐมากขึ้น

7.5) ข้อเสนอแนะ

- การสร้างความเป็นพลเมืองโลกจะต้องดำเนินการในรูปแบบที่หลากหลาย และเลือกใช้วิธีการที่เข้าถึงคนจำนวนมาก อาทิ การสอดแทรกผ่านสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ที่รองรับผู้เรียนจำนวนมาก (Massive Open Online Courses: MOOC) ซึ่งมีความสะดวกต่อตัวผู้เรียน

8) เป้าหมายย่อย 4.a สร้างและยกระดับสถานศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์การศึกษาที่อ่อนไหวต่อเด็ก ผู้พิการ และเพศภาวะ และจัดให้มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ปลอดภัยปราศจากความรุนแรง ครอบคลุมและมีประสิทธิผลสำหรับทุกคน

8.1) ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
4.a.1 สัดส่วนของโรงเรียนที่มีการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประเภทบริการ (สัดส่วนของโรงเรียนที่มีการเข้าถึง (a) ไฟฟ้า (b) อินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการเรียนการสอน (c) เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการเรียนการสอน (d) โครงสร้างพื้นฐาน และวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับการปรับให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย (e) น้ำดื่มพื้นฐาน (f) สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานด้านสุขอนามัยที่แบ่งแยกตามเพศ และ (g) สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในการทำความสะอาดมือ (ตามนิยามตัวชี้วัดของ WASH ในเรื่อง น้ำ สุขอนามัย และสุขลักษณะสำหรับทุกคน))	n/a

8.2) สถานการณ์บรรลุเป้าหมาย

ตามตัวชี้วัด 4.a.1 สัดส่วนของโรงเรียนที่มีการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประเภทบริการ (สัดส่วนของโรงเรียนที่มีการเข้าถึง (a) ไฟฟ้า (b) อินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการเรียนการสอน (c) เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการเรียนการสอน (d) โครงสร้างพื้นฐาน และวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับการปรับให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย (e) น้ำดื่มพื้นฐาน (f) สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานด้านสุขอนามัยที่แบ่งแยกตามเพศ และ (g) สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในการทำความสะอาดมือ (ตามนิยามตัวชี้วัดของ WASH ในเรื่อง น้ำ สุขอนามัย และสุขลักษณะสำหรับทุกคน))

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการจัดทำระบบศูนย์บริการแลกเปลี่ยนข้อมูลการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีการกำหนดมาตรฐานข้อมูลพื้นฐานการศึกษา เพื่อดำเนินการจัดเก็บข้อมูลให้มีความครบถ้วน ถูกต้อง และชัดเจน ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัด 4.a.1 มีการจัดเก็บข้อมูลของสถานศึกษาทั้งในสังกัดและนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประเภทบริการ ได้แก่ (a) ไฟฟ้า (b) อินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการเรียนการสอน

(c) เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการเรียนการสอน และ (f) สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานด้านสุขอนามัยที่แบ่งแยกตามเพศ ดังนี้

ประเภทบริการขั้นพื้นฐาน	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)			ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการเข้าถึงบริการฯ
	มี	ไม่มี/ไม่ได้รายงาน	รวม	
(a) ไฟฟ้า	56,217	594	56,811	98.95
(b) อินเทอร์เน็ต	35,718	21,093	56,811	62.87
(c) เครื่องคอมพิวเตอร์	22,198	34,613	56,811	39.07

หมายเหตุ : ข้อมูลปีการศึกษา 2565 ภาคเรียนที่ 1 (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2565)

ที่มา *: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สป., กระทรวงศึกษาธิการ จัดทำโดย สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป.*

(f) สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานด้านสุขอนามัยที่แบ่งแยกตามเพศ

สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน (ด้านสุขอนามัย)	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)			ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการเข้าถึงบริการฯ
	มี	ไม่มี/ไม่ได้รายงาน	รวม	
ห้องน้ำชาย	3,926	52,885	56,811	6.91
ห้องน้ำหญิง	3,926	52,885	56,811	6.91
ห้องน้ำรวม	4,046	52,765	56,811	7.12

หมายเหตุ : ข้อมูลปีการศึกษา 2565 ภาคเรียนที่ 1 (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2565)

ที่มา *: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สป., กระทรวงศึกษาธิการ จัดทำโดย สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป.*

8.3) การดำเนินการที่ผ่านมา

จากข้อมูลปีการศึกษา 2565 ภาคเรียนที่ 1 ของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า การจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษาที่เข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ (a) ไฟฟ้า (b) อินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการเรียนการสอน (c) เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการเรียนการสอน (d) โครงสร้างพื้นฐาน และวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับการปรับให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย (e) น้ำดื่มพื้นฐาน (f) สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานด้านสุขอนามัยที่แบ่งแยกตามเพศ และ (g) สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในการทำความสะอาดมือ ยังไม่สามารถดำเนินการจัดเก็บข้อมูลได้ครอบคลุม ครบถ้วน โดยในปีการศึกษา 2565 สามารถจัดเก็บข้อมูลการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาได้ 3 รายการ ได้แก่ เข้าถึงไฟฟ้า ร้อยละ 98.95 อินเทอร์เน็ต ร้อยละ 62.87 มีเครื่องคอมพิวเตอร์ ร้อยละ 39.07 และร้อยละของสถานศึกษาที่มีการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน (ด้านสุขอนามัย) ได้แก่ ห้องน้ำชาย ร้อยละ 6.91 ห้องน้ำหญิง ร้อยละ 6.91 ห้องน้ำรวม ร้อยละ 7.12 จะเห็นได้ว่า สถานศึกษาที่มีการเข้าถึงบริการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านเครื่องคอมพิวเตอร์ และด้านสุขอนามัยยังน้อยอยู่ อาจจะเนื่องมาจากในประเทศไทยมีจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กเยอะ การจัดสรรงบประมาณได้น้อย และบางโรงเรียนอยู่ในพื้นที่ห่างไกล จึงทำให้การเข้าถึงบริการด้านพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน (ด้านสุขอนามัย) เป็นไปได้ค่อนข้างยาก

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐก็มีการดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างความพร้อมเพื่อการให้บริการทางการศึกษาให้มีคุณภาพ ทั่วถึงมากขึ้น เช่น โครงการเน็ตประชารัฐ ที่ได้ขยายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตไปยังโรงเรียนให้ครอบคลุมทั่วประเทศ ซึ่งในปี 2562 มีการดำเนินการแล้วเสร็จ 1,187 โรงเรียน โครงการบรอดแบรนด์อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาฟรี ซึ่งดำเนินการโดยบริษัท 3BB ติดตั้งอินเทอร์เน็ตให้กับโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล ทั่วประเทศ 2,271 แห่ง โครงการพัฒนาระบบน้ำดื่มสะอาดในโรงเรียน โครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนทั่วไปที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวม (inclusive education) นอกจากนี้ ยังมีโครงการอีกหลายโครงการ อาทิ (1) จัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 งบเงินอุดหนุน รายการเงินอุดหนุนสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อนำไปใช้ในการสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ให้แก่ศูนย์การศึกษาพิเศษ 77 แห่ง จำนวนเงิน 100,000,000 บาท (2) โครงการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพของชุมชนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและบนพื้นที่เกาะ เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายในโรงเรียนให้มีความปลอดภัยตามบริบทความจำเป็นของโรงเรียน เช่น การซ่อมแซมสถานที่พักนอน บ้านพักครู ห้องน้ำ ห้องส้วม ระบบสาธารณูปโภค จำนวน 366 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 35 เขต (3) อาชีวศึกษาเพื่อคนพิการ โดยจัดสรรงบประมาณ จำนวน 15,973,500 บาท เพื่อดำเนินโครงการอาชีวศึกษาเพื่อคนพิการ ให้กับสถานศึกษา จำนวน 8 แห่ง และสนับสนุนสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกและการจัดกิจกรรมหนุนเสริมสำหรับผู้เรียนพิการ 69 แห่ง รวมถึงการพัฒนาอาชีพระยะสั้น (Up-Skill, Re-Skill) ให้กับผู้เรียน ตลอดจนประชาชนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จำนวน 1,200 คน

8.4) ความท้าทาย

- การยกระดับโครงสร้างพื้นฐานในโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลยังเป็นความท้าทายหลักในการบรรลุเป้าหมายย่อย เนื่องจากข้อจำกัดในการเข้าถึงพื้นที่และความพร้อมในการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษาของผู้เรียนและผู้สอน รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณภาครัฐที่มีข้อจำกัด
- นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการสู่การปฏิบัติ ยังขาดความต่อเนื่องและไม่ครอบคลุมทุกมิติ
- ขาดแคลนครูการศึกษาพิเศษและนักวิชาชีพ และขาดระบบสนับสนุนที่ตรงตามความจำเป็นพิเศษของเด็กที่บกพร่องแต่ละประเภทในการจัดการเรียนรวม
- อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมยังไม่เอื้อต่อการเรียนรู้และเข้าถึงบริการทางการศึกษาของผู้พิการ

8.5) ข้อเสนอแนะ

- ควรเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาให้ได้มากที่สุด
- ควรยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาเรียนรวม อาทิ จัดห้องเรียนพิเศษให้คนพิการในสถานศึกษา พัฒนาความรู้ทักษะและเจตคติที่ดีของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรวม
- การจัดเก็บและปรับปรุงข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่มีความจำเป็นพิเศษให้มีความทันสมัย เช่น ข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเพาะเจาะจงกับคนกลุ่มดังกล่าว เพื่อให้เกิดการพัฒนานโยบายและมาตรการช่วยเหลือที่เหมาะสมและสอดรับกับบริบทเฉพาะบุคคลมากยิ่งขึ้น

9) เป้าหมายย่อย 4.b เพิ่มจำนวนทุนการศึกษาทั่วโลกที่ให้แก่ประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศพัฒนาน้อยที่สุด รัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก และประเทศในทวีปแอฟริกา เพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับ อุดมศึกษา รวมถึงการฝึกอาชีพ และโปรแกรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านเทคนิควิศวกรรม และวิทยาศาสตร์ ในประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ภายในปี พ.ศ. 2573

9.1) ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
4.b.1 ปริมาณความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (ODA) ที่เป็นทุนการศึกษา สำหรับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด	n/a

9.2) สถานการณ์บรรลุเป้าหมาย

ตามตัวชี้วัด **4.b.1 ปริมาณความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (ODA) ที่เป็นทุนการศึกษา สำหรับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด** โดยใช้ข้อมูลจากกระทรวงการต่างประเทศ ดังนี้

ปี	2559	2560	2561	2562	2563	2564
มูลค่า (ล้านบาท)	134.32	118.61	157.17	161.56	170.67	140.99

***ที่มา** : กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ*

9.3) การดำเนินการที่ผ่านมา

จากข้อมูลของกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ในปี 2564 ปริมาณความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (ODA) ที่เป็นทุนการศึกษา สำหรับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด อยู่ที่ 140.99 ล้านบาท ซึ่งลดลงจากปี 2563 อยู่ที่ 170.67 ล้านบาท อาจเป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่รัฐบาลต้องดำเนินการช่วยเหลือเยียวยาประชาชนที่ได้รับผลกระทบ จึงทำให้ปริมาณความช่วยเหลือฯ ลดลง

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐมีการดำเนินการเพื่อสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศทางด้านการศึกษา ได้แก่ (1) ถ่ายทอด องค์ความรู้และเทคโนโลยี และสนับสนุนวัสดุและอุปกรณ์ (2) พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยจัดสรรทุน ฝึกอบรมนานาชาติประจำปี (Annual International Training Course: AITC) และทุนศึกษาปริญญาโท นานาชาติ (Thailand International Postgraduate Programme: TIPP) เพื่อศึกษาในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงความมั่นคงทางอาหารการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือการสาธารณสุข และ (3) จัดส่งอาสาสมัครเพื่อนไทย (Friends from Thailand) หรือผู้เชี่ยวชาญตามคำขอเพื่อไปปฏิบัติงาน ณ ประเทศคู่ร่วมมือภายใต้โครงการหรือตามคำขอ

9.4) ความท้าทาย

- ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ประเทศไทยต้องปรับโครงสร้างงบประมาณเพื่อช่วยเหลือเยียวยาประชาชนในประเทศและฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมอย่างเร่งด่วน ส่งผลให้กรอบวงเงินงบประมาณสำหรับ ODA ลดลง ทำให้การให้ความช่วยเหลือประเทศที่พัฒนาน้อยกว่ามีข้อจำกัด
- การเป็นประเทศรายได้ปานกลางขั้นสูงทำให้มีข้อจำกัดในการได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งมีสถานะเป็นผู้ให้ ทำให้เสียเปรียบทางการแข่งขัน เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ที่มีสถานะเป็นผู้รับและได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยตรง โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

9.5) ข้อเสนอแนะ

- การให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ ควรมุ่งเน้นรูปแบบที่ไม่ใช่ตัวเงินมากขึ้น และใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการสื่อสารระหว่างประเทศ ซึ่งรวมถึงการให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาที่ควรปรับเปลี่ยนเป็นการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์

- ประเทศไทยควรรักษาผลประโยชน์ของการเป็นผู้รับความช่วยเหลือจากประเทศพัฒนาแล้ว อาทิ ญี่ปุ่น จีน เยอรมณี สหรัฐอเมริกา และฝรั่งเศส ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิทยาการและเทคโนโลยีจากประเทศที่มีความก้าวหน้า ที่จะส่งเสริมการพัฒนาขีดความสามารถของไทยและส่งเสริมให้ไทยปรับบทบาทเป็นผู้ให้มากขึ้น

10) เป้าหมายย่อย 4.c เพิ่มจำนวนครูที่มีคุณวุฒิ รวมถึงการดำเนินการผ่านความร่วมมือระหว่างประเทศในการฝึกอบรมครูในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด และรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก ภายในปี พ.ศ. 2573

10.1) ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
4.c.1 สัดส่วนของครูที่มีคุณวุฒิเหมาะสมในการจัดการศึกษาพื้นฐาน จำแนกตามระดับการศึกษา สัดส่วนของครูในระดับ (a) ก่อนประถมศึกษา (b) ประถมศึกษา (c) มัธยมศึกษาตอนต้น และ (d) มัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้ซึ่งอย่างน้อยได้รับการฝึกอบรม (เช่น การฝึกอบรมการสอน) ซึ่งต้องดำเนินการก่อนหรือระหว่างช่วงที่ทำการสอนในระดับที่เกี่ยวข้องของแต่ละประเทศ	n/a

10.2) สถานการณ์บรรลุเป้าหมาย

ตามตัวชี้วัด 4.c.1 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน

จากข้อมูลสถิติการศึกษาของประเทศไทย ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ปีการศึกษา 2561 - 2564 พบว่า ในปีการศึกษา 2563 อัตราส่วนส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน ของระดับการศึกษาก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษามีอัตราส่วนฯ ที่ลดลง ในขณะที่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย มีอัตราส่วนฯ ที่เพิ่มขึ้น ส่วนในปีการศึกษา 2564 อัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลายมีอัตราส่วนเพิ่มขึ้นจากปี 2563 ส่วนระดับก่อนประถมศึกษาคงที่ โดยอัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย เท่ากับ 14 : 1, 15 : 1, 21 : 1 และ 19 : 1 ตามลำดับ ดังนี้

ระดับ	ปีการศึกษา			
	2561	2562	2563	2564
ก่อนประถมศึกษา	16 : 1	15 : 1	14 : 1	14 : 1
ประถมศึกษา	15 : 1	11 : 1	14 : 1	15 : 1
มัธยมศึกษาตอนต้น	20 : 1	17 : 1	20 : 1	21 : 1
มัธยมศึกษาตอนปลาย	18 : 1	16 : 1	18 : 1	19 : 1

ที่มา : *สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2561 – 2564, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา*

10.3) การดำเนินการที่ผ่านมา

จากข้อมูลจากสถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2561 – 2563 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า ในปีการศึกษา 2564 อัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลายมีอัตราส่วนเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา ส่วนระดับก่อนประถมศึกษาคงที่ โดยอัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย เท่ากับ 14 : 1, 15 : 1, 21 : 1 และ 19 : 1 ตามลำดับ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐยังคงมีการดำเนินการเพื่อพัฒนาศักยภาพและเพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพผ่านการอบรมหลักสูตรต่าง ๆ อาทิ จัดฝึกอบรมครู หลักสูตรการพัฒนาทักษะดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีผู้ผ่านการพัฒนา จำนวน 552 คน หลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านอาชีพในศตวรรษที่ 21 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีผู้ผ่านการพัฒนา จำนวน 1,245 คน หลักสูตรเพื่อพัฒนาครูโดยเน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับนักเรียน เป็นการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนที่รับผิดชอบการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้นั้น ๆ หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษาให้มีความเป็นเลิศและความเชี่ยวชาญเฉพาะ (Excellent Teacher) โดยพัฒนาครูฝึกในสถานประกอบการให้สามารถถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์วิชาชีพ จำนวน 1,411 คน หลักสูตร “พัฒนาการอ่าน มุ่งสมรรถนะการสื่อสาร” ให้แก่ครูโรงเรียนเอกชนที่สอนภาษาไทย ชั้น ป.4 - ป.6 จำนวน 552 คน การเพิ่มศักยภาพครูให้มีสมรรถนะของครูยุคใหม่สำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น อบรมเชิงปฏิบัติการการออกแบบและเขียนแผน Active Learning, ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล, เทคนิคการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล โครงการอบรมและพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ (Boot Camp) ร่วมกับบริติช เคานซิล ประเทศไทย โครงการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) ในโรงเรียนเอกชน โครงการพัฒนาคุณภาพครูโรงเรียนเอกชน และโครงการเพิ่มศักยภาพครูให้มีสมรรถนะของครูยุคใหม่ สำหรับการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการอบรมครูหลักสูตรสะเต็มศึกษา (STEM Education) เป็นต้น นอกจากนั้น ยังมีโครงการครูคืนถิ่น เพื่อจัดสรรครูให้กับโรงเรียนในพื้นที่ทุรกันดารด้วย

10.5) ประเด็นข้อเสนอแนะการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย

ควรจัดหลักสูตรให้เพียงพอกับความต้องการมากยิ่งขึ้น โดยอาจเพิ่มรอบหลักสูตรที่ได้รับความนิยมและมีความน่าสนใจ เช่น การจัดหลักสูตรแบบเคลื่อนที่ การจัดทำระบบคิวสำหรับครูที่สนใจเข้ารับการอบรมในครั้งต่อไปและควรกำหนดหลักสูตรเชิงรุกที่พิจารณาถึงเป้าหมายการพัฒนา โดยเฉพาะเป้าหมายภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนโฉมบทบาทครูให้ เป็นครูยุคใหม่ปรับจาก “ครูสอน” เป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยการเรียนรู้” นอกจากนี้ ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางโดยใช้ประโยชน์จากข้อมูลการลงทะเบียนในโครงการคูปองครูในการพัฒนาครูรายบุคคล และควรพัฒนากลไกการติดตามและประเมินผลการอบรมครูที่เชื่อมโยงกับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน อาทิ การสุ่มประเมินความคิดเห็นจากผู้เรียนโดยตรงนอกเหนือจากการประเมินความคิดเห็นผู้อำนวยการโรงเรียน การให้มีช่องทางแสดงความคิดเห็นต่อหลักสูตรโดยตรง และการสุ่มประเมินจากการสอนจริงเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรในระบบให้มีประสิทธิผลต่อไป

3.5 สถานะการจัดเก็บข้อมูลตามตัวชี้วัด

ในปี 2565 กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 (SDG4) ยังประสบปัญหาเรื่องเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานที่เป็นผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ภายใต้แผนที่นำทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการจัดเก็บข้อมูลไม่ต่อเนื่อง หรือมีการยกเลิกการจัดเก็บข้อมูลบางตัวชี้วัดไป ซึ่งในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลเพื่อตอบตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา สามารถสรุปจำแนกประเภทของกลุ่มข้อมูลได้เป็น 5 ลักษณะดังนี้

1) ตัวชี้วัดที่มีแหล่งข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูลเป็นรายปี จำนวน 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ 4.1.1, 4.1.2, 4.2.1, 4.2.2, 4.3.1, และ 4.b.1

2) ตัวชี้วัดที่มีแหล่งข้อมูล แต่ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลเป็นรายปี (ปีเดียว ปีเว้นปี หรือทุก 3 ปี) จำนวน 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 4.5.1 และ 4.6.1

3) ตัวชี้วัดที่มีแหล่งข้อมูล แต่ยกเลิกการจัดเก็บข้อมูล จำนวน 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ 4.4.1

4) ตัวชี้วัดที่มีแหล่งข้อมูล แต่การจัดเก็บข้อมูลยังไม่ครบถ้วน สมบูรณ์ จำนวน 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 4.a.1 และ 4.c.1

5) ตัวชี้วัดที่ไม่มีแหล่งข้อมูล ไม่มีการจัดเก็บข้อมูล หรือการจัดเก็บข้อมูลยังไม่ชัดเจน จำนวน 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ 4.7

ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการจะได้แต่งตั้งคณะทำงานจัดเก็บข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูล (ข้อมูลพื้นฐานตามตัวชี้วัด) เพื่อดำเนินการกำหนดกรอบแนวทางการจัดเก็บข้อมูล จัดทำฐานข้อมูล รวมทั้งการพัฒนารูปแบบหรือแนวทางการในจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานตามตัวชี้วัดให้ได้ครบทุกตัวชี้วัดต่อไป

ส่วนที่ 4
บทสรุปผลการดำเนินงาน ความท้าทาย และข้อเสนอแนะการดำเนินงานระยะต่อไป

4.1 สรุปผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 “สร้างหลักประกันว่า ทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียมและสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต” มุ่งเน้นการสร้างโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับคนทุกคน ทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย อย่างทั่วถึง เท่าเทียมและเสมอภาค โดยกำหนดเป้าหมายย่อยเชิงผลลัพธ์ที่ต้องการบรรลุ ครอบคลุมตั้งแต่กลุ่มเด็กระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษาจนถึงอุดมศึกษา โดยในระดับปฐมวัยถึงมัธยมศึกษาตอนต้น เน้นการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ส่วนการศึกษาด้านอาชีพ (ระดับอาชีวศึกษา) และอุดมศึกษา มัธยมศึกษา เน้นการศึกษาที่มีคุณภาพ ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม นอกจากนั้น เน้นให้เยาวชนและผู้ใหญ่ได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อการมีงานทำ เป็นผู้ประกอบการ ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งการอ่านออกเขียนได้ คำนวณได้ อย่างไรก็ตาม การที่จะบรรลุเป้าหมายข้างต้นได้ ได้มีการกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อการดำเนินงาน ประกอบด้วย การจัดสรรทรัพยากรเพื่อสร้างความพร้อมให้กับสถานศึกษา เช่น โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกต่อการจัดการศึกษา ไฟฟ้า อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ ครูที่มีคุณภาพ น้ำดื่ม สุขอนามัย เป็นต้น นอกจากนั้น ได้ให้ความสำคัญกับความร่วมมือหรือความช่วยเหลือทางการศึกษากับประเทศอื่นด้วย

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การที่คนทุกกลุ่มทุกวัยมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ช่วยให้สามารถประกอบอาชีพที่ดีมีคุณค่า ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และสนับสนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน ซึ่งในปี 2565 การดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติมีผลการดำเนินงานหรือความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา โดยสรุปได้ดังนี้

1) ความก้าวหน้าในเชิงนโยบายและเป้าหมายการพัฒนาประเทศ ที่เป็นการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา

1.1) กรอบทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงานด้านการศึกษา มีความชัดเจน สอดคล้องกับการปฏิบัติงานมากขึ้น เนื่องจากแผนชี้นำการพัฒนาประเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีการปรับปรุงตัวชี้วัดและเป้าหมายให้สอดคล้องกับสถานภาพหรือบริบทการดำเนินงานจริง นอกจากนั้น หน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา หรือการพัฒนากำลังคน ได้มีการจัดทำแผนที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาที่ชัดเจน เช่น แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์เพื่อการพัฒนาประเทศไทย กรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ แผนพัฒนาประชากรเพื่อการพัฒนาประเทศระยะยาว และแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ เป็นต้น

1.2) การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบให้มีการปรับอัตราค่าใช้จ่ายและเงินอุดหนุนรายบุคคลสำหรับนักเรียนในหลายรายการ ประกอบด้วย

• การปรับอัตราเงินอุดหนุนรายหัวตามความจำเป็นพื้นฐาน เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้เรียนและเพิ่มศักยภาพสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 4 รายการ ประกอบด้วย ค่าจัดการเรียนการสอน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบ และค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งมีส่วนสำคัญ อย่างยิ่งที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

• การปรับเพิ่มค่าอาหารกลางวันของนักเรียนสำหรับเด็กนักเรียนระดับชั้นเด็กเล็กถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งทำให้เด็กนักเรียนได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่ามากขึ้นซึ่งส่งผลต่อสุขภาพของเด็กไทย

• การปรับเพิ่มอัตราเงินอุดหนุนรายบุคคลสำหรับนักเรียนพิการในโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา และอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่เพิ่มอัตราการจ่ายเงินอุดหนุนค่าจัดการเรียนการสอนในส่วนที่เป็นเงินสมทบเงินเดือนครูในโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา อันทำให้ผู้พิการมีโอกาสทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

• ปรับเพิ่มราคากลางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์นม โครงการอาหารเสริม (นม) โรงเรียน ทำให้เด็กนักเรียนได้รับนมที่มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น

1.3) ความร่วมมือด้านการศึกษา โดยประเทศไทยมีบทบาทเป็นผู้นำทางการศึกษาในเวทีโลก ปี 2565 โดยเข้าร่วมการประชุมในระดับนานาชาติ และเป็นเจ้าภาพในการประชุมระดับภูมิภาคและระดับโลก หลายรายการ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทความเป็นผู้นำในการนำเสนอแนวคิดในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาทางการศึกษาในระดับนานาชาติ รวมทั้งแสดงบทบาทในฐานะสมาชิกที่ดีในประชาคมโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการดำเนินการตามแผนการต่าง ๆ ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบรรณไว้ในองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิก ความร่วมมือทางการศึกษาในรูปแบบดังกล่าวได้นำมาสู่ทิศทาง และ แนวนโยบายทางการศึกษาของประเทศไทยที่ต้องดำเนินงาน โดยในปี 2565 มีการประชุมสำคัญที่นำมาซึ่งเอกสารทางการศึกษาที่สำคัญ ทั้งนี้

• การประชุมรัฐมนตรีด้านการศึกษาแห่งภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิก ว่าด้วยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 (การศึกษา 2030) ครั้งที่ 2 (Second Asia-Pacific Regional Education Minister's Conference on SDG4-Education 2030: APREMC-II) ซึ่งผลการประชุมได้จัดทำถ้อยแถลงกรุงเทพฯ 2565 หรือ Bangkok Statement 2022 ที่มุ่งสู่การฟื้นฟูการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสำหรับทุกคนและการพลิกโฉมการศึกษาภูมิภาคเอเชีย-แฟซิฟิก

• การประชุมสมัยสามัญของยูเนสโก ครั้งที่ 41 โดยในการประชุมคณะกรรมาธิการด้านการศึกษา ได้มีการเปิดตัวกรอบการทำงานการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของยูเนสโกสำหรับปี ค.ศ. 2030 หรือ Education for Sustainable Development towards achieving the Sustainable Development Goals (ESD for 2030) ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ประเทศต่าง ๆ ตระหนักถึงบทบาทของการศึกษาในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงการเสริมสร้างพลังคนรุ่นใหม่ให้มีทักษะที่จำเป็นและแนวคิดสำหรับแก้ไขปัญหาในระดับโลกได้อย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

• การประชุมรัฐมนตรีด้านการศึกษาอาเซียน ครั้งที่ 12 โดยผลการประชุมได้มีการจัดทำปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลของระบบการศึกษาในอาเซียน (Declaration on the Digital Transformation of Education Systems in ASEAN) ซึ่งให้ความสำคัญกับการเข้าถึง และการมีส่วนร่วมทางการศึกษาในทุกระดับ โดยเฉพาะการเพิ่มโอกาสให้กับประชากรชายขอบ และเด็ก และเยาวชนตกหล่น ผ่านการเรียนทางไกลและการเรียนออนไลน์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและทางไกล โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และมีผู้ดูแลที่ให้การสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

และยอมรับความแตกต่างของการศึกษาที่เปลี่ยนผ่านไปสู่รูปแบบดิจิทัลในประเทศสมาชิกอาเซียน และการจัดการกับความท้าทายในด้านความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

• การประชุมระดับผู้นำว่าด้วยการพลิกโฉมการศึกษา (Transforming Education Summit 2022: TES) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ 77 โดยมีเป้าหมายเพื่อแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ของผู้นำแต่ละประเทศต่อประเด็นการศึกษาทั่วโลก ที่อยู่ในสภาวะวิกฤตและการพัฒนาการศึกษาเพื่อบรรลุสันติภาพ ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ ประเทศไทยได้มีถ้อยแถลงว่าด้วยการพลิกโฉมการศึกษา (Transforming Education Summit 2022: TES) ซึ่งมีประเด็นสำคัญ เช่น ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการศึกษา เน้นพัฒนา 3 ด้านหลัก (ผู้เรียนรู้ ผู้สอน และระบบการศึกษา) ผ่านการใช้ประโยชน์ทางเทคโนโลยี นวัตกรรม มุ่งมั่นสร้างหลักประกันการกลับเข้าสู่การเรียน กำหนดมาตรการเพื่อรักษามาตรฐานและคุณภาพระบบการศึกษา และส่งเสริมความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ เพื่อพัฒนาการศึกษาตอบสนองความต้องการของนักลงทุนต่างประเทศ จะเห็นได้ว่า ปี 2565 เป็นอีกปีหนึ่งที่มีความก้าวหน้าทางการศึกษาในระดับนานาชาติเกิดขึ้นอย่างมากมาย มีเอกสารที่สำคัญทางการศึกษาเกิดขึ้นหลายฉบับ ที่จะกลายมาเป็นแนวทางสำคัญในการจัดการศึกษาของประเทศไทย ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแนวทางในการรองรับการทำงานภายใต้แนวโน้ม การจัดการศึกษาเหล่านี้อย่างเป็นรูปธรรม

1.4) สถานการณ์ด้านการศึกษา ภาพรวมเด็กไทยมีการเข้าเรียนเพิ่มขึ้น แต่ในช่วง COVID-19 อัตราการเข้าเรียนในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และอุดมศึกษาลดลง ขณะที่ด้านคุณภาพการศึกษายังเป็นปัญหาต่อเนื่องซึ่งภาครัฐมีการดำเนินการทั้งเพิ่มโอกาสเข้าถึงการศึกษา และดึงเด็กที่หลุดออกนอกระบบให้กลับเข้ามาสู่ระบบการศึกษา ซึ่งยังเป็นประเด็นที่ต้องติดตามความคืบหน้าอย่างใกล้ชิด

(1) ด้านโอกาสทางการศึกษา เด็กไทยมีอัตราการเข้าเรียนเพิ่มขึ้น โดยในปีการศึกษา 2565 พบว่า อัตราการเข้ารับการศึกษาของประชากรในวัยเรียน อายุ 3 - 21 ปี มีอัตราที่สูงขึ้น จากปีการศึกษา 2564 ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยอัตราการเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา เพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ 99.06 เป็นร้อยละ 99.24 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 95.63 เป็น 96.79 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 81.90 เป็น 84.00 ตามลำดับ ส่วนระดับก่อนประถมศึกษาและระดับอุดมศึกษา มีอัตราการเข้าเรียนลดลงจากปีการศึกษา 2564 โดยอัตราการเข้าเรียนในระดับก่อนประถมศึกษา ลดลงจากร้อยละ 77.04 เป็นร้อยละ75.22 และระดับอุดมศึกษา จากร้อยละ 49.37 เป็นร้อยละ 48.51 ตามลำดับ

(2) ความเท่าเทียมทางการศึกษา หากพิจารณาอัตราการเข้าเรียนหรือความเท่าเทียมในการเข้ารับการศึกษาจำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา พบว่า อัตราการเข้าเรียนของเพศหญิงสูงกว่าเพศชายเกือบทุกระดับชั้น ยกเว้นระดับประถมศึกษา โดยอัตราส่วนการเข้าเรียนของเพศหญิงต่อเพศชาย ระดับก่อนประถมศึกษา เป็นร้อยละ 75.55 ต่อร้อยละ 74.90 ระดับประถมศึกษา เป็นร้อยละ 98.89 ต่อร้อยละ 99.57 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 97.90 ต่อร้อยละ 95.74 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 94.00 ต่อร้อยละ 74.53 และระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 55.65 ต่อร้อยละ 41.70 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบความเท่าเทียมในการเข้ารับการศึกษาระหว่างเพศหญิงและเพศชาย พบว่า มีค่าไม่แตกต่างกันมากนัก โดยค่าความเท่าเทียมระดับก่อนประถมศึกษา เท่ากับ 1.01 ประถมศึกษา เท่ากับ 0.99 มัธยมศึกษาตอนต้น เท่ากับ 1.02 มัธยมศึกษาตอนปลาย เท่ากับ 1.26 ส่วนระดับอุดมศึกษา เท่ากับ 1.33 ดังนั้น ความเท่าเทียมในการได้รับการศึกษาของเพศชายและเพศหญิง ในระดับก่อนประถมศึกษาและการศึกษาภาคบังคับมีค่าไม่แตกต่างกัน แต่จะแตกต่างกันมากที่สุดในระดับอุดมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจเนื่องมาจากผู้เรียนเข้ารับการศึกษาตามความต้องการหรือความสนใจ และบางส่วนไม่ศึกษาต่อ แต่เข้าทำงานหรือไปประกอบอาชีพ

(3) สถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย ปี 2565 มีคนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 2,153,519 คน (ร้อยละ 3.26 ของประชากรทั้งประเทศ) แบ่งเป็น เพศชาย จำนวน 1,124,245 คน (ร้อยละ 52.21) และเพศหญิง จำนวน 1,029,274 คน (ร้อยละ 47.79) เป็นคนพิการที่ได้รับการศึกษา จำนวน 1,692,560 คน คิดเป็นร้อยละ 78.60 (ของคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ) ส่วนคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 21,503 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 (ของคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ) แบ่งเป็น (1) อายุไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเรียน จำนวน 1,015 คน (ร้อยละ 4.72 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) (2) คนพิการที่อายุถึงเกณฑ์แต่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 22,300 คน (ร้อยละ 57.20 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) และ (3) คนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 8,188 คน (ร้อยละ 38.08 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) ทั้งนี้ ในปีการศึกษา 2565 มีนักเรียนที่เป็นผู้พิการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รวม 379,356 คน จำแนกตามประเภทความพิการ ได้แก่ (1) บกพร่องทางการเห็น 1,750 คน (2) บกพร่องทางการได้ยิน 4,025 คน (3) บกพร่องทางสติปัญญา 29,444 คน (4) บกพร่องทางร่างกาย/สุขภาพ 11,150 คน (5) ปัญหาทางการเรียนรู้ 299,522 คน (6) บกพร่องทางการพูด/ภาษา 2,350 คน (7) ปัญหาทางพฤติกรรม/อารมณ์ 5,783 คน (8) ออทิสติก 11,834 คน และ (9) พิการซ้อน 13,498 คน โดยในประเภทความพิการ มีปัญหาทางการเรียนรู้มากที่สุด ในระดับประถมศึกษา จำนวน 238,484 คน รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 56,682 คน

(4) ด้านคุณภาพการศึกษา เรื่องคุณภาพการศึกษายังเป็นปัญหาต่อเนื่อง โดยมีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในปี 2565 ที่สะท้อนถึงคุณภาพการศึกษาดังนี้

(4.1) คุณภาพการศึกษาปฐมวัยหรือก่อนประถมศึกษา โดยมีผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัด ผ่านระบบข้อมูลสารสนเทศการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานชาติ ผลประเมินพบว่า ผลการประเมินด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย (มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ด้านที่ 3) ในปี 2565 มีจำนวนเด็กที่มีพัฒนาการสมวัย จำนวน 1,191,191 คน จากจำนวนเด็กทั้งหมด จำนวนทั้งสิ้น 2,056,349 คน คิดเป็น ร้อยละ 57.93 ทั้งนี้ ผลการประเมินที่อยู่ในระดับต่ำ อาจเนื่องมาจากผู้จัดทำข้อมูลในระบบอาจยังขาดความรู้ความเข้าใจการบันทึกข้อมูลในระบบแบบออนไลน์ อาจกรอกไม่ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ ทำให้การประเมินผลเกิดความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงได้ อย่างไรก็ตาม ในปีการศึกษา 2565 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ของโรงเรียนสังกัด จำนวน 2,355 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด โรงเรียนอนุบาลประจำเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ (ที่มิใช่โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดและโรงเรียนอนุบาลประจำเขตพื้นที่การศึกษา) และโรงเรียนทั่วไปที่เปิดสอนชั้นอนุบาลศึกษา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการอยู่ในระดับดีร้อยละ 95.10 ระดับพอใช้ ร้อยละ 4.50 และระดับปรับปรุง ร้อยละ 0.40 โดยผลการประเมินพัฒนาการด้านสังคมสูงสุด ร้อยละ 98.58 รองลงมา ด้านอารมณ์ จิตใจ ร้อยละ 98.17 พัฒนาการด้านร่างกาย ร้อยละ 89.51 และพัฒนาการด้านสติปัญญา ร้อยละ 83.76 ตามลำดับ (รายงานผลการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ปีการศึกษา 2565, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

(4.2) ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปี 2565 ในแต่ละระดับชั้น มีทั้งรายวิชาที่คะแนนเฉลี่ยลดลงและเพิ่มขึ้น โดยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 2 วิชา ได้แก่ วิชาภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 50.78 เป็น 53.89 วิชาวิทยาศาสตร์ เพิ่มขึ้นจาก 34.31 เป็น 39.34 ส่วนวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยลดลง จาก 36.83 เป็น 28.06 และ 39.22 เป็น 37.62 ตามลำดับ ส่วนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 3 วิชา ได้แก่ วิชาภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 51.19 เป็น 52.95 วิชาวิทยาศาสตร์ เพิ่มจาก 31.45 เป็น 33.32

และวิชาภาษาอังกฤษ เพิ่มขึ้นจาก 31.11 เป็น 32.05 ส่วนวิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยลดลง 24.47 เป็น 24.39 ส่วนระดับชั้นระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าคะแนนเฉลี่ยลดลง 3 วิชา เพิ่มขึ้นวิชาเดียว คือ คณิตศาสตร์ โดยวิชาภาษาไทย มีค่าคะแนนเฉลี่ยลดลง จาก 46.40 เป็น 46.09 วิชาวิทยาศาสตร์ ลดลงจาก 28.65 เป็น 28.08 วิชาภาษาอังกฤษ ลดลงจาก 25.56 เป็น 23.44 และวิชาสังคมศึกษา ลดลงจาก 36.87 เป็น 33.00 ส่วนวิชาคณิตศาสตร์ เพิ่มขึ้นจาก 21.28 เป็น 21.61 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษายังคงอยู่ในระดับต่ำ โดยค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 เกือบทุกวิชา ยกเว้นวิชาภาษาไทยในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพียงวิชาเดียว มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 50.78 เป็น 53.89 อย่างไรก็ตาม ในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานในปี 2565 เป็นการให้นักเรียนเข้าสอบด้วยความสมัครใจ

(5) การศึกษาของประชากรวัยแรงงาน จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวัยแรงงาน (อายุ 15 - 59 ปี) ในปี 2565 เท่ากับ 10.13 ปี และมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัด พบว่า มี 68 จังหวัด ที่ประชากรวัยแรงงานมีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 88.31 และมี 9 จังหวัด ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 11.69 หากพิจารณาจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย พบว่า ประชากรไทยวัยแรงงานที่อาศัยในจังหวัดนนทบุรี มีปีการศึกษาเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 11.79 ปี รองลงมาเป็นจังหวัดกรุงเทพฯ เท่ากับ 11.49 ปี และจังหวัดปทุมธานี เท่ากับ 10.83 ปี ตามลำดับ โดยที่ 3 ลำดับสุดท้ายเป็นจังหวัดระนอง เท่ากับ 8.54 ปี จังหวัดตาก เท่ากับ 7.70 ปี และน้อยที่สุดเป็นจังหวัดแม่ฮ่องสอน 7.58 ปี

(6) การแก้ไขปัญหาการหลุดออกนอกระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการจัดทำโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” ซึ่งผลการติดตามพาน้องกลับมาเรียนจากนักเรียนที่หลุดออกนอกระบบ ปีการศึกษา 2564 ที่มีจำนวน 121,642 คน สามารถติดตามพบตัวแล้ว 121,050 คน คิดเป็นร้อยละ 99.5 ของจำนวนนักเรียนที่หลุดจากระบบทั้งหมด และยังติดตามไม่พบ 592 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 (ข้อมูล ณ วันที่ 26 ธันวาคม 2565) โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากฐานะครอบครัวที่ยากจน ซึ่งทำให้ประสบปัญหาค่าใช้จ่ายและปัญหาครอบครัวหย่าร้าง ที่ทำให้เด็กต้องหยุดเรียนเพื่อประกอบอาชีพหารายได้เลี้ยงครอบครัว รวมถึงปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ทำให้เรียนไม่ทันเพื่อนจึงต้องหยุดเรียน

4.2 ประเด็นความท้าทายการจัดการศึกษา

4.2.1 ประเทศไทยยังคงเผชิญความท้าทายหลายประการในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ อาทิ การที่สังคมบางส่วนขาดความตระหนักรู้เรื่อง SDGs การขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงความท้าทายด้านข้อมูลตัวชี้วัดบางตัวที่ยังไม่สอดคล้องกับระเบียบวิธีการของสหประชาชาติ ไม่สะท้อนบริบทของประเทศ และไม่ได้จัดเก็บข้อมูลแบบจำแนกแยกประเภท รวมถึงการขาดระบบฐานข้อมูลกลางเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งอาจส่งผลในภาพรวมต่อการดำเนินการเพื่อสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศเพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมาย SDGs ได้ ที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการเพื่อมุ่งปลูกฝังค่านิยมและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมผ่านโครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การบรรลุเป้าหมายเป็นไปอย่างยั่งยืน ยังมีประเด็นที่ท้าทายในหลายประการที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ โดยเฉพาะในประเด็นรูปแบบและช่องทางการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่อาจยังไม่มีความหลากหลาย ไม่ทันต่อสถานการณ์และตรงกับความสนใจของคนในสังคม รวมทั้งในประเด็นค่านิยม ความคิด ความเชื่อที่แตกต่างกันระหว่างวัยของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม จึงอาจทำให้ความผูกพัน และการพึ่งพาอาศัยกันในสังคมมีแนวโน้มที่จะลดน้อยลง ทั้งในระดับครอบครัวในระดับชุมชน และในสถานศึกษา ซึ่งทำให้การ

ใช้กลไกทางสังคมในการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีอาจทำได้ยากมากขึ้น และค่านิยมที่ดีงามอันเป็นรากฐานของสังคมบางอย่างถูกลดความสำคัญลง

4.2.2 การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความพร้อมก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ในภาพรวมเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่สมวัยมากขึ้น แต่จากสถานการณ์โควิด-19 ที่ผ่านมาทำให้มีความท้าทายในการฟื้นฟูพัฒนาการในด้านที่ถดถอยไปจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 อันเนื่องมาจากการปิดโรงเรียน ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะพัฒนาการถดถอยในเด็กปฐมวัย ซึ่งอาจส่งผลต่อการพัฒนาในระยะยาว นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาภายในจังหวัดก็มากขึ้น ซึ่งสะท้อนความแตกต่างของการเรียนรู้ที่บ้านของเด็กแต่ละคนในช่วงที่โรงเรียนปิด รวมทั้งความยากจนหรือขัดสนของครอบครัวเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยและความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการศึกษา รวมไปถึงยังขาดการออกแบบมาตรการแบบมุ่งเป้ารายพื้นที่เพื่อเสริมกำลังการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้เหมาะสมตามบริบทพื้นที่

4.2.3 สมรรถนะการศึกษาไทยในการพัฒนาวัยเรียนวัยรุ่นให้มีความรู้และทักษะในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในอนาคต แม้จะมีคะแนนที่ดีขึ้นแต่ยังอยู่ในจุดที่ต้องเร่งพัฒนา เนื่องจากยังมีคุณภาพการศึกษาที่ยังต่ำและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ยังสูง ซึ่งประเด็นท้าทายที่สำคัญที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในด้านคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการสอนให้คิดอย่างมีเหตุมีผล และด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา อาทิ อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ลดลง อีกทั้งอัตราส่วนครูต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และงบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์รวมในประเทศ ยังไม่เหมาะสมกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในวัยเรียนวัยรุ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนความท้าทายในการนำเด็กที่หลุดจากการศึกษาเข้าสู่ระบบการศึกษา/การฝึกอาชีพ และการฟื้นฟูภาวการณ์เรียนรู้ถดถอยจากการปิดโรงเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

4.2.4 สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ได้เริ่มคลี่คลายลง ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว และแรงงานที่ได้รับผลกระทบเริ่มทยอยกลับมาทำงาน แต่แรงงานยังต้องเผชิญกับสภาวะการทำงานในรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะการที่ภาคธุรกิจหันมาพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น ส่งผลให้แรงงานที่มีทักษะไม่สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินธุรกิจยุคใหม่ตกงานหรือมีความเสี่ยงที่จะตกงานเพิ่มขึ้นในอนาคต การรับรู้ถึงช่องทางการยกระดับทักษะ อาทิ แพลตฟอร์มพัฒนาทักษะให้บริการแก่กลุ่มคนทำงานในทุกช่วงวัยยังอยู่ในวงจำกัด ตลอดจนหลักสูตรการศึกษาไทยยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งในแง่ของเชิงคุณภาพและปริมาณ ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานสูงและตลาดแรงงานขาดทักษะและกำลังคนที่ต้องการ รวมถึงภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษา ยังขาดการบูรณาการร่วมกันในการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาทักษะแรงงานฝีมือเพื่อสร้างโอกาสและเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย

4.2.5 สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นประเด็นท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมาย ก่อให้เกิดผลกระทบต่อด้านการศึกษาและต่อตัวนักเรียนโดยตรง โดยมีเด็กนักเรียนจำนวนมากเกิดภาวะการเรียนรู้ที่ถดถอย รวมถึงปัญหาการพัฒนาทางกายและทางจิตใจ จากการเรียนออนไลน์ในช่วงที่ผ่านมา เนื่องจากความพร้อมของทรัพยากร/อุปกรณ์ในการเรียนรู้ ความพร้อมของผู้เรียน สภาพแวดล้อมในการเรียน และความพร้อมของครูผู้สอน รวมทั้งปัญหาการหลุดออกนอกระบบการศึกษา โดยเฉพาะในช่วงชั้นรอยต่อ (ประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3) ในกลุ่มเด็กนักเรียนจากครัวเรือนยากจน

4.2.6 การจัดการศึกษาที่รองรับพหุปัญญาหลากหลายประเภทและการส่งเสริมความสามารถพิเศษเฉพาะทางอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนยังคงต้องจัดตามหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการในการเรียนการสอนเป็นหลัก ทำให้ในทางปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนโดยการแบ่งห้องเรียนตามพหุปัญญาที่หลากหลายทำได้ยาก เนื่องจากโรงเรียนต้องมีความพร้อมในด้านทรัพยากร

และบุคคลากรในการจัดการศึกษา จึงทำให้ในทางปฏิบัติมีการกระจุกตัวเฉพาะในบางกลุ่มโรงเรียน นอกจากนี้ ความรู้ความเข้าใจตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาของบุคลากรทางการศึกษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สอน ยังคงมีอยู่ในระดับจำกัด ประกอบกับค่านิยมและทัศนคติของสังคมไทยที่มีแนวโน้มในการยกย่องและให้ความสำคัญกับความเป็นเลิศทางด้านวิชาการเป็นหลัก หรือการยกย่องคนเก่งยังคงเป็นการเน้นไปที่สาขาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ซึ่งสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่ง เนื่องมาจากสาขาอาชีพในการรองรับการทำงานในอนาคตยังคงมีอยู่อย่างจำกัด ส่งผลให้เกิดสถานการณ์การเร่งเรียนและเรียนหนักเพื่อสนับสนุนไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามค่านิยมของสังคมตั้งแต่อายุยังน้อย โดยขาดการคำนึงถึงความหลากหลายทางพหุปัญญาด้านต่าง ๆ ที่เด็กแต่ละคนมีแตกต่างกัน นอกจากนี้ การติดตามการตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลายยังคงขาดการจัดเก็บข้อมูลและตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนผลลัพธ์ตามเป้าหมายได้อย่างเหมาะสมและชัดเจน

4.2.7 โอกาสในการพัฒนาสำหรับกลุ่มคนเปราะบางยังมีจำกัด คนพิการส่วนใหญ่ยังเข้าไม่ถึงการศึกษาและมีแนวโน้มประสบปัญหาการไม่มีงานทำ โดยในปี 2564 จำนวนคนพิการในประเทศไทยที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 2,102,384 คน ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 1,168,165 คน รองลงมาวัยทำงานอายุระหว่าง 15 – 59 ปี จำนวน 855,816 คน ส่วนคนพิการวัยเด็กและวัยเรียน (แรกเกิด – 21 ปี) จำนวน 151,163 คน แม้ที่ผ่านมารัฐบาลจะมีการดำเนินนโยบายส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาแก่คนพิการ อาทิ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทั้งในรูปแบบโรงเรียนเฉพาะความพิการ 48 แห่ง ศูนย์การศึกษาพิเศษ 77 แห่ง รวมถึงการเรียนร่วมในทุกระดับชั้นตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และการอุดมศึกษา ตลอดจนการจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนการจัดการศึกษาแก่ผู้พิการในอัตราที่มากกว่าผู้เรียนปกติ แต่จากข้อมูลในปี 2564 พบว่า คนพิการที่ได้รับการศึกษามีจำนวน 1,625,191 คน โดยมีการศึกษาสูงสุดเพียงระดับประถมศึกษามากถึง 1,323,640 คน (ร้อยละ 81.45) รองลงมาคือ มัธยมศึกษา (ร้อยละ 11.60) การศึกษานอกระบบและอื่น ๆ (ร้อยละ 3.35) ตามลำดับ ส่วนคนพิการที่ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีเพียง 26,187 คน (ร้อยละ 1.61) ขณะที่มีคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษาอีกจำนวน 477,193 คน

4.2.8 การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่ม NEETs – Not in Education, Employment or Training ซึ่งหมายถึงเยาวชนอายุ 15 – 24 ปี ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา การทำงาน หรือการฝึกอบรม ซึ่งในจำนวนนี้มีกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ไม่ต้องการทำอะไร (กลุ่ม Resting) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 141,329 คน ในปี 2557 เป็น 259,609 คน ในปี 2564 โดยอาจเชื่อมโยงกับฐานะของเด็กที่มาจากครัวเรือนยากจนและครัวเรือนที่ร่ำรวย โดยปัญหาหลักของประชากรกลุ่ม NEETs มีทั้งปัจจัยด้านความอบอุ่นในครอบครัว ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญทั้งในเรื่องการสื่อสาร การสนับสนุน และการสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง บุตร หรือปัญหาเชิงโครงสร้างที่พ่อแม่ต้องไปทำงานนอกพื้นที่และไม่ได้อยู่กับบุตร ความยากจน การจัดการเรียนการสอนที่ไม่สามารถสร้างแรงบันดาลใจและเป้าหมายในชีวิต ทำให้เลือกออกจากระบบการศึกษา การขาดช่องทางด้านอาชีพ การตีตราของสังคม ทำให้การกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาจึงมีน้อย ระบบการรับคนเข้าทำงานที่ต้องอายุ 18 ปีขึ้นไป ส่งผลให้เยาวชนบางส่วนที่ต่ำกว่า 18 ปี และมีฐานะทางบ้านที่ยากลำบากขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในการทำงาน การศึกษาหรือการฝึกอบรมในประเทศไทย (Youth Not in Employment, Education, or Training: NEET) ดำเนินการโดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กระทรวงแรงงาน และ UNICEF Thailand พบว่า ในประเทศไทยเยาวชน (อายุตั้งแต่ 15 – 24 ปี) ที่ไม่ได้อยู่ในการทำงาน การศึกษา หรือการฝึกอบรม (NEET) มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจที่น่ากังวล แม้ว่าปัจจุบันรัฐบาล ภาคเอกชน และองค์กรประชาสังคม จัดโครงการและการบริการต่าง ๆ ในประเทศไทยเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับเยาวชนที่นิ่งเฉยและขาดการมีส่วนร่วม แต่โครงการและการบริการเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังอยู่ในขอบเขตจำกัด เยาวชนส่วนใหญ่

ยังไม่สามารถเข้าถึงโครงการและการบริการดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนกลุ่มที่ด้อยโอกาสมากที่สุด ทั้งนี้ เยาวชนหญิงมีความเสี่ยงมากกว่าเยาวชนชายที่จะเป็น NEET ซึ่งประชากรกลุ่ม NEET ในประเทศไทย ร้อยละ 70 เป็นเยาวชนหญิง ส่วนใหญ่เลิกเรียนกลางคันเนื่องจากตั้งครรภ์หรือต้องรับผิดชอบดูแลครอบครัว รวมทั้งผู้ปกครองของเยาวชนหญิงมักจะไม่สนับสนุนให้เยาวชนหญิงออกจากบ้านและประกอบอาชีพเท่ากับที่สนับสนุนเยาวชนชาย ผลคือ เยาวชนหญิง NEET จึงมีโอกาสไม่เพียงพอที่จะเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะความชำนาญหรือศึกษาต่อ นอกจากนี้ ยังพบปัจจัยอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ เยาวชนอายุระหว่าง 20 – 24 ปี เป็นเยาวชน NEET มากกว่าเยาวชนอายุระหว่าง 15 – 19 ปี เยาวชน NEET ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เยาวชนที่ออกจากระบบการศึกษาก่อนกำหนดหรือเยาวชนที่มิได้ศึกษาต่อหลังจากสำเร็จการศึกษาระดับมัธยม มีโอกาสมากกว่าที่จะมีปัญหาในการเข้าถึงโอกาสการทำงาน รวมถึงเยาวชนที่มีความพิการก็ประสบปัญหาในการเข้าถึงโอกาสการศึกษาและโอกาสการทำงาน เนื่องจากโรงเรียนไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้พิการได้ หรือเยาวชนเหล่านี้อาจหางานที่มีคุณภาพทำได้ยาก นอกจากนี้ ความยากจนเป็นอีกปัจจัยสำคัญ โดยเยาวชนจากครัวเรือนที่มีรายได้น้อยมีโอกาสสูงกว่าที่จะเป็น NEET และผู้ปกครอง ชุมชน และคนรอบข้างเยาวชนมีอิทธิพลอย่างมากต่อการที่เยาวชนจะกลายเป็น NEET รวมทั้งการขาดการแนะแนวเรื่องการประกอบอาชีพและโอกาสในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อให้เยาวชนสามารถเข้าสู่ตลาดการทำงานได้สำเร็จ

4.2.9 เร่งพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตเพื่อนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นระบบที่เอื้อให้คนสามารถกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาได้ตลอดตามความสะดวกและความจำเป็นของชีวิต

4.2.10 ผลักดันให้เกิดสมัชชาการศึกษาในระดับจังหวัด โดยเกิดจากความร่วมมือของเครือข่ายผู้มีส่วนร่วมทางการศึกษาในระดับพื้นที่ ประกอบด้วย ครอบครัว/ผู้ปกครอง สถานศึกษา กลุ่มองค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม เพื่อพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรในพื้นที่ บูรณาการการดำเนินงานและการวางแผนการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของแต่ละจังหวัด สามารถยกระดับศักยภาพของจังหวัดอย่างแท้จริง

4.2.11 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นเพื่อการเรียน การทำงานและการดำรงชีวิต ทักษะการรู้คิดดิจิทัล (Digital Quotient + Digital, Media and Information Literacy) และการเชื่อมต่อโลกแห่งการเรียนรู้สู่โลกแห่งการทำงาน (School to Work Transition) รวมทั้งทักษะด้านการบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศด้วย

4.3 ประเด็นข้อเสนอแนะการดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย

4.3.1 การดำเนินการในระยะต่อไปเพื่อพัฒนาให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และมีความพร้อมในทุกมิติ นอกจากการดำเนินโครงการตามปกติที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่องแล้วนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังควรต้องมุ่งพัฒนารูปแบบและช่องทางการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้มีความหลากหลาย ทันต่อสถานการณ์และความสนใจของคนในสังคมมากยิ่งขึ้น โดยการใช้ซอฟต์พาวเวอร์เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการสร้างพื้นที่ปลอดภัยของคนแต่ละวัยและแต่ละกลุ่มในสังคมที่มีความหลากหลาย เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีความเคารพ ความเข้าใจซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น รวมทั้งควรเร่งสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันทางสังคม โดยเฉพาะสถาบันทางศาสนาเพื่อเป็นการสร้างความน่าเชื่อใจให้กับคนในสังคมให้มากยิ่งขึ้น

4.3.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการเตรียมความพร้อมของพ่อแม่ มีอาสาสมัครดูแลพัฒนาเด็กปฐมวัยรายพื้นที่ เพื่อหนุนเสริมผู้ปกครอง ทั้งด้านทักษะการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ถูกต้อง ตั้งแต่ก่อนการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย และด้านทรัพยากรที่จำเป็นต่อพัฒนาการเด็ก มีแนวทางปฏิบัติในการฟื้นฟูพัฒนาการ

เด็กปฐมวัยหลังภาวะวิกฤตสำหรับครูและผู้ดูแลเด็กอย่างหลากหลายเพื่อการประยุกต์ใช้ตามบริบทของพื้นที่และขนาดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมทั้งการสร้างเสริมประสบการณ์ผ่านแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ หรือตามความสนใจของเด็กในช่วงปิดเทอม ปรับระดับการจัดการเรียนรู้ระดับประถมศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มาจากระดับอนุบาลให้เหมาะสมตามพัฒนาการ การผลักดันการใช้มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัด การยกระดับการผลิตและพัฒนาครูปฐมวัยอย่างครบวงจรตั้งแต่ช่วงเริ่มแรกไปจนถึงช่วงปฏิบัติงาน สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัย การสนับสนุนให้เปิดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 3 ปี ตลอดจนการพิจารณาจัดสรรและเพิ่มจำนวนเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด 0 – 6 ปี แบบถ้วนหน้า

4.3.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาข้อมูลสถานการณ์ ความต้องการตลาดแรงงานให้ครอบคลุม โดยมีข้อมูลด้านแรงงานของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีกลไกเชื่อมโยงข้อมูลด้านแรงงานที่ครบถ้วน มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านแรงงานรองรับ มีการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของตลาดแรงงาน มีการรับรองสมรรถนะแรงงาน รวมถึงอาจจัดกิจกรรมเพื่อเปิดโลกทัศน์เส้นทางอาชีพให้แก่นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ให้มีโอกาสได้รู้จักอาชีพที่หลากหลาย เพื่อจะได้เลือกทำงานที่สอดคล้องกับความถนัด เป็นกำลังแรงงานที่ช่วยพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มศักยภาพ

4.3.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการปฏิรูประบบการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรมทางกายและจิตใจที่หลากหลายสอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย เพื่อฟื้นฟูภาวการณ์การเรียนรู้ที่ถดถอยของนักเรียน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กนักเรียนที่ยากจนและด้อยโอกาส รวมทั้งพัฒนาระบบติดตามเด็กที่หลุดออกนอกระบบการศึกษา และกลุ่มเด็กที่มีความเสี่ยง รวมทั้งมีมาตรการในการป้องกันการหลุดออกนอกระบบของเด็กนักเรียน ส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้แก่ครูและนักเรียน ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อาทิ การเตรียมความพร้อมในด้านอุปกรณ์การเรียน และสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้แก่ครูผู้สอนและนักเรียน สำหรับรองรับการเรียนรู้ผ่านดิจิทัลที่เข้ามามีบทบาทกับภาคการศึกษามากขึ้น และเป็นการรองรับการเรียนรู้ในช่วงวิกฤตจากโรคระบาดในอนาคตได้ รวมถึงการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทั้งระบบ และเร่งดำเนินการทดสอบสมรรถนะครูรายสาขาที่สามารถเทียบเคียงกับมาตรฐานสากลได้ให้มากขึ้น โดยเฉพาะครูที่อยู่ในระบบการศึกษาอยู่แล้ว เพื่อประกันคุณภาพของครูและพัฒนาครูผู้สอนไปสู่การเป็นครูยุคใหม่และสะท้อนคุณภาพของครูได้อย่างชัดเจน การวิจัยและสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการศึกษา และควรขยายผลระบบการศึกษาที่มีคุณภาพไปให้ทั่วถึงผ่านกลไกต่าง ๆ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษา อาทิ การจับคู่โรงเรียนพี่เลี้ยง การกระจายทรัพยากรทางการศึกษาในเรื่องการจัดสรรครูและการผลิตครูที่มีคุณภาพให้ไปสอนในท้องถิ่น การสนับสนุนเครื่องมือการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งการสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัว เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

4.3.5 การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญาจำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยการพัฒนาระบบข้อมูลทั้งระบบฐานข้อมูลพหุปัญญาแห่งชาติที่เชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และระบบเทคโนโลยีสำหรับการสำรวจ คัดกรอง วัดระดับ และติดตามผลผู้เรียนการพัฒนาทางด้านแหล่งเรียนรู้ ทั้งสถานศึกษาที่ส่งเสริมพหุปัญญาและสถานที่สาธารณะในการเปิดโอกาสให้แสดงความสามารถ การสร้างโมเดลต้นแบบและการส่งต่อการพัฒนาตามพหุปัญญา นอกเหนือจากด้านวิทยาศาสตร์ที่ประสบความสำเร็จในทุกพื้นที่การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการเข้ามาส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางพหุปัญญา รวมถึงการส่งเสริมการจ้างงาน และการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องพหุปัญญา ทั้งระดับครอบครัว ชุมชน

และครูผู้สอน โดยปรับเปลี่ยนทัศนคติว่าผู้เรียนที่เก่งไม่จำเป็นต้องเก่งเฉพาะด้านวิชาการแต่เพียงเท่านั้น นอกจากนี้ ควรมีการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายโรงเรียนและมีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนและเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อลดอุปกรณ์ในด้านทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอน

4.3.6 การจัดสรรทรัพยากรการศึกษา ควรจัดสรรให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทในปัจจุบัน เร่งพัฒนาโอกาสทางการศึกษาเพื่อเอื้อให้คนทุกเพศ ทุกช่วงวัย และทุกสถานะ สามารถเข้าถึงการศึกษาได้สะดวกทุกที่และทุกเวลา อีกทั้งควรเร่งพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและปรับเปลี่ยนบทบาทของครูให้สามารถพัฒนาสมรรถนะพื้นฐานของผู้เรียนได้อย่างเต็มความสามารถ ส่งเสริมการกระจายทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งในเรื่องการจัดสรรครูและการสนับสนุนเครื่องมือการเรียนการสอนที่สอดคล้องและมีความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลและทักษะด้านดิจิทัลในการเรียนการสอนให้แก่ครูและนักเรียน นอกจากนี้ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรประสานการดำเนินงานช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายอย่างเป็นระบบ ผ่านการพัฒนาการเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ มีการวิเคราะห์ข้อมูลในมิติที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางอย่างรอบด้าน เพื่อให้สามารถระบุความต้องการที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง และแก้ปัญหาเด็กตกหล่นทางการศึกษาได้อย่างตรงจุด

4.4 ประเด็นเร่งด่วนต้องเร่งรัดดำเนินการ

4.4.1 พัฒนารูปแบบและวิธีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานตามตัวชี้วัด และจัดทำฐานข้อมูลการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา

ในปี พ.ศ. 2565 กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายหลักที่ 4 (SDG4) ยังประสบปัญหาเรื่องเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานที่เป็นผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ภายใต้แผนที่นำทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap) โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการจัดเก็บข้อมูลไม่ต่อเนื่อง หรือมีการยกเลิกการจัดเก็บข้อมูลบางตัวชี้วัดไป ซึ่งในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลเพื่อตอบตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา สามารถสรุปจำแนกประเภทของกลุ่มข้อมูลได้เป็น 5 ลักษณะดังนี้

1) ตัวชี้วัดที่มีแหล่งข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูลเป็นรายปี จำนวน 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ 4.1.1, 4.1.2, 4.2.1, 4.2.2, 4.3.1, และ 4.b.1

2) ตัวชี้วัดที่มีแหล่งข้อมูล แต่ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลเป็นรายปี (ปีเดียว ปีเว้นปี หรือทุก 3 ปี) จำนวน 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 4.5.1 และ 4.6.1

3) ตัวชี้วัดที่มีแหล่งข้อมูล แต่ยกเลิกการจัดเก็บข้อมูล จำนวน 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ 4.4.1

4) ตัวชี้วัดที่มีแหล่งข้อมูล แต่การจัดเก็บข้อมูลยังไม่ครบถ้วน สมบูรณ์ จำนวน 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 4.a.1 และ 4.c.1

5) ตัวชี้วัดที่ไม่มีแหล่งข้อมูล ไม่มีการจัดเก็บข้อมูล หรือการจัดเก็บข้อมูลยังไม่ชัดเจน จำนวน 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ 4.7

ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการจะได้แต่งตั้งคณะทำงานจัดเก็บข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูล (ข้อมูลพื้นฐานตามตัวชี้วัด) เพื่อดำเนินการกำหนดกรอบแนวทางการจัดเก็บข้อมูล จัดทำฐานข้อมูล รวมทั้งการพัฒนารูปแบบหรือแนวทางการในจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานตามตัวชี้วัดให้ได้ครบทุกตัวชี้วัด และดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาต่อไป

4.4.2 การปรับปรุงแผนที่นำทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา เนื่องจากสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับประเทศและระดับโลก ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยี วัฒนธรรม รูปแบบการดำรงชีวิตเป็นไปอย่างรวดเร็ว และส่งผลรุนแรงต่อการจัดการศึกษา รวมทั้งกรอบทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงานพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีการปรับปรุงและประกาศใช้อย่างชัดเจน ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา มีกรอบแนวทางและเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจน สอดคล้องเชื่อมโยงกับความเปลี่ยนแปลง เป้าหมายการพัฒนาประเทศ จึงจะมีการดำเนินงานปรับปรุงแผนที่นำทางฯ และกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานในปี 2568 และระยะ 5 ปีถัดไปให้ชัดเจน เพื่อสื่อสารสร้างความรู้ความเข้าใจ และประสานบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ต่อไป

ภาคผนวก

เอกสารอ้างอิง

- การศึกษาไทยในโลกยุคเปลี่ยนผ่าน, กระทรวงศึกษาธิการ.
- การสำรวจการอ่านของประชากร พ.ศ. 2561, สำนักงานสถิติแห่งชาติ, กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- ข้อมูลความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา (ODA), กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ.
- ข้อมูลพื้นฐานการศึกษาจาก ระบบศูนย์บริการแลกเปลี่ยนข้อมูลการศึกษา, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ข้อมูลสารสนเทศการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานชาติ, กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2565).
- ข้อมูลสารสนเทศการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานชาติ, กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (ข้อมูล ณ 26 กรกฎาคม 2566).
- คู่มือ การขับเคลื่อนโครงการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในต่างประเทศ, กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.
- แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- แผนที่นำทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4 Roadmap)
- รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของกระทรวงศึกษาธิการ
- รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
- รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
- รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (ฉบับปรับปรุง) สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
- รายงานประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2565 สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กระทรวงแรงงาน
- รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
- รายงานประจำปีบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร
- แผนพัฒนาประชากรเพื่อการพัฒนาประเทศระยะยาว (พ.ศ. 2565 – 2580), สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- รายงานภาวะสังคมไทย ไตรมาสสี่และภาพรวม ปี 2565 ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 เดือนมีนาคม 2566, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย, กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565).

- รายงานโครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัด สพฐ., สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- รายงานความก้าวหน้าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ. 2559 - 2563, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการการพัฒนาระบบสถิติข้อมูลและตัวชี้วัดเพื่อใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินตามยุทธศาสตร์ชาติ, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- รายงานผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559 - 2565, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- รายงานผลฉบับสมบูรณ์ การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรี (MICS) ในประเทศไทย พ.ศ. 2562, สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- รายงานผลฉบับสมบูรณ์ การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรี (MICS) ในประเทศไทย พ.ศ. 2565, สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- รายงานผลการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ปีการศึกษา 2565, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- รายงานประจำปี การศึกษา Thailand Digital Outlook 2564, กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ ประจำปี 2565, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์, สมรรถนะเด็กไทยในยุคโลกพลิกผัน (VUCA World), คุรุสภาวิทยาจารย์ JOURNAL OF TEACHER PROFESSIONAL DEVELOPMENT ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2563, คุรุสภา.
- สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2559 - 2560, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2561 - 2562, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2563, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สถิติการศึกษาฉบับย่อ ประจำปี 2565 - 2566, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, กระทรวงศึกษาธิการ.
- สถิติการศึกษาประจำปี 2559 – 2564, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สถิติข้อมูลทางการศึกษา ปีการศึกษา 2565, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สืบค้นข้อมูลจาก (http://www.bopp.go.th/?page_id=1828).
- สภาวะการศึกษาไทย ปี 2564 สภาวการณ์การจัดการศึกษาตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สรุปข้อมูลผลการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ ในการรายงานผลการดำเนินงานเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน (มกราคม - ธันวาคม 2565)
- สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (O-NET) ปีการศึกษา 2559 - 2565, สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (O-NET) ปีการศึกษา 2559 - 2565, สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- สำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2559 – 2565, สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

SDG4

https://shorturl.at/fuEJN

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
Email : SDG4moe.th@gmail.com
โทร. 02-2802867-8